PRIMEJDII ÎN REGAT

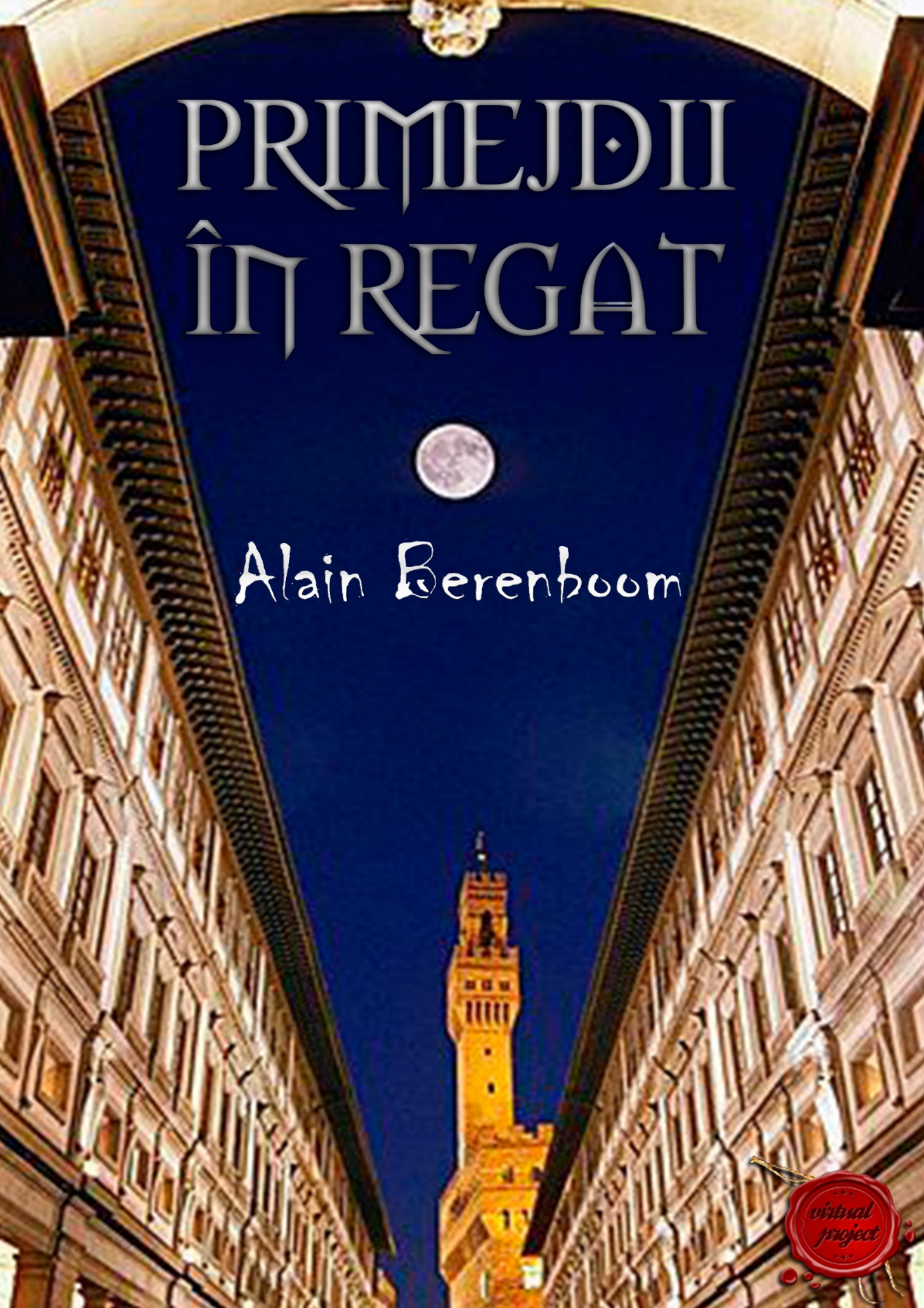

Alain Berenboom

virtual project

ALAIN BERENBOOM

PRIMEJDII ÎN REGAT

O anchetă a lu Michel Van Loo, detectiv particular

Original: *Périls En Ce Royaume* (2008)

Traducere din limba franceză de:
ILEANA CANTUNIARI

virtual-project.eu

CRIME SCENE PRESS

2014

Har și haz

Cineva mi-a recomandat un „polar” al unui romancier belgian, Alain Berenboom (de profesie avocat!), din aceeași generație cu mine (s-a născut în 1947). Am citit dintr-o suflare *Perils en ce royaume (Primejdii în regat),* curios să aflu cum scriu cărți polițiste urmașii literari ai lui Georges Simenon, dar și dacă, într-adevăr, după cum mi-a spus persoana care mi-a dat cartea, eroul principal seamănă cu Andrei Mladin, protagonistul din câteva narațiuni de-ale mele.

Surpriza a fost totală. Rareori am întâlnit, în acest gen de ficțiune, un autor care să trateze atât de amuzant lucruri extraordinar de grave, fără a le trimite în derizoriu.

Eroul său, Michel Van Loo, este un detectiv particular la început de carieră. Își păstrează tot timpul buna dispoziție, deși trece deseori prin situații care îi pun viața în pericol – primește amenințări la telefon, i se sparge apartamentul, încasează bătăi care îl scot o vreme din circulație, scapă la mustață când dușmanii săi vor să-l calce cu mașina.

De ce atâta înverșunare împotriva unui anchetator lipsit de experiență, cam aiurit, în buzunarele căruia fluieră vântul, admirator al sexului frumos și băutor de cursă lungă? Pentru că aduce la lumină istorii pe care unii le-au crezut și le-au vrut uitate pe veci.

Un funcționar din administrația belgiană dispare de-acasă. Mama și sora lui îl angajează pe Michel Van Loo să-i dea de urmă. Un caz care inițial pare simplu devine extrem de complex, pe măsură ce detectivul înaintează cu cercetările sale, stârnind un viespar nebănuit la început.

Contextul în care se desfășoară investigațiile este extrem de complicat. Acțiunea se petrece în

1947, în Bruxelles. La doi ani de la sfârșitul războiului, Belgia încearcă să-și vindece rănile provocate de cel mai cumplit flagel pe care l-a cunoscut omenirea. Se încearcă instaurarea stării de normalitate, a armoniei sociale, asigurarea bunăstării de odinioară. Și totuși, trecutul îi urmărește pe toți, astfel încât în mica țară sunt confruntări între republicani și regaliști, între comuniști și cei de dreapta, între sindicaliști și patroni. Până și în cadrul mișcărilor de stânga sunt disensiuni – unii acceptă tutela Moscovei, alții o resping cu îndârjire. Miza tuturor acestor convulsii? Ca de obicei, lupta pentru putere.

La toate acestea se adaugă și vânarea cu înverșunare a celor care au colaborat cu ocupantul nazist – unii dintre ei au fugit pe alte meleaguri, au rămas însă destui care caută să-și facă uitate petele din biografie. Ies ca șobolanii din ascunzători și se dau drept eroi. Multe personaje poartă măști, prezentându-se mai curați decât sunt, astfel încât, după cum observă cu umor protagonistul romanului, numărul celor care pretind că au luptat contra lui Hitler depășește populația Belgiei. Ipocrizia unora e fără margini, în tentativa lor de a dobândi un statut de onorabilitate, și creează confuzie în societate.

În cursul investigațiilor sale, Michel Van Loo poartă discuții cu foști combatanți înrolați în RAF, cu traficanți de pe piața neagră, cu luptători în rezistență, cu evrei care au scăpat ca prin urechile acului de deportare, întâlnind chiar și colaboraționiști. Fiecare explică de ce a acționat într-un fel sau altul, cum de au devenit victime sau călăi. Poveștile lor de viață sunt deseori cutremurătoare și dezvăluie zbaterile unui popor într-un moment de restriște al existenței sale.

Și totuși, deși relatează despre destine frânte, despre drame familiale sau colective, romanul se menține tot timpul într-o notă optimistă, în special datorită protagonistului său, care își face din haz o

pavăză împotriva relelor din lume. Nu se poate să nu-l îndrăgești pe Michel Van Loo – un personaj șarmant, isteț, imposibil de abătut de la credința că dreptatea trebuie să triumfe oricâte obstacole i-ar sta în cale. Fără nimic din înzestrarea unui superman, el își duce la bun sfârșit misiunea, descifrând un mister năucitor, înfruntând mereu cu surâsul pe buze agresiunile de care are parte.

Același comportament îl păstrează și în alte două romane care îl au drept protagonist – *La recette du pigeon a l'italien* (*Porumbel gătit italienește*) și *Le roi du Congo* (*Rege în Congo*).

De curând, o altă carte a lui Alain Berenboom, *Monsieur Optimiste* (*Domnul Optimist*), care nu face parte din seria Michel Van Loo, a fost încununată cu Premiul Rossel pe anul 2013, un prestigios premiu literar belgian. O recompensă firească pentru un autor al cărui har de literat este prezent în fiecare pagină pe care o scrie.

George Arion

1.

Trăiască Republica!

„Trăiască Republica!” zbieră o voce dogită în spatele meu.

În această a opta zi de ianuarie, urmele trecerii în anul de grație 1947 încă mai dăinuiau pe trotuarele ude ale marilor bulevarde. Confetti, serpentine, pălării din hârtie strivite, sticle goale, totul luminat de strălucirile reclamelor și ale felinarelor pâlpâitoare. Războiul părea uitat. Un arab ridica în slăvi cicoarea Pacha, un negrișor – ciocolata Kwatta. Belgienii credeau că redeveniseră stăpâni, însă gigantica reclamă la Coca-Cola, clipind în vârful clădirii ce domina Piața Brouckère, punea lucrurile la punct.

„Trăiască Republica!”

În timp ce întorceam capul, un bătrânel se năpusti spre mine șchiopătând și îmi vârî în mână un exemplar din fițuica pe care o vindea strigându-și marfa pe stradă, pe bulevardul Anspach.

— Ce faci, Michel? exclamă Anne. Ești nebun?

— Cinci centime, domnule, împotriva revenirii regelui și pentru republică! stărui moșulețul fluturându-și palma murdară sub nasul meu mai înainte de a reîncepe să zbiere: Regele la Berlin! Țiitoarea lui la Ostende!

— Doamne Sfinte! Dă-i zdreanță înapoi, zise Anne plictisită. Doar n-o să finanțezi soiul ăsta de literatură!

Întorcându-mi spatele, Anne se îndepărtă cu pas vioi îndreptându-se spre piața Brouckère.

„Țiitoarea la Ostende!” urlă și mai amarnic bătrânelul în mijlocul mulțimii care trecea, cu prudență, cât mai la distanță. Ca să mă descotorosesc de el, i-am aruncat o monedă și am vârât ziarul cât mai adânc în buzunarul impermeabilului. Grăbeam pasul ca să o ajung pe

Anne din urmă, când un zdrahon mustăcios mi se agăță de braț, zbierând la rândul lui:

— Țiitoarea la Ostende? Cu condiția s-o tundă mai înainte, la fel ca pe celelalte, nu-i așa, camarade?

Bătându-și joc de protestele mele, izbucni într-un râs răsunător, în timp ce eu încercam să scap strânsorii lui de oțel și respirației trăsnind a ceapă și a tutun. În fața mea, o vedeam pe Anne dispărând în tramvaiul nouăzeci care deja părăsea stația.

— Anne! Așteaptă!

Un pumn în pântecele moale al zdrahonului. Un sprint. Cu prețul unui salt acrobatic, am izbutit să mă feresc de două mașini, să mă agăț de bara de susținere și să urc pe platformă. Și acum, nimic? Nici urmă de aplauze? Nu era nici măcar un singur *sportsman* în jurul meu. Doar nemulțumiți, din soiul ăla care nu gustă să fie îmbrânciți, care se plâng de curent, de fumători, de ăia care scuipă și de ăia care beau. Genul care protestează împotriva tramvaielor deschise, care pretind amenzi severe împotriva „acrobaților" obișnuiți să urce din mers între două stații și care flutură cuvântul „modernizare" ca să justifice suprimarea a tot ce lor nu le este pe plac. Dar dacă se vor instala uși cu închidere automată, domnilor și doamnelor, ce aventură ar mai fi să iei tramvaiul?

— Apreciez că-ți riști viața pentru mine în loc să defilezi cu socialiștii! zise Anne cu mutra ei de zile proaste.

Știa că mă durea-n cot de toate acele discuții despre reîntoarcerea în Belgia a regelui Leopold al III-lea[1] și a frumoasei și tinerei sale soții, principesa Liliane[2], botezată în chip disprețuitor „țiitoarea" de către presa de stânga. În vreme ce restul Europei se reconstruia cu energie pentru a șterge urmele îngrozitorului război care tocmai o devastase, Belgia se pierdea într-o bătălie locală. Adversarii regelui îl acuzau de complezență față

de germani la începutul războiului sub influența noii sale soții. Iar partizanii săi, în majoritate catolici și flamanzi, cereau revenirea sa în Belgia, temându-se că, altfel, țara va bascula spre republică, regim de stânga și bolșevism. În tot acest timp, regele și familia sa se plictiseau într-un refugiu (de lux) în Elveția.

Ajunși în Piața Binefăcătorilor, am mers sub o ploaie rece ca gheața spre biroul meu, fără să ne grăbim. La ce bun? Se întâmpla rareori ca un client să-și facă apariția înainte de ora prânzului – ca să fiu cinstit, era lucru rar să dau acolo peste vreun client, indiferent de oră.

Biroul meu (un cuvânt tare pretențios pentru chichineața aia) se pitea deasupra unui salon de coafură, „Federico, arta coafurii", unde lucra Anne. De cum își ridica oblonul salonului, Federico urca la mine, descuia ușa, aprindea lumina și, după anotimp, deschidea ferestrele sau punea în funcțiune soba cu cărbuni. Mândru s-o facă pe recepționistul, atunci când telefonul suna în salon, el răspundea: „Michel Van Loo, detectiv particular, și Federico Simoni, arta coafurii, bună ziua, la dispoziția dumneavoastră!", exagerându-și accentul italian în felul gangsterilor din filmele americane (dublate în franceză).

Înainte de a împinge ușa de sticlă a salonului lui Federico, Anne îmi dădu în sfârșit o sărutare – cam castă, după gustul meu – după care am urcat fără pic de entuziasm cele câteva trepte care duceau la bârlogul meu. Plin de lehamite, am deschis ușa pregătindu-mă să înfrunt praful, plictisul și Nescafé-ul. Dintr-odată însă m-am simțit transportat în țara celor o mie și una de nopți.

Mai înainte chiar de a o vedea, parfumul ei mi-a mângâiat nările. O aromă exotică și înțepătoare – foarte scumpă – mă făcu să-mi amintesc de portmoneul meu care era hămesit. Mi-am umplut plămânii. Când am deschis iarăși ochii, ea era acolo, în picioare, cocoțată pe interminabilele-i

gambe care se afundau în covorul meu ros de molii. Aidoma unui vis. O blondă înaltă într-un pantalon atât de strâmt încât magnificele ei fese lungi și ferme răsăreau ca niște pepeni gata să se spargă.

Socotind că îi contemplasem îndeajuns partea de jos a spatelui, se așeză în fotoliul destinat vizitatorilor, așteptând să-mi manifest voința. O, vai, mie mi se împleticea limba în gură, iar reflexele mele o luaseră razna. În ajun, o dusesem pe Anne la Charly's să-i ascultăm pe Don Byas și pe alți câțiva jazzmeni negri americani, golind nu mai știu câte pahare de *gueuze grenadine*[3] până la o oră înaintată a nopții. Dacă aș fi fost ceva mai odihnit, prezența ei m-ar fi pus în gardă. Starurile tip șampanie-paiete nu frecventează localurile pe unde se preumblă un detectiv particular de mâna a treia. Creatura aceea de vis greșise ușa, orașul, făt-frumosul. Dacă aș fi crezut în Dumnezeu, așa cum îmi recomandase atât de des bunică-mea, aș fi știut că mesagerele diavolului iau adesea forma asta. Dar eu nu am ascultat-o niciodată pe bunica. Gravă eroare, care mi-a falsificat judecata. În loc s-o iau la sănătoasa, am zâmbit ca un netot.

— Așadar, dumneata ești detectivul Van Loo?

Incapabil să articulez vreun cuvânt inteligent, i-am întins cartea mea de vizită – aveam o sumedenie – pe care a strecurat-o în poșetă fără să se uite la ea. Și începu să mă contemple ca și cum tocmai s-ar fi trezit dintr-un coșmar.

— Puteți avea încredere în mine, am spus eu prostește.

Pe atunci, mă credeam în stare să schimb lumea sau, măcar, să contribui la schimbarea aceasta. Era o idee în spiritul timpului acela, dar nu avea să mai dureze multă vreme.

Ea izbucni într-un râs scurt, care nu avea nicio noimă, cu atât mai mult cu cât adăugă:

— Asta mi s-a și spus, da.

Și reîncepu să râdă.

Mă simțeam stingherit, mi-era greață, eram obosit. Dacă aș fi fost la înălțimea ambițiilor mele, aș fi dat-o afară. În loc de asta, m-am străduit să zâmbesc. Când mai ai de rezistat o săptămână până la sfârșitul lunii, te ferești să bruftuluiești clientela și îți vâri ambițiile în buzunar.

— Cu ce vă pot fi de folos, doamnă sau domnișoară…?

Îmi era mie însumi silă de mine, dar aveam chiria neplătită de trei luni și eram gata să ajung pe drumuri.

— Mama mea pretinde că fratele meu a dispărut, spuse ea în cele din urmă. Crezi că poți să-i dai de urmă?

— Asta e specialitatea noastră, am răspuns eu trecându-mi limba peste buze în încercarea de a calcula suma avansului pe care i-l puteam cere. A dispărut în timpul războiului?

Odată cu Eliberarea, căutarea dispăruților va avea un viitor frumos, gândisem eu când îmi înființasem agenția. Strălucită inspirație care nu ținuse, însă, seamă de multiplele organizații naționale și internaționale, de Crucea Roșie și de alte asociații umanitare, din belșug finanțate de guverne, și care lucrau cu mult mai multe mijloace și eficacitate decât mine, și fără să ceară onorarii. Găina cu ouă de aur se vădise a fi fără urmași. Nu căutasem până acum pe nimeni, în afară de un bogat negustor de fier vechi pe care familia voia să-l dibuiască înaintea poliției ca să pună mâna pe viitoarea moștenire. Omul era acuzat că se ocupase cu Dumnezeu știe ce trafic în timpul Ocupației.

— Aș avea câteva întrebări prealabile să vă pun, am spus eu, scoțând un blocnotes de hârtie galbenă dintr-un sertar. Un model pe care-l folosesc marii avocați newyorkezi și pe care îl cumpărasem foarte scump de la un sergent american. Blonda păru în sfârșit impresionată sau se prefăcu a fi, preț de o clipă.

— Când ați primit vești de la el ultima oară? Adresa? Patronul? Are soție? Copii?

— O, la, la! zise ea cu un surâs batjocoritor. Dacă am ști toate astea, de ce ne-am mai adresa dumitale?

— Ceva bănuieli, atunci?

— Nimic!

— Nimic?

Am dat drumul stiloului pe foaia galbenă, în continuare imaculată.

— Totuși… Numele lui?

— A, da, Yann.

— Cu J, cum scriu flamanzii?

— Nu, cu Y, ca bretonii. Și cu doi de „n”.

Am dat din cap.

— Este un prim indiciu.

— Nu chiar, spuse ea, sucind distrată între degete presse-papier-ul din sticlă care zăcea pe biroul meu.

— Dar, în fine, am exclamat eu într-o străfulgerare de luciditate, ce vrea să însemne demersul dumneavoastră?

La aceste cuvinte, blonda se ridică, dând drumul brutal presse-papier-ului care se rostogoli până la marginea mesei, unde am reușit să-l prind („scuzați-mă, e o amintire de familie”), în timp ce ea mă lăsă baltă, cu obiectul în mână.

— Am să vorbesc cu mama mea, spuse ea ieșind pe ușă. Știam bine că ideea de a te consulta pe dumneata e complet idioată!

În timp ce ea cobora scările, mi-am pus frumos la loc în sertar blocnotesul de hârtie galbenă, cu gândul la viitorul meu client de prestigiu, fără a izbuti să mă scutur de un ciudat amestec de stinghereală și ațâțare. Aveam impresia că o auzeam, încă, pe frumoasa blondă vorbind. Poate că doar mă gândeam la fesele ei, niște fese în stare să-l facă și pe un sfânt să-și piardă mințile.

∵

Când m-am deșteptat, un ceas mai târziu, am zărit un firișor de salivă pe trusa de scris din piele care acoperea tăblia biroului. Anne se plângea adesea de sforăitul meu, pretext ca să nu-și petreacă noaptea cu mine. Uite că acum începeam să-mi pierd saliva. Viitorul meu sentimental se înfățișa prost. Cât privește viitorul financiar, era mai bine să nici nu mă gândesc la el.

Vândusem una câte una mobilele pe care mi le lăsase maică-mea – fără să reușesc să scot un preț convenabil pe o piață saturată. Mai rămâneau trei tablouri în ulei care îmi împodobeau biroul, o marină destul de odihnitoare și două portrete de fete arăboaice care îmi plăceau mult, precum și cărțile mele. Am hotărât să-mi sacrific ediția originală din *Mizerabilii,* tipărită la Bruxelles (ei bine, da, Victor Hugo, alungat din Paris, își publicase capodopera în capitala Belgiei). Cum un librar de mâna a doua mi-a luat-o pe un preț neașteptat, am decis să pun la bătaie o bancnotă într-un restaurant șic, din galeria Saint-Hubert, *La Taverne du Passage,* unde, înainte de război, mamei îi plăcea să supeze după ieșirea de la teatru. Anne, căreia îi propusesem să mă însoțească, îmi lansase pe un ton posac:

— Haleală și regulat, ăsta e programul? Sau poate că vrei să inovezi?

— Am o idee: între haleală și regulat, să mergem la cinema. La *Victory,* să vedem ultimul film cu Abbot și Costello[4].

Nu apreciase gluma, iar pe Abbot și Costello nu putea să-i sufere – cine nu i-ar da dreptate? Degeaba mă scuzam, degeaba îi aminteam cu suspine în glas de frumoasa noastră seară petrecută la Charly's, noaptea precedentă, până la urmă am rămas singur în *La Taverne du Passage.*

Când tocmai mă pregăteam să-mi înfig furculița în fileul american care îmi fusese pregătit, am descoperit-o cu surprindere pe blonda cea înaltă de azi dimineață la o masă vecină, în compania unei

bătrâne doamne cu chip emaciat, numai piele și oase sub o rochie elegantă, fără îndoială maică-sa. Cum nu părea să mă fi descoperit, m-am concentrat asupra fileului american însoțit de cartofi prăjiți, trăgând nădejde să trec neobservat. Discuția noastră continua să mă obsedeze (nu izbutisem nici măcar să-i aflu numele, strașnic detectiv mai eram!). Ea rezuma eșecul absurdei mele activități. Nu poți deveni aventurier peste noapte. Nu te poți sustrage propriei soarte. Mai bine m-aș întoarce în Administrația pe care nu ar fi trebuit s-o părăsesc niciodată.

În vreme ce eu mă tot frământam cu aceste cugetări mohorâte, se petrecu ceva ciudat la masa blondei. Bătrâna doamnă se sculă brusc în picioare, scoase un hohot de plâns sfâșietor și strigă: „Yann!” înainte de a-și înfunda un șervețel în gură și de a cădea greoi la loc pe scaun ca o păpușă dezarticulată. Fără a-și pierde sângele rece, blonda se repezi s-o ducă la toaletă, ținând-o pe după umeri.

Privirea mea jenată se cufundă în farfurie. Aveam, fără să știu de ce, impresia că eu sunt pricina acelei scene lamentabile. De parcă atitudinea mea stângace de azi dimineață provocase izbucnirea dementă de seara. „Priviți-l!” părea să strige doamna. „Acest chipeș detectiv particular care ne lasă baltă atunci când fiica mea îl imploră să-mi aducă înapoi fiul scump”.

A doua zi, o prietenă care lucra ca juristă într-o companie de asigurări (asigurându-mi și mie baza subzistenței) mi-a încredințat căutarea câtorva datornici care se mutaseră pe ascuns fără a-și plăti chiria. Taman cât să-mi permită să nu mă pomenesc în aceeași situație ca ei. În timp ce eu începeam s-o uit, frumoasa blondă își făcu din nou apariția, două săptămâni mai târziu.

— Domnule Van Loo, spuse ea mai înainte ca eu să-mi fi revenit din surpriză, sunt conștientă că relația noastră a început sub auspicii proaste.

Neștiind ce să-i răspund, am făcut un gest vag liniștitor, de genul clientul are întotdeauna dreptate.

— Respecți secretul profesional, nu e așa?

— Mormânt, nu altceva, am răspuns eu ca să eschivez o zadarnică discuție juridică.

— Ei bine, ce s-a întâmplat a fost din cauza drogului…

Își flutură degetele ca pentru a evoca cețurile unui teritoriu misterios.

— Mama mea se droghează, după cum desigur ai remarcat în seara aceea, în *La Taverne du Passage*!

Așadar, mă văzuse când îmi întorsesem privirea de la masa lor.

— Din acest motiv, uneori, comportamentul ei devine extravagant. Ți-am apreciat discreția. Nu protesta. Dacă m-ai fi salutat, mi-ar fi făcut o scenă. Nici nu-ți poți imagina.

Mai rea decât cea la care asistasem? Am păstrat reflecția pentru mine – conlucrăm, nu e așa, zicea bunică-mea – și apoi am reluat:

— Totuși, dacă trebuie să-l regăsesc pe fratele dumneavoastră…

— Vom vorbi despre asta cu mama mea…

— … dânsa va trebui să furnizeze câteva informații, altfel de ce m-ar angaja? Înseamnă bani aruncați.

— În zilele în care nu se droghează, mama rămâne apatică, în stare de prostrație. Imposibil să-i smulgi trei cuvinte. Ar fi mai bine, dacă stărui s-o întrebi, să înghită înainte două-trei pilule, nu crezi?

— Dumnezeule, nu știu. Fără îndoială că aveți dreptate, am zis eu pe un ton jalnic – mai ales ca să nu-mi pierd clienta.

Răspunsul meu păru s-o liniștească.

— Încep să cred că ești omul potrivit. Ești cumva, din întâmplare, liber în seara asta?

Fără să-mi aștepte răspunsul, continuă:

— Am scris adresa noastră pe o hârtie (pe care o recuperă din fundul poșetei). A! Uitam esențialul: vrei să aduci două-trei pilule ca s-o stimuleze pe mama?

— Păi, să vedeți…

Un zâmbet devastator îi luminã trăsăturile. Făcusem cumva o glumă excelentă și nu-mi dădusem seama?

— Pentru un detectiv particular, asta e o nimica toată, nu-i așa?

Văzându-mă gata să protestez, mai adăugă:

— Nu trebuie decât să le adaugi la costul onorariului.

— Dar nu e o chestiune de bani, am cârâit eu.

— A, nu? Atunci, ce e? a exclamat ea încrucișându-și magnificele gambe, ceea ce făcu să i se urce fusta mai sus decât speram eu. E o chestiune de etică?

— De respectare a legii, poate? am îngăimat eu fixând cu privirea partea de sus a jartierelor ei.

Izbucni în râs și se ridică, lăsând să cadă cortina…

— La orele douăzeci, de acord? La un mic supeu, ca să facem cunoștință unii cu alții. Ai să guști din feluri de mâncare la care n-au visat vreodată amărâții de funcționari care eliberează tichetele de rații.

Râsul ei era uimitor de erotic: un sunet răgușit, care venea din fundul gâtului și trecea ușor printre buze ca o invitație la mângâiere. Ar fi trebuit să-i rezist acestei femei și făgăduielilor ei, știam bine. Dar ce bărbat ar fi fost în stare? Mai ales cu perspectiva unei cine pe gratis.

2.

Răul cel mai mic

Anne se năpusti în biroul meu la doar câteva clipe de la plecarea frumoasei blonde, ca să cerceteze câmpul de luptă și să verifice că nu mă predasem inamicei, cu arme și bagaje. Teritoriul rămânea însă marcat de parfumul ei cu preț prohibitiv.

— Cine mai e și asta? întrebă ea adulmecând mirosul de sânge și de praf de pușcă.

— Cine vrei să fie, dragostea mea? O nouă clientă.

∵

Mi-am frecat degetul mare de arătător ca să-i reamintesc starea disperată a încasărilor.

— Mda. Nu spune nimic. Lasă-mă să ghicesc. Pun prinsoare că umblă să dea de urma tipilor care au tuns-o la Eliberare, ca să le taie boașele.

Am dat din cap fără a-mi putea reține un ușor zâmbet, asupra căruia s-a aruncat cu tot atâta furie ca generalul von Rundstedt asupra orașului Bastogne.

— Sărman netot! Vrea să se folosească de tine pentru o afacere dubioasă. Se vede de la o poștă. Chiar ești fraier sau ce naiba ești?

Mi-a trebuit ceva timp ca s-o potolesc, mai ales când am fost nevoit să-i explic de ce nu puteam petrece seara împreună cu ea.

— Și când mă gândesc că îți făcusem rost de o clientă… bombăni ea. Evident, oferă mai puține avantaje decât această Mae West.

— Cum puteam să ghicesc? Povestește!

— Da, da…

Cu prețul a mii de dezmierdări și cu făgăduiala unui cadou somptuos din primele mele onorarii, i-am smuls în cele din urmă detaliile. O clientă a salonului de coafură, doamna Violette Delporte,

căuta pe cineva „discret”, în stare să dea de urma unor hârtii șterpelite din apartamentul ei cu câteva zile mai înainte, când ea-și petrecea weekend-ul la marea Nordului, în vila ei de la Blankenberge.

— Și poliția?

— Doamna nu are deloc chef ca polițaii să-și bage nasul în hârtiile ei. E vorba de o chestie fiscală nu prea curată, presupun.

— Sau mai rău…

— Bursa neagră? *Smokkeleirs*[5]?

Am făcut o strâmbătură și am deschis fereastra. Parfumul frumoasei blonde începea să mă amețească.

— Vrei să spui că scuipi pe afacerile care miros vag a colaborare, dar că banii vampei ăsteia nu au miros?

— Vampa asta, după cum spui, mă însărcinează să dau de urma fratelui ei dispărut. Un erou de război, pilot în cadrul RAF[6]. Merită puțină considerație.

— A! Așadar din patriotism trebuie s-o pipăi pe blonda asta spălăcită?

— Să-i pipăi *banii.* E o diferență. O văd diseară în compania maică-sii. Am insistat asupra prezenței unui însoțitor. Crezi cumva că Violette Delporte asta ar putea veni mâine dimineață?

Mi-am fluturat agenda imaculată de orice notiță.

— Cade bine, tocmai mi s-a contramandat o programare.

— Ce viață pasionantă duci!

— Liniștește-mă: Violette nu e blondă, așa e? N-am chef să încurc borcanele.

— Nu te necăji, dragule. Am vopsit-o în mov special ca să evit confuziile.

∵

Cartierul Fond’Roy, la Uccle, lângă Bruxelles, este unul dintre cele mai cu moț ale capitalei. Vila familiei Beigelbrot (era numele care figura pe hârtia pe care mi-o dăduse blonda) fusese construită prin anii douăzeci de către un arhitect

care voia să impresioneze cu orice preț. Decorațiuni din ipsos încărcate de curbe, obloane din alamă strălucitoare, mânere de uși cu volute extravagante, sgraffitouri albastre cu auriu stil Art Nouveau. Totul disimulat în fundul unei grădini care se voia a fi exotică, o adevărată pădure tropicală, cu esențe rare importate din Congo belgian. La fel ca mobilele din salon și din sufragerie, în stil „colonial”.

Masa fusese pusă pentru patru persoane. Lumânări, veselă de preț, un servitor bătrân, o subretă tânără, un majordom care îmi luase impermeabilul și pălăria la intrare fără să arboreze un aer dezgustat – avea clasă, da, cu adevărat clasă.

Cu un pahar de gin în mână, frumoasa blondă mă întâmpină în pragul salonului:

— Spune-mi Madeleine, domnule Van Loo.

Cu un gest discret, gazda mea expedie majordomul și se îndreptă cu mers felin spre un bar cu o tăblie cromată unde îmi pregăti un gin fizz tare. Am renunțat să cer o *gueuze-grenadine.* Nu părea să fie genul casei.

— În seara asta vom face cunoștință, domnule Van Loo, zise ea cu o lucire arzătoare, plină de făgăduieli, în ochii verzi. Dar, stai, te-ai ocupat de micile apetitive ale mamei mele?

Hubert, ajutorul de farmacist din Piața Binefăcătorilor, nu putea să-mi refuze nimic de când îi dădusem o mână de ajutor în timpul Ocupației ca să scape de vânătorii de evrei. Am strecurat în mâna Madeleinei micul cornet din hârtie în care ambalase câteva pilule care trebuiau „să fie suficiente”, după cum mă asigurase el.

— Revin într-o clipă, spuse ea. Nu ezita să te mai servești.

Arătă spre micul bar metalic unde se aliniau vreo zece sticle (doar alcooluri șic; nici măcar o singură băutură belgiană).

Madeleine se întoarse când tocmai lipăiam ultima picătură din pahar. Se grăbi să-mi servească o nouă doză. În așteptarea maică-sii, am sporovăit vrute și nevrute: despre concertul lui Don Byas la Charly's, despre cluburile care apăreau precum ciupercile la Bruxelles, despre noile vedete la modă, evitând subiectele delicate sau prea serioase. Nu eu trebuia să fac deschiderea.

Ajunseserăm la creșterea prețului la cartofi, la noul film al lui Humphrey Bogart și la apariția filmului *Pe aripile vântului,* când își făcu intrarea doamna Beigelbrot, învești mântată toată în negru. Înaintă în interiorul salonului, cu o ținută severă, cu un aer absent, îmi ignoră mâna întinsă și se lăsă să cadă într-un fotoliu, oftând. Pe dată se ivi subreta care îi strecură în mâinile scheletice un pahar cu suc de fructe pe care îl supse strâmbându-se de parcă ar fi fost un medicament. În timp ce eu mă așteptam să abordăm lucrurile serioase, Madeleine continuă conversația mondenă pe care o întrerupsese sosirea maică-sii. Doamna Beigelbrot ne lăsă să flecărim, cu privirea pierdută în gânduri mai sumbre și mai neliniștitoare decât jungla africană care lua cu asalt casa. Până ce majordomul se ivi și anunță cu voce lugubră:

— Doamna este servită.

La aceste cuvinte, bătrâna doamnă se ridică, iar noi o urmarăm, ca într-o procesiune, în sufragerie. Deși nu eram decât noi trei, masa fusese aranjată pentru patru persoane. După ce ne servi supa, majordomul umplu cea de-a patra farfurie, ca și cum ultimul conviv era pe punctul să ni se alăture. Fără să-l aștepte, mama Beigelbrot începu să mănânce, urmată de fiica sa. După o scurtă șovăială, le-am imitat, aruncând din când în când câte o privire spre scaunul misteriosului invitat. Oare omul invizibil avea să-și golească farfuria sub ochii noștri la fel ca în film? Eram curios să văd una ca asta. Din păcate, când subreta ne luă

farfuriile goale, o luă și pe aceea a fantomei, în continuare plină.

Apetitivele și apoi felul principal fură servite după același ritual. O carne suculentă și fragedă, cum nu mai gustasem de ani buni, scăldată într-un sos cu mânătărci pe care l-am devorat până la ultima înghițitură, în timp ce omul invizibil își contempla porția fără să se atingă de ea. Cu prețul unui considerabil efort, am lăsat să-i fie luată farfuria fără să pot ciuguli ceva din ea. Masa se desfășură în tăcerea cea mai desăvârșită. Nu se auzea decât zgomotul tacâmurilor.

Am privit-o pe mama Beigelbrot. Avea să-mi dea în sfârșit ceva explicații? În stare de prostrație pe scaun, își dădea măcar seama de prezența mea? Începeam să-mi fac griji. Îmi dăduse cumva Hubert o doză prea slabă sau îi plasase pilule împotriva constipației? Sosirea desertului îmi risipi interogațiile. Căpșuni și struguri. Dumnezeule, un nectar din care nu mai gustasem din 1940. După ce am zdrobit în dinți delicioasele fructe, m-am întors spre frumoasa blondă care dădu din cap, a lehamite, mi se păru mie. Punându-și mâna peste cea a maică-sii, o gheară crispată pe fața de masă, spuse cu voce blândă:

— Oaspetele nostru, domnul Van Loo, ne va ajuta să-l regăsim pe Yann. Are nevoie de câteva informații.

Mi-am tras prudent scaunul înapoi, gata s-o iau la sănătoasa. Aveam în minte scena de la restaurant. Dar bătrâna doamnă rămase calmă, mereu la fel de apatică.

— Mulțumesc, domnule, spuse ea, cu o voce abia auzită. Reamintește-mi numele dumitale.

— Van Loo.

— A, da?

Blonda interveni.

— Yann nu a mai dat niciun semn de viață de mai bine de șase luni.

— Locuiește aici, spuse doamna Beigelbrot.

Cu degetul, arătă ceva prin fereastră, dincolo de jungla care înconjura casa.

— Într-un pavilion în fundul grădinii, explică fiica ei.

M-am gândit că bietul Yann fusese, poate, înghițit de vreun canibal sau un leu.

— Fiul meu are un caracter foarte independent, reluă mama cu o voce mai fermă. Uneori, pleacă pentru câtva timp fără să anunțe. E o pasăre care nu suportă colivia. Din fericire, munca îi dă prilejul să călătorească. Afacerile externe, sublinie ea pe un ton conspirativ, dar cu un scurt acces de mândrie. La întoarcere, mă copleșește întotdeauna cu daruri.

Cu o mișcare a mâinii, îmi arătă lănciile și măștile africane agățate pe perete, niște păpuși poloneze sau cehoslovace îngrămădite într-o vitrină.

— Pleacă, vine. Dar, de șase luni fără nicio carte poștală, asta nu s-a mai întâmplat niciodată, reluă Madeleine. Chiar și în cursul războiului, când era în Anglia, făcea în așa fel încât să ne dea vești. Știe cât este mama de anxioasă.

Cuprinse din nou în mâini ghearele maică-sii și le mângâie cu tandrețe. Doamna Beigelbrot clătină din cap.

— Ce vei face, domnule… Reamintește-mi numele dumitale!

— Van Loo. Dacă asta nu vă obosește prea tare, lăsați-mă să vă pun câteva întrebări.

Masa odată terminată, am abordat în sfârșit miezul problemei. Doamna Beigelbrot, care respectase până atunci o tăcere cataleptică, a fost de data asta de neoprit. Pilulele lui Hubert începeau în sfârșit să acționeze.

*

Anne luase în stăpânire fotoliul meu; eu măsurăm în lung și-n lat biroul, mult prea nervos ca să stau așezat.

— Bun. Ascultă și oprește-mă dacă ceva ți se pare ciudat în rezumatul pe care ți-l fac.

Yann era student la Drept când a izbucnit războiul. Tatăl lui, un avocat foarte în vogă, membru al Consiliul Ordinului Avocaților, s-a comportat la fel ca majoritatea belgienilor. Fără să-i întâmpine pe nemți cu simpatie, a stat cuminte așteptând prudent urmarea evenimentelor, după cum dădeau sfaturi regele, rămas în țară, și principalii patroni și notabilități, până la șeful partidului socialist. Convinși de victoria lui Hitler pentru o lungă perioadă, i-au încurajat pe belgieni să se pună din nou pe treabă fără să protesteze, să facă să funcționeze mai departe uzinele spre a limita consecințele economice ale Ocupației și a evita prea multe suferințe ale țării.

— Da, asta se numea pudic „politica răului mai mic”.

— Yann era indignat de această atitudine. Supunere și tăcere? Poziția majorității conducătorilor și supunerea locuitorilor țării, mai cu seamă cea a tatălui său, îl revoltau. Încă de la sosirea nemților la Bruxelles, discutase aprig cu el, în fiecare zi, până la ore târzii din noapte. Lui Yann i se părea rușinos să cedeze, să îndoaie șira spinării în loc să hărțuiască inamicul și să intre în rezistență. Îi reproșa cu amărăciune tatălui său că legitimează Ocupația adoptând politica struțului, în totală contradicție cu principiile pe care i le inculcase: ura față de militarism, toleranța, dragostea de libertate. Aceste valori deveniseră cumva vorbe goale atunci când erau puse la încercare? Sfâșiat de criticile tot mai vehemente ale fiului său pe care îl adora, tatăl Beigelbrot se apăra prost, cerând puțină răbdare („Până când? Până ce vom fi cu toții nimiciți?” striga Yann), invocând apelurile conducătorilor țării „care desigur că știau ce făceau”. („Să ne încredem în acești dobitoci care ne promiseseră că mica Belgie

va rămâne neutră în timp ce restul planetei va fi trecută prin foc și sânge?”)

Tonul între ei a devenit pe zi ce trece tot mai acru, până în seara aceea teribilă în care, sâcâit, rămas fără argumente, Beigelbrot își lovise fiul. Povestindu-mi scena, mama încă mai tremura. Pentru prima dată în viață, soțul ei, un bărbat blând, pașnic, plecându-și mereu urechea la spusele copiilor săi, cedase. O violență neașteptată, barbară, țâșnise din străfundul acestuia, făcând țăndări toate principiile pe care i se sprijinea viața. Ecoul acelor cumplite trei palme încă mai răsuna în încăpere.

În noaptea următoare, Yann a fugit de acasă, fără un cuvânt, fără să-și ia rămas bun de la mama sau sora sa. Nu știa în acel moment că nu avea să-și mai revadă niciodată părintele. Datorită unor prieteni și unei mari doze de noroc, Yann izbutise să ajungă în Anglia. Abia debarcat, se angajase în RAF. Mai târziu, își înștiințase părinții că ajunsese la Londra teafăr și nevătămat și transmisese vești de fiecare dată când putuse.

Maestrul Beigelbrot nu și-a revenit niciodată în urma acelei dispute. Sumbru și tăcut, devenise o fantomă, îndeplinindu-și munca mecanic. Umbra fiului plana deasupra capului său de fiecare dată când baroul trebuia să cauționeze decizii pe care Yann le criticase. După expulzarea din barou a avocaților evrei, a vrut să demisioneze și nu a renunțat s-o facă decât la insistența presantă a confraților săi, preocupați să evite ca nu cumva un colaborator al naziștilor să pună stăpânire pe locul acestuia. Până la sfârșitul războiului, a continuat astfel să se joace de-a v-ați ascunselea cu conștiința sa, îndulcind pe cât era în stare rigorile războiului și ajutând patrioții. Cabinetul său îi permitea să supraviețuiască: în ciuda Ocupației, afacerile continuau.

Odată cu debarcarea, el a părut să revină la viață; Europa ieșea din Infern, fiul său avea să-și

facă apariția, când tocmai atunci a fost brutal ucis în urma unei absurde înlănțuiri de împrejurări. Înaintarea Aliaților făcuse ca rezistența să fie tot mai îndrăzneață. Un ofițer din Gestapo, care îi ocupa vila din cartierul Fond Roy, a fost ucis într-o seară când se întorcea acasă. Ca represalii, zece ostateci au fost uciși încă de a doua zi. Aleși la întâmplare în cartier, fără nicio considerație față de calitatea lor. Un negustor de cărbuni, un trecător care se afla acolo la momentul nepotrivit, un muncitor care repara o fereastră, și maestrul Beigelbrot.

∵

Yann a aflat de moartea tatălui său la întoarcerea acasă. Chinuit de vinovăție, a renunțat să-și mai reia studiile de Drept și s-a cufundat în depresie timp de câteva luni. Mulțumită relațiilor pe care și le făcuse la Londra, a intrat în cele din urmă într-un cabinet ministerial, la Afacerile Coloniale, apoi la Afacerile Externe. Posturi care îi conveneau: călătoriile în străinătate aveau să-i schimbe ideile. Îl mai bănuiesc și că voise să scape de atmosfera morbidă și sufocantă a casei părintești. Dar liniștea a fost de scurtă durată: un an, nu mai mult. Într-o seară, Yann i-a anunțat mamei sale demisia, dezamăgit de politica ministrului, dezgustat de comportamentul politicienilor, de ferocele lor apetit pentru putere, de ipocrizia lor, de trădarea idealurilor Eliberării.

„În loc să construiască un nou stat”, a spus el punând capăt protestelor mamei sale care îl sfătuia să aibă răbdare, „acești oameni își reiau obiceiurile de dinainte de război, combinațiile, compromisurile, ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut. Am trântit ușa ministerului în după-amiaza asta. Și nu insista. Hotărârea mea este irevocabilă”.

Acestea au fost propriile sale cuvinte, pe care maică-sa le-a înregistrat cu pedanterie. Cu atât mai mare pedanterie cu cât, a doua zi, pasărea își luase

zborul. Fără să-și ia lucrurile, nici măcar o valiză. Spre ce destinație, oare? Mister. De atunci, niciun mesaj, nici apeluri telefonice. Nimeni nu a mai auzit vorbindu-se despre Yann. Doamna Beigelbrot a întrebat pe toată lumea. Fiul ei pur și simplu s-a volatilizat. Putem să-i înțelegem îngrijorarea. S-ar fi putut întâmpla absolut orice, un accident, o crimă.

— Și prietena lui? Și ea a rămas fără vești?

— *Sorry,* Anne. Nu există nicio doamnă în povestea asta. Când am întrebat-o în legătură cu acest lucru, mama s-a închis ca o scoică. Iar Madeleine a privit în altă parte înainte de a-mi spune, destul de sec, că fratele ei „nu frecventa pe nimeni" la momentul dispariției. Cum eu insistam, au binevoit să azvârle din vârful buzelor că a existat cândva o prietenă, repudiată de multă vreme. Era o studentă oarecare…

— Dacă prietenul nostru nu avea înclinație către femei, să căutăm bărbatul!

— Da' repede mai mergi! Cine ți-a spus că nu avea înclinație către femei? A fost vorba de o iubită…

— În mod vag…

— Da, în mod vag. Dar poate că doamnele Beigelbrot nu cunosc nimic din viața lui privată. După felul în care sunt dispuse clădirile, Yann putea aduce orice necunoscută în pavilion fără ca familia să știe.

— Sau, de asemenea, un bărbat.

Am izbucnit în râs. Anne era mânioasă. O adoram când era în starea asta. Mânia o făcea să fie în stare de toate nebuniile. Și îi mai și stimula imaginația de asistentă detectiv.

— Blonda nu ți-e pe plac, am constatat eu cu un zâmbet cam îngâmfat.

— Drept cine te iei, mister Michaël Van Loo? Drept Gary Cooper? Despre blonda ta mă doare-n cot! Casa aia de bogătaș, avocatul ăla colaborationist care a făcut afaceri dubioase,

fantomele alea care cutreieră locuința, pădurea aia nepătrunsă, prea multe lucruri put în povestea familiei Beigelbrot. Dulapurile vilei ăleia luxoase probabil că dau pe dinafară de cadavre. Yann al nostru o fi deschis unul pe care mai bine l-ar fi lăsat închis, dacă nu cumva a luat-o la sănătoasa, deranjat de mirosuri.

Am scos din buzunar trei fotografii pe care mi le dăduse Madeleine – cu multă reticență. Yann, pare-se, nu putea suferi să se lase fotografiat. În prima, cam neclară, Yann merge pe o stradă însoțit de un tip spătos, cu ochii ascunși îndărătul unor ochelari mari cu ramă de bagà, strâns într-un palton prea mare pentru el, și care duce o valiză. A doua îl arată în prim-plan, zâmbind forțat în fața obiectivului. În a treia poză, o ține pe maică-sa pe după umeri, pe treptele casei. Are chipul serios, trăsăturile ostenite, ușor acoperite de un scris cu penița – „ianuarie 1945”.

— Care e prima ta impresie, Anne?

— Îmi pare neatent.

— După spusele clientei, pozatul în fața unei camere îl indispune.

— Păcat, zise ea visătoare. Are un chip frumos. Elegant, zvelt. Și convingeri care îmi plac. Un tip gata să-și nesocotească familia, mediul social, gata să trântească ușa unui cabinet ministerial în numele ideilor lui, nu găsești așa ceva pe toate drumurile. Dacă ai să dai de urma tipului ăsta, aduți aminte să mi-l prezinți…

— Anne! o cheamă Federico de pe scări. Vopsitul la *signora* Ceulemans!

— Acuși, acuși, vin!

— Și când mă gândesc că tu mă acuzai că fac politică pentru că dădeam o monedă de câțiva bănuți unui handicapat, am lansat eu peste rampa scării în timp ce ea cobora spre salonul de coafură. Și iată-te acum că ții discursuri comuniste!

— Trăiască Republica! strigă ea înainte de a i se alătura lui Federico. Încă o mai aud discutând

înainte ca ușa salonului să se închidă. M-am întors la biroul meu bombănind și am pus niște apă la încălzit ca să-mi ofer o ceașcă de Nescafé, când am auzit un pas greoi urcând cu dificultate, una câte una, treptele scării, ritmat de o respirație șuierătoare. Un ciocănit discret în ușă. Și ghearele unui animal zgrepțănând nervos podeaua, un animal care, cu siguranță, nu semăna cu Anne.

3.

Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea

O doamnă solidă stătea în fața ușii, șovăind să intre. Trei straturi de fard îi protejau chipul de praful din chițimia mea. Cu capul de-a dreptul înșurubat într-o pălărie verde, acoperită cu pene, părea stingheră într-un mantou amplu de blană neagră. Strâns în brațele ei, un cățel minuscul tremura din toate încheieturile aruncându-mi priviri panicate.

— Doamna Delporte?

La vederea jalnicului meu bârlog, micul patruped dădu drumul unei tânguiri sfâșietoare, dar lucide. Dacă robusta doamnă înțelese semnalul de alarmă al peștelui său pilot – intuiția animală nu înșală – la gândul că trebuie să coboare la loc scara pe care tocmai o urcase atât de greu, renunță să facă stânga-mprejur. Scoțând un oftat, înaintă cu pas prudent până la fotoliul pentru vizitatori în care se lăsă să cadă. Într-o ultimă tresărire de revoltă, câinele îi scăpă din brațe, refugiindu-se sub dulap.

— Mitzi! Vino aici! gemu ea cu glas răgușit.

— Nu mă deranjează, doamnă, am spus eu, dând pe dinafară de ipocrizie. Vă asigur.

Detest câinii; ei simt asta și mă fac să o plătesc scump. Ca dovadă, am priceput imediat că Mitzi se strecurase sub dulapul meu ca să-și facă nestingherită nevoile.

În timp ce câinele și cu mine ne măsurăm din priviri, doamna Delporte scoase din poșetă o batistă cu care își tamponă partea de deasupra gurii, umbrită de o mustață pe care fardul nu izbutise să o disimuleze cu totul.

Ca s-o fac să se simtă la largul ei, i-am rezumat ceea ce știam deja: spargerea, hârtiile dispărute, tot ce aflase Anne în vreme ce îi vopsea părul în mov

(mi-ar fi plăcut să-i ridic pălăria ca să admir capodopera).

— Da, așa e, continuă solida doamnă. Mi-ar plăcea să-mi recuperez hârtiile în mod discret. În schimbul unei mici sume de bani, dacă trebuie – un preț rezonabil, nu-i așa, nu prea mult, adăugă ea, fixându-mă cu ochișorii ei răi și bănuitori de gospodină trecută de cincizeci de ani.

Obligația de a încredința căutarea actelor ei personale unui necunoscut nu-i plăcea – chiar deloc. Îmi aducea acest lucru la cunoștință foarte limpede, sperând că umilința ei va avea o influență asupra sumei onorariului – ceea ce însemna că mă citise prost. În orice caz, acele faimoase hârtii erau probabil foarte prețioase dacă ajunsese să se coboare până la a solicita serviciile unui detectiv particular.

— O fac pentru prima oară! precizează ea, așa cum probabil o spusese odinioară și femeii care o ajutase la primul avort.

— Ce altceva a mai fost furat?

— Niște bijuterii fără mare valoare, v-am întocmit lista lor, și un pachet de bancnote pe care uitasem să le schimb la momentul reformei monetare și cu care bandiții ăia nici nu vor avea ce face. Așa le trebuie!

Am dat din cap. Bilete de bancă perimate? Bani murdari, gloriosul fruct al bursei negre, pe care ministrul de Finanțe voise să-i îndepărteze din circulație decretând schimbarea bancnotelor cu câteva luni în urmă, și pe care ea nu avusese curajul să-i înfățișeze la ghișeele Băncii Naționale.

— Și hârtiile?

— Scrisori personale. Amintiri. Câteva documente juridice, contracte vechi. Hârtii lipsite de interes, a căror unică valoare e doar cea sentimentală.

Sentimentală? Ridicând ochii din carnetul meu de notițe, am contemplat-o pe cucoana Violette. De

ce n-ar fi avut dreptul cumătră asta solidă și vicleană la o frumoasă poveste de dragoste?

— Scrisori, va să zică. De la cine, doamnă Delporte?

Mânuța ei grăsună se strânse peste curelele poșetei.

— De la cine? De la cine? De la prieteni, de la diverse relații. În sfârșit, ce contează?

— S-ar putea cumva ca unul dintre expeditori să fi vrut să le recupereze fără să mai aștepte întoarcerea dumneavoastră la Blankenberge?

— Ei, hai, că e ridicol! E vorba despre o perioadă foarte îndepărtată. Oamenii ăia au murit.

— Toți?

— O, habar n-am, își pierdu ea răbdarea, fiind cât pe ce să smulgă închizătoarea poșetei, i-am pierdut din vedere de atâta vreme…

— Poate că mai există vreunul care își amintește de dumneavoastră și de cele ce v-a scris.

Toată osânza ei se cutremură în semn de protest.

— Dacă își voia scrisorile, era de ajuns să mi le ceară.

— Ei, haide, doamnă Delporte, cu siguranță că aveți o idee în legătură cu intențiile spărgătorului? De ce să fure documente lipsite de valoare?

— Căuta bani, gemu ea. Cum hârtiile alea zăceau într-un sertar, nu a stat să le trieze. În grabă, a luat totul.

Dintr-o țâșnitură surprinzătoare, Mitzi reapăru și sări pe genunchii stăpânei. Uitasem complet de ea. Era cumva felul ei de a arăta că discuția durase destul și că voia să se întoarcă acasă? Și eu eram sătul să smulg solidei doamne crâmpeie de adevăr, ascunse între straturi de minciuni. Povestea ei mustea de minciuni în fiecare frază. Dar eram eu în măsură să refuz o afacere? La prețul cartofilor și al cărbunilor, m-aș fi cățărat pe coloana Congresului cu ambele mâini legate la spate, dacă un cec m-ar fi așteptat în vârf.

— Și poliția, doamnă Delporte, ce crede despre toate astea?

Am auzit-o cum scrâșnește din dinți.

— Poliția? a exclamat ea cu un zâmbet șiret care dezvălui brusc o părticică din adevărata-i natură. Asta înseamnă ore întregi în care înțepenești așteptând într-un comisariat ca să afli după câteva luni că afacerea a fost clasată fără urmări. Credeți că domnii ăia își vor da cea mai mică silință ca să adune câteva hârtii vechi furate? Nu, prefer să las treaba asta în sarcina unui bun meseriaș. Anne, în care am toată încrederea, m-a asigurat că dumneata ești foarte înzestrat, că îți vei asuma personal afacerea mea (O făcuse oare să creadă că eu conduceam o agenție cu douăzeci și cinci de colaboratori? Era în stare!) contra unui preț rezonabil (Uite și ce anume punea lucrurile pe făgașul lor). Și că ai să știi să-ți ții gura. Găsește-i pe tipii ăia, domnule Van Loo, și propune-le un aranjament rezonabil. E tot ce îți cer.

— Înțeleg punctul dumneavoastră de vedere, doamnă Delporte. Dar cum pot comunica cu borfașii ăia? Lipind mici afișe? Prin mica publicitate? Probabil că una dintre cunoștințele dumneavoastră e amestecată în afacerea asta. Mitzi emise un geamăt dureros. Cineva care putea să știe că acasă la dumneavoastră erau bani și bijuterii. Aveți cea mai măruntă bănuială? Vreo fostă bonă dată afară în circumstanțe penibile? Vreun vecin cu reputație îndoielnică?

— A! Acum că îmi pui întrebarea, mi-aduc aminte că am dat afară o bonă cu trei ani în urmă. Agnès. Am surprins-o când îmi umbla prin bijuterii.

Mi-a făgăduit să-mi comunice ultima adresă a lui Agnès, cât și pe cea a unui polițist care locuia în vecinătate, un anume Marcel Van Acker (Poftim, tocmai un amic al acestei Agnès), care le propusese celor doi Delporte să-i protejeze în timpul războiului contra unei remunerații.

— Să vă protejeze? Împotriva a ce?

— Pur șantaj. A amenințat că ne denunță nemților dacă nu-i dăm obolul.

— Să vă denunțe?

— Ei, hai, domnule Van Loo! Nu mă juca și dumneata! Știi bine că, pe atunci, oricine te putea acuza de orice. Bursă neagră, trafic, genul ăsta de lucruri. Era suficientă o scrisoare anonimă.

— După felul în care îmi povestiți, simt că ați reușit să scăpați din ghearele lui.

Un zâmbet de satisfacție se desenă pe buzele ei; până și cuțu-cuțu începu să scheaune de plăcere.

— Soțul meu a aflat că polițistul ăla făcea afaceri dubioase cu rezistența; le strecura cărți de identitate în alb – sau, mai degrabă, le vindea ălora foarte scump. Ne denunțați, domnule Van Acker? Atunci, dumneata ai s-o încasezi. Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea! A! Bărbatul meu era un om căruia mai bine era să nu-i ții piept, oftară la unison doamna Delporte și cuțu-cuțu. Mai apoi, n-am mai auzit vorbindu-se de acel polițist și nici nu l-am mai revăzut prin cartier. Potrivit zvonurilor, cei din rezistență au încercat să-i facă de petrecanie. După cum știi, oamenii ăia nu se încurcau în finețuri de justiție.

Violette își scutură capul atât de tare, că m-am așteptat să văd că-i alunecă pălăria, dar aceasta a rezistat. Iar soțul, despre care îmi vorbea pentru prima oară și pe care Anne nu-l menționase, era și el îngrijorat de dispariția hârtiilor? Din moment ce era atât de șiret, de ce o lăsa pe nevastă-sa să fie pusă la cheltuială de un detectiv particular?

Numai că bietul om murise cu câteva săptămâni înainte de sfârșitul războiului, lăsându-și scumpa jumătate văduvă, descumpănită, singură pe lume. Murise? De ce anume? Boală? Accident?

— Domnul Delporte a murit ca un erou, domnule, spuse ea îndreptându-și ținuta atât cât i-o îngăduia ampla-i haină de blană.

La evocarea stăpânului, câinele luă poziție de drepți.

— Un certificat și o medalie de onoare atestă acest lucru. A fost omorât de nemți. Asasinat de inamic.

— A, da? Soțul dumneavoastră făcea parte dintr-o rețea de rezistență?

Văzând-o pe doamna Delporte, ideea mă surprindea, dar, de ce nu? Poate că mă lăsam orbit de prejudecăți. De la sfârșitul războiului, se părea că toți belgienii fuseseră eroi sub Ocupație – eroi care își ascunseseră cu atâta iscusință adevărata activitate vreme de patru ani încât Gestapo-ul nu-și dăduse seama de nimic.

— Aproape, zise ea fără un zâmbet. Soțul meu a fost luat ostatic după uciderea unui ofițer Gestapo și a fost împușcat.

∵

Printr-o incredibilă coincidență, domnul Delporte și Maestrul Beigelbrot au fost cumva luați pe sus de aceeași mașinărie? Odată depășit momentul de surprindere, m-am controlat iarăși. La sfârșitul războiului, înmulțirea actelor rezistenței atrăsese după sine represalii tot mai feroce. Nimic nu dovedea că ambii bărbați pieriseră în același incident. Ce legătură putea fi între dispariția unui tânăr atașat de cabinet la Uccle și o spargere la Schaerbeek, survenite la trei ani după acele execuții sumare? Fără să-mi mai las mintea s-o ia razna, am decis să mă pun pe treabă și să-mi încep ancheta pe teren.

Când am sunat-o pe Madeleine ca să vizitez pavilionul lui Yann, mi-a indicat că majordomul era la dispoziția mea, așa cum mi-ar fi spus că apetitivul era servit. Dar vocea ei răgușită dădea de înțeles că el putea fi urmat și de mâncăruri mai consistente. Pe parcursul traseului cu tramvaiul care ducea din Piața Binefăcătorilor la cartierul Fond Roy, am avut vreme să fac inventarul detaliilor la care trebuia să fiu atent, cât și al

întrebărilor de pus majordomului dacă mi-ar fi fost oferită șansa de a-l chestiona în afara prezenței stăpânelor. Am fost întrerupt din aceste reflecții de o altercație chiar în fața mea.

Un tip înalt, cu beretă, pretindea unei tinere doamne să-i cedeze lui locul, arătând cu un deget amenințător spre autocolantul plasat deasupra, care arăta că acesta era „rezervat cu prioritate foștilor combatanți și victimelor războiului”. Când i-am atras atenția individului că galanteria nu avea nevoie de autocolante ca să se exprime, teribilul deget s-a întors către mine:

— Atenție, tinere, am prieteni sus-puși; n-ai interesul să mă cauți!

M-am dus iarăși cu gândul la Yann. Îi înțelegeam mai bine atitudinea. De ce, după ce își sacrificase viața pentru a-și elibera țara, alesese, reîntors la Bruxelles, să lase totul baltă și să fugă? Aveam oare dreptul să mă amestec în alegerea sa, să-i cercetez viața privată, să-i pun din nou căpăstrul, când atâția luptători de pe ultima sută de metri din rezistență erau acum persoane sus-puse și aveau pretenția să țină hățurile puterii? Cineva mi-a scuturat brațul. Era doamna căreia așa-zisul fost combatant îi ceruse locul (și care se făcuse nevăzut între timp).

— Eu cobor aici, îmi spuse ea cu un zâmbet frumos. Mulțumesc încă o dată!

I-am făcut cu ochiul.

Când a sosit tramvaiul spre Uccle, era aproape gol. Locuitorii acelui cartier aveau mașini și mijloace de a-și oferi benzina. Iar personalul lor nu circula decât în zori și la căderea nopții.

Când tocmai mă așteptam să fiu primit de ceremoniosul majordom, cea care a răspuns la apelul meu a fost tânăra subretă. O fermecătoare brunetă care își pleca prea mult ochii pentru a fi atât de castă pe cât voia să pară, ar fi zis Anne. Mă conduse spre pavilion, luând-o pe o potecuță îngustă care șerpuia prin pădurea exotică, desigur

spre a-i da hoinarului iluzia că străbate ținuturile cele mai misterioase din colonia noastră africană. Chiar dacă știam că mă aflu în cartierul cel mai șic și mai puțin periculos al capitalei, nu mă puteam reține să nu tresar de fiecare dată când auzeam o creangă trosnind sau o pasăre luându-și zborul la trecerea noastră.

— Nu ți-e teamă să te aventurezi în grădina asta? am întrebat-o pe subretă. Eu unul, recunosc că îmi dă fiori.

— Nu e foarte departe, spuse ea înaintând cu un legănat din șolduri pe care doamna Delporte l-ar fi găsit ca fiind „indecent”.

Chiar în momentul când eram gata să mă arăt interesat de partea de jos a spatelui ei, am zărit pavilionul. O casă din lemn cu un etaj, decolorată, împrejmuită de o verandă în stare proastă, care părea mai degrabă să fie magazia de unelte de grădinărit decât o locuință. Interiorul se vădi totuși a fi mult mai confortabil și mai bine amenajat decât lăsa fațada să se prevadă. O încăpere mică, dar foarte curată, cu un tapet verde cu flori multicolore pe perete, fotolii și o canapea alb-crem, un covor mare și doi pereți acoperiți de rafturi, debordând de cărți. Pe ceilalți doi pereți, numeroase stampe pe mai multe rânduri, foarte colorate, ale unor pictori contemporani, mai ales suprarealiști. Două-trei pipe se aflau pe un mic birou acoperit de hârtii în neorânduială. Îndărătul unui paravan se ascundea o minusculă bucătărie. La etaj, un dormitor de-a dreptul spartan, o somieră pusă direct pe jos și un dulap cu oglindă, despărțit printr-un perete din sticlă de o mică baie cu duș.

— De cât timp ești în serviciul doamnelor Beigelbrot? am întrebat-o pe subretă în timp ce treceam în revistă veșmintele care atârnau în dulap.

— De un an și jumătate, se sclifosi mica bonă. Am preluat slujba maică-mii atunci când ea s-a

îmbolnăvit. Nu a mai fost niciodată în stare să-și reia lucrul, așa că am rămas eu.

Nimic prin buzunare – fuseseră cumva scotocite înainte de trecerea mea? Nimic prin sertare în afară de haine cu grijă rânduite. În baie, de asemenea, totul părea să fie în ordine: peria de cap, sticla de șampon pe jumătate goală, săpunul desfăcut din ambalaj, after-shave, tubul de pastă de dinți început, un pliculeț de chibrituri sub cazanul de baie. Oare Yann nu luase cu el chiar nimic, nici măcar periuța de dinți?

M-am întors spre brunetă.

— Dumneata faci, de obicei, menajul în pavilion?

Ea încuviință dând din cap.

— Cel puțin atunci când domnul Yann îmi dă voie. Nu mai mult de o dată pe săptămână. Nu suferă să-i fie mutate din loc lucrurile. Într-o zi, am avut ghinionul să închid o carte care zăcea pe masa de lucru, ca să șterg praful. Ce-am mai încasat!

— Când ți-ai dat seama că a plecat?

Stătu pe gânduri câteva clipe.

— Într-o dimineață, în timp ce serveam micul dejun, domnișoara Madeleine mi-a cerut să fac curățenie generală la domnul Yann, ceea ce m-a surprins. În casa asta, curățenia generală se face o dată pe an, în iulie, atunci când familia își ia vacanță. Cum șovăiam, de teamă că am să fiu luată la rost de domnul Yann, domnișoara a stăruit spunându-mi că domnul Yann plecase în călătorie și că va fi încântat să-și regăsească pavilionul „măcar o dată” proaspăt și curățat de sus până jos.

— Ești sigură?

Ea dădu viguros din cap.

— Evident. Credeți că am uitat acel „măcar o dată”? Ca și cum eu aș fi fost răspunzătoare că domnul Yann mă împiedica să-mi fac treaba!

— Îți mai amintești data acestei conversații?

— În iunie anul trecut. În jurul datei de 15. Ar fi trebuit să fac curățenia generală la începutul lui

iulie. Atunci, mi-am spus că cincisprezece zile mai devreme nu schimbă nimic.

Cincisprezece zile mai mult sau mai puțin, de acord, nu înseamnă mare lucru. Ceea ce are, în schimb, importanță este că Madeleine a lăsat să treacă șase luni până să-și dea seama că scumpul ei frate a dispărut și să înceapă să se îngrijoreze.

4.

Valaida Snow la Alhambra

În timp ce subreta mă însoțea spre ușa de la intrare, prin neliniștitoarea grădină congoleză, mi-am amintit de o întrebare importantă. Anne nu mă va ierta că am uitat s-o pun.

— Dar logodnica lui, sau iubita, sau cum îi spui tu? Cu ea ce s-a întâmplat? Mica bonă, mai șireată decât o credeam, se opri dintr-odată și se întoarse spre mine, cu un mic zâmbet strengăresc.

— Despre cine vorbiți?

Ah, domnișoară, dacă aș ști! Contam tocmai pe dumneata să mă lămurești!

— Ei, hai, că nu mai suntem copii!

Își agită fundulețul ei nostim.

— N-am mai văzut-o pe domnișoara Rosa de mult timp.

— Nu vorbesc de domnișoara Rosa, am zis eu, prefăcându-mă că știu unde bat. (Rosa trebuie să fi fost studenta la care făcuse aluzie Madeleine).

Subreta clătină din cap. Nu cunoștea nicio altă relație feminină a lui Yann. Cum puteam ști dacă era sau nu sinceră? I-am mulțumit, mi-am cerut scuze pentru deranj și am luat din nou tramvaiul. Nici măcar o clipă Madeleine nu-și arătase frumosu-i botic. Cutia de chibrituri pe care o șterpelisem din baia din pavilion avea o reclamă pentru *El Alamein,* un bar din centrul orașului. De ce n-aș da o raită ca să văd dacă cei de acolo știu ce e o *gueuze-grenadine*?

În acel început de după-amiază, *El Alamein* era practic pustiu – justifica oare numele cu care fusese botezat[7]? Așezat îndărătul unei lungi tejghele din lemn lustruit și metal, care imita barurile americane, un bărbat gras în cămașă albă fuma un trabuc, cu ochii pe jumătate închiși, indiferent la căldura sufocantă și la volutele de

fum care scăpau din soba mare încinsă la maximum. Pe perete atârnau fotografii ale unor actrițe hollywoodiene și afișe de filme. Comandându-mi băutura preferată, am profitat de momentul în care barmanul a deschis o pleoapă ca să-l întreb dacă îl cunoștea pe Yann Beigelbrot.

Contemplând poza pe care i-o întindeam, bărbatul cel gras păru cufundat într-o profundă cugetare (dacă nu cumva adormise la loc) înainte de a mormăi că acel chip îi amintea vag de cineva. În timp ce rotițele creierului său se învârteau, avusesem timp să-mi termin berea și să reînnoiesc consumația. L-am invitat să mi se alăture. Fără ezitare, își servi un whisky sec, apoi un al doilea (doar eu plăteam, de ce să se jeneze?) care avu efectul de a-l trezi definitiv.

— Yann, da, ăsta e, mormăi el cu voce spartă, lansându-mi în obraz respirația încărcată de fum și de alcool. De mult nu l-am mai văzut pe aici. Lucra pe aproape, nu e așa?

Mi-am adus aminte că, într-adevăr, Ministerul Afacerilor Externe se găsea la câteva străzi distanță.

— Poate că și-o fi schimbat slujba, zise el. Ar trebui să-l vedeți pe Roger.

Roger ăsta venea să-și golească halba de bere în fiecare zi spre sfârșitul după-amiezii, pe socoteala partenerilor de joc. Campion imbatabil la *pitchesbak*[8], se pare. Urma să vedem chestia asta. Ca student, nu mă apăram prea rău. I-am făgăduit să revin ceva mai târziu, după un ocol pe la minister.

Când am rostit numele de Beigelbrot, ușierul a reacționat imediat. Și-l amintea pe Yann, căruia păru să-i fi păstrat o amintire frumoasă. Cu siguranță bine dispus, îl sună pe unul dintre foștii colegi ai acestuia care acceptă să mă primească.

Jean Dewilde se prezentă într-un mod cam ceremonios. Era un tânăr foarte înalt și foarte slab, cu un proeminent măr al lui Adam, apărat de un

smoc de păr peste care briciul nu se încumeta să se aventureze. Yann? Da, îl cunoscuse bine: amândoi lucrau în același birou. I-am explicat că familia sa era neliniștită că nu primise vești de la el de mai multe luni. Ceea ce provocă o mare agitație în zona mărului lui Adam. Nici el nu-l mai revăzuse pe Yann de la demisie. Era dezolat că nu mă putea ajuta. Avea Yann prieteni, relații? El unul nu cunoștea astfel de persoane. Chipul i se contractă într-o strâmbătură. Yann era un tânăr foarte secretos care veghea cu gelozie asupra vieții sale private.

— După câte știu eu, războiul l-a despărțit de foștii lui prieteni, rămași în țară.

Asta deducea el dintr-o conversație în care Yann, ceva mai vorbăreț decât de obicei, se plânsese că nu mai avea nimic de spus amicilor.

— „Când am debarcat de la Londra, am avut impresia că mă întorc de pe Marte”, mi-a spus el într-o zi când stăteam la un pahar. „Prietenii mei arată la fel ca atunci când am plecat din Bruxelles. Fac aceleași glume, arborează aceleași zâmbete. Când ne vedem, ne aruncăm unii în brațele altora. Dar nu mai avem nimic în comun”.

— Era cumva dezamăgit că prietenii săi nu-l întâmpinaseră ca pe un erou, că fetele nu i se atârnau de gât?

— O, nu! Nu era deloc genul ăsta. Yann este un tânăr modest și discret, în ciuda colecției de medalii pe care le-ar putea afișa dacă ar vrea. Nu l-am auzit niciodată împăunându-se cu isprăvile lui. Socotea că își făcuse datoria și că dăduse pagina mai departe. Viața trebuia să-și reia cursul, nepăsătoare și ușoară. Dar și el se schimbase, la fel de mult ca amicii lui. Îi venea greu să recunoască faptul că nimeni nu ieșise neatins din încercări, punându-se la socoteală și pe el, alături de toți ceilalți.

— Ieșeați uneori împreună?

— Uneori, la un pahar. Nimic mai mult. O dată sau de două ori, i-am propus să mergem la un concert, dar muzica îl plictisește. Preferă cinematograful.

În mod vizibil, Dewilde nu-și revenise încă din uimire. În ochii lui, cinematograful era un divertisment prea „popular” pentru niște funcționari de rangul lor.

— Și totuși, am trăit aceeași experiență, adăugă el. Londra în perioada Ocupației. Dar nu în același mod. Eu, închis cuminte în birourile administrației belgiene. Iar el, riscându-și viața în RAF.

— A! La Londra l-ați cunoscut?

— Nici vorbă. Nici măcar nu ne-am încrucișat vreodată acolo. Când mă gândesc că am trăit războiul în același loc, că am frecventat fără doar și poate aceleași localuri, că am întâlnit același cerc mic de compatrioți! Și abia în acest birou am descoperit toate astea!

Scoase un fel de chicotit la care am răspuns printr-un zâmbet politicos, înainte de a continua:

— V-a surprins demisia lui?

— Și da, și nu… După cum v-am mai spus, nu obișnuia să se destăinuie, dar ne vorbeam din când în când. Era cumplit de dezamăgit de reconstrucție. Funcționarii incompetenți, partidele politice revenite la micile lor mașinațiuni, miniștrii preocupați să se umfle în pene în loc să dea un nou suflu țării. Toate astea îl scoteau din minți.

— Ca pe noi toți. Cunoașteți măcar un singur belgian care să nu bombăne împotriva Administrației?

Dewilde schiță un zâmbet palid și își trecu mâna prin păr.

— Dacă promiteți că nu mă citați, am să vă mărturisesc că vă împărtășesc punctul de vedere. Însă dezamăgirea lui Yann era mai profundă. Trăia acest lucru ca pe o tragedie.

Yann este un idealist, un romantic, într-o lume populată de materialiști și de realiști. Așa cum îi

spuneam adesea, dintre toate persoanele refugiate de care trebuia să ne ocupăm, el era singurul condamnat să rămână așa până la sfârșitul zilelor lui. În fond, demisia lui este un gest spectaculos, cu adevărat în maniera sa personală.

Toate astea nu mă făceau să ajung prea departe. În orice caz, nu la locul secret unde Yann se retrăsese ca să-și rumege ideile negre și decepțiile. Am mai pus o ultimă întrebare, chiar dacă mă îndoiam că Dewilde îmi va răspunde sincer.

— Credeți că a fost, poate, ispitit de idei politice mai radicale?

Dewilde mă privi cu ochi uimiți, apoi izbucni într-un râs vesel – ceea ce probabil nu i se întâmpla prea des.

— Yann printre comuniști? Vă înșelați! Este mult prea individualist ca să se plieze disciplinei și instrucțiunilor lor. Dacă s-ar fi alăturat partidului, ar fi fost dat afară după douăzeci și patru de ore pentru deviaționism burghez, în urma unui solid proces popular în cursul căruia el ar fi demontat toate dogmele și absurditățile vieții de militant! Are oroare de politică, de orice culoare ar fi ea, chiar dacă visează la o societate diferită, poate chiar o republică. Dar ca să viseze la un stat comunist, asta nu! Nu căutați în direcția asta. V-ați pierde vremea.

— Bun, dar atunci în ce direcție să mă îndrept?

Făcu un gest larg de neputință. Am profitat ca să-i strecor cartea mea de vizită, sugerându-i să-mi telefoneze dacă își amintea de vreun amănunt sau de vreun nume. Și am luat-o îndărăt spre *El Alamein.* Roger tot nu se afla la masa lui. În așteptare, am golit două-trei *gueuze-grenadine.* Până ce, sătul să tot aștept (și să nu obțin din partea barmanului să toarne doza exactă de sirop de rodie), am luat din nou tramvaiul.

Anne stătea așezată la biroul meu, frunzărind niște reviste pe care le luase cu ea din sala de așteptare a lui Federico.

— Ei bine, văd că huzurești! am spus eu lăsându-mă să cad în fotoliul pentru vizitatori. Eu unul, sunt frânt.

— De aia miroși a alcool? mă întrebă Anne fără să-și ridice capul din revistă.

— Am băut din obligație profesională. Nu de plăcere.

— A, da, asta e cu totul altceva.

Cum sarcasmele ei mă iritau, i-am făcut rezumatul zilei mele de lucru în goana după Yann Beigelbrot: conversația cu fostul lui coleg, instructivă, dar sterilă, partida de-a v-ați ascunselea cu Roger cel de negăsit, campionul jocului de *pitchesbak.*

— În timp ce eu străbăteam în lung și-n lat capitala… am încercat eu să conchid.

— Și barurile ei…

— …tu devorai numere vechi din *Patriotul ilustrat,* cu rețetele de bucătărie, modelele de tricotat și fotografia rochiilor tinerelor prințese la primul bal al Șobolanului mort[9].

— Dar și povestirile isprăvilor eroilor noștri plecați la Londra ca să-i înfrângă pe nemți.

Am sărit de parcă aș fi fost mușcat.

— Ce? Nu-mi spune că Yann Beigelbrot se împăuna în fața unui ziarist de la *Patriotul ilustrat* în timp ce eu îl căutam?

Anne izbucni în râs în vreme ce eu înhățam revista.

— Din fericire, nu. Altfel, cum să justificăm factura în fața lui *Maman*? Însă, printre cei intervievați se află fără îndoială mai mulți dintre tovarășii săi apropiați. Uită-te la acest Arnold Perpeete, de pildă, radiotelegrafist în RAF. Sau la această drăguță brunetă, Josette Chérel, cu ochișorii ei de strengăriță, care „asigura legătura” – ce înseamnă o legătură, după părerea ta?

— Cu siguranță, nu lucrul la care te gândești tu, vicioaso, am spus eu depunând o sărutare pe buzele ei senzuale. Frumoasă treabă, scumpă

doamnă! Ca recompensă, încă de mâine, vei asigura legătura cu mine.

— Astă seară, dacă vrei!

— De acord, îți dau încă de pe acum un aconto.

Aici, cortina se lasă peste mica scenă acrobatică ce a urmat. Într-un fotoliu poate la fel de larg precum cel pe care îl rezerv vizitatorilor, „legăturile" sunt dificile. Dar n-am să mă plâng de brațele fotoliului deoarece, potrivit legendei, dificultatea intensifică plăcerea…

∵

Trei-patru ceasuri mai târziu, înțoliți cum se cuvine, am luat loc în magnifica sală Alhambra, lângă Piața Brouckère, ca să asistăm la un concert excepțional al cântăreței mele preferate de jazz, Valaida Snow, regina trompetei, un Armstrong feminin. Pentru nimic în lume n-aș fi ratat primul ei turneu european de după război. Unde și-o fi găsit curajul să revină pe Vechiul Continent, când viața ei s-a schimbat complet în cursul turneului precedent? Naziștii, ajunși odată cu ea la Copenhaga, au arestat-o și au expediat-o într-un lagăr. Iar autoritățile americane s-au chinuit mai bine de un an ca să-i obțină eliberarea. Valaida a ieșit din lagăr în viață, dar bolnavă și distrusă.

O cunoșteam pe Valaida prin discurile ei și din reportajele din reviste. Nu avusesem niciodată ocazia să asist la vreun spectacol. La perspectiva de a o vedea pe scenă, eram excitat ca la prima mea întâlnire amoroasă. Încă de la ridicarea cortinei, a intrat în scenă unduindu-se pe un ritm legănat, cu trompeta în mână. Pe rochia ei neagră tresălta un șirag de mărgele îmbrăcate în stofă, cu care se juca în timp ce cânta. Fără nicio introducere, a început, cu ochii închiși, *Some of these days,* foarte *swing,* apoi și-a luat trompeta și a început să sufle. Sala a încremenit. Un urlet de felină, de melancolie și totodată de bucurie. Fotoliile, balcoanele, vechile aurării ale sălii, totul a început să vibreze. Spectatorii electrizați se

agățau de brațele fotoliilor. Era trompeta unui înger malițios, a unui spiriduș dezlănțuit. Și, din nou, vocea. Răgușită, profundă. Înainte de război, Valaida Snow se dezlănțuia pe scenă, ca o adevărată pisică unduindu-și admirabilul trup negru pe ritmul antrenant al jazzului, dansând, râzând, suflând în instrument, reluând refrenul fără să respire, făcând farse, izbucnind în râs cu muzicanții. Nimic în comun cu acei *new jazzmen* la modă printre unii intelectuali, înțepați și afectați.

Însă războiul o schimbase. Dacă în ochii ei mari se mai aprindea încă, din când în când, o sclipire de inocență, gesturile ei de felină dispăruseră, la fel și râsul și veselia. La trompetă rămăsese cea mai bună. Dar vocea ei caldă purta amprenta rănilor sale sufletești. Ceva se frânsese definitiv. Vocea ei venea de foarte departe, din străfundul ființei ei, acolo unde se ascundeau spaimele, angoasele și răul pe care nemții i-l făcuseră. Auzind accentele tragice din *Singurătate,* m-am dus din nou cu gândul la Yann. La ceea ce îmi povestise Jean Dewilde despre revenirea lui în Belgia după încercările războiului. Inocența pierdută, prietenii dispersați, singurătatea, când el revenise în chip de învingător (oare tocmai statura sa de erou îl despărțise de ai săi?). Concertul acesta pe care îl așteptam ca pe un moment unic de plăcere îmi dădea adieri de melancolie. Exista ceva comun între destinul tragic al Valaidei Snow și epopeea eroică a lui Yann Beigelbrot. Războiul, evident, acel cumplit război. Aici să se afle, oare, adevăratele motive ale dispariției lui Yann? Încercase cumva să replonjeze în trecutul său pentru a-și regăsi paradisul pierdut? Sau poate că mă înșelam cu totul? Se hotărâse oare, pur și simplu, ca atâția alți tineri europeni, să părăsească acest continent rănit, familia sfâșiată, casa sufocantă, plină de fantome, să fugă de imaginea tatălui și să-și reînceapă viața altundeva, departe de aici, în Statele Unite, în Canada, în America de

Sud sau, de ce nu, în Africa, unde mai fusese în repetate rânduri în misiune? Piste, într-adevăr interesant de explorat, dar care riscau să facă să-mi explodeze bugetul de cheltuieli!

Am reintrat în contact cu Madeleine și am testat asupra ei ipoteza unui Yann plecat să-și îngrijească decepțiile și stările sufletești într-o călătorie îndepărtată. Mi-a torpilat pe dată ipoteza. Familia Beigelbrot se gândise la aspectul ăsta înaintea mea.

La cererea mamei sale, Madeleine verificase la Ministerul de Externe dacă Yann își reînnoise cumva pașaportul și la numeroase ambasade dacă ceruse vreo viză: fără rezultat. De la demisia lui, nu exista nicio urmă a vreunei călătorii în străinătate. La Ministerul Afacerilor Coloniale demersurile se vădiseră la fel de zadarnice. Nici *Sabena*[10], nici compania maritimă nu-i reperaseră numele pe lista pasagerilor. Evident, s-ar fi putut duce în colonie sau pe Noul Continent pe căi mai ocolite, dar de ce ar fi fugit un erou din Belgia ca un hoț sau un colaboraționist? Nu avea nicio noimă. Oare să fi fost, totuși, silit să fugă de ceva? Sau de cineva?

Sabena – fosta companie aerian național belgiană, care și-a întrerupt operațiunile în anul 2001.

5.

Loulou îți dă un pupic

Tocmai închisesem telefonul după conversația cu Madeleine, când aparatul a început din nou să țârâie.

„Salonul Federico și agenția Van Loo”, am mormăit eu mecanic (nu eram la fel de înzestrat ca Federico la reclamă.

— În sfârșit! exclamă Violette Delporte, supărată.

Avea cumva fixată o întâlnire pentru vopsit?

— Rămâneți pe fir, o chem pe Anne.

— N-o face pe deșteptul, domnule Van Loo! urlă ea.

Cu mine voia să vorbească.

— M-ai lăsat baltă sau ce s-a întâmplat? strigă ea și mai amarnic.

Oare nu știa că aparatele telefonice se îmbunătățiseră remarcabil de la Edison încoace? Am încercat să protestez, dar mi-a tăiat-o scurt:

— Alte birouri de căutări decât al dumitale ar fi încântate să mă aibă pe mine drept clientă, domnule Van Loo!

Probabil că o sfătuise câinele să mă concedieze. Pe scurt, am lăsat-o să-și depene pomelnicul și i-am făgăduit să mă duc la ea acasă imediat. Urcând înapoi în chichineața mea să-mi iau pălăria, impermeabilul și carnetul de însemnări, mi-am promis să pun să fie imprimată pe viitoarele mele cărți de vizită mențiunea „Birou de Investigații”. Consultarea unui simplu detectiv nu părea a fi ceva destul de simandicos pentru o anumită clientelă.

Doamna Delporte ocupa etajul al treilea al unei case monofamiliale care fusese împărțită în apartamente. Ferestrele dinspre fațadă dădeau spre magnificii castani din parcul Josaphat. Hoții

preferaseră să pătrundă în locuință prin partea din spate, spărgând geamul bucătăriei.

De atunci, totul fusese impecabil curățat. Însă placa din carton lipită între cercevele în așteptarea trecerii prin zonă a geamgiului începea să se onduleze. Bucătăria se deschidea spre o mică terasă la care se putea ajunge fie pe acoperișuri, fie cățărându-te din curtea imobilului și trecând de la o terasă la alta – cu condiția să ai talent de alpinist și o bună condiție fizică.

— Au mai fost vizitate și alte apartamente, doamnă Delporte?

Ea clătină din cap.

— Nu cred. Mi-ar fi spus vecinii.

Oare de ce ar fi venit aceștia să se plângă dacă habar n-aveau că niște hoți pătrunseseră în locuința ei?

— N-am avut chef să-i neliniștesc. E atât de greu astăzi să găsești chiriași convenabili!

Așadar, casa îi aparținea. Vagabonzii aleseseră cumva apartamentul ei trăgând nădejde să adune mai mult de la proprietăreasă decât de la chiriașii acesteia? Mda. Asta presupunea că erau bine informați. Căci, dintre toate apartamentele casei, cel al solidei Violette era tocmai cel la care se ajungea cel mai greu. Mai ales că trapa care asigura accesul la acoperiș era închisă cu o cheie (în posesia ei), iar broasca nu fusese forțată.

Salonul se sufoca de mobile mari și pretențioase, acoperite de șervete de masă și de vaze pestrițe și cât se poate de hidoase. După ce izbutise cu greu să ajungă la o comodă, strecurându-se prin talmeș-balmeșul acela, doamna Delporte îmi arătă cele două sertare care fuseseră forțate, cu broasca spartă, cu lemnul zgâriat de o lamă. Acolo își ținea bijuteriile, banii și actele. Mă privi cu un aer pleoștit, mirată că nu reușisem dintr-o mișcare de baghetă magică să fac să reapară totul. Culcat într-un fotoliu, câinele nu pierdea nimic din scenă. Doar cunoștea limitele

competenței mele. De altfel, nu mai tremura uitându-se la mine.

Am cercetat încăperea din ochi. Nu fusese nimic altceva scotocit? Ba da, îmi spuse ea, salonul era în dezordine când se întorsese de la mare, și alte sertare fuseseră golite – care nu conțineau decât fleacuri –, un scaun era răsturnat, niște mobile erau deschise, conținutul lor era împrăștiat pe jos. Am deschis câteva dulapuri, bufetul, o comodă. Dacă voiam să le examinez științific, mi-ar fi luat o lună. Dădeau pe dinafară de veselă, reviste, hrană, obiecte diverse, unele încă ambalate, de care nu se folosea, dar pe care le păstra în vederea vreunei catastrofe. Conserve, zahăr, orez, în cantitate suficientă pentru a alimenta bursa neagră din tot cartierul pe durata următorului război. Am cercetat câteva hârtii la întâmplare: vechi polițe de asigurare, contracte de închiriere expirate, note de consum de gaz datând de vreo zece ani, scrisori de dinainte de război. Doamna asta păstra tot ce îi nimerea în mână.

— Bărbatu-meu nu arunca nimic, îmi explică ea. În ziua în care compania de gaz îți cere o așa-zisă factură neplătită, încearcă să le dovedești că nu e adevărat. Toți furnizorii se bizuie pe neglijență ca să te escrocheze. Știu bine că e la modă printre voi, tinerii, să vă descotorosiți de toate. Se vede unde ne-a dus chestia asta! mai adăugă ea într-un mod destul de greu de înțeles.

M-am abținut, prudent, să-i adâncesc cugetarea filosofică asupra epocii noastre și asupra prăpastiei între generații, și i-am cerut să-mi facă o descriere cât mai precisă cu putință a bijuteriilor, să dea de urma unor fotografii în care ar fi pozat cu una sau alta dintre podoabe, cât și inventarul hârtiilor dispărute.

Bombăni că avea să lase totul la viitoarea ei vizită la salon – venea în fiecare săptămână „să-și întrețină permanentul” – biata Anne! Amintindu-și brusc de manierele de bună creștere, îmi servi, la

repezeală, un pahar cu o scârboasă băutură lipicioasă, pe care o numea *kir*[III], apoi mă conduse spre ușă amintindu-mi că aștepta din partea mea nu o anchetă polițienească, ci o „restituire blândă a bunurilor sale”. Chiar că se credea o baroană, iar pe mine mă lua drept servitorul ei cam recalcitrant, pe care avea bunătatea să-l dojenească oferindu-i un ultim avertisment (și un pahar de alcool) înainte de a-i flutura preavizul, dacă persista în vicii.

Când am ieșit din casa cucoanei Violette, mă simțeam apăsat de parcă aș fi înotat prea mult timp într-o apă de douăzeci de metri adâncime. În pofida geamului spart, hoții nu izbutiseră să facă să pătrundă aer proaspăt în apartament. După o astfel de experiență, a trebuit să-mi reînnoiesc rezervele de oxigen în bistroul din parcul Josaphat, printre porumbei și în gânguritul copiilor, înainte de a mă întoarce în bârlog. În așteptarea inventarului doamnei Delporte, m-am cufundat iarăși în dosarul Beigelbrot. Anne sugerase să aprofundăm pista foștilor piloți din RAF. Pentru a nu neglija nimic, trebuia să stau de vorbă și cu Rosa, fosta logodnică a lui Yann. Nu că aș fi așteptat eu niște informații senzaționale privind dispariția acestuia, dar portretul lui Beigelbrot junior, care începea să se formeze, comporta încă destule zone de umbră. Ce aveam de pierdut, în afară de puțin timp, și, cum eram plătit cu ora…

După multe reticențe, Madeleine mi-a dat în cele din urmă numărul de telefon al Rosei, recomandându-mi să fiu drăguț cu ea și nu prea insistent (începea să-mi cunoască adevărata natură) ca să n-o rănesc inutil pe această fată pe care se pare că o luase sub aripa ei proteguitoare. Solicitudinea ei era plăcută, numai că nu se potrivea cu imaginea pe care mi-o făcusem despre frumoasa blondă.

Rosa era studentă în ultimul an la Farmacie, la Universitatea Liberă din Bruxelles. Mi-a fixat

întâlnire într-un bistrou studențesc, nu departe de Universitate, în fața cimitirului Ixelles.

Era un loc zgomotos și plin de fum. Într-un colț, cel mai întunecat din local, o gașcă de studenți cânta, sau mai degrabă zbiera, golind halbe mari de bere.

Câțiva bătrâni din cartier se înghesuiau în colțul opus, ca niște porumbei speriați. Între cele două grupuri, așezată singură cu fața spre ușă, o fată micuță, subțirică, aproape anorexică, nesinchisindu-se de zarvă, își mângâia distrată lungile plete negre ca smoala.

— Domnul Van Loo, nu-i așa? întrebă ea ridicându-se pe jumătate la sosirea mea.

— Spune-mi Michel. Ce ai vrea să iei?

— Am băut deja o ceașcă de ceai, îmi mărturisi ea ca și cum și-ar fi spus la spovedanie un greu păcat.

— Plătesc eu, am precizat (sau mai degrabă am socotit să prelevez prețul din suma pe care mi-o datora familia Beigelbrot, spunându-mi că finanțele unei studente semănau probabil cu acelea ale unui detectiv particular).

Îmi mulțumi cu o mică mișcare din cap, dar mă refuză. O altă ceașcă de ceai ar risca să-i dea peste cap regimul. Bun. Atunci doar o *gueuze-grenadine* pentru mine.

După ce mă ascultă debitându-mi cuminte mica istorioară, îmi spuse cu un aer mâhnit că nu avea nimic nou să-mi spună. Absolut nimic. De când Yann o părăsise, nu mai primise vești de la el decât de două ori pe an, o carte poștală de Crăciun și o alta de ziua ei de naștere. Mi le adusese. Câteva cuvinte banale: „Loulou îți dă un pupic după ureche pentru aniversarea celor douăzeci și cinci de ani ai tăi”. O alta în același stil, cu un Moș Crăciun ilar care vestea anul de grație 1947.

— De ce „Loulou”?

— A, e o glumă care datează din perioada în care era la Londra, zise ea cu un zâmbet visător.

Cum nu puteam comunica, din când în când izbutea să-mi transmită un mesaj personal prin BBC. „Loulou îți va da un pupic zdravăn după ureche de Sfântul Ion” însemna un raid peste Bruxelles în ziua de Sfântul Ion.

— Și-a ținut făgăduiala? am întrebat eu impresionat.

— O dată. Avionul lui trebuia să bombardeze Gara de Nord. Și-a dat peste cap planul de zbor ca să survoleze casa mea. În graba aceea, a ratat gara. Bombele lui au căzut peste cinematograful Anvers-Palace. După isprava asta, superiorii lui au preferat să-i dea alte ținte. Din fericire, nimeni nu a știut că eu eram răspunzătoare de acel fiasco.

În timp ce evoca episodul, mi-am amintit că Hubert, ajutorul de farmacist din Piața Binefăcătorilor, îmi vorbise și el într-o zi de bombardamentul asupra cinematografului Anvers-Palace, dar nu mai știu în ce împrejurări. Mi-am făgăduit să-i istorisesc aventurile lui Loulou.

— Unul dintre colegii săi de birou mi-a spus despre Yann că era o figură romantică. Expresia asta ți se pare corectă?

Rosa dădu drumul unui fel de râs trist din care se ghiceau în sfârșit dezamăgirile.

— Dacă vrei, spuse ea jucându-se cu solnița care decora masa. Într-un anume fel, asta este și ceea ce explică ruptura noastră. Când ne-am cunoscut, în 1939, eu aveam șaptesprezece ani. Câteva luni mai târziu, el a plecat în Anglia, după cum știi. Abia în timpul războiului, când eram departe unul de altul, ne-am iubit noi cu adevărat. Nu-ți închipui ce stratageme am născocit ca să ne transmitem mesaje. Și ce sărbătoare era când acestea ne parveneau!

La înapoiere, Yann se schimbase. Sau, mai degrabă, nu se mai potrivea cu imaginea pe care mi-o făurisem despre el în timpul absenței. Iar eu nu mai semănăm deloc cu logodnica fixată în poza agățată deasupra scaunului din avion de fiecare

dată când pleca în misiune. Fetița cuminte care își aștepta frumosul militar întors din fapte de vitejie. Nu am sufletul unei Sfinte Fecioare ca să apar în imagistica din Épinal[12]. Loulou era departe. Eu supraviețuiam aici în teamă, în neliniștea că pot să mor, sau să aflu de moartea lui sau de aceea a părinților mei, a prietenilor mei. În acea atmosferă aveam nevoie să trăiesc cu intensitate, spunându-mi că fiecare zi era, poate, cea de pe urmă. Când l-am revăzut pe Yann, n-am vrut să-i ascund nimic. A încercat să-și depășească durerea, gelozia. Dar, în ciuda frumoaselor lui vorbe, era rănit. Mai grav decât de gloanțele oricărui inamic. După câteva luni, am preferat să rămânem fiecare cu visele sale înainte de a ajunge să ne sfâșiem.

— În acea perioadă, Yann ți-a prezentat prietenii săi, presupun. Oamenii pe care îi cunoscuse la Londra?

Din nou, râsul acela scrâșnit. Rareori întâlnisem la cineva atât de tânăr o asemenea expresie de tristețe și de amărăciune.

— O cunoști pe mama sa?

Am dat din cap că da. Ce voia să spună? Am stăruit.

— Yann a fost nevoit să plătească prețul cel mai mare pentru moartea tatălui său. Ea a făcut să atârne asupra lui, în tăcere, povara dispariției acestuia.

— Este îngrozitor. Fals și nedrept.

— Văd că, de fapt, nu o cunoști pe mama lui, conchise ea. Cât despre sora lui…

— Madeleine te iubește mult.

— Da. Până la sufocare. Trebuia să-mi petrec serile cu ea și cu prietenii ei, s-o servesc, s-o pun în valoare și să fac figurație inteligentă. Yann trebuia să-i povestească aventurile lui – el, care detesta așa ceva – iar eu trebuia să joc rolul micuței logodnice a eroului. Madeleine e un monstru de egoism.

— Dar prietenii lui?

— Stând atât de mult în prejma celor din familia Beigelbrot, care ne închideau ca pe niște animale la fel de exotice ca oribila lor grădină (ai vizitat-o?), n-am prea avut ocazia să ne dedăm la mondenități. Măcar, ruptura noastră mi-a permis să mă eliberez de familia asta. Până și nefericirea este bună la ceva!

Nici măcar o singură dată în cursul conversației Rosa nu m-a privit în ochi. În timp ce își debita tristele amintiri, contempla solnița de parcă aceasta ar fi conținut explicația misterelor care îi zdrobiseră viața. La douăzeci și cinci de ani, îmi lăsa impresia unei femei bătrâne care nu mai așteaptă nimic de la viață. Remușcarea să fi fost ceea ce îl făcuse pe Yann să dispară? Se simțea cumva vinovat de moartea tatălui său și de ce-i pricinuise Rosei?

— Care este data aniversării tale, Rosa? am întrebat eu, făcând totodată semn chelnerului să-mi aducă nota de plată.

Pentru prima oară, își ridică ochii spre mine. Niște magnifici ochi verzi, limpezi ca apa mării.

— Peste trei săptămâni, la 25 martie. De ce? Te gândești să-mi oferi un cadou?

— Nu, dar mi-ar plăcea să mă previi în cazul în care Loulou nu te-a uitat.

— Dar ochii mei cum ți se par? mă întrebă Anne făcând o mică strâmbătură. Limpezi ca apa mării?

— Ei! Doar nu ești geloasă pe fantoma aia înghețată?

— Eu? Probabil că glumești. Pur și simplu observ că nu spui niciodată nimic despre ce te atrage la mine. Gura, părul, ochii mei, îți plac? Fundul, da, asta măcar e limpede. Dar o femeie are nevoie de altceva, domnule detectiv. Noi, femeile, nu suntem animale.

I-am expediat pălăria mea pe creștetul capului și am început să ricanez.

— Bravo, eu fac apel la calitățile tale de intuiție și de inteligență, și tu ce-mi răspunzi? Ochii mei

bla bla bla…

— Ai fi făcut avere la *Propagandabeteilung,* exclamă ea. Ai talentul să întorci totul în folosul tău. Te detest!

Despăgubirea merita să fie proporțională cu jignirea. *La Taverne du Passage,* nici mai mult nici mai puțin. Desigur, provizioanele onorariilor de la doamna Beigelbrot și de la solida Violette, care ar fi trebuit să ne asigure hrana luna viitoare, au fost în întregime înghițite, dar masa a fost la înălțimea răului pe care îl provocasem, iar iertarea a fost magnifică (după o sticlă întreagă de Bordeaux 1945). Iar de data asta, doamna Beigelbrot și fiica ei nu au mai venit să ne întunece seara.

La desert, Yann a redevenit subiect de conversație. După discuția cu Rosa, nu aflasem mai multe nici despre motivele dispariției lui, nici despre locul unde se putuse refugia. Portretele creionate mamei și fiicei erau neliniștitoare, dar, la urma urmei, erau întocmite de o fată dezamăgită, amară, depresivă.

— Să luăm o clipă ca ipoteză că scorpiile seamănă cu imaginea pe care ți-a trasat-o Rosa. Asta ar explica plecarea lui Yann și tăcerea sa.

— Dar nu înverșunarea cu care ele îl caută. Angajarea unui detectiv, telefoanele date pe la ambasade, la minister. Dispariția lui le-a luat prin surprindere, le-a descumpănit. Nu, e altceva ce Rosa nu știe. Sau ceva ce îmi ascunde.

— Ai remarcat importanța anilor de război? Toți cei pe care i-ai întrebat subliniază acest lucru. Dat fiind ceea ce povestesc colegul lui de birou, logodnica și chiar familia lui, băiatul ăsta nu trăia în epoca sa și nici în perspectiva unui viitor mai bun. Cu toată voința lui de a da pagina mai departe, ca să reiau cuvintele lui Jean Dewilde, rămăsese imobilizat în epopeea lui din Anglia, între un eroism pe care refuza să și-l asume și culpabilitatea de a fi considerat, de către toți foștii prieteni rămași în țară, un tip care renunță.

Logodnica îl părăsește pentru că nu regăsește în el tânărul pe care îl idealizase când se lupta la Londra. Mama îi reproșează conduita eroică, pe care o socotește indirect răspunzătoare de moartea tatălui, la sfârșitul Ocupației. Așadar, asta e perioada pe care trebuie s-o cercetezi, Michel. Atunci s-a format el ca bărbat. O epocă de care s-ar cuveni să fie mândru, dar cu care, în mod ciudat, nu se fălește, când atâția așa-ziși partizani în rezistență se bat pentru o medalie etalându-și isprăvile imaginare.

— S-ar zice că vinul te inspiră, am spus eu ridicându-mi paharul (cel din urmă, sticla era goală și nu mai aveam bani de încă una).

— Citesc însă în privirea ta că ție asta îți dă idei lubrice. Ilustrând vechea și solida diferență între femeie și animal.

— Ei, da, am conchis eu, pe de-o parte, inteligența, pe de altă parte, animalul. Bun, dacă am lăsa acum creierul să se odihnească și ne-am duce să culcăm animalul? Ce părere ai de programul ăsta?

6.

Circumcizia

Hubert mă aștepta în Piața Binefăcătorilor. De cum am coborât din tramvai, s-a năpustit spre mine.

— Ce se întâmplă, Hubert? Un accident?

— Dragă Michel, exclamă el cu accentul lui bolovănos adus din Polonia. În seara asta, ești rechiziționat! Te aștept să vii împreună cu Anne la ora opt la mine acasă deasupra farmaciei. Dacă îmi tragi clapa, e inutil să mai pui vreodată piciorul în farmacie.

Am înțeles curând motivul stării lui. Devenise de curând tatăl unui băiețel. La patruzeci de ani, după ce se jucase de-a șoarecele și pisica cu nemții în timpul războiului, socotea că aventura de acum era nesperată. A trebuit să-i făgăduiesc solemn că voi fi acolo, mort-copt, ca să-mi lase paltonul din strânsoare. Deja mă îndepărtam când se întoarse și îmi lansă:

— A, da! Să nu-ți uiți pălăria.

— …de ce pălăria? întrebă Anne.

— Poate că vrea să-i plimb bebelușul.

— Doar nu e cățel, zise ea sunând la ușă.

În apartament, vreo zece persoane își clăteau deja gâtlejul într-o atmosferă tulbure. Soția lui Hubert, Rebeka, o drăguță femeie zveltă cu pielea închisă la culoare, ținea în brațe un țânc înfofolit în mai multe straturi de scutece, un pici roșcovan care zbiera de mama focului. Un viitor dictator care mă întrerupea de fiecare dată când încercam să-i prezint maică-sii felicitările de rigoare. Hubert interveni și ne vârî în mâini câte un pahar cu o votcă pe care o distilase el însuși. Ceea ce însemna că aveam interesul s-o bem până la ultima picătură de frica represaliilor. Nu toți au murit din chestia asta, dar niciunul nu a ieșit teafăr, ca să rezum

situația. Înainte de a-mi da duhul, i-am povestit lui Hubert povestea bombardării de către Yann a cinematografului Anvers-Palace în ziua de Sfântul Ion.

— Ce coincidență incredibilă! exclamă el. Imaginează-ți că eram acolo chiar în ziua aia și m-aș fi prăjit dacă proiecționistul n-ar fi avut prezența de spirit să întrerupă filmul de cum au început să mugească sirenele de alarmă! În clipa în care au ieșit cei din urmă spectatori, o bombă a trecut prin plafon și a făcut sala scrum! Ca să vezi de ce depinde viața!

Își ridică în brațe băiețelul care mă fixa cu un aer posac.

— Poporul nostru a fost practic șters de pe suprafața pământului. Eu am scăpat de deportarea de către nemți și de bombele englezilor. Trebuie să crezi că nu-mi venise rândul. Poate că soarta mai avea încă o misiune să-mi încredințeze, o viață de asigurat, Iat-o! Uită-te la gălăgiosul ăsta îngrozitor, nepăsător, proaspăt, care nu a cunoscut războiul, nu l-a cunoscut pe Hitler și nici lagărele, și care o să mă facă tâmpit bătrân când am să-i vorbesc despre toate astea. Nici măcar n-are să-și închipuie cărui miracol îi datorează nașterea.

Auzind tirada aia, plodul izbucni într-un râs atât de bizar și de comunicativ că toată lumea se pomeni cu ochii în lacrimi.

— Te-a auzit, Hubert. Ai să vezi că mai târziu va răzbuna tot răul făcut poporului tău, spuse un tânăr.

Hubert dădu din umeri.

— Sper că nu. Să-i dorim să uite trecutul și ororile sale pentru a construi o lume nouă, ceva mai bine înjghebată decât a noastră! Haide, *haim*! În sănătatea voastră! spuse el, înălțând din nou paharul cu otravă.

După o clipă de șovăială, am ingurgitat lichidul gândindu-mă că Hubert va fi obligat să mă îngrijească gratis dacă aș rămâne orb. Cugetarea

lui despre lumea cea nouă îmi amintea de Yann. La întoarcerea sa de la Londra, el avea aceeași credință în viitor ca Hubert, dar, de atunci, ceva îl zdrobise. Faptul de a fi intrat în contact cu noii politicieni era oare suficient pentru a explica disperarea care îl cuprinsese? Mă îndoiam. Trebuie să fi existat în viața lui un alt eveniment, mai personal, care explica brusca sa demisie și dispariția. Un invitat veni să ne întrerupă.

— Ia zi, Hubert, nu e oare cam târziu să devii tată la patruzeci de ani?

Deși era afumat, individul își dădu seama brusc, dar cu întârziere, de grosolănie și încercă să dea înapoi.

— Nemții mi-au răpit șapte ani, i-o tăie Hubert. Cât o viață, așa se spune. Dar, la fel ca pisicilor, mi-au mai rămas câteva.

Arătă spre țânc:

— Iată una pe care nu vor pune mâna! Haide, *haim*! În sănătatea voastră a tuturor!

Rebeka își ciocni paharul de al meu.

— Știi, îmi spuse ea, că *haim* înseamnă „viață” în ebraică?

— Sănătate, viață. Înțeleg acum mai bine de ce bărbatul tău, tot distilând alcooluri și ridicând paharul, a devenit farmacist, am conchis eu golind o doză suplimentară din terifianta-i mixtură.

Un bărbat începu să cânte. Rebeka o trase pe Anne și pe celelalte femei adunate spre bucătărie. Trebuia cumva să le urmez? Un prieten al lui Hubert, văzându-mă că șovăi, mi-a explicat că doar bărbații pot asista la circumcizie. Mă rugă să-mi pun pălăria.

— Nu știam că scumpul nostru Hubert a devenit cucernic.

Prietenul izbucni în râs.

— Îi detestă pe rabini încă și mai mult decât pe preoți. Fără afurisita asta de religie, o parte dintre evrei ar fi scăpat, poate, de holocaust. Din cauza acestei blestemate de tradiții de a asculta de

poruncile lui Dumnezeu, până și de cele mai idioate, majoritatea dintre noi n-au vrut să se revolte și s-au năpustit ca oile la abator crezând că îi îndeplinesc planurile de neînțeles.

— Și-atunci, de ce trebuie să-i taie cocoșelul amărâtului ăsta de băiețel?

— Nu din respect pentru Dumnezeu, ci în semn de omagiu pentru poporul său. Este un mod de a te afirma evreu, de a nu fi în rând cu restul lumii. Unii vor să se asimileze, alții vor să ne silească s-o facem, dar a rămâne diferit este cel mai bun răspuns dat celor care au încercat, atât de des în ultimele două milenii, să ne șteargă de pe suprafața pământului. Pe scurt, adăugă el cu un zâmbet larg, un gest absurd pentru a celebra o situație absurdă.

Toate acele considerații treceau oarecum peste mine, recunosc. Încercam să le analizez când un bărbat masiv (măcelar în viața civilă) se apropie de copil, cu un bisturiu în mână. În lipsa unei *gueuze-grenadine,* riscam să dau ochii peste cap. Ar fi trebuit să-mi umplu o butelcuță. Tipul responsabil cu circumcizia dădu la o parte cuverturile care-l acopereau pe copil, îl dezgoli și îl înfășură într-un șal mare, alb.

— Dă-i un pic de alcool, îi spuse el lui Hubert care nu părea să se simtă mai bine ca mine.

Ce barbar! Să măcelărești un bebeluș de trei zile, mai treacă-meargă, dar să-i distrugi ficatul, ce cruzime! Un hohot de plâns, câteva picături de sânge pe șal, după un mic gest, în aparență iscusit (fetele au să verifice peste câțiva ani), și copilul deveni evreu. Cei de față se felicitară zgomotos. *Mazel tov!* Felicitări! La aceste strigăte, femeile ni se alăturară, aducând de la bucătărie platouri cu sendviciuri și cu prăjiturele. Hubert se întoarse lângă mine, cu un zâmbet larg luminându-i fața.

— Când mă gândesc că în toți acești ani mă întrebam câte ore îmi rămâneau de trăit, când, de fapt, cea mai frumoasă zi din viața mea abia urma

să vină… Hotărât lucru, avem o soartă imprevizibilă.

Reflecția lui mă duse, o dată în plus, cu gândul la destinul lui Yann.

— Ce paradox: ai trăit ascuns vreme de patru ani cu permanenta neliniște că ai să-i vezi pe nemți dând buzna peste tine, iar acum strălucești de bucurie, în timp ce Beigelbrot, care a trăit războiul la Londra, în mijlocul unor prieteni siguri și printre luptători în rezistență, nu izbutește să se deprindă cu pacea.

Hubert nu mă asculta. Momentul era în mod evident prost ales pentru a-l face să fie interesat de stările sufletești ale clientului meu. Alături de noi, cineva începu să vorbească despre viitorul stat Israel, a cărui proclamare era așteptată pentru viitoarele săptămâni. Alți oaspeți se alăturară cercului nostru, ațâțați și neliniștiți. Oare arabii vor lăsa să se întâmple acest lucru fără să reacționeze violent? O doamnă îl întrebă pe Hubert, care vorbea des și cu entuziasm despre proiectul sionist, dacă avea chef să se instaleze în Palestina.

— Întreab-o pe nevastă-mea, spuse el. Eu unul, sunt gata să plec și mâine, dar șefa nu vrea. Anul trecut, m-am dus la biroul Agenției evreiești ca să completez formularele de imigrare, dar Rebeka mi-a făcut o asemenea scenă că am lăsat-o baltă.

— A fabrica un nou micuț belgian numești tu a o lăsa baltă? strigă Anne.

Toată lumea izbucni în râs.

— Da, Rebeka socotește că este mai belgiană decât prietenul nostru Michel Van Loo, ai cărui strămoși s-au bătut cu spaniolii acum patru secole!

— Suntem cu toții cetățeni ai aceleiași țări, Lumea Nouă, am spus eu, îmbrățișându-l pe Hubert.

Rebeka, apropiindu-se de noi, clătină grav din cap, deloc convinsă de marile noastre avânturi lirice.

— Mda. Și dacă tot ai adus vorba, Hubert, ar cam fi timpul să ne completăm actele de naturalizare înainte să mai nimerească vreo pacoste peste noi. Eu am venit de la Vilnius la Bruxelles și am fost cât pe ce să ne trezim la Berlin. Nu mai am chef să-mi fac din nou valiza în direcția Rio sau Toronto atunci când își va face apariția armata sovietică.

— Și tu ai fost grosolan, îmi spuse mai târziu Anne. Hubert te invită să sărbătoriți nașterea copilului său, iar tu profiți ca să-l sâcâi cu dosarul tău. Fii atent! Familia Beigelbrot începe să devină obsesie.

Anne nu se înșela. Enigmaticul destin al lui Yann Beigelbrot mă atâța mai mult decât voiam eu să recunosc, agitând înăuntrul meu ceva intim. Ca și cum, încercând să risipesc ceața dispariției lui, mă aplecam peste propriile mele incertitudini. Ca să fiu cinstit, personalitatea surorii sale mă interesa de asemenea. Aș fi găsit cu dragă inimă un pretext ca s-o studiez mai îndeaproape. Mult mai îndeaproape. Anne îmi lansă o privire inchizitorială, dar mi-am ținut gura. Secret profesional. Am luat-o în brațe cu blândețe și ea s-a destins în dezmierdări, dar, în timp ce adormeam, o umbră înghețată s-a strecurat pe deasupra noastră.

∵

Am dat destul de ușor de urma lui Agnès, fosta servitoare a doamnei Delporte. Se făcuse portăreasă într-un imobil cu apartamente, nu foarte departe de biroul meu. I-am vorbit tocmai când spăla trotuarul clădirii. De cum mă auzi rostind numele fostei patroane, începu să țipe agitându-și peria.

— De ajuns! strigă ea. Vii acum și dumneata să mă sâcâi cu povestea aia? Le-am povestit deja totul prietenilor dumitale! Adică, nimic!

Cu un gest brusc, își zvârli din nou cârpa în găleată, stropindu-mi în treacăt partea de jos a

pantalonului. După expresia mea uluită, a văzut că nu pricepeam o iotă din enervarea ei.

— De la sfârșitul războiului, au venit să mă vadă mai multe persoane ca să depun mărturie că soții Delporte le-au furat casele și lucrurile în timpul războiului.

— Și e adevărat?

— De unde vreți să știu eu? Nu le țineam eu socoteala! Abia de mă socoteau destul de bună ca să curăț pe jos și să arunc murdăria lăsată de câine.

— Cum au fost furați oamenii aceia?

— Vă repet că nu știu nimic. După spusele lor, și-au vândut bunurile familiei Delporte înainte de a fi duși în Germania. Acum vor să și le recupereze. Credeți-mă pe mine, se amăgesc singuri. Baba nu e soiul care să dea înapoi lucrul pe care a pus gheara chiar dacă ar ordona asta judecătorul. Va fi nevoie cel puțin de portărei și de un pluton de jandarmi! Totuși, dacă accept să depun mărturie, oamenii ăia sunt gata să mă despăgubească, mai adăugă ea, spunând ce avea de spus. Dar ce vreți să afirm? Eu nu mă bag în treburile altora. Și mă feresc de tribunale. Intri ca martor și ieși ca acuzat ca prin scamatorie. Oricum, nu vreau să mai am de-a face cu scorpia aia bătrână. Dacă madam' Delporte află că împrăștii zvonuri despre ea, ar fi în stare să vină să-mi facă scandal aici, iar blestemata aia de jigodie s-ar distra murdărindu-mi casa. Nu, mulțumesc. Țin la liniștea și la locul meu.

— Mai ales, dragă Agnès, dacă buna Violette te amenință că va depune plângere pentru că ai încercat să-i furi bijuteriile…

Agnès își ridică brusc peria. M-am tras îndărăt mai înainte să mi-o trântească în nas, așa că se mulțumi să-mi arunce cu apă peste haină.

— Ea v-a povestit toate astea?

Am încuviințat timid dând din cap într-un gest ambiguu; nu puteam să-mi asum riscul ca Agnès s-o urmărească pe clienta mea cu acuzații

mincinoase. Era însă suficient de enervată că să-mi istorisească spontan versiunea ei.

— Îi înțeleg foarte bine jocul! În Ajunul Crăciunului, doamna Delporte mi-a spus – și vă repet totul cuvânt cu cuvânt: „Agnès, vreau să-ți fac un dar. Te ocupi foarte bine de Mitzi. Când ai ocazia, uită-te în sertarul din dreapta al etajerei. Sunt acolo câteva bijuterii vechi. Poți să-ți alegi un colier sau o brățară, ce-ți place”. A doua zi, am vrut să mă servesc înainte ca ea să se răzgândească. Am deschis sertarul din stânga – în loc de cel din dreapta, o eroare idioată – în care se aflau într-adevăr niște bijuterii. Am scos un colier. În momentul în care îl încercam, doamna Delporte s-a întors de la cumpărături. Văzându-mă cu colierul, a scos un țipăt, a dat drumul la sacoșe și s-a repezit spre mine de parcă aș fi fost o hoață, în timp ce scârba aia de jigodie mă mușca de picioare. Scoțând țipete isterice, mi-a smuls colierul, urlând că-i scotocisem printre lucruri fără permisiunea ei și m-a concediat pe loc. Am încercat să discut cu ea, să-i amintesc că ea era cea care… Nici vorbă s-o fac să judece. O adevărată nebună! Și mai era și blestemata aia de potaie care urla în cor odată cu ea! Noroc că vecinul de dedesubt e surd! Ar fi dat buzna în pivniță crezând că au revenit bombardierele! Vă dați seama? M-a dat afară pentru că încurcasem sertarul. Când erau aceleași podoabe din sticlă și într-unul și-n celălalt. Când vă spuneam că madam’ Violette e scrântită și a dracului…

— N-ai forțat sertarul din dreapta? Era deschis, ești sigură?

Agnès sughiță.

— Era la fel ca și cel din stânga. Drept cine mă luați? N-am eu cine știe ce averi, dar măcar sunt cinstită, domnule.

Fleoșc! O nouă împroșcătură din cârpă peste straiele mele.

— Atunci, cum se face că mobila avea urme de efracție când am examinat-o?

— Nu din pricina mea, să știți! strigă ea, reîncepând să-și agite peria.

Violette și Agnès discutând împreună, trebuie să fi fost un spectacol de zile mari.

— Nu te acuz, doamnă Agnès, m-am grăbit eu să precizez. (Aveam deja pantalonul complet ud.) Dar, atunci când casa doamnei Delporte a fost spartă, sertarul din dreapta era închis cu cheia. Probabil că hoții l-or fi forțat.

N-am izbutit să mai scot ceva de la Agnès. Nu-și mai amintea să fi văzut acolo niște hârtii și nu avea habar de identitatea celor care vizitaseră apartamentul. Înainte de a pleca, mi-am amintit de polițistul care încercase să șantajeze familia Delporte. După spusele lui madam' Violette, Agnès îl cunoștea bine pe acel Van Acker. Când i-am cerut adresa, s-a jurat că nu avusese în toată viața ei nici cea mai mică relație cu vreun polițai. După felul disprețuitor în care rostise cuvântul, era limpede că nu mințea.

— Știi cumva de ce s-au certat soții Delporte cu el?

Îmi dădu replica însoțită de un râs scrâșnit:

— Soții Delporte să se certe cu un polițai sub Ocupație? Mira-m-aș domnule. Mereu au știut să se pună bine cu autoritățile, oricare ar fi fost ele, înțelegeți ce vreau să spun?

După ce m-am despărțit de Agnès, am sunat-o pe Anne de la o cabină telefonică pentru a o pune la curent cu conversația și a o întreba dacă Violette lăsase între timp lista pe care i-o cerusem. Nu încă. Telefonase ca să-și amâne programarea la Federico pentru că era bolnavă. Întârzierea asta era agasantă. De când Agnès îmi spusese că doamna Delporte se războia cu oamenii pe care îi spoliase în timpul războiului, eram nerăbdător să știu mai multe. Nu făcuse nicio aluzie la acest aspect atunci când o întrebasem dacă știa că ar avea dușmani.

Decât să stau să mă învârt de colo-colo în așteptarea descrierii hârtiilor și a obiectelor care îi fuseseră șterpelite (despre care o păsărică îmi susura că va fi incompletă), am decis să mă documentez în privința operațiunilor imobiliare ale familiei Delporte în timpul Ocupației. Asta ca să-mi alimentez viitoarele conversații cu scumpa mea clientă – și cu javra ei.

∵

Era îngrozitor de frig în biroul Registrului ipotecilor. O sobă impresionantă, legată de nu știu ce instalație printr-o imensă țeavă, nu izbutea să încălzească nici măcar fesele personalului. În spatele tejghelei, doi funcționari înfofoliți în mai multe straturi de lână strănutau neîntrerupt. Aveam impresia că miasmele lor se simțeau până la masa la care mă așezasem ca să răsfoiesc registrele.

Am reperat lesne clădirea în care locuia doamna Delporte. Fusese cumpărată de cuplul respectiv înainte de război. Madam' Violette o moștenise în 1944, la moartea soțului ei. Nu operațiunea aceea mă interesa pe mine. Am continuat să parcurg lista clădirilor de pe stradă și de pe cele învecinate fără să dau de vreo urmă a achizițiilor lor. În lipsa unor adrese, căutam acul în carul cu fân.

Oftând, am închis registrul și m-am grăbit să plec din acel igloo. Dacă oamenii pe care cei doi Delporte îi spoliaseră îi făceau proces lui madam' Violette, și-ar fi asumat oare riscul să plătească niște spărgători ca să-i cotrobăie prin apartament? Dacă aleseseră calea judiciară, dacă își căutau martori, nu o făceau ca să-și distrugă procedura dedându-se la o operațiune atât de periculoasă, doar ca să pună mâna pe câteva hârtii. Aveam impresia că eram pe un drum greșit. Dar, în afară de aceștia, cine altcineva se interesa oare atât de mult de acele hârtii vechi, după cum le numea doamna Delporte, încât să trimită o echipă de borfași ca să le șterpelească?

Îi făcusem câteva servicii unui amic grefier. Paul, când își bănuise nevasta de infidelitate. Raportul filajului meu dovedea că scumpa și draga, atunci când lipsea misterios de acasă, juca banii familiei la cursele de ogari de la Palais du Midi, în loc să le risipească împreună cu amanții. Soțul s-a simțit atât de ușurat să afle că nu era încornorat că, de atunci, își însoțea nevasta duminica la Palais du Midi. Se pare că ea nu mai trăia acele momente cu tot atâta plăcere ca înainte. Parcă poate cineva să înțeleagă femeile! Paul dădu cu ușurință de urma acțiunii judecătorești pentru restituirea proprietății începută de un anume Max Simon Goldschmidt împotriva doamnei Delporte.

După două-trei încercări zadarnice de a vorbi la telefon, am izbutit să dau de acesta la biroul său. Era negustor de țesături în cartierul Gării de Sud. A-i explica demersul meu era un lucru complicat. Doamna Delporte nu ar fi fost cu siguranță deloc încântată de inițiativa mea. Nici Goldschmidt, dacă îi mărturiseam din capul locului că doamna Delporte este clienta mea. Ba chiar riscam să-mi trântească telefonul în nas. Totuși, era un lucru delicat să mint dacă ar trebui într-o bună zi să dau la iveală declarațiile sale într-o anchetă judiciară. Mărturia mea risca să fie descalificată. Am ales s-o iau pieziș. Și am pretins că vizita mea e o consecință a întâlnirii sale cu Agnès.

— A! S-a mai gândit? E gata să depună mărturie de data asta? Contra unei creșteri a tarifului, presupun?

Am eschivat întreba rea cu diplomație și i-am fixat o întâlnire într-un bistrou din cartier. O veche cafenea cu banchete din lemn, oglinzi mari pe pereții deja acoperiți de afișe făcând reclamă la diferite alcooluri lipsite de interes, dar și la bere. *Moarte subită.* Poftim, în sfârșit o adresă bună! Berea – *la gueuze* – conținea exact cantitatea de sirop de rodie necesară, nici mai mult, nici mai puțin. Ce mai încoace și-ncolo, erau niște rafinați.

— Aveți noroc, domnule Goldschmidt, e atât de greu să găsești la Bruxelles o cafenea în care să se servească o atât de bună *Moarte subită!*

Goldschmidt se uită spre paharul meu cu stupoare. Părea că nu auzise niciodată până atunci vorbindu-se de *gueuze.* Și se grăbi să comande un pahar de ceai, însoțit de o felie de prăjitură.

7.

Polițaiul care-și ține gura

Dacă las de-o parte tratația cu *gueuze-grenadine,* nimic nu-mi displace mai mult decât să vâslesc la o bărcuță pe lacul din Bois de la Cambre. Întinsă alene pe fundul bărcii, cu ochii închiși sub soarele neașteptat al unui sfârșit de iarnă deosebit de primăvăratic, Anne îmi propuse să facem cu schimbul, ceea ce am refuzat mai mult sau mai puțin galant. Și am tras cu furie la vâsle, încercând să mă strecor printre ceilalți marinari de duminică, la fel de neîndemânatici ca și mine – și la fel de puțin musculoși. Căscând, Anne îmi ceru să-i repet discuția mea cu domnul Goldschmidt.

— Scuză-mă, mi-e teamă că am adormit. Dovadă că mă simt bine cu tine.

— Te pricepi să le vorbești bărbaților. De fapt, ai dreptate, n-a fost ceva prea palpitant. Omul nu avea încredere în mine.

— Nu greșește. Nici eu. Mai ales, dacă stau să mă gândesc, că mă faci să trădez jurământul nostru: ne jurasem să nu vorbim de afaceri duminica. Dar, din moment ce ai început, termină-ți povestea.

— Nu e lungă: silit de împrejurări, Goldschmidt și-a vândut casa familiei Delporte în 1942, la un preț ridicol. Când s-a întors în Belgia, și-a luat un avocat ca să anuleze contractul. Poți să afli, cu această ocazie, că anularea unei vânzări la preț de nimic se numește „acțiune în anulare pentru leziune”.

Anne fluieră de admirație și adăugă:

— E plăcut să afli lucruri noi în timp ce plutești în voia curentului. Numai că asta nu te duce prea departe.

Eram gata să-i răspund când un căpitan cu gâtul lung se ciocni de barca noastră. Sub imperiul

șocului, Anne se ridică:

— Ce se întâmplă? Ne scufundăm?

— Dormi mai departe. E doar un submarin rătăcit, un U2, cu încărcătura lui de naziști fugari. Credea că ajunsese deja în apropierea coastelor Braziliei.

— De acord, Michel. Ne întoarcem la mal. Te-ai jertfit destul.

După ce am protestat un pic, de formă, – mulțumindu-i pe tăcute tipului care ne acroșase – am readus barca la ponton, după care am tras-o pe Anne pe terasa cabanei Robinson, o cârciumioară pe insulița din mijlocul lacului.

— În cinstea vieții, după cum spunea Hubert! exclamă Anne în timp ce-și bea zgomotos cu paiul sifonul cu grenadină. Atenție, adăugă ea, agitându-și arătătorul pe sub nasul meu. Amintește-ți că am făcut un *deal*: o vorbă în plus despre anchetele tale, plătești o dată; două vorbe, plătești de două ori. Și așa mai departe.

— De acord. Iar tu, dacă descrii culoarea părului clientei ta… mele, capeți bătaie la fund; dacă e vorba de două cliente, două bătăi la fund, și așa mai departe.

— Adevărat, ai fi în stare s-o faci? Atunci, încep chiar acum.

Un bubuit de baterie ne întrerupse conversația. O mică orchestră foarte *swing* începu să cânte arii la modă: Glenn Miller, Benny Goodman, Tommy Dorsey. Nu erau niște nepricepuți, mai ales trompetistul. Când am tras-o pe ring, Anne se lăsă un pic greu.

— Nu, Michel, se uită lumea la noi.

— Chiar asta sper. Doar nu în fiecare zi pot oamenii ăștia de treabă să-l admire pe cel mai bun dansator de *bogey* din Bruxelles.

Odată lansată, Anne se dezlănțui și se învârti nebunește până la pauză. Era și timpul. Ilari, cu obrajii roșii, cu părul ciufulit, cu respirația tăiată, eram chiar caraghioși! Când ne-am întors la masă,

aceasta era ocupată de un alt cuplu care pretinse că nu ne observase lucrurile abandonate pe un scaun. Ca să se facă iertați, ne-au propus să ne alăturăm lor și au oferit de băut. Când să ridicăm paharul în cinstea lor, am izbucnit tuspatru în râs: ne-am dat brusc seama că ne mai întâlniserăm cu câteva zile în urmă, cu prilejul circumciziei! Hubert mi-l prezentase pe Jacques Van Tieghem și pe soția sa Louise ca fiind doi dintre cei mai buni prieteni ai săi.

— Sunteți tot farmacist? întrebă Anne.

Van Tieghem pufni în râs.

— Sunt polițist! Nu mă recunoașteți? Totuși, ne încrucișăm des, în Piața Binefăcătorilor: eu sunt agentul dumneavoastră de cartier!

— Fără uniformă, sunteți altcineva, mărturisi Anne, cam stingherită.

— Vă garantez că, sub casca albă, e bărbat adevărat! exclamă Louise.

Am continuat să glumim, am mai dansat puțin, apoi, braț la braț, am pornit să ne plimbăm pe aleile umbroase ale pădurii înainte de a ne întinde pe iarbă. Era o zi minunată care vestea primăvara.

— Cum l-ați cunoscut pe Hubert? întrebă Anne.

— Am făcut afaceri împreună în timpul războiului, zise Jacques. I-am furnizat acte false ca să evite să poarte steaua galbenă.

— Jacques i-a fabricat un superb arbore genealogic. Strămoșii lui ajungeau până la Carol Quintul, sau pe-acolo, precizează Louise. Niciun belgian nu se poate lăuda că are un sânge din Brabant la fel de pur!

— Hubert al nostru fusese botezat Henri Desmedt la parohia Sainte-Alice. Recunosc că am fost lipsit de imaginație. Când nemții și-au dat seama că erau în mod clar prea mulți Desmedt în Bruxelles, Hubert s-a transformat în Henri Janssens, născut la Ostende într-o familie în care se practică pescuitul de creveți de când marea s-a retras de la Bruges. Așa ne-am împrietenit. Și am

început să lucrăm împreună pentru mișcarea de rezistență. În pachetele de medicamente pe care le aducea medicilor sau spitalelor, Henri Janssens – Desmedt ascundea cărți de identitate în alb pe care eu le șterpeleam de la Administrația Comunală. Acolo, acestea erau redistribuite în alte cartiere din Bruxelles. În pofida pericolului, ne distram pe cinste!

— Totuși, într-o zi Hubert a fost cât pe ce să fie prins, interveni Louise.

— Numai că e un as! A reușit să întoarcă situația în folosul lui. Într-o dimineață, o patrulă a oprit tramvaiul în care se afla Hubert și i-a scos afară pe toți bărbații pentru o percheziție minuțioasă. Desmedt-Janssens al nostru transporta în ziua cu pricina vreo treizeci de cărți de identitate la spitalul Saint-Pierre. Dacă ar fi fost prins, era tocmai bun pentru sala de tortură a Gestapoului, după care urma un glonț în ceafă.

— Cum a scos-o la capăt?

— Păstrându-și calmul și legendarul simț al umorului. Când nazistul a început să-i pipăie hainele, l-a privit drept în ochi și i-a spus în germană: „Aveți ochii cam galbeni; coaceți un icter. Starea dumneavoastră necesită îngrijiri urgente, credeți-mă, sunt farmacist. Tocmai duc niște medicamente la spitalul Saint-Pierre. Trebuie să am și ceva care să vă ajute”. Surprins, neamțul îl lasă pe Hubert să zică tot ce are de zis și vârî în buzunar, pe șest, pulberea sau pilulele vraciului nostru, care se trezește liber. Era cât pe ce să se pomenească și cu o escortă ca să ajungă teafăr și nevătămat la spitalul Saint-Pierre cu prețioasele noastre documente, bine dosite la fundul pachetului și ambalate în bandaje.

— Ce e mai nostim, adăugă Louise, este că nazistul a venit să-l vadă la farmacie câteva zile mai târziu!

— Îmi închipui mutra lui Hubert când a intrat în laborator.

— Și asta nu e tot: tipul chiar suferea cu adevărat de un început de gălbinare. Hubert l-a îngrijit timp de câteva săptămâni în schimbul unor provizii de cafea și de carne, timp în care își vedea mai departe de expedițiile lui pentru poliția comunală.

— Trăiască poliția!

— Da, au fost mulți partizani din rezistență printre noi. Dar și câteva oi negre, ca să fim drepți.

— Dacă tot vorbim de oi negre, l-ai cunoscut pe un anume Van Acker?

Anne îmi făcu un semn cu piciorul, pe care m-am prefăcut că nu-l bag în seamă.

— Achille Van Acker? Nu știam că primul nostru ministru a fost în poliție, exclamă Louise. Nu mi-ai spus niciodată, Jacques.

— Este politicianul meu favorit, spuse Anne. Și-a clădit toată cariera pe această formulă, atât de tipică nouă: „Mai întâi acționez, după aceea mă gândesc”!

— Ei, nu! Eu vorbesc despre Marcel Van Acker.

— A, ăla! oftă Van Tieghem. Nu, a părăsit poliția. E mai bine pentru noi. Și pentru el, de altfel.

— Era cumva un „maniac”? întrebă Louise frecându-și degetul mare de arătător.

— Mdaa. Și, cum s-a vârât în forme nu prea curate de trafic în timpul războiului, s-a grăbit să demisioneze la Eliberare. Călătorie sprâncenată!

— Și-i ce s-a mai întâmplat cu el? am stăruit eu, ceea ce îmi atrase un al doilea avertisment, încă și mai dureros decât primul. (O să am un picior învinețit deseară!)

— Dacă te iei după zvonuri, s-a apucat de afaceri pe cont propriu. După cum știi, un anumit număr de persoane care s-au făcut mici la începutul epurării, încep acum să-și îndrepte spinarea. Curând, vor fi din nou în fruntea bucatelor.

I-am făcut cu ochiul lui Anne într-o încercare de a o îmblânzi. Mi-a scos limba.

— Dacă am da iarăși ocol lacului? propuse Louise ridicându-se. Mă furnică picioarele. Iar o înghețată mi-ar face cu adevărat plăcere.

După o scurtă plimbare pe potecile care mărginesc lacul, Jacques îl ochi pe vânzătorul de înghețată. În timp ce noi stăteam la coadă, el începu să vorbească despre politică.

— După mine, atâta timp cât chestiunea regală nu este reglementată, biata noastră țară va continua să se învârtească fără rost. Cine sunt cei buni, cine sunt cei răi? Războiul s-a încheiat de peste doi ani și nimeni nu reușește să soluționeze problema asta, în timp ce, prin alte părți, soarta foștilor conducători a fost rapid reglementată. Francezii l-au ales pe de Gaulle și l-au trimis pe Pétain la pușcărie. Iar italienii tocmai și-au alungat regele. Dar noi, noi tergiversăm, batem pasul pe loc. Trebuie să revină regele? Rămânând în Belgia, în loc să-și urmeze guvernul ia Londra, a protejat cumva populația sau a legitimat prezența inamicului? Într-o zi, guvernul îl vrea înapoi pe tron. A doua zi, anunță referendum. Și asta nu înainte de a proclama că, la urma urmei, are altceva mai bun de făcut. Adevărul este că problema regală constituie un paravan perfect pentru a distrage atenția cetățenilor de la adevăratele probleme. Atâta timp cât belgienii se ceartă în legătură cu rolul regelui, ei nu se ocupă de șomaj, nu manifestează împotriva lipsei de locuințe și de cărbuni, nu protestează împotriva aprovizionării, care nu se face, și a bursei negre, care continuă să înflorească. Dar tu, Michel, tu ce crezi despre situația asta?

Anne mi-o luă înainte.

— Noi nu facem politică.

— Totuși, spuse Louise. Dacă Belgia ar deveni republică, ar avea o altă față, nu-i așa?

Negustorul de înghețată o privi de parcă i-ar fi aruncat o torță aprinsă în frigider.

— Nu pune la inimă, îi spuse Jacques. N-o să punem o banderolă publicitară pe triciclul dumitale de marfă.

Cu cornetele cu înghețată în mână, am umblat agale pe aleile din Bois în direcția stației de tramvai. Mă gândeam la cuvintele Louisei. Anne avea dreptate. Politica nu mă interesa. Dacă mi s-ar cere să-mi aleg tabăra, aș fi în dificultate să răspund.

— Din moment ce ni se furnizează *gueuze* și *grenadine,* jazz și cărbuni, eu unul sunt mulțumit, am zis, lingând cu voluptate din înghețata cu fistic.

— O, la, la. Un cu cetățeni ca tine vom face revoluție! spuse Louise.

— Eu, dacă îmi țin gura, este pentru că sunt funcționar, interveni Jacques bătându-se ușurel cu arătătorul peste frunte, dar asta nu înseamnă că nu gândesc.

— Asta numești tu să-ți gura! Ce-o fi când îi dai drumul!

Ajunși în Piața Binefăcătorilor, când să ne despărțim, Jacques mă luă de-o parte.

— Vino într-una din seri la noi acasă, Michel. Împreună cu câțiva prieteni, stăm de vorbă, din când în când, în jurul unei sticle de ceva bun, ca să încercăm să punem pe picioare un grup, să scriem un manifest, să visăm la Belgia de mâine, descotorosiți de toate cadavrele astea care ne-au dus la război și care continuă să ne conducă.

Ne-am făgăduit să ne revedem și ne-am luat la revedere. Când i-am povestit lui Anne despre invitația lui Jacques, mi-a spus:

— Pe Yann Beigelbrot ar trebui să-l invite la o *surprinse-party.* S-ar zice că împărtășesc aceleași idei.

— A, de data asta, ai să-ți capeți bătaia la fund: uită-te cât e ceasul. Ziua de duminică nu s-a încheiat, iar tu vorbești de unul dintre dosarele

mele! Totuși, ai dreptate. Ba, aș zice chiar mai mult, dragă Dupond…

— …că am dreptate, dragă Dupont[13]!

— Ascultându-l pe Van Tieghem, nu ai și tu, la fel ca mine, impresia unei anume legături între afacerea Delporte și cazul Beigelbrot?

— Aici nu mă mai pot ține după tine.

— Jacques îl cunoaște pe polițistul corupt Van Acker…

— …pe care cucoana Violette nu l-a mai văzut de cel puțin trei ani…

— …și face aceeași analiză ca Yann despre situația actuală din țară…

— La fel ca milioane de alți belgieni!

Am clătinat din cap. Științific, Anne avea dreptate, dar intuiția îmi șoptea că nici eu nu greșeam cu totul.

A doua zi, Anne a venit după mine ca să mergem să luăm prânzul. Când era vreme frumoasă, mâncam la o terasă din Piața Binefăcătorilor. Castanii înalți care umbresc piața erau încă lipsiți de frunze, iar razele soarelui de iarnă se iveau într-o lumină albă atât de strălucitoare, încât te sileau să închizi ochii. Anne își pusese o pereche de ochelari de soare închiși la culoare care îi dădeau o înfățișare de star.

— Simt că vom fi neîncetat întrerupți de vânătorii de autografe.

— Ți se pare că semăn cu Michele Morgan?

— Cu excepția ochilor. Din pricina ochelarilor, vreau să spun.

— Fără ochi, ce rămâne din Michele Morgan?

— Rămâne Jean Gabin.

Anne scoase din poșetă câteva hârtii pe care mi le întinse.

— Ei bine, domnule Gabin, din moment ce-ați dat greș cu Michele Morgan, sper că prietena dumitale Marlene Dietrich v-a învățat să citiți în timp ce îi șopteați vorbe dulci. Cum nu reușea să dea de tine, doamna Delporte mi-a înmânat aceste

hârtii pentru domnia ta azi dimineață, în timp ce îi făceam un permanent.

— Ce păcat că am ratat-o! Și mă mai gândesc și la sărmanul ei câine, care o fi fost tare nenorocit că nu și-a putut amușina colțul favorit de sub dulapul meu.

— Biroul tău era închis cu cheia, se pare. E convinsă că erai pitulat înăuntru.

— Ce detectiv grozav ar mai fi individa!

În timp ce sporovăiam, am parcurs hârtiile. Descrierea bijuteriilor furate, inventarul bancnotelor (își notase până și numerele anumitor serii) și lista de hârtii la care ținea atât de mult. În masa aceea de documente, am remarcat mai multe contracte imobiliare, toate întocmite în perioada războiului. Printre care contractul de cumpărare a casei domnului Goldschmidt.

— Hotărât lucru, ne întoarcem la aceste imobile. În lipsa altor piste…

— Nu cumva te lași influențat de insistența de care dă dovadă doamna Delporte în recuperarea hârtiilor? Dacă erau niște simpli spărgători, ar fi putut lua cu ei hârtiile pentru că n-au avut când să stea să le trieze.

— O dată mai mult, ești glasul rațiunii, Anne. Totuși, n-ai să-mi scoți din cap impresia că domnul Goldschmidt este un tip secretos. Dar cum să-l faci să spună adevărul?

— El este cel care te-a învățat acea poetică expresie de „acțiune în anulare pentru leziune”? întrebă Anne atacând cu poftă chifteluța cu sos de roșii.

M-am uitat în farfuria ei cu invidie. Mă mulțumisem cu felul de mâncare al zilei, un *stoemp*[14] cu varză cam fad. Cu vârful furculiței, i-am luat o bucățică de carne.

— Dacă învățătorul meu s-ar fi gândit să ne învețe adevărata viață, întinderea cunoștințelor mele te-ar fi dat gata mult mai devreme.

— Dar negustorul de țesături de unde să fi găsit expresia aia?

Avea dreptate. Am izbit în marmura mesei cu mâna.

— Avocatul lui, firește! De îndată ce ne întoarcem acasă, îi dau din nou telefon prietenului meu Paul, la grefă. Numele avocatului figurează pe citație, la dosarul de procedură.

Cum mă apropiam de Anne ca să-i dau un sărut de felicitare, ea se trase înapoi protejându-și farfuria cu amândouă mâinile.

— O sărutare, de acord, dar nu și chifteluța!

8.

De la un maestru avocat la altul

Biroul maestrului Longchamp de Tigne-Guerman ocupa o magnifică reședință de birouri neoclasică de pe avenue Louise, nu departe de Palatul de Justiție. Placa de alamă nu lăsa niciun dubiu privind importanța ocupantului și nici prețul consultațiilor sale. Doar întreținerea acelei plăci costa, cu siguranță, o mică avere.

M-a primit în biroul său, un soi de salon încărcat de mobile vechi, cărți legate cu secole în urmă, covoare orientale și portrete ale unor strămoși care încercau să mă impresioneze privindu-mă țintă în ochi din înaltul importanței lor. Dacă mă luam după decor, pe el ar fi trebuit să-l consulte doamna Delporte. S-ar fi simțit în largul ei în mijlocul acelui bazar șic și elegant. Iar câinele, la fel: încăperea era înțesată de unghere întunecoase numai bune să-și facă în tihnă nevoile.

— Sunt surprins de demersul dumitale, domnule… ăăă… Van Loo, nu e așa? spuse el citindu-mi amărâta de carte de vizită cu un aer dezgustat. Clienta dumitale este reprezentată de unul dintre confrații mei, nu e așa? El este cel care ar fi trebuit să mă abordeze pentru orice demers tranzacțional, nu e așa? Uzanțele noastre, vezi dumneata…

M-am grăbit să-l întrerup.

— Nu este vorba despre o discuție asupra dosarului care o opune domnului Goldschmidt, maestre. Discuția noastră este confidențială…

Făcu un gest amplu cu brațul, iată un cuvânt pe care îl înțelegea.

— …în urma unei spargeri căreia i-a căzut victimă doamna Delporte. Ea este gata să plătească o despăgubire…

Avocatul dădu din cap cu un aer ceremonios. Încă un cuvânt care trezea înțelegere în mintea sa.

— …pentru orice persoană care i-ar putea aduce informații în legătură cu soarta hârtiilor care i-au fost subtilizate.

Se aplecă atât de brusc spre mine că am fost pe punctul să-mi trag scaunul înapoi.

— Doar nu sugerați că, în vreun fel oarecare, clientul meu a putut fi amestecat în această efracție, nu e așa?

Privirea îi ardea ca o flacără care i-ar fi putut carboniza pe cei doisprezece membri ai juriului dintr-o mișcare.

— Departe de mine gândul ăsta, am zis eu cu toată ipocrizia de care eram (și eu) capabil. Dar ce vreți să facă și amărâții ăia de hoți cu hârtiile șterpelite? Cum nici bijuteriile, nici banii nu reprezintă decât o pradă slăbuță, s-or fi gândit să pună la bătaie hârtiile pentru a-și acoperi cheltuiala nefericitei lor operațiuni. Asta aș fi făcut eu în locul lor: un simplu apel telefonic celor al căror nume figurează pe contracte. Bună ziua, domnule Cutare. Un contract pe care l-ați semnat cu oarecare lejeritate, dacă îmi pot permite fără să vă ofensez, a nimerit din întâmplare în mâinile mele. Ați fi interesat să-l răscumpărați?

— Asta ai fi făcut dumneata în locul lor?

Cota mea, care oricum nu era prea ridicată în stima maestrului Longchamp, era pe cale să se prăbușească definitiv.

Dar nu aveam nimic de pierdut.

— Clienta mea ține la hârtiile sale, maestre. E un spirit conservator. Păstrează tot, până și tichetele de tramvai folosite. Desigur, este gata să ofere o recompensă celui care ar accepta să intervină pentru a-i recupera documentele. Pentru dânsa, ele constituie o amintire sentimentală, fără importanță pentru terți.

Avocatul scoase un oftat adânc. Dacă avusese cumva prilejul s-o întâlnească pe Violette

Delporte, asociindu-i cuvântul „sentimental” mă arsesem. Sub privirea sa, m-am simțit în pielea unui stagiar care tocmai a făcut cea de-a treia eroare, aceea care îi pecetluiește alungarea definitivă din barou.

— Clientul meu nu are niciun interes să intre în posesia actelor doamnei Delporte pentru a-și întemeia acțiunea judiciară, nu e așa?

— Nu?

— Nu. Chiar dacă ar fi pierdut originalul contractului său în vicisitudinile războiului, *quod non*[15], clientul meu nu are nevoie să se comporte într-un mod atât de josnic precum presupuneți, domnule Van Loo: arhiva ipotecilor înregistrează toate tranzacțiile imobiliare și eliberează o copie conformă cu actele de vânzare la o simplă cerere.

Aici, am fost nevoit să recunosc că maestrul Cutărescu marcase un punct. Am bătut în retragere cu puținul care îmi mai rămăsese din rezerva mea de ipocrizie.

— Credeți-mă, maestre, că nu mi-a dat niciodată prin minte că ar fi putut clientul dumneavoastră să aibă vreo legătură oarecare cu acei briganzi…

— Nu?

— …dar mi se părea corect, ca să fim în regulă, să vă informez în legătură cu această spargere astfel încât clientul dumneavoastră să știe, dacă vreodată un astfel de contact ar trebui stabilit, că doamna Delporte i-ar fi extrem de recunoscătoare să-i dea curs…

Ieșind din birourile sale, în ciuda frigului înțepător, chipul îmi lucea de sudoare. Pierdusem mai multe kilograme încrucișând spada cu maestrul Cutărescu decât trăgând la vâsle, sub un soare de plumb, în duminica precedentă. Vântul de iarnă care reîncepuse să bată mătura arborii înalți de pe avenue Louise, curățindu-mi creierul de toate gândurile impure. Am străbătut pe jos aleea centrală până la pădure, depășit la răstimpuri de călăreți și atât de enervat încât nici măcar nu mă

mai gândeam să poposesc într-un bistrou. În chip de consolare, Anne m-a masat pe cap cu degetele ei de zână. Asta m-a mai liniștit și mi-a dat din nou chef să închid dosarul Delporte ca să mă întorc la aventurile lui Beigelbrot. Trebuia ca măcar într-una dintre cele două anchete ale mele să încetez să mai bat pasul pe loc, altfel eram numai bun să-mi arunc la coșul de gunoi cartea de vizită de detectiv și să redevin conțopist. În ciuda frigului care domnea în bârlogul meu, am încercat să-mi repun creierul în mișcare mai degrabă decât să-mi plâng de milă.

Madeleine afirmase că, înainte de a mă consulta, efectuase deja câteva demersuri ca să dea de urma fratelui ei: la Ministerul Afacerilor Externe, la ambasade etc. Ce alte piste mai explorase în calitate de amator, pe care un profesionist ca mine le-ar fi vizitat într-un mod mai scrupulos și cu un ochi mai avizat? Ideea de a o revedea mă înviora. Anne, care continua să-mi maseze delicat pielea capului, îmi dădu brusc una peste ureche.

— Nu-mi place sclipirea pișicheră care s-a aprins în ochii tăi, mă preveni ea. Își stopă brusc tratamentul și se lăsă să cadă în fotoliul meu cu un aer bosumflat, cu brațele strânse peste piept.

Punându-mi pălăria, i-am atras atenția că în meseria mea era dificil să nu ai de-a face cu jumătate din omenire sub pretext că nu este alcătuită decât din femei.

— Noroc că nu-s toate fabricate pe modelul Madeleine Beigelbrot, observă ea.

— Noroc, de asemenea, că nici nu-s toate fabricate pe modelul Violette Delporte, i-am replicat eu, aplecându-mă ca să-i dau sărutul păcii.

Cum ea se trăsese brusc îndărăt, buzele mele n-au întâlnit decât vidul. Am ridicat din umeri și am ieșit din birou fluierând ca să acopăr zgomotul insultelor care se loveau de ușă.

Madeleine mă primi în salon. O prevenisem de venirea mea telefonându-i dintr-o cabină chiar

înainte de a sări în tramvai. Îmbrăcată într-un compleu verde transparent, cum nici nu îndrăznisem să visez, începu prin a-mi servi un gin tare – trebuia s-o inițiez într-una dintre zile în materie de *gueuze-grenadine,* ar fi avut impresia că se degradează, ceea ce ar fi putut să nu-i displacă. Înainte de a mă lăsa să-i explic scopul (mărturisit) al vizitei mele, îmi întocmi lista ambasadelor la care telefonase și a funcționarilor pe care îi cunoștea măcar în mod vag. Dar și pe cea a câtorva foste relații ale tatălui ei. Am înălțat din sprâncene.

— Yann păstrase legătura cu prieteni de-ai părinților voștri?

Madeleine tăcu câteva clipe. Întrebarea mea o stingherea sau era cumva pe cale să fabrice un răspuns mai mult sau mai puțin aranjat de circumstanță? În cazul ăsta, de ce șovăia să-mi răspundă deschis? Am avut impresia că o cam dădea cotită când îmi spuse:

— După cum știi, Yann a început studii de drept înainte de război. Câțiva dintre profesorii lui erau prieteni sau colegi ai tatălui meu. Dar niciunul dintre ei nu a avut vești despre Yann de când a renunțat la studii. Nu-ți pierde vremea.

— S-ar fi putut destăinui unei alte relații a tatălui dumitale, pe care o stima sau o respecta?

Întrebarea mea o făcu pe Madeleine să ricaneze.

— Dacă l-ai fi cunoscut, spuse ea pe un ton sarcastic, ideea ți s-ar fi părut stranie.

De ce oare vorbea de fratele ei la trecut? Acest aspect mă frapă atât de tare încât nu am prins urmarea explicațiilor ei.

— …ceea ce ura mai presus de toate la tatăl meu…

— Cum ai spus?

— Nu mă asculți? zise ea sec. Îți spuneam că Yann îi detesta pe prietenii tatălui meu la fel ca pe clienții lui.

Cum aveam cu siguranță un aer derutat, adăugă, pe tonul sâcâit al unei învățătoare care visează ca educația publică să înceteze, în sfârșit, de a mai fi obligatorie pentru toată lumea:

— Dacă vrei, du-te să-l vezi din partea mea pe succesorul tatii, care a preluat cabinetul la moartea sa. Te va informa mai bine decât mine. Maestrul Jacques Dessang, avocat, profesor la Universitatea Liberă din Bruxelles.

Madeleine părea tot mai înțepată. Nu acesta era scenariul la care visasem venind s-o văd. De fapt, ce naiba aveam în minte în legătură cu ea? Gândurile îmi rătăceau pe poteci lăturalnice, pe care deontologia și morala le condamnă… Era timpul să mă scutur și să-mi pun creierul în poziția „muncă”.

— Bine. Să încercăm altceva. Yann și-a făcut cu siguranță prieteni la Londra. Știi cumva dacă a continuat să-i frecventeze după Eliberare?

În loc să destindă atmosfera, întrebarea mea a părut s-o aducă pe Madeleine pe culmile disperării.

— Domnule Van Loo, tot ce știu în legătură cu relațiile lui Yann, ți-am povestit deja. Lista celor pe care i-am întrebat înainte de a te consulta e în mâinile dumitale. Ce mai vrei în plus? Dacă aș deține o informație susceptibilă să lumineze locul unde se află Yann, crezi că ți-aș fi ascuns-o? Mama se dă de ceasul morții că este lipsită de vești de la fratele meu. Înțelege că ți-am încredințat această misiune pentru că nu mai știam ce să fac. În disperare de cauză. Și la stăruințele mamei mele, adăugă ea greoi, cu un oftat care m-a durut.

M-am grăbit să-mi bag în buzunar carnețelul și mi-am luat la revedere fără să mă fi atins de gin. Era timpul, cu adevărat era timpul ca Madeleine să schimbe alcoolul. După umila mea părere, asta ar trebui să-i amelioreze libidoul. O fată căreia îi place *gueuze-grenadine* nu poate fi chiar așa de rea.

Fără să-mi recapăt respirația și fără să trec pe la birou (ceea ce mă scutea să-l încălzesc), m-am dus glonț la cabinetul maestrului Dessang. Nu fără să o fi sunat în treacăt pe Anne care închise imediat telefonul sub pretextul că avea o clientă „sub cască" care risca să ia foc dacă „o ținea prea mult". Cabinetul maestrului profesor era situat nu departe de cel al confratelui său Longchamp de Nu-știu-Ce, pe o stradă paralelă cu avenue Louise. Într-un imobil înstărit, dar mai discret. După ce s-a interesat de obiectul vizitei mele, recepționerul m-a lăsat să aștept un sfert de oră în sala de așteptare înainte de a mă introduce în cabinetul patronului. Un birou „normal", înțesat de cărți în mod vizibil menite să fie citite și nu doar privite, și de câteva stampe de bun gust.

Maestrul Dessang se ridică la intrarea mea. Era un bărbat foarte subțire, mai degrabă înalt, care să tot fi avut vreo patruzeci de ani. Cu un zâmbet simpatic, mă pofti să mă așez într-un fotoliu, lângă o masă de primire la care mi se alătură, un mod de a-mi arăta cu finețe că mă punea pe picior de egalitate și nu ca pe un client oarecare.

— Madeleine m-a înștiințat în legătură cu vizita dumneavoastră.

— Se temea că vă voi deranja, dar n-am să vă răpesc mult timp.

I-am mulțumit că mă primește pe nepusă masă și i-am explicat că nu voiam să omit nimic pentru a da de urma lui Yann. Mă putea ajuta?

— Doresc s-o fac, dar nu știu cum. Yann este un tânăr cu multă empatie. Țin mult la el.

Îmi întinse o fotografie de grup, făcută în fața Universității, în care l-am recunoscut stând în picioare în fața a vreo douăzeci de tineri. Cu degetul, mi-l arătă pe Yann, pe care nu-l reperasem imediat. La vremea respectivă, purta o scurtă barbă deschisă la culoare.

— Ca să se deosebească de tatăl său, după părerea mea.

— Raporturile lor erau deja complicate?

Maestrul Dessang dădu din cap și nu se grăbi cu răspunsul.

— Complicat este chiar cuvântul potrivit. Yann își admira mult tatăl, ajungând să-i urmeze vocația și să se înscrie la Drept la fel ca el. Dar, de îndată ce se nimereau în aceeași încăpere, ai fi crezut că asiști la întâlnirea dintre un sindicalist și un patron înaintea unei greve sălbatice. Când tatăl lui nu era de față, Yann vorbea despre el ca despre un idol. Dar, în fața lui, era ca o pisică furioasă care își scotea ghearele.

— Dar dumneavoastră, maestre, în ce raporturi erați cu Yann?

— Am avut slăbiciunea să cred că avea pentru mine tot atâta stimă cât aveam și eu pentru el. În delicatul joc de echilibru între tată și fiu, eu eram în rol de tampon. Poziția mea era ideală pentru această funcție. La cabinet, eram colaboratorul tatălui, căruia îi fusesem stagiar. În schimb, la Universitate, eram cu totul independent. Tatăl lui renunțase la învățământ cu mulți ani înainte. Yann venea adesea să stea de vorbă cu mine și cred că, în felul acesta, dezamorsasem câteva bombe.

— Ați continuat să lucrați cu maestrul Beigelbrot în timpul războiului?

— Am greșit, cumva?

Am protestat. Întrebarea mea nu presupunea vreo judecată de valoare. Pur și simplu încercam să înțeleg ce se petrecuse. Brusc, o idee îmi trecu prin minte.

— De ce reacționați atât de dur? Yann v-a făcut cumva reproșuri?

Maestrul Dessang zâmbi. Ca să-și depășească o anume stinghereală, își scoase ochelarii și începu să-i curețe cu batista de la piept.

— Știți, fără îndoială, ce s-a petrecut în sânul familiei. După o scenă teribilă cu tatăl lui, Yann a trântit ușa casei și a plecat la Londra. A fost unul dintre primii tineri belgieni care s-au înrolat în

armata britanică. De atunci, prăpastia dintre ei s-a adâncit tot mai mult. Când Yann a aflat că tatăl lui acceptase, ca avocat, să dea consultații care legitimau în ochii săi colaborarea cu inamicul, a făcut să-i parvină o scrisoare îngrozitoare în care îl trata drept un colaboraționist și un trădător. Vă imaginați reacția maestrului Beigelbrot, disperarea sa… Și mai era vorba și despre situația în care se găseau, el la Bruxelles, Yann la Londra, care îl împiedica să aibă o discuție clarificatoare cu fiul lui… După cum desigur vă amintiți, încă din primele zile ale războiului, bancherii și principalii patroni din țară i-au îndemnat pe industriași să-și reia activitățile fără să-și oprească operațiunile de comerț cu Reichul. Atunci când a fost consultat, maestrul Beigelbrot, ca majoritatea juriștilor de renume solicitați la fel ca și el, a demonstrat că această politică nu era contrară Constituției și legilor existente. Și nici, mai apoi, ordonanțele privind suprimarea șomajului și interzicerea sindicatelor, sau obligația comunelor de a întocmi registre ale evreilor.

— Este adevărat că întreaga Belgie oficială gândea la fel ca el.

— Toți belgienii, vreți să ziceți! Imaginea membrilor guvernului care se refugiaseră la Londra era catastrofală: pentru belgieni, aceștia nu erau niște eroi plecați să organizeze rezistența, ci niște „fugari” care lăsaseră populația în voia sorții.

— Dar dumneavoastră, maestre, dacă îmi permiteți să vă pun întrebarea, nu ați avut niciodată reticențe să semnați acele opinii împreună cu patronul dumneavoastră? Sau să continuați să lucrați cu el?

Un zâmbet fugar lumină o clipă trăsăturile juvenile ale interlocutorului meu înainte ca fața să i se întunece.

— Eu, domnule Van Loo, eram profesor la Universitatea Liberă din Bruxelles și francmason. Așadar, o țintă pentru colaboraționiști, milițiile

fasciste și germani. Încă de la sfârșitul anului 1940, m-am alăturat unei rețele de rezistență, continuând totodată să colaborez cu maestrul Beigelbrot, ceea ce îmi asigura, ca s-o spun cu cinism, o excelentă acoperire.

— Nu vă puneați în primejdie patronul fără știrea sa?

Clătină din cap și reîncepu să-și curețe lentilele ochelarilor.

— Maestrul Beigelbrot nu ignora nimic din activitățile mele, domnule Van Loo. Aveam prea mult respect pentru acest om și prea multă încredere în convingerile sale profunde ca să-i ascund ce făceam. Niciodată nu mi-a trecut prin minte să-l manipulez. Ați fi surprins să aflați că, încă de la început, el m-a susținut fără nicio rezervă și fără șovăială? Mai adaug că m-am simțit încurajat de aprobarea sa. Maestrul Beigelbrot, domnule, era un adevărat patriot, adus prin funcțiile sale, prin poziția sa, în situația de a trebui să reglementeze zilnic conflicte de conștiință îngrozitoare, ale sale și ale clienților care îl consultau. Spre deosebire de multe alte notabilități și, trebuie s-o recunosc cu părere de rău, de câțiva confrați, atitudinea sa a fost mereu demnă și respectabilă. De altfel, i-a fost adus un omagiu de către autoritățile de după Eliberare, iar numele său este gravat pe Memorialul de onoare al avocaților uciși de inamic, la Palatul de Justiție din Bruxelles.

Prin explicațiile mult prea discrete pe care mi le dăduseră Madeleine și mama ei, tatăl lui Yann îmi apăruse ca un burghez fricos, nu foarte rău, dar cam laș, care se dăduse bine în timpul războiului și care ar fi scăpat fără probleme dacă n-ar fi fost doborât de o absurdă lovitură a destinului. Imaginea pe care tocmai o desenase Dessang despre fostul lui patron era mult diferită și foarte respectabilă. De ce soția și fiica sa nu reușiseră să livreze un portret la fel de emoționant și, mai cu seamă, la fel de complex?

— Yann a fost cu siguranță mândru de părintele său după război când i-a descoperit adevărata personalitate. Putem, cumva, să ne imaginăm că a fugit în cele din urmă din nou din Bruxelles, chinuit de vinovăție?

Maestrul Dessang nu era în mod evident convins de ipoteza mea. Am stăruit totuși.

— Când a știut Yann că tatăl său nu era burghezul molâu și laș pe care și-l închipuia?

— După război, evident. Vă puteți imagina că tatăl lui nu-i trimitea cărți poștale la Londra pentru a-i povesti activitatea pe care o desfășuram la cabinet cu acordul său.

— Dumneavoastră l-ați pus în temă?

O tensiune bruscă se făcu simțită în aer, la fel de intensă ca înainte de izbucnirea unei furtuni, nervozitatea maestrului Dessang, care se ridicase în picioare, smulgându-și pur și simplu ochelarii de pe nas spre a-i abandona pe masă – iată că tocmai pusesem degetul pe un episod esențial al relațiilor dintre Yann și tatăl său. Un indiciu, în sfârșit, care ducea la ascunzătoarea lui, sau doar o afacere de familie care nu mă privea? După ce dădu ocol biroului, fostul colaborator al maestrului Beigelbrot se întoarse spre mine. Mă privi cu un aer ciudat, ezită, își recăpătă suflarea.

— Dramele personale fac parte din lotul dumneavoastră zilnic, nu e așa, domnule Van Loo?

Am încuviințat, gândindu-mă ce vis ar fi să mi se ofere o dramă pe zi, ceea ce mi-ar fi asigurat sacul de cărbuni pe cât de des o cerea nesățioasa mea sobă.

— Rosa i-a povestit lui Yann.

Aici, recunosc că m-a luat prin surprindere. Și-a dat imediat seama și a râs batjocoritor.

— A! Ghicesc că ați întâlnit-o, dar că nu v-a spus nimic. Rosa a aflat cam târziu că nu toate adevărurile sunt bune de spus și că minciuna este uneori necesară pentru a supraviețui în societatea noastră ipocrită…

Cum aveam un aer tot mai pierdut, continuă ceva mai calm.

— Ceea ce am să vă spun nu este prea frumos, domnule Van Loo. Dar prefer să nu vă ascund nimic, chiar dacă mă îndoiesc de faptul că această istorie v-ar pune pe pista cea bună. Dumneavoastră reprezentați până astăzi singura speranță de a pune într-o bună zi mâna pe sărmanul nostru Yann. De aceea, țin să reuniți toate piesele acestui puzzle în mâinile dumneavoastră, chiar și pe cele care sunt aparent inutile și pe care e mai bine să le lăsăm în umbră. Veți face singur trierea.

Își reluă suflarea, păru să șovăie iarăși, înainte de a continua, privindu-mă țintă în ochi:

— În timpul războiului, Rosa a devenit amanta maestrului Beigelbrot, domnule Van Loo. Meseria noastră, a amândurora, nu este aceea de a face morală, ci de a compara faptele, nu e așa? Dar Yann nu avea nicio treabă cu faptele și cu explicațiile lor. Ar fi prea puțin să spun că nu a suportat să descopere că își împărțea logodnica cu propriul tată. Lămuririle pe care ea i le-a dat în legătură cu purtarea ei în timpul războiului, protecția pe care el mi-o acordase mie și rețelei de rezistență cu care lucram, chiar și moartea sa de martir, toate astea nu au cântărit prea mult după această dezvăluire.

— Nici mama, nici sora sa nu au acceptat prea bine această situație. Înțeleg acum mai bine atitudinea lor…

Maestrul Dessang clătină din cap.

— Mai cu seamă că Yann însuși a luat asupră-și să le spună adevărul…

— După știința dumneavoastră, Rosa a avut legături cu rezistența?

— Nu. La fel ca majoritatea studenților din Universitatea noastră, îi detesta pe germani și a suportat plină de furie închiderea așezământului, care i-a întrerupt studiile. Dar nu era o militantă.

Încerca, la fel ca majoritatea oamenilor, să supraviețuiască, asta e tot. Ceea ce nu era prea rău.

— Presupun că l-ați revăzut pe Yann după reîntoarcerea sa în Belgia? V-ați bucurat de încrederea lui ca în vremea când vă era student?

— L-am invitat pe Yann la cină la puțin timp după întoarcerea lui la Bruxelles. Prima dată, absolut întâmplător, a fost chiar a doua zi după ce Rosa îi destăinuise legătura ei cu tatăl lui. Inutil să vă povestesc cum a fost seara cu pricina. Câteva săptămâni mai târziu, am încercat să vorbesc din nou cu el despre studiile lui. Am stăruit să reia drumul spre Facultatea de Drept. În calitate de fost ofițer, beneficia de facilități pentru a-și termina studiile, i-am spus că mă socoteam paznicul cabinetului tatălui său, dar că acesta îi aparținea și că aș fi fericit să-i dau cheile cabinetului de cum va avea diploma în buzunar. Dar nici n-a vrut să audă. Ideea însăși de a pune iarăși piciorul acolo îl făcea să se zbârlească. Era ca și cum își imagina că tatăl lui o întâlnea pe Rosa în acel cabinet…

— Dar în cursul ultimelor luni, ați mai avut prilejul să-i vorbiți?

— O dată sau de două ori. Și l-am mai revăzut într-o seară. Doamna Beigelbrot mă invitase la cină la vila lor. La sfatul meu, îl convinsese pe Yann să asiste la masă. Să asiste, acesta este întocmai cuvântul. N-a deschis gura toată seara, înghițind mecanic felurile de mâncare puse dinaintea lui și privind aiurea.

Povestea asta m-a făcut să mă duc cu gândul la misterioasa fantomă invitată în același timp cu mine acasă la doamna Beigelbrot. Am preferat să trec sub tăcere anecdota, poate că maestrul Dessang nu era la curent. Nu țineam să-mi închidă clienta la balamuc înainte ca ea să-mi fi vărsat onorariile integral.

— Cu altă ocazie am băut un pahar împreună, dar, când am vrut să-i vorbesc din nou despre studii, Yann s-a enervat. „Am dat pagina mai

departe, a spus el. Am o meserie, o nouă viață, de ce să privesc în urmă?”

— Aici e ceva ciudat; cei pe care i-am întrebat îmi vorbesc despre Yann tocmai ca despre un tânăr care, după revenirea în Belgia, a trăit în trecut ca și cum ar fi dorit să reînvie o epocă depășită, visând totodată la o lume nouă.

— Poate. Dar eu nu vă pot nicidecum lămuri în această privință. La fiecare dintre întâlnirile noastre, el a fost rezervat, uneori chiar rece și distant. Fără doar și poate că eu încarnam în ochii săi umbra tatălui. Doar atunci când am vorbit despre misiunile lui pentru Ministerul Afacerilor Externe l-am simțit entuziast și spontan, ca și cum, după atâtea drame, munca aceasta i-ar fi permis să-și găsească vocația.

— Faptul că a abandonat totul, probabil că v-a surprins?

— Da. Moartea tatălui său datează de la sfârșitul războiului, iar descoperirea relațiilor acestuia cu Rosa se plasează la sfârșitul lui 1944 sau la începutul lui 1945. După ce s-a zbătut luni de zile într-o stare depresivă, își găsise o activitate care părea să-i placă. Călătorea, i se încredințau responsabilități pe care era fericit să și le asume. De ce să fi suferit Yann șocul de după această dramă la doi ani de la moartea tatălui său?

9.

Dar dacă femeia fatală era altcineva?

— Ce familie! exclamă Anne. Fiica: o fâșneață; mama: o drogată; tatăl și fiul care își pasează amanta în vreme ce toată lumea îi ia drept eroi. Ce te-o fi atrăgând în lumea asta mustind de ipocrizie? Perversitatea lor?

— Dar la ce te gândești, tu, Anne? Curiozitatea mea este pur științifică.

— N-am pic de încredere în savanți. Mulți au înnebunit tot privindu-și mult prea de aproape obiectul cercetărilor…

Nu-mi plăcea privirea pe care mi-a aruncat-o. Nici felul ei de a mă pune în defensivă, fapt care îmi răpea toate mijloacele exact în momentul în care aveam atâta nevoie de seninătate pentru a analiza elementele acelui puzzle Beigelbrot, conform expresiei maestrului Dessang. Cu toată confuzia mea, un lucru mă frapa, totuși: nimeni nu a fost până acum în măsură să-mi indice numele unui singur prieten al lui Yann la Londra. Nici sora lui, nici mama lui, nici fosta logodnică, nici colegul de la Afacerile Externe, nici fostul lui profesor. Niciunul dintre apropiații lui nu părea să-l fi văzut vreodată pe Yann în compania unuia dintre foștii lui camarazi. Or, combatanții belgieni din Londra alcătuiau un mic grup în care toată lumea se cunoștea și strângea rândurile. Când survolezi Germania într-o cutie de sardine, prin tirul antiaerienei, și supraviețuiești, iată genul de experiență care cimentează prietenii eterne. Faptul că la întoarcerea din Anglia Yann nu păstrase nicio legătură cu acei oameni era neverosimil. Că își tăiase punțile către ei mai apoi, era bizar. Iar dacă, potrivit logicii, îl revăzuse pe unul sau pe altul dintre foștii tovarăși, de ce ascundea acest lucru?

— După părerea mea, Michel, umbli după cai verzi pe pereți, spuse Anne. După ce-a descoperit relația tatălui său cu logodnica sa, cu siguranță că Yann s-a închis în sine ca o stridie. Dacă eu așa avea o mamă sau o soră ca alea două, sau un tată care i-o trage logodnicei mele în timp ce eu îmi puneam viața la bătaie, crezi că le-aș încredința gândurile mele intime, că le-aș prezenta prietenii mei sau că le-aș povesti noile mele aventuri?

— E just. Îți vine chiar să te întrebi de ce s-o mai fi întors Yann să locuiască în vila familiei?

— O fi un tânăr cu simțul economiei. Și atunci, ce facem cu pista londoneză?

— Așa e, dar cine mă poate duce acolo?

— Eu, lansă Anne cu un zâmbet provocator.

— Tu?

— Să zicem, una dintre clientele mele de la salon, doamna Tessier, știi tu, moara aia stricată a cărei claie creață nu poate fi manevrată decât de Federico în persoană. E secretara unei asociații a unor foști combatanți, ceea ce îi dă acces la lista belgienilor din RAF. Unul dintre ei va putea cu siguranță să-ți ofere informații.

— Ce m-aș face fără tine, Anne?

Un pupic pe frunte, un altul pe creasta nasului (unde e atât de plăcut), un altul pe buze. Ultimul? Nu, după-amiaza s-a prelungit (la fel și sărutările) în fotoliul pentru vizitatori; ar trebui să mă gândesc într-una din zile la achiziționarea unei canapele. Că doar s-a terminat războiul.

— Te duce gândul la odihna războinicului?

— Cine vorbește de odihnă? am protestat eu, în timp ce Anne îmi descheia pantalonii.

— Și cine vorbește de războinic? zise ea, luându-mi sexul în gură.

∵

Comandantul Arnold locuia la ultimul etaj al celei mai înalte clădiri din Bruxelles, un *building* construit în anii douăzeci după modelul lui *Empire State Building,* dar la scară redusă, ca întotdeauna

în Belgia. Cu un pahar de scotch în mână și un binoclu atârnat de gât, mă duse în vârful clădirii, pe terasa cea mare care domina orașul într-o parte și Bois de la Cambre în cealaltă parte. Silueta lui înaltă îi permitea buildingului să afișeze câțiva metri în plus. De îndată ce m-am extaziat la vederea priveliștii, aplecat peste balustradă, el m-a întrerupt:

— Ceea ce e deasupra trebuie să admiri, tinere, nu ce e dedesubt, spuse el, îndreptând un deget lung și noduros spre acoperiș. De aici se poate observa aterizarea avioanelor. Construind aeroportul de la Melsbroek la zece kilometri în linie dreaptă, nemții nu au lăsat doar amintiri urâte bruxelezilor!

Arnold mi-a explicat că izbutise să ajungă în Anglia încă din 1940, reușind *in extremis* să se îmbarce pe ultimul vapor care părăsise Dunkerque în vreme ce nemții soseau la porțile orașului. Odată ajuns la Londra, deși era ofițer de infanterie, fusese trimis la RAF și, după câteva săptămâni de instrucție, căpătase diplomă de radiotelegrafist. În acel post își petrecuse războiul, navigând timp de patru ani așezat în fundul carlingii unui bombardier. Cum dracu' făcea să-i încapă cei doi metri și un pic în cutiile alea de sardele? Probabil că-l pliau în vreun fel.

— La început, soldații belgieni erau atât de puțini încât, chiar și adunându-ne la un loc…

Vacarmul unui avion care trecea, la joasă altitudine, în fază de aterizare, chiar pe deasupra terasei acoperi sfârșitul frazei. Își puse mâna dreaptă peste ochi.

— Fără să mă uit, pot repera aparatul după zgomotul motorului: e *Kamembe*[16], al companiei Sobelair[17], revenind de la Leopoldville. Pe cât pariezi?

Ducându-și binoclul la ochi, exclamă:

— *Godferdomme*! Am dat greș! E *Kilindi*! Motor ușor modificat. E singura mea scuză. Îl

cunosc bine pe acela, spuse el agitându-și brațul în direcția avionului care se pregătea să aterizeze. *Kamembe* și *Kilindi* produc, practic, aceeași muzică. Sunt la fel ca stăpânul unui motan, pot să-mi identific avionul după cum toarce. Îți dai seama, eu am făcut sfârșitul războiului în acest DC3, pe când eram în RAF, și am asigurat, timp de câteva luni legăturile cu Congo belgian. Dar mi l-au aranjat. Ticăloșii! E ca și cum mi-ar fi castrat motanul!

Spunând aceste cuvinte pline de miez, își mai servi o porție de whisky și îmi propuse un pahar pe care l-am refuzat.

— Așadar, îi cunoșteați pe toți belgienii din RAF? am reluat eu firul.

— Tu ce crezi?

— Yann Beigelbrot. Numele ăsta vă spune ceva?

Arnold mă privi cu un aer surprins.

— Beigelbrot, zici? Nu, absolut nimic. Încă unul care pretinde că a trecut pe la Londra?

Judecând după roșeața care îi urca în obraji, bravul comandant începea să se enerveze. Există lucruri cu care nu se glumește.

— M-am săturat de toți idioții care ies din gaura de șoareci unde s-au ascuns ca să tremure pe toată durata ostilităților pentru ca mai apoi să se împăuneze cu isprăvile lor! Numărul celor care s-au ridicat împotriva Führerului cu arma în mână depășește cifra populației! Cum îl cheamă pe acest *stoefer*[18]? Beigelbrot? Ah! Ah! Uite unul pe care am să-l pun la locul lui!

Respingându-mi protestele, își notă în carnet numele bietului Yann cu un creion mânuit furibund. Am încercat să-l fac să-și schimbe părerea, explicându-i că, fără doar și poate, înțelesesem eu greșit explicațiile familiei. În zadar. Ochii îi aruncau fulgere doar gândindu-se la expediția punitivă pe care avea s-o întreprindă. La

urma urmei, dacă toată lumea se punea să-l caute pe Beigelbrot, vom sfârși prin a pune mâna pe el.

— Mă întreb unde l-o fi găsit doamna Tessier pe comandantul Arnold.

Anne mă aștepta, așezată indolent în fotoliul meu, cu picioarele petrecute peste brațele fotoliului, citind niște reviste în timp ce eu vânam fantome. O tartină cu brânză albă cu ceapă și o bere într-o cafenea din Piața Binefăcătorilor mă liniștiră oarecum.

— Chestia asta nu ține, spuse Anne. Dacă Yann ar fi fost un impostor, nu ar fi pătruns niciodată într-un cabinet ministerial. Doar știi cât de prudenți sunt politicienii de la Eliberare încoace.

— I-a putut înșela, la fel ca pe întreaga sa familie…

— Puțin probabil. Cu tensiunea politică din ultimele luni, sunt atenți. Un ministru care s-ar lăsa dus de nas ar fi imediat tocat de presă. Fără a-i mai socoti pe comuniști. Ăștia nu așteaptă decât un singur pas greșit ca să denunțe cârdășia dintre clica politicaștrilor burghezi și foștii colaboraționiști!

— Atunci, înseamnă că doamna Tessier a încurcat borcanele confundând fișierul foștilor combatanți cu cel al nebunilor de la spitalul Titeca!

— Dacă de la Titeca își recrutează Federico clientela, este oare prudent să mai lucrez la salonul lui?

Mi-am cuprins capul în mâini. Anne îmi dădu un pupic tandru care nu mă prea consolă. Chiar în acel moment, Hubert împinse ușa cafenelei. Pentru o scurtă pauză, fără îndoială, deoarece avea pe el halatul alb. Anne îi făcu semn să ni se alăture.

— Ei bine, ai o mutră lungă, Michel! Nici măcar nu te-ai atins de bere! E grav! Să-ți pregătesc un mic decoct care să-ți redea apetitul?

Anne îi povesti pe scurt întrevederea mea cu Arnold.

— Ia contact cu un alt londonez ca să verifici declarația acestui Arnold. Alcoolul i-o fi zăpăcit

memoria.

— Cunoști vreunul?

— De ce nu Luc Varenne, ziaristul de la Institutul Național de Radiodifuziune[19]? propuse Hubert. Și el era la Londra.

— Bună idee. Dar de ce și-ar pierde timpul la discuții cu mine?

— Hubert are dreptate, spuse Anne. Ce te costă să încerci? Dă-i un telefon și ai să vezi.

Cu obișnuitul ei simț practic, se duse să caute cartea de telefon din cabina bistroului și o aduse la masă.

— Inutil să cauți la Varenne, ne atrase atenția Hubert. Este un pseudonim. Am citit pe undeva adevăratul său nume, dar l-am uitat. Nu poți să-l contactezi decât la jurnalul vorbit de la IAR.

L-am privit pe Hubert fără să pricep.

— De ce faci ochii ăștia? Pseudonimele sunt pe toate drumurile. Uită-te la mine, de pildă. Crezi că apar în Bottin sub numele de Henri Desmedt sau Henri Janssens?

— Da' prost mai sunt! am exclamat eu sorbind o înghițitură de bere, căci recăpătasem brusc poftă de viață. Pentru noi, pentru maică-sa, pentru soră-sa, se numește Yann Beigelbrot. Dar în timpul războiului, tânărul care purta acest nume a dispărut.

M-am întors spre Anne, care nu înțelegea.

— Când au ajuns la Londra, mulți tineri au adoptat un pseudonim pentru a evita riscul represaliilor împotriva familiilor. Plătesc eu acum, Hubert, comandă ce vrei!

— Tatăl lui era un avocat eminent, membru al Consiliul Ordinului Avocaților, completă Hubert, prin urmare foarte expus la presiunile naziștilor dacă aceștia ar fi aflat că fiul lui arunca regulat bombe peste capetele lor!

— Mă întreb ce pseudonim o fi ales, spuse Anne în timp ce răsfoia niște magazine uitate pe o masă vecină.

— Clientele mele trebuie s-o știe.

— O! Iată o bună ocazie ca să-ți revezi devastatoarea blondă! Sucită cum e, nu m-ar mira să fi păstrat informația la îndemână doar ca să fii tu obligat să te întorci la ea, dragule!

Am încercat să mă apăr. Anne recunoscuse chiar ea că povestea asta cu pseudonimul trebuia să fie lămurită. Și cine putea să o facă mai bine ca…?

— Mai bine ca Madeleine? Pe naiba, Rosa! Biata micuță care te-a indus cu totul în eroare jucând scena inocentei logodnice abandonate. N-ar fi timpul s-o iei mai din scurt? Sunt sigură că micuța Rosa ascunde oarece istorii interesante pe fundul traistei cu șiretlicuri. Nu foarte apetisante, desigur, dar în mod cert pasionante! Dacă vrei, te însoțesc. Îmi pari cam necopt ca s-o iei la întrebări pe Messalina asta!

— Nici vorbă, am zis eu, răsturnând în agitația mea paharul cu *gueuze* care se sparse pe pardoseală. Deontologia ne interzice…

— …să fim asistați de o coafeză neînsemnată! replică Anne ridicându-se și aruncându-mi o privire care ar fi înghețat până și un om de zăpadă.

— N-are nicio legătură. Dacă vrei să mă ajuți, să ne împărțim sarcinile: eu o iau la întrebări pe logodnica lui Yann, iar apoi tu o filezi. Nu te cunoaște.

— Poate că femeia fatală nu era în cele din urmă cea pe care o credeam, observă cu înțelepciune Hubert în timp ce își bea cafeaua filtru. Bun, trebuie acum s-o iau din loc. Venisem doar să fac rost de mărunțiș pentru o clientă.

— Nu te grăbi. O fi murit așteptându-te.

∵

Rosa făcu multe nazuri înainte de a accepta în silă o nouă întâlnire. Tot în aceeași cafenea de lângă Universitate. De data asta, din fericire. *La Bastoche* era practic pustie. Cum era complet absurd să mă gândesc că toți studenții se hotărâseră în ziua aceea să asiste la cursuri, am

presupus că trebuie să fi fost o perioadă de vacanță studențească.

— V-am spus totul, domnule Van Loo. Ce mai așteptați de la mine? Nu aveți deloc milă? Îmi este deosebit de dureros să readuc la suprafață întâmplările astea vechi.

Sfatul pe care mi-l dăduse Anne îmi reveni în minte: ia-o din scurt! Dar Rosa descoperise din capul locului metoda cea bună de a mă descuraja s-o mai fac pe călăul. Greșisem refuzând ca Anne să mă însoțească. Cu ea alături, aș fi fost necruțător!

— Doar unul sau două puncte de completat, am zis eu silindu-mă să fiu blând – fiecare cu metoda sa. Când erai în contact cu Yann la Londra, ce pseudonim folosea?

Preț de câteva secunde, chipul Rosei se transformă. De sub aerul ei de Sfântă Fecioară martiră se ivi o altă mască, vicleană, seducătoare, perfidă, întreg portretul vampei fatale caricaturizate de Hubert în ajun, la cafenea. Dar spectacolul ținu foarte puțin. După ce-și reveni iute din surpriză, își regăsi expresia angelică.

— De unde știți? șușoti ea. Yann nu și-a destăinuit pseudonimul nimănui pentru că voia să întoarcă definitiv pagina. Nu dorea să trăiască la fel ca atâția alții din nostalgia războiului. Ceea ce îl interesa era reconstrucția unei lumi noi.

— De asta a rupt relațiile cu amicii lui de la Londra?

— Cei doi prieteni ai lui cei mai apropiați au murit la câteva zile după armistițiu. Avioanele lor au fost doborâte în cursul aceluiași raid de către antiaeriana germană. Oricum, Yann nu este genul de om care să frecventeze întâlnirile foștilor combatanți ca să-și etaleze medaliile și să sărbătorească zilele frumoase petrecute împreună sub tirul inamicilor, golind în acest timp cutii de bere.

I-am atras atenția că se învârtea în jurul problemei și că tot nu-mi dezvăluise numele conspirativ al lui Yann.

— De ce nu i-l cereți lui Madeleine? Dacă ea refuză să vi-l dezvăluie, nu contați pe mine să-i dau în vileag secretul.

— Dar tatăl lui? Îl cunoștea?

Se tulbură încă o dată.

— De unde să știu eu? îngăimă ea.

— Ați fi putut să i-l spuneți?

— Eu?

— Secrete de alcov…

Ipocrizia ei sfârșise prin a mă scoate din sărite. Ceea ce îi oferi prilejul să se ridice cu un aer ultragiat și să mă părăsească cu buzele umflate, lăsându-mă să plătesc și nota. Prin fereastra cea mare a cafenelei, am văzut-o pe Anne părăsind ungherul de lângă ușa unde se ascunsese. Ceea ce îmi îngădui să comand fără multe fasoane o *gueuze-grenadine* tare și fără guler. Nu izbutisem să smulg informația pe care o căutam. Dar poate că urma să obțin mai mult.

10.

Inocența pierdută

O scrisoare mă aștepta pe birou. După caracterele imprimate pe plic, în formă de fire de sârmă ghimpată, am recunoscut simpaticul scris al lui Violette Delporte. Am aruncat-o în coșul pentru corespondență, prea enervat ca s-o deschid. O lăsasem pe Rosa să se zvârcolească precum un țipar în fața întrebărilor mele și îi oferisem chiar pretextul să se eschiveze fără să-mi răspundă. Tot ceea ce un detectiv nu trebuie să facă, în zece lecții. Mă săturasem de dosarul Beigelbrot. În locul lor, aș căuta un alt detectiv.

Ca să mă consolez, m-am decis să-mi consacru energia avansând cu afacerile doamnei Violette, înainte să devin obiectul batjocurii clientelor lui Federico. Cu atât mai mult cu cât recuperarea câtorva hârtii vechi fără valoare intra mai degrabă în posibilitățile mele, decât recuperarea unui erou de război. Mă frământau gânduri negre, în vreme ce aţâţam focul în sobă, când Federico își făcu intrarea.

— *Care mio* Mickele, spuse el cu magnificul lui accent din Puglia, fă-mi un mare *favore*!

— Vrei să-i țin locul lui Anne? De ce nu? Dacă judec după modul în care mă descurc în munca mea, să șamponez clientele trebuie să fie adevărata mea vocație.

Coaforul doamnelor se prefăcu a râde – când ești în comerț, asta e o a doua natură – dar reveni rapid la ceea ce îl preocupa.

— Când pleci, Mickele, încuie *la porta* cu cheia, altfel oricine intră și fură *da me* produsele și aparatele.

L-am fixat uluit. În această privință, eram meticulos. N-aș fi părăsit niciodată clădirea fără să învârt de două ori cheia în broască. În timp ce îl

ascultam pe Federico, privirea îmi căzu pe clasorul metalic deschis, biroul meu în dezordine și câteva foi risipite pe jos. Discuția cu Rosa mă înfuriase în asemenea hal încât nu dădusem atenție acestor lucruri când mă întorsesem în bârlog. Iar obiceiul de a-mi vedea biroul în devălmășie rezolvase restul.

— Ți s-a furat ceva, Federico?

Îmi văzu expresia, îmi urmări privirea, văzu clasorul, foile împrăștiate.

— La mine, nimic, *grazie a Dio.* Dar la tine?

Fără să-i răspund, am coborât să examinez ușa. Într-adevăr, fusese forțată. Cu iscusință, de către un profesionist care se slujise de chei false, nu de un șperaclu.

— *Perdona-mi,* Mickele, că m-am îndoit de tine, exclamă Federico peste umărul meu. Au fost spărgători! Chem imediat *la polizia*!

— Așteaptă, am zis eu.

Când polițaii își vor da seama că doar biroul meu îi interesa pe bandiți, clientele mele se vor trezi într-o situație jenantă: întrebări indiscrete, detalierea afacerilor pe care mi le-au încredințat, tot ceea ce putea explica de ce consultaseră un anchetator particular mai degrabă decât poliția. Nu-mi mai rămânea decât să trag obloanele.

— Să uităm de polițiști, Federico. Ce impresie aș face? În legătură cu ușa, nu te necăji. Voi înlocui zăvorul pe cheltuiala mea. Ba mai mult: am să pun să se instaleze o încuietoare Fichet, care va da bătaie de cap celor care ar avea de gând să atace din nou micile noastre firme.

— Dacă ai nevoie de *protezione,* spuse Federico în timp ce își contempla sărmana ușă cu o privire sumbră, nu ai decât să zici. Am *qualchi amici* care atâta așteaptă…

Brațul lui musculos făcu câteva redutabile mișcări de rotație care l-ar fi impresionat până și pe d'Artagnan.

Revenind sus, în biroul meu, am cercetat stricăciunile. La prima vedere, spărgătorii nu furaseră nimic. Dosarele mele închise erau la locul lor. Dosarul care conținea rezumatul interogatoriilor mele în cazul Beigelbrot fusese ușor deplasat, poate din nebăgare de seamă, căci nu lipsea nicio hârtie. Și nici în dosarul care purta eticheta Delporte. Ce căutau oare? Doar să cunoască elementele pe care le adunasem până acum, înainte de a pleca satisfăcuți că știam atât de puțin? Sau poate că încercau să mă impresioneze? În cazul ăsta, mi-ar fi putut lăsa o notă explicativă. În lipsa ei, domnilor, iertați-mă, mă pun eu pe treabă. Am nevoie să halesc ceva. Ceea ce mă făcu să mă gândesc că era timpul să-mi trimit nota de plată familiei Beigelbrot, înainte ca vreunul dintre confrați să-mi succeadă.

Privirea mea dădu ocol încăperii. În loc să stau cu brațele încrucișate contemplând dezastrul, ar fi trebuit să mă apuc să fac ordine, să curăț, să șterg orice urmă a efracției. Dar, la ideea de a atinge hârtiile, mobilele, obiectele, peste care niște necunoscuți își puseseră degetele unsuroase, greața îmi urcă în gât. Am înșfăcat corespondența lăsată în așteptare pe care am vârât-o în fundul buzunarelor hainei și am părăsit biroul lăsând pe ușă un bilet pentru Anne. Inutil să mă lungesc. Așa cum îl cunosc, Federico are să-i povestească pățania cu lux de amănunte adăugând episoade atât de fantasmagorice încât ea are să regrete că a pierdut spectacolul. Pe drum, m-am oprit la băile publice Saint-François ca să fac un duș și câteva lungimi de bazin în mijlocul unei hoarde de școlari atât de bătăioși încât am fost de-a dreptul fericit să scap fără să-mi fi pierdut vreun ochi, echipajul sau submarinul în încăierare. Eu, care nu puteam suferi mirosul de clor, l-am respirat cu amândoi plămânii cu impresia că mă curăț de urmele trecerii vandalilor.

Ajuns acasă, m-am lăsat să cad într-un fotoliu. Aveam poftă să mă fac covrig și să dorm. Nici măcar ideea unei mici *gueuze* reci nu a izbutit să mă clintească. În timp ce moțăiam, creierul meu a reînceput să funcționeze. Hoții nu luaseră nimic de la birou. Dacă ar fi avut un pic de minte, ar fi putut bănui că nu vor găsi nimic de șterpelit în modestul meu sălaș. Seiful cu comori? Secretele ascunse în fundul dulapurilor? Soții încornorați, nevestele dezamăgite, măcelarii bănuitori, nu ăsta era genul de clientelă care m-a putut face milionar. Și nici cele câteva dosare pe care o companie de asigurări mi le trimitea din când în când. Degeaba îmi tot treceam în revistă anchetele de când începusem ca detectiv, cu un an în urmă. Nu îmi încrucișasem drumurile cu niciun personaj tulbure, rege al bursei negre, om politic suspect, membru al rezistenței mirosind a proaspăt vopsit, colaboraționist deghizat, nazist fugar. Nici măcar cu vreo vedetă de cinema sau de music-hall – toată fauna pe care crezusem că o atrag deschizându-mi agenția.

Nimic din arhivele mele nu putea trezi curiozitatea. Și nici nimic din nefericitele mele două anchete în curs de desfășurare. În pofida îngrijirilor lui Federico și talentului lui Anne, doamna Delporte nu va fi în vecii vecilor un star și nici javra ei. Și nu vedeam deloc cum vechile ei hârtii ar fi putut face deliciul redactorilor de știri sau al șantajiștilor. Cât despre Yann Beigelbrot, pe cine ar fi interesat fantoma aia fără prieteni și fără trecut? Acela, cu cât îl studiam mai mult, cu atât mi se părea mai obscure personalitatea și soarta lui. Dacă agresorii mei erau curioși să știe ce descoperisem în legătură cu el, lectura însemnărilor mele îi lăsase, fără doar și poate, nesatisfăcuți. Făcând acest trist bilanț, efracția de la biroul meu mi s-a părut încă și mai inexplicabilă. Felul în care fusese forțată broasca ușii dezvăluia acțiunea unui profesionist, nu pe aceea a unor ștrengari puși pe șterpelit. Și atunci,

de ce să-și fi dat atâta osteneală să deschidă ușa, pentru a lăsa, mai apoi, pe linoleumul meu, urmele trecerii lor? Dacă nu spre a mă intimida? A-mi da un avertisment? A-mi atrage atenția că trecusem peste linia roșie? Dar unde? În ce moment?

La ideea că, fără știința mea, îl călcasem pe bătături pe un necunoscut, poate periculos, mă trecu un fior. Și în perioada asta tulbure, cui să mă destăinui? Cu siguranță, nu poliției. Când i se vorbea de acest soi de afaceri, privea în altă parte, preferând să nu aibă de-a face cu cele câteva grupuri provenite din rezistență (asta pretindeau ele) care își încheiau ultimele răfuieli.

Atunci, ce era de făcut pentru a nu-mi sfârși la rândul meu cariera la rubrica destinată câinilor striviți, din cotidianul meu favorit, fără să fi știut măcar pe cine am mușcat?

În timp ce îmi pregăteam niște spaghetti, cineva sună la ușă. Cu un vătrai în mână, m-am dus să deschid, gata să-mi apăr scump pielea. Văzându-mă cum îmi ridicam arma, Anne izbucni în râs.

— Încerci să pătrunzi în Seria Neagră, bietul meu Michel?

I-am întors spatele, mi-am pus la loc vătraiul și am aruncat un supliment de paste în cratiță, în vreme ce ea continua să se hlizească.

— Federico mi-a povestit despre faimosul *holdup.* Cât regret că l-am ratat! zise ea (aș fi putut pune pariu!) luând farfurii și tacâmuri din dulap și așezându-le pe masa din bucătărie.

Dezinvoltura cu care trata spargerea *din biroul meu* mă durea. Dacă i-aș împărtăși preocupările mele, m-ar lua drept un copil care se teme de întuneric. Am tăcut, deoarece mă făcusem de râs îndeajuns la faza cu vătraiul. În timp ce amestecam spaghetele, începu să morfolească o coajă de pâine.

— Fii atent, Michel, le prefer *al dente,* nu clei de tapiserie.

Avea dreptate să mă pună în gardă. Nu-mi stătea deloc capul la ce făceam. Am stins gazul, m-ar ars apucând cratița și am vărsat jumătate din paste în chiuvetă odată cu apa.

— La naiba! Oricum nu mi-era foame!

Anne îmi veni în sfârșit în ajutor – mai ales în ajutorul prânzului ei. După ce mă sili să stau jos, recuperă ce mai putu din bietele mele ingrediente pe care le căli cu margarină și pe care ni le servi împreună cu slănină și brânză.

— Te-ar interesa să-ți fac un rezumat al plimbării mele pe urmele Rosei? întrebă ea cu un aer strengăresc. Sau îl arunc la coș?

— *Podferdeke*! Ce mai afurisit de egoist sunt! Mă tânguiesc în legătură cu soarta mea, uitând că tu ai riscat mult mai mult decât mine!

M-am repezit spre Anne ca s-o acopăr de sărutări în timp ce ea continua să-și golească farfuria, dar mă dădu la o parte cu cotul exclamând cu gura plină:

— Să nu amestecăm *love* și *business,* după cum spun eliberatorii!

— *All right, sergeant!* Atunci, la raport! Și dă-i drumul repede!

— Bun: ora 14,22, obiectivul iese din cafeneaua *La Bastoche.* Direcția: Universitatea.

— Nu-mi spune că Rosa a plecat pur și simplu să asiste la cursul despre fabricarea otrăvurilor sau mai știu eu ce?

— Ajuns în fața clădirilor facultății, continuă Anne imperturbabilă, subiectul o ia pe strada din dreapta, rămâne nemișcat în stația de tramvai, dar, când vagonul apare, se răsucește cu 180 de grade și face cale-ntoarsă…

— Descoperind că o urmăreai, îți trage o pereche zdravănă de palme după care dispare cu un zâmbet satisfăcut…

Anne făcu o strâmbătură amuzată.

— Asta i s-ar fi întâmplat unui detectiv mult prea sigur pe el. Nu unei modeste coafeze care

tocmai își dăduse seama că își uitase portmoneul și nu mai avea pe fundul buzunarelor cu ce să-și plătească un tichet de tramvai. De aceea, încălcând ordinele șefului meu, am întrerupt filajul și tocmai mă întorceam spre favoritul meu Michel ca să-i cer noi instrucțiuni și un pahar de bere în chip de consolare, când, spre marea mea surpriză, Rosa m-a depășit fără să-și imagineze nici măcar o clipă că se încrucișa cu cea care o fila – mă urmărești? Unde rămăsesem? Ora 14,35, subiectul trece din nou prin fața cafenelei *La Bastoche,* aruncă o privire prin geam, constată, spre marea ei ușurare, că domnul Van Loo, torționarul ei, nu mai este acolo, traversează piațeta în care dă bistroul ei favorit și intră în cimitirul situat chiar peste drum.

— O mică plimbare prin locașul morților? Ce fată veselă…

Anne dădu din cap și continuă:

— Ora 14,45: subiectul, care știe în mod evident unde se duce, o ia pe aleea A14, apoi pe aleea B5, fără să arunce o privire spre somptuosul mormânt al generalului Boulanger[20] și nici spre cel vecin, al doamnei de Bonnemains, amanta sa, pe care l-a acoperit de sânge când și-a tras un glonț în tâmplă…

— Încă un imbecil de general!

— …indiferentă și la monumentele înălțate spre gloria lui Camille Lemmonier[21], Neel Doff[22], Charles de Coster[23], părintele lui Thyl Uilenspiegel, sau a lui Constantin Meunier[24], se îndreaptă cu un aer decis spre aleile D12, E7, afundându-se tot mai departe. Încotro mă ducea? De ce tot periplul acela? Avea cumva vreun răposat de jelit? O familie căreia să-i aducă omagiu? Sau poate că fusesem descoperită și încerca, pur și simplu, să scape de mine? Intrând pe urmele ei în cimitir, avusesem reflexul de a lua cu mine un buchet de narcise galbene proaspete, pe care cineva tocmai le lăsase pe mormântul unui

anume Émile Van Peteghem, decedat cu o lună în urmă. Reține numele ăsta. Ai să te duci să-i mulțumești aducându-i o jerbă de flori. Îi ești dator. Cu paltonul meu jerpelit și micul meu buchet în mână, arătam perfect în rolul de bocitoare disperată.

— Ei, haide, Anne! Oricum ai fi înțolită, ești magnifică!

Eram sincer. Anne lăsa impresia că este îmbrăcată cu rafinament doar înnodându-și în chip original o eșarfă sau un fular. Totul stătea în mersul ei și în grația mișcărilor. Măgulită de remarca mea, își continuă raportul.

— Am avut baftă. Rosa nu părea încă să-și fi dat seama de prezența mea. Dar era mai bine să schimb tactica înainte să mă remarce. Ochisem un mormânt situat pe o mică ridicătură, de unde se vedea foarte bine toată acea parte a cimitirului. Punând pariu cu mine însămi că Rosa ajunsese mai mult sau mai puțin la destinație, am îngenuncheat pe lespedea închinată unei anume Charlotte Ritter, moartă în 1889, la douăzeci și șapte de ani. Sărmană Charlotte! Având în vedere starea de degradare a mormântului, nimeni nu s-a mai aplecat asupra lui de cel puțin treizeci de ani. Probabil că i-a părut bine că cineva și-a amintit de ea. Ca să-mi mulțumească, mi-a dat o mână zdravănă de ajutor. Iată încă una la care te vei duce să mulțumești de îndată ce vei ajunge pe-acolo.

— Foarte mulțumesc, am deja săracii mei! În loc să încerci să-mi strecori noi colaboratoare scheletice – știi bine că le prefer mai cărnoase – mai bine spune-mi unde s-a terminat afurisita aia de plimbare!

— Procedasem corect dedicându-mă dragei mele Charlotte, atunci când depusesem agale buchetul de narcise pe mormântul ei, pentru că Rosa s-a oprit în sfârșit din cursa ei nebună chiar pe linia mea de ochire. După mari precauții, asigurându-se că nimeni nu o urmărea și că în

preajmă nu erau decât câțiva bătrâni și una sau două nefericite la fel ca mine venite să aducă cinstire scumpului lor decedat, s-a așezat turcește în fața unui frumos monument funerar, o micuță capelă care adăpostea, probabil, o întreagă familie, și s-a lăsat și ea în voia durerii.

— Și mormântul?

— Rosa a stat cam o jumătate de oră în reculegere. Aproape jumătate de oră! în tot acest timp, Charlotte a avut răgazul să-mi povestească întreaga istorie a scurtei sale vieți. Iar eu, am avut ocazia să capăt guturai, poate chiar pneumonie.

— Onorariile medicului și medicamentele se vor adăuga la nota familiei Beigelbrot, îți făgăduiesc. Și scumpul ei dispărut, ai de gând să-mi spui cine era…?

— Era clientul tău.

În gestul pe care l-am făcut ridicându-mă în picioare, a fost cât pe ce să răstorn masa.

— Yann? E mort?

— Alfred, prostule! Alfred Beigelbrot, avocat, asasinat de inamic la 2 iunie 1944. Și îngropat în cavoul familial, un adevărat monument pe care vreunul din familia Beigelbrot l-o fi construit la sfârșitul secolului trecut pentru a adăposti numeroase generații de notabilități.

Surpriza mi-a tăiat picioarele. M-am lăsat să cad din nou greoi pe scaun, am dat la o parte farfuria. Anne îmi tăiase pofta de mâncare. Așadar, după trei ani, Rosa încă se mai ducea să se încline la mormântul fostului ei amant, neștiută de nimeni și fiind atentă să nu fie observată.

— Și-a întredeschis, în sfârșit, carapacea și și-a arătat fără reținere emoția și lacrimile.

— Iar de aici până la a gândi că ea era cea care, în realitate, îl părăsise pe Yann și nu invers, după cum pretindea toată lumea, ea în primul rând, nu e decât un pas.

— Cât de fad i s-o fi părut logodnicul atunci când s-a întors, față de Beigelbrot tatăl,

transformat în icoană prin moartea sa eroică.

Am clătinat din cap, cu un aer preocupat.

— Rosa în chip de văduvă plânsă nu cadrează cu imaginea pe care mi-o fac despre ea. Să-mi imaginez că încă îl plânge, la trei ani de la moarte, pe bătrânelul care a făcut-o să-și piardă inocența, nu și nu, asta nu ține.

— Nu le-ai înțeles niciodată pe femei, bietul meu Michel, răspunse Anne izbucnind în minunatul ei râs. În loc să i-o piardă, poate că i-a redat inocența pierdută. Ce știi tu? Ce cunoști tu despre relațiile lor, despre secretele lor? Și de ce te interesează?

— Fără morală! Ancheta mea…

Anne mă întrerupse, furioasă.

— Să te duci să scormonești prin viața privată a acestor două ființe, asta numești tu anchetă? Contemplând-o pe Rosa în comuniune cu Beigelbrot, în loc să-mi pun întrebări, la fel ca tine, în legătură cu motivele mai mult sau mai puțin avuabile, mai mult sau mai puțin nesănătoase sau mai mult sau mai puțin bizare ale relațiilor lor, m-am întrebat ce căutam eu acolo și de ce mă supuneam ordinelor tale fără să protestez. Aveam oare dreptul să mă strecor în viața intimă a acelor oameni? Să analizez lacrimile acelei fete, să ghicesc de ce-și împărțea nurii între Alfred, avocat, și Yann, pilot în slujba grațioasei sale majestăți, este cumva mai grozav decât istoria de amor care o făcea să ardă pe dinăuntru?

Am vrut să protestez, să fac o glumă proastă, dar ea m-a împiedicat.

— Ba da, îți repet: frumoasa istorie de amor care o făcea să ardă pe dinăuntru. Să crezi în ochii mei de femeie.

I-am servit o ceașcă de ceai, căutând un mijloc de a-i calma exaltarea, dar n-am făcut decât s-o enervez și mai mult când am lăsat să-mi scape gândul care îmi trecea prin minte în timpul frumosului ei discurs.

— N-a trecut mult timp de când mă puneai în gardă împotriva Rosei, această *mantis religiosa*[125] care și-o trăgea și cu tatăl și cu fiul, și poate și cu Duhul Sfânt, iar acum stai să-i plângi de milă. Hotărăște-te!

— E din vina ta!

Când Anne era dezlănțuită, era de temut. Dar foarte frumoasă, trebuie s-o mărturisesc. Cu roșu în obraji și buze fremătătoare, îmi venea s-o posed acolo, pe masă, printre rămășițele de spaghetti. Mă respinse cu brutalitate.

— Jobul tău nu e deloc frumos, Michel. Încep să-mi pun întrebări asupra personalității tale. În fond, cine ești? În unele momente, ești atât de fermecător, în altele, greu de prins și neliniștitor. Ce stranie perversitate ascunzi ca să conduci cu atâta determinare și atât de puține stări sufletești explorarea celor mai intime aspecte ale vieții oamenilor? Ești în asemenea hal de lipsit de principii? Și de conștiință? Sau poate că războiul te-a făcut și pe tine atât de cinic?

Cinic nu sunt. Stângaci, fără nicio îndoială. În loc să-i răspund, ba chiar să mă îngrijorez de vorbele ei, am vrut s-o iau în brațe, cu singurul rezultat că s-a închis ca o stridie.

— Nu asculți niciodată ce-ți spun, așa e? spuse ea strâmbându-se. La ce bun să mai continuăm astfel?

Oftând, am cedat. Eram incapabil să-mi asigur propria apărare. Cu atât mai mult cu cât reproșurile lui Anne atingeau un punct sensibil, într-un moment în care eu însumi începeam în mod serios să-mi pun întrebări cu privire la munca mea.

La moartea mamei mele, părăsisem Administrația dintr-o toană. Din lehamite față de viața de rutină a birocratului? Asta pretinsesem la vremea respectivă. Eu, care mă ascunsesem în timpul Ocupației ca mai toți concetățenii mei, eram însetat de aventuri. Precum vecinii maicămii, m-aș fi putut îmbarca în direcția Americii de

Sud. Era la modă. Numai că eu nu visam la spații largi. După ce fusesem manipulat ani de zile de politicienii de toate culorile, voiam de acum încolo să cunosc ce e „în spatele ușilor închise”.

— O dată în plus, îți rezervi rolul cel frumos, îmi atrase atenția Anne, în continuare la fel de distantă.

— Nu mă crezi?

— După mine, este o treabă de mai mare curaj să te lupți ca să faci să funcționeze iarăși bine serviciile publice decât să te joci singur de-a Hercule Poirot…

— Nu e idealul meu de om.

— Cade bine, nu e nici al meu. A fi detectiv e un mod de a scăpa de realitate, și nu de a o explora. A sosit timpul, Michel, să revii în lume. Măcar încetează să te mai minți.

— Recunoaște că am încercat să-ți răspund cu sinceritate.

— Nici măcar. Ai înjghebat o explicație ca să mă impresionezi.

— Și am reușit?

Brusc, Anne izbucni în râs. Ce ușurare!

— Deloc. Dar prefer cinismul tău, față de sceneta în care o faci pe ipocritul!

Îmi dădu, în sfârșit, o sărutare, dar se fofilă când am încercat s-o fac să mi se așeze pe genunchi. Chiar dacă începea să se destindă, vorbele mele nu o liniștiseră. De ce își punea toate acele întrebări? Atracția pe care o simțeam unul pentru celălalt nu-i era de ajuns? De ce toate acele întrebări existențiale?

M-am surprins gândind că ieșisem din război la fel ca Belgia: sfâșiat, zdrelit, sătul să tot analizez trecutul și fără niciun chef să mă lansez în noi lupte. Prezentul era deja destul de dificil. Dar atitudinea asta nu era cumva redutabil de egoistă, după cum credea Anne? În orice caz, avertismentul merita să fie auzit: nu ținea decât de mine ca mica fisură dintre noi să se transforme în șanț. Trebuia

să fiu atent. Anne refuza să mă mai vadă continuând să plutesc în prezent, lingându-mi rănile și mulțumindu-mă să aspir la un pic de liniște – ceea ce numeam eu setea de aventură. Nu știu de ce, m-a cuprins brusc cheful să mă duc la rândul meu la cimitir ca să mă închin la mormântul mamei mele. Nu fusesem prea des acolo de când murise.

Când am rămas singur, în loc să înfrunt vântul înghețat dintr-un câmp plin de morminte, am decis să fac curățenie în apartament și să spăl vasele. Este cel mai bun mod de a mă calma – în orice caz, cel mai economic. Când mi-am scos vestonul, corespondența pe care o luasem de la birou fără s-o deschid alunecă pe jos. După ce am aruncat la coș facturile și reclamele, am dat de scrisoarea doamnei Delporte. Când am rupt plicul, o bucată de ziar ieși la iveală. Un extras din pagina de publicitate a ziarului *Le Soir,* înconjurat cu o linie cu creion albastru: „*Vând hârtii vechi din care fact. 41 Panhard-Levassor 37. Răspuns birou ziar”.* În inventarul pe care mi-l înmânase, doamna Delporte menționase printre hârtiile furate contractul de cumpărare la mâna a doua a unui automobil Panhard-Levassor 1937 (mașină foarte șic la vremea aceea), răscumpărată de la un anume domn Leo Borenstein în 1941. Pe un bilet care însoțea ziarul, doamna Delporte mâzgălise: „Ocupați-vă de asta!” și adăugase mai apoi cu creionul: „Când mă gândesc că dumneata ești detectivul, dar anunțul l-am dibuit eu…” De acord, doamnă. Asta se explică cu ușurință: eu lucrez, în timp ce dumneata ai timp să citești gazeta de la primul până la ultimul rând. Șmecherașii care dăduseră anunțul or fi fost tot ăia care îmi întorseseră biroul cu fundu-n sus?

Negăsind la mine ceva ce ar fi justificat un preț suplimentar, or fi ales să negocieze fără tăgadă? Ipoteza asta explica publicarea anunțului la doar douăzeci și patru de ore de la spargere.

Unul dintre amicii mei lucra la pagina sportivă de la *Le Soir*. Când i-am cerut să-mi găsească numele celui care inserase anunțul, se fofilă.

— Mi-ar plăcea să-ți dau o mână de ajutor, Michel, crede-mă. Dar am nevastă și doi plozi de hrănit. În tot timpul războiului, după cum știi, am renunțat la scris. Nu voiam să scriu pentru ticăloșii care puseseră stăpânire pe ziar ca să facă din el cotidianul colaboraționismului. Acum, când mi-am regăsit jobul, nu țin să fiu dat afară pentru că transmit scrisorile confidențiale de la serviciul de publicitate unui detectiv particular. Nu te supăra pe mine.

L-am liniștit; prietenia noastră nu avea să sufere cu condiția să-mi facă rost de două bilete la viitorul meci Franța-Belgia. Rămânea să mă țin de instrucțiunile șantajiștilor și să răspund anunțului lor. După ce protestă vehement o bună bucată de vreme, doamna Delporte îmi dădu mână liberă, la fel și câinele ei, dacă îi traduceam eu bine lătrăturile furioase.

Răspunsul – pe care îl adresasem la post-restant – îmi parveni a doua zi. În plic, fusese introdusă, așa cum cerusem, factura de cumpărare a automobilului Panhard-Levassor, pentru a dovedi seriozitatea ofertei. În schimb, oamenii aceia așteptau de la mine o propunere de preț. „Lotul este scos la licitație, scriau ei. Cel mai bun să câștige!” Mai erau și alți amatori? Doamna Delporte dădu din umeri: e o cacealma, zise ea cu o mutră disprețuitoare. Ca să mai câștig ceva timp, le-am cerut un inventar al hârtiilor, dar ei s-au mulțumit să-mi răspundă: „Peste douăzeci și patru de ore, lotul se atribuie cui oferă mai mult”.

Imediat, m-am dus acasă la doamna Delporte.

— Cât oferiți? am întrebat.

Sughițul ei nu-i scăpă javrei, ai cărei colți se înfipseră pe dată în pulpa piciorului meu.

— Dacă e vorba de plată, nu aveam nevoie de ajutorul dumitale, clamă ea, strângându-și șalul de

culoarea gălbenușului de ou peste pieptu-i amplu, gata să-și apere scump virtutea.

Printr-o discretă mișcare din călcâi, izbutisem între timp să strivesc coada animalului care se refugiase gemând în fundul canapelei, aruncându-mi priviri chiorâșe.

— Este singurul mod de a-i încolți, doamnă Delporte, am explicat eu cu răbdare. Să-i momim cu un pachet de bancnote și să-i prindem asupra faptului, la momentul schimbului.

— Asupra faptului? gemu ea. Dar n-am niciun chef ca ăștia să ia paralele.

— Aici intervin eu, doamnă Delporte.

După privirea pe care mi-o aruncă, am priceput că nu avea nicio încredere nici în planul meu și nici în capacitatea mea de a-l pune în aplicare. Când mai află și că trebuia să rămână departe de câmpul de bătălie pe care operam și să aștepte rezultatul luptei lângă telefon, a început să țipe. Abia dacă nu mă bănuia că organizasem eu însumi această afacere. După o discuție penibilă, ne-am pus în cele din urmă de acord: prețul, schimbul și haț! înșfăcatul de guler al borfașilor. Dar ceru să mă las asistat de Anne (în care avea mai multă încredere decât în mine, lucru cam vexant) și mai ales de Federico (aici eram de-a dreptul contrariat). În privința asta, se dovedi inflexibilă.

— E mult mai musculos decât dumneata! conchise ea, uitându-se fix la partea interioară a nădragilor mei cu un aer îngrijorător și definitiv.

— Mai trebuie și ca Anne și Federico să fie de acord! am zis eu ca să-mi mai salvez cât de cât obrazul. Știți, nu poți s-o faci pe detectivul.

Câinele izbucni în râs în timp ce eu părăseam apartamentul, jignit de moarte.

După cum mă temeam, Federico aprobă pe dată propunerea „scumpei sale Violette”. Cu cât îi subliniam pericolul la care se expunea un om atât de neexperimentat ca el, cu atât saliva mai tare de

plăcere la gândul înfruntării care îl aștepta. Cât despre Anne, ea se mulțumi să râdă batjocoritor…

Învins, le-am explicat în detaliu planul meu și le-am adresat corespondenților mei anonimi (*via* biroul ziarului) propunerea în cifre pe care o ceruseră. A doua zi, ei anunțară condițiile schimbului.

11.

La Piața Ieftină

1940, anul primei mele țigări, al primului meu flirt serios, al intrării mele în administrație. Anul celor douăzeci de ani ai mei. De asemenea, anul primei mele anchete. O afacere în care eram detectiv și totodată client. (Poate chiar suspectul însuși.) Eram pe punctul să descopăr cine era tatăl meu – și unde era corpul său, viu sau mort – când a izbucnit războiul. Faptul că Hitler a desfășurat o asemenea artilerie, dovedește că eram cu siguranță aproape de ținta investigațiilor mele! Nemții fiind la Bruxelles, cercetările mele au fost întrerupte. Cum maică-mea rămânea în continuare, cu îndărătnicie, mută, aș fi fost obligat să scotocesc prin arhive, să iau oamenii la întrebări, toate aceste activități fiind puternic nerecomandate de noul regim. Am lăsat-o baltă. La fel ca majoritatea compatrioților mei, preferam să nu mă fac remarcat și să mă topesc în masă. Asta ca să scap de munca obligatorie în Germania. Deja evitasem la limită lagărul de prizonieri, descotorosindu-mă de uniformă ceva mai iute decât camarazii mei. La ce bun să zăbovesc uitându-mă cum trec nemții frontiera? De altfel, ofițerul nostru nu ne încurajase deloc s-o facem pe eroii. Mai înainte chiar ca prima cizmă nazistă să calce pe solul sacru al patriei, ne descria deja viața de lapte și miere care ne aștepta după ce țărișoara noastră va fi alipită marelui Reich.

— Păstrați-vă forțele ca să defilați la Moscova. Învingători și învinși, în ziua aceea vom fi cu toții în aceeași tabără, spunea el atunci când câțiva camarazi îndrăzneți arătau veleități de luptători.

Mama a păstrat tăcerea până la moarte. Când evocam numele tatălui meu, privirea i se înălța automat spre portretul reginei Astrid[26] atârnat

deasupra bufetului, în timp ce scotea un oftat care l-ar fi făcut până și pe un soldățoi din Pomerania să plângă. Ce voia să însemne aerul ei de Sfântă Fecioară înspăimântată? Încerca, în vreun fel, să mă facă să cred că fusesem zămislit în afara păcatului? Într-o familie care se afișa în mod hotărât laică și care îi trata pe preoți drept vânduți Satanei, asta era într-adevăr ceva ce te putea descumpăni.

1940 este și anul căsătoriei lui Hubert cu Rebeka. La 2 mai, ca să fiu precis, exact cu opt zile înainte de ofensiva germană. Hubert a dat mereu dovadă de un optimism în stare să răstoarne munții. În vreme ce noi ne așteptam rândul pe treptele primăriei, el ne dădea asigurări că amenințările lui Hitler erau praf în ochi ca să capete ajutorul englezilor și americanilor în viitoarea sa campanie împotriva bolșevicilor. După formalitățile în fața ofițerului de stare civilă (îl refuzase pe rabin), o petrecere fusese organizată în onoarea proaspeților însurăței de către unul dintre prietenii lor, un blănar pe nume Katz, care le pusese la dispoziție minunata sa vilă de la sud de Bruxelles, pe lângă Bois de la Cambre. Printre invitați, mai multe celebrități ca de pildă faimosul tenor Joseph Schmidt, un prieten ai unchiului Rebekăi, care fugise odată cu acesta din Berlin. Același Schmidt pe care Goebbels îl calificase, cândva, drept „veritabil arian", atât de mult îi plăcea vocea lui, și care lăsase studiourile de film UFA să-l facă vedetă a câtorva comedii muzicale în vremea în care accesul la studiouri era interzis evreilor. Oamenii din vecinătate se îngrămădiseră îndărătul gardului viu de îndată ce extraordinara sa voce se înălțase spre soare. Când a cântat *Tiritomba,* păsările au amuțit ca să-l asculte.

Rebeka strălucea într-un taior mulat gris-perle. Dacă ar fi turnat vreun film cu Joseph Schmidt, ar fi eclipsat-o pe Zarah Leander, cea mai mare vedetă berlineză a epocii. Cu câteva luni în urmă,

când eram împreună la un pahar, Hubert îmi atrăsese atenția că, din cele șaizeci de persoane care asistaseră la căsătoria lui, doar nouă supraviețuiseră, niciuna în plus, punându-i la socoteală pe miri și pe mine însumi. Nouă. Toți ceilalți pieriseră de mâna germanilor sau a prietenilor lor (elvețienii îl lăsaseră să moară pe marele Joseph Schmidt, mare, dar evreu). Katz murise de epuizare în brațele unui soldat american a doua zi după eliberarea lagărului unde fusese deținut.

— Cum poți să fii sigur de soarta lor, Hubert? Războiul s-a sfârșit de numai doi ani. Cine știe dacă unii dintre prietenii tăi nu zac prin spitale, lagăre de tranzit sau centre pentru refugiați? Zeci de mii dintre ei încă își așteaptă repatrierea. Fără să mai vorbim despre cei care rătăcesc prin gulagurile lui Stalin. Vom sfârși prin a-i recupera în cadrul unui schimb general.

Hubert înălță din umeri.

— De la sfârșitul războiului, cercetez cu mare atenție fotografiile publicate de ziare în căutarea fraților mei, a părinților mei, a unor prieteni, cunoștințe, vecini. Analizez cu lupa fiecare chip din fotografiile de grup fără să recunosc vreodată pe cineva.

— În mijlocul a milioane de dispăruți, de strămutați, ar fi un miracol să reperezi pe unul pe care îl cunoști.

— Nu pricepi. Ai privit vreodată ce rămâne din supraviețuitorii lagărelor? Ființe de pe o altă planetă, trupuri fără viață, descărnate, care au căpătat forme bizare, inumane, ochi stinși, schelete golite de sens. Chiar dacă medicii pretind că sunt vii, eu afirm că sunt, cu toții, morți.

Nu era nicio mânie în privirea lui Hubert, nici furie, nici răzbunare. Nici măcar tristețe. Doar o asemenea blândețe că a trebuit să mă stăpânesc să nu plâng.

Încă ceva în legătură cu Hubert. Când l-am întrebat dacă, din întâmplare, cunoștea o persoană suficient de respectabilă încât s-o facă pe intermediara între hoți și doamna Delporte, se oferise imediat. „Un farmacist inspiră încredere”, îmi atrăsese el atenția.

Ideea nu mă atrăgea prea tare. Operațiunea nu era lipsită de pericol; afacerea rămânea misterioasă, iar spărgătorii ăia – bizari.

— Dacă se întâmplă ceva, dacă ești rănit, Rebeka nu mă va ierta niciodată. Un tânăr tată trebuie să evite pericolul.

— Pericolul? exclamă Hubert. După ce-am scăpat de holocaust, crezi că mă sperii să dau piept cu câțiva șnapani jalnici?

— Iartă-mă că-ți spun asta, Hubert: faptul că ai scăpat de holocaust nu te-a transformat în Superman, am zis eu cu blândețe.

Umerii i se lăsară în jos, iar privirea începu să rătăcească. Își trecu o mână pe dinaintea ochilor ca pentru a goni o fantomă supărătoare.

— Ai dreptate, Michel. Iertare. Știi, nouă, evreilor, ne place să ne facem interesanți. Lasă-mă să te ajut. Am să fiu prudent, îți făgăduiesc.

Aveam cumva o altă soluție? Preferam să-i țin ca rezervă pe Federico și pe amicii săi ca să am o acoperire pentru Hubert. O dată propunerea făcută prin scrisoare, ca de obicei, întâlnirea ne-a fost fixată la magazinul *La Piața Ieftină,* un supermarket imens, situat în fața Gării de Nord.

— Crezi că au să încerce să fugă sărind în tren? întrebă Federico.

Ne strânsesem cu toții în salonul acestuia ca să punem la punct planul de bătaie.

— Citești prea multe benzi desenate, Federico! Magazinul *La Piața Ieftină* are pentru ei avantajul că oferă numeroase ieșiri. Ei știu că ne va fi imposibil să le supraveghem pe toate și bănuiesc că doamna Delporte are oroare să avertizeze poliția.

— Polițaii ne-ar fi râs în nas dacă le-am fi cerut ajutorul ca să împresurăm principalul mare magazin al capitalei doar spre a recupera câteva hârtii vechi și mucegăite, ne atrase atenția Anne.

Prietenii lui Federico se numeau frații Motta. Doi gemeni care semănau cu Bluto, oribilul uriaș din aventurile lui Popeye, cel care se străduiește fără succes să se distreze cu Olive Oyl, scheletica logodnică a marinarului nostru favorit. Un cap minuscul, un bust gigantic, cioplit parcă în granit, picioare groase cât șuncile, iar pe deasupra mai erau și niște indivizi cât se poate de păroși. Puteam să ne încredem în ei sau ar fi fost bine să avem grijă să nu lipsească o troacă umplută cu spanac? Văzând că-i observam cu un aer nesigur, Federico murmură:

— Flăcăii ăștia îs niște ași, Mickele! Mărimea creierului nu se măsoară după *la dimensione del cranio*.

— Ăsta o fi un proverb calabrez?

— Ba e din Puglia, explodă Federico furios. Nu-i mai confunda pe mândrii *cittadini din* Brindisi, *discendenti* din vechii șefi romani, cu idioții de *cafoni* din Calabria, niște mojici *bastardi di barbari*!

Am ridicat brațele în semn că mă predau. Nu era momentul să pornesc o discuție despre caracteristicile respective ale diverselor populații care umpleau Italia cu două mii de ani în urmă. Planul supermarketului *La Piața Ieftină* era întins pe podeaua salonului lui Federico. Petrecusem trei ore rătăcind prin magazin pentru a schița dispunerea fiecărui etaj, a tejghelelor, suporturilor de prezentare, caselor de marcat, scărilor și ascensoarelor. Trăsesem cu ochiul până și la felul în care erau frecventate raioanele, bănuind că șantajiștii noștri aleseseră un loc în care, o dată schimbul efectuat, se puteau topi rapid în mulțime. Împreună cu Federico și cei doi amici ai săi, eram doar trei ca să-l protejăm pe Hubert, însă acesta nu

risca *în mod normal* nimic în mijlocul gloatei. Totuși, l-am obligat să îmbrace pe sub palton câteva straturi de pulovere și un corset ca să deturneze o eventuală lovitură de cuțit. Rămânea să mai decidem care va fi locul fiecăruia și, mai ales, felul în care urma să comunicăm între noi. După multe șovăieli, i-am permis lui Anne să ni se alăture. Cât despre doamna Delporte, care refuza cu îndărătnicie să stea izolată la ea acasă, după o interminabilă discuție am fost nevoit să o las să se instaleze în salonul de ceai, la ultimul etaj al magazinului.

Oare unde anume vor acționa răufăcătorii și de cât timp vom dispune noi ca să ne regrupăm? Iată lucrul pe care nu-l știam. În scrisoare, ei hotărâseră că Hubert (a cărui poză și identitate le transmisesem) le va aștepta instrucțiunile lângă o cabină telefonică de la parter, la intrarea în salonul de coafură. L-am sfătuit pe Federico să profite ca să ia seama la concurență. Rău am făcut că am glumit pe tema asta. Începu să înjure, pretinzând că borfașii noștri aleseseră dinadins acel loc ca să-l „umilească". Degeaba i-am atras atenția că ăia habar n-aveau de existența lui (cel puțin, așa nădăjduiam) și încă și mai puțin de intervenția lui, o ținu morțiș una și bună. Am fost nevoit să fac uz de multă diplomație ca să-l conving să mă însoțească așa cum făgăduise.

— Ăștia, coafori? Nepricepuții ăștia au să-mi distragă *l'attenzione.* Cum vrei tu să mă concentrez la niște *terroristi* dacă văd sub nasul meu niște imbecili care strică la *professione*?

Am început să am regrete că mă apucasem să convoc banda asta de tolomaci. În loc să-mi dea o mână de ajutor, riscau să strice totul. Era însă prea târziu ca să mai dau înapoi. Și nu aveam nicio soluție de schimb și nici destui bani pentru a-mi face rost de niște profesioniști adevărați.

Adevărata problemă era să nu-l scăpăm pe Hubert din ochi odată contactul stabilit cu hoții,

deoarece el avea să fie cu siguranță supravegheat încă de la intrarea în magazin. Dacă unul dintre noi se apropia de el după telefonul care va indica locul exact al întâlnirii, cel pus de pază va da alarma complicilor săi iar operațiunea va fi anulată. Să-l filăm pe Hubert de la distanță? Risca să dispară mai înainte ca noi să fi intervenit. O dată ajuns la locul schimbului, totul se va juca în doar câteva secunde: înmânarea banilor, a hârtiilor și *bye bye.* Până să-l ajungem din urmă pe Hubert, șnapanii noștri vor fi departe. Era așadar absolut necesar să știm spre ce colț al magazinului avea să se îndrepte Hubert. Anne îmi întrerupse reflecțiile.

— Dar de ce schimbul va fi atât de scurt? Uiți că tipii trebuie să se asigure de conținutul servietei lui Hubert.

— Judicioasă observație…

— Normal. Fata asta a învățat tot ce știe de la mine, interveni Federico.

N-am încercat să discut și să înțeleg de ce eliberarea unei răscumpărări intra în învățarea coafurii după moda italiană.

— E adevărat. Vor dori să verifice banii lui madam' Delporte, să vadă dacă nu cumva le-o fi strecurat ziare vechi sau bilete de Monopoly. Dar cum socotesc ei să procedeze? Etalând bancnotele pe tejgheaua de la raionul de bijuterii sau pe lăzile de la raionul de fructe proaspete?

— Bănuiesc și ei că nici eu n-am să las banii din mână fără să primesc în contrapartidă hârtiile mătușii Delporte, făcu observația Hubert.

— Încurcată treabă!

— Ba dimpotrivă, e simplă, interveni Federico. Schimbul se va face într-un loc izolat.

— La toalete? sugeră unul din cei doi uriași.

— La ascensor? propuse dublura acestuia.

— Sau, exclamă Anne, poate că marele magazin nu e decât o capcană. Ne atrag într-o clădire în timp ce îl scot pe Hubert ca să facă operațiunea în altă parte. Într-o mașină, de pildă.

— Făcând imposibilă acoperirea eficace a lui Hubert.

— Concluzia…

— Iată-ne înapoi la punctul de plecare, am zis eu pleoștindu-mă.

— Planul tău e prea complicat, exclamă Federico. Propun *un altro,* care s-a dovedit *efficiente*: de cum îi vedem pe nemernici, sărim pe ei și îi lovim până ce au să ne dea afurisitele alea de *documenti,* zise el, agitându-și giganticul pumn sub aprobarea zgomotoasă a uriașilor cu capul mic.

— Mda, și ne trezim cu polițaii care au să ne hărțuiască în vreme ce noi facem totul ca să-i evităm, observă Hubert.

— Fără să mai punem ia socoteală că înfruntarea se poate sfârși prost.

Federico întoarse spre mine ochi furibunzi.

— Zi acum că n-ai încredere în mine și în *fratelli* Motta!

Am încercat să-l potolesc.

— Știu că până la urmă o să-i dați gata pe amărâții ăia. Dar de ce să riscăm să fim răniți? N-am încredere în indivizii ăia. Au demonstrat că n-au prea multe scrupule. Nu m-aș mira să se folosească și de cuțite.

Până la urmă, după ce am tatonat vreme de un ceas, am luat înțeleaptă hotărâre de a evada din spațiul închis și sufocant al salonului lui Federico pentru a ne aerisi creierele pe terasa bistroului nostru favorit din Piața Binefăcătorilor. Mai târziu, după una, două sau trei (când iubești, nu stai să numeri) *gueuze-grenadine,* ideile mele s-au așezat cum se cuvine. Ale mele în orice caz, pentru că Hubert, Federico și uriașii săi se mulțumiră cu cafea, iar Anne cu apă minerală. Ceea ce nu favorizează nici digestia, nici reflecția.

— Uite cum văd eu lucrurile, am zis făcându-i semn chelnerului să aducă un al doilea rând (Anne înlocui pe la spatele meu comanda mea cu o cafea). Din moment ce este cu neputință să

prevedem unde anume va fi atras Hubert (fie ca Rebeka să mă ierte!), să nu mai încercăm să i-o luăm înainte. Să vedem mai degrabă cum păstrăm contactul cu el. Dragul meu Federico, am spus eu punându-i mâna pe umăr, tu vei avea responsabilitatea…

— Perfect! strigă el.

— … deghizat în coafor…

— Deghizat?

Cum era pe punctul să se sufoce, am împins repede spre el sticla de apă a lui Anne.

— …să ieși din salon în clipa în care are să sune telefonul. Dat fiind locul unde este situată cabina, tipul plasat acolo pe post de paznic nu se va mira de prezența ta. De îndată ce Hubert închide telefonul, te apropii de el. Comunicarea este cumva pentru unul din frizeri? Faci gesturi ample, arăți spre salon. Nu, domnule, era pentru mine, va răspunde Hubert, care va profita de moment ca să-ți spună locul de întâlnire.

— Bravo!

— Noi ne năpustim spre câmpul de bătălie, timp în care Hubert mai zăbovește ca să ne dea răgazul să ajungem înaintea lui și să ne ocupăm locurile. Atenție! Locul indicat poate fi o momeală. În acest caz, nu ne mai rămâne decât să ne ținem după Hubert și să improvizăm.

— Nu riscăm, cumva, să fim dibuiți?

— Nu, dacă ne purtăm ca niște clienți care s-au înșelat în privința etajului. Îmbrăcată în uniforma erotică a vânzătoarelor de la Piața Ieftină, Anne se va preface că le arată drumul.

— Am să păstrez costumul pentru noapte. Sunt sigură că va avea mult efect asupra ta.

— Logodnicul tău e cumva fetișist? întrebă Federico interesat.

∵

Întâlnirea a fost fixată la orele șaisprezece. Încă de la începutul după amiezii, întreaga trupă se rândui în ordine de bătălie. Lui Federico îi plăcuse

în cele din urmă planul meu. Ba chiar își dădu seama că îl cunoștea pe unul dintre coaforii de la magazinul *La Piața Ieftină* care făcu în așa fel încât să-i cedeze locul de cum află că Federico lucra cu un detectiv particular și că o afacere tenebroasă avea să fie dezlegată sub nasul lui, datorită acestuia. Mă temeam doar ca nu cumva povestea asta atrăgătoare să-i determine colegii să se înghesuie la balcon ca să asiste la deznodământ. Asta ar mai lipsi: zece frizeri și coafori căscând gura la Hubert în fața cabinei telefonice.

Jumătate de oră mai târziu, Federico, îmbrăcat cu cel mai frumos halat alb, cu părul lins, oficia în salon de parcă el ar fi fost stăpânul, în timp ce frații Motta, instalați în sala de așteptare așteptau să fie bărbieriți, iar Anne, îmbrăcată în uniformă de vânzătoare, se plimba printre raioane. Ca să-mi omor timpul, m-am dus să iau o cafea cu Hubert care se agăța de servieta conținând (o parte din) economiile doamnei Delporte ca și cum ar fi ascuns bijuteriile coroanei.

Cu câteva minute înainte de ora fixată, Hubert se postă lângă telefonul public ce spânzura la intrarea în salonul de coafură. Văzându-l că vine, Federico îi făcu discret cu ochiul în timp ce tundea părul unui puști agitat care zbiera și pe care îl potoli rapid. Timpul trecea. Telefonul se încăpățâna să rămână mut. Din când în când, cineva îl folosea fără ca noi să putem interveni. Tot mai îngrijorat de tăcerea răufăcătorilor noștri, oftam de enervare. Pe scurt, nervii mei erau foarte încordați când, brusc, madam' Delporte își făcu apariția, urmată de câine. Ce avea de gând? Să-i dea cu șampon javrei? Trecu pe dinaintea mea fără să-mi arunce o privire și luă ascensorul spre salonul de ceai. Nici măcar câinele nu întoarse capul. Impresionant!

Când telefonul începu în sfârșit să țârâie, la fix orele șaptesprezece, Hubert fu atât de surprins încât rămase încremenit, fixând aparatul cu ochii

mari. M-am abținut să ies din ascunzătoare ca să-i dau un brânci. În cele din urmă, apucă receptorul. Conversația fu scurtă. Nici nu închisese bine că Federico se și îndreptă spre el, cu o pereche de foarfeci în mână. Cu vocea lui de stentor, strigă:

— *Signore,* ați răspuns la telefonul salonului.

Urmă o discuție cu glas scăzut pe care Federico o însufleți, cum știa el atât de bine, cu gesturi largi cu brațele, arătând pe rând spre salonul de coafură, spre cer și spre infern.

În tot acest timp, eu îi cercetam pe oamenii din jur, încercând să-l identific pe cel însărcinat să-l spioneze pe Hubert, dar fără să izbutesc să-l reperez. În locul unde ne aflam, între una dintre principalele uși de intrare în magazin și holul cu ascensoarele, mulțimea se perinda în rânduri strânse. Mi-am strivit țigara și am intrat în salonul de coafură. Frații Motta erau așezați în fotolii, cu obrazul stacojiu, bărbieriți cel puțin de trei ori. Probabil că nu le mai rămăsese niciun centimetru de piele. Le-am făcut semn cu capul. Se descotorosiră de cearceaful alb care îi înfășură și se sculară în picioare. Federico se ivi taman atunci.

— Etajul patru, zise el înainte de a se răsuci pe călcâie și a fugi spre ascensor, descotorosindu-se, la rândul lui, de halat. Din păcate, Hubert, uitând de instrucțiunile mele, urca deja. Văzându-ne alergând, Anne izbuti să prindă liftul în care mă înghesuisem alături de frații Motta.

— La etajul patru e salonul de ceai, ne atrase ea atenția.

— Fir-ar să fie! Acolo e madam' Delporte cu javra ei!

Urcușul se dovedi îngrozitor de lent, cabina se oprea la fiecare etaj. Când, în sfârșit, am debarcat, am fost întâmpinați de muzica suavă a unei mici orchestre. Doamne bătrâne pe o latură, doamne bătrâne pe cealaltă latură, doamne bătrâne peste tot. Și nici urmă de Hubert. Inima mea începea să aibă sincope. Conform planului meu, nu ar fi

trebuit să-l scăpăm din ochi. Or, încă de la primii pași, el dispăruse de pe ecranele radar. Dacă i s-ar întâmpla o nenorocire micului meu farmacist, nu mi-o voi ierta niciodată. Parcurgând din nou sala, am ochit-o pe teribila mea clientă, cu pălăria pe cap, cu câinele culcat liniștit la picioare, înfulecând o gigantică prăjitură cu moka la piciorul estradei pe care se agita un trio de muzicieni, printre chelneri care valsau cu tăvile, clienți, unii în picioare, alții așezați, nemișcați sau în mișcare, printre sute de persoane. Lumea întreagă reunită în jurul nostru, cu excepția lui Hubert. Inima îmi bătea nebunește, sudoarea îmi șiroia pe obraz. Neliniștea începea să mă paralizeze. Trebuia neapărat să-mi revin. Soarta lui Hubert depindea de reacțiile mele în următoarele secunde. Cu prețul unui efort care îmi smulse o strâmbătură, mi-am adunat mica echipă ca să redistribui rolurile. În timp ce eu rămâneam de gardă lângă ascensoare împreună cu frații Motta, Federico înaintă cu pas rapid spre bucătării.

— Toaletele, i-am spus unuia dintre uriași care alergă spre lavabouri.

Anne se strecură în spatele orchestrei, apoi, la rândul ei, se făcu nevăzută dincolo de ușile bucătăriilor. Lăsându-l pe celălalt uriaș lângă ascensoare și scară, am intrat la rândul meu în bucătării. Să stau cu brațele bălăngănindu-mi-se în timp ce Hubert striga, poate, după ajutor, mi se părea pur și simplu insuportabil.

Trecerea de la pașnicul salon de ceai la haosul din oficiu provocă un șoc. Neîncetatul balet al chelnerilor care intrau și ieșeau, ducând platourile încărcate cu imense cafetiere, ceainicuri și cești din porțelan, precum și cu prăjituri imense, strigându-și comenzile de cum împingeau ușile, îmi produse amețeală. De îndată ce m-am deprins cu vacarmul, i-am zărit pe Federico și pe Anne ocupați să forțeze ușa unui dulap în perete.

— Ce faceți acolo? Lăsați naibii hârtiile lui madam' Delporte. Tot ce mă interesează e soarta lui Hubert.

— Ajută-ne, spuse Anne. Hubert pare să fie blocat aici, înăuntru.

Cu valurile de muzică siropoasă ca zgomot de fond, cu strigătele chelnerilor și zgomotul de veselă manevrată, scena avea un aspect ireal. Cum nimeni nu ne dădea atenție, am înșfăcat un sucitor de aluat și am spart ușa fără a-i perturba pe chelneri. Și m-am năpustit în dulap, urmat de Anne și de Federico.

Hubert zăcea pe jos, lovit, dar în viață. Gemu frecându-și țeasta când l-am ridicat de umeri și exclamă când deschise ochii:

— Ascensorul pentru mâncare, iute! Pe acolo au scăpat!

Arătă cu degetul o deschizătură în perete care dădea spre un puț întunecos, străbătut de cabluri metalice aflate sub tensiune. Un ascensor pentru platourile cu mâncare! La asta nu mă gândisem!

Fără să încerc să aflu cum izbutise Hubert să lase să i se fure servieta și cine anume îl lăsase amețit, am alergat spre frații Motta și le-am explicat pe scurt situația. O porniră imediat pe scări la vale ca nebunii ca să repereze ușile ascensorului pentru mâncare de la fiecare etaj în timp ce eu coboram cu ascensorul la subsol unde se găsea, cu siguranță, intrarea în instalație.

Ușile se deschiseră spre o bucătărie vastă care trăsnea a dezinfectant și zoaie. Indivizi nerași și chelnerițe congoleze, toți îmbrăcați în halate dubioase, recepționau vesela venită de la salonul de ceai și o scufundau într-o apă cenușie înainte de a o trimite înapoi, mai mult sau mai puțin curățată, prin ascensorul pentru platourile cu mâncare. Am întors capul în toate direcțiile ca să încerc să-i reperez pe șnapanii noștri, dar nu vedeam în jurul meu decât chipuri istovite, ocupate să trudească.

— Uite-i, strigă un glas îndărătul meu.

Frații Motta, ivindu-se pe urmele mele cu o viteză uluitoare, arătau cu degetul spre doi tipi pe care îi luasem drept spălători de vase. Fără să șovăie, se aruncară asupra lor ca niște jucători de rugby în călduri și îi trântiră pe pardoseală, cu capetele strivite între giganticele lor coapse. Sub violența izbiturii, servieta pe care unul dintre ei o ținea în mână (așa îl identificaseră frații Motta, rușine mie!) se rupse și sute de bancnote se răspândiră pe podeaua localului spre uluirea chelnerilor și negreselor care chelălăiau în mijlocul acelui talmeș-balmeș. Chiar în acel moment își făcu intrarea și doamna Delporte, urmată ca o umbră de câinele ei.

— Sper că sunt toți banii, zise ea pe un ton sever, adunându-și bancnotele.

12.

Istorii care se potrivesc

Când uriașii se ridicară, mă așteptam să dau peste un terci însângerat pe podea. Deși foarte zdruncinați, cei doi indivizi supraviețuiseră mai mult sau mai puțin asaltului. Se sculară gemând, ținându-se de cap, în vreme ce doamna Delporte își aduna banii, protejată de Mitzi, care lătra în toate direcțiile ca să împiedice să se apropie lumea. Lăsându-mi clienta să-și ducă la bun sfârșit culesul, mi-am îndreptat echipa spre un ungher mai liniștit al bucătăriei. Adunat lângă ascensorul pentru mâncare, personalul ne contempla fără să îndrăznească să schițeze nici cel mai mic gest, încremenit ca în fața unui pluton de execuție.

Unul dintre frații Motta îi percheziționă pe cei doi indivizi, cu o iscusință care denota o îndelungată deprindere. În afară de un briceag, nu aveau arme. Nici faimoasele hârtii după care venisem. Nici măcar un portofel. Când am încercat să-i iau la întrebări, se mulțumiră să mă fixeze din ochi, muți, cu privirile goale. Intervenția musculoasă a fraților Motta, pe care eu îi chemasem în ajutor, nu trezi nici ea vreo reacție. Tipii ăia acționau fără riscuri. Pricepuseră că va trebui să le dăm drumul, deoarece voiam să evităm poliția la fel de mult ca și ei. Cu spectacolul pe care îl dădusem în culisele salonului de ceai, pe scări și în subsolurile magazinului, era un miracol că jandarmii nu debarcaseră încă. Sosise timpul să cam terminăm. Îmi frământam degeaba creierii ca să descopăr un mijloc de a recupera hârtiile șterpelite, dar și explicațiile spargerii, când Mitzi, dezgustată de incompetența noastră, se aruncă asupra unuia dintre ei. Nici nu se înfipseseră bine colții animalului în pulpele individului că acesta începu să zbiere.

— Luați-l de aici pe monstrul ăsta! imploră el, făgăduind să dea drumul la tot ce știa.

— Într-adevăr, mă întreb de ce te plătesc… bombăni madam' Delporte mângâind gâtul animalului care se lingea pe botul pătat cu sânge.

— Numele și adresele voastre! am cerut eu.

— Nu contează, mi-o tăie doamna Delporte, ținând-o pe Mitzi nu fără greutate. N-am de gând să le trimit felicitări de Crăciun. Unde sunt hârtiile mele, nemernicilor?

Hipnotizați de firișoarele de sânge care se scurgeau din botul deschis al cățelei, cele două pușlamale se lansară într-o vorbărie atât de vioaie că a trebuit să-i opresc. În acest timp, Federico, Hubert și Anne ni se alăturară.

— Veniți. O să-i întrebăm în altă parte. Altfel, vom fi cu toții arestați.

Încadrați de frații Motta, cu respirația fierbinte a lui Mitzi în ceafă, cei doi tipi se lăsară duși fără să opună vreo rezistență. Un suspin de ușurare ne însoți în vreme ce părăseam bucătăria.

Încă o dată, Federico ne primi în salonul lui. Așezată în fotoliul ei obișnuit, doamna Delporte strângea la piept servieta lui Hubert și prețioasele bancnote, recuperate una câte una de pe pardoseala subsolului. La picioarele ei, câinele, eroul zilei, înfuleca o porție de file american cumpărat pe drum ca răsplată pentru isprăvile sale. După o oră, afacerea a fost în esență reconstituită.

— Mă numesc Borenstein, începu unul dintre cei doi, cu glas obosit.

— Leo Borenstein! Dumneata ai vândut acel Panhard-Levassor soților Delporte în 1941? exclamă Anne.

Un zâmbet trist, aproape o strâmbătură, lumină o clipă obrazul întunecat al tânărului.

— Jacques Borenstein. Leo era tatăl meu. A dispărut la Treblinka.

L-am auzit limpede pe Hubert scoțând un geamăt. Rebeka îmi povestise într-o zi că la

Treblinka fusese gazat tatăl lui.

— Soții Delporte ne-au furat totul, continuă el, mașina, casele, mobilele, apartamentul unde ea locuiește acum.

— Furat? se sufocă madam' Violette. Poșeta i se deschisese pe genunchi, înșfăcă un teanc de bancnote pe care le flutură prin aer. Bărbatul meu a cumpărat de la părinții dumitale tot ce putea, nemernicule! La vremea aceea, banii ăștia erau cu mult mai importanți pentru ei decât o Panhard-Levassor în care nu mai puteau circula, sau decât un apartament din care nemții i-ar fi cules de la o zi la alta. Tot cartierul știa că erau evrei. Datorită bărbatului meu, părinții dumitale te-au putut hrăni, au putut cumpăra complicități, au putut trăi ascunși.

— Rețineți că naziștii le-au descoperit în cele din urmă ascunzătoarea, spuse încetișor Borenstein. Și a circulat zvonul că soțul dumitale nu era străin de acest lucru.

— Minciuni! Minciuni rușinoase! strigă madam' Delporte scoasă din fire, în picioare lângă fotoliu, cu pumnul încleștat, în vreme ce Mitzi, speriată să-și audă stăpâna de-a dreptul lătrând, se ghemuia lipindu-se de picioarele ei și scotea schelălăieli jalnice.

— Mi-e totuna, reîncepu Borenstein. Descoperirea celui care i-a dat pe mâna nemților nu-i va aduce înapoi.

— *La vendetta, io capisco,* observă Federico. Eliberează arterele, irigă creierul și te face mai *forte.* Da' dacă nu ai acționat pentru *la vendetta,* de ce ai atacat-o pe madam' Delporte?

— Ca să recuperez ce ne-a furat, repetă Borenstein. Nu numai nouă. Soții Delporte au organizat o adevărată razie pentru a se face stăpâni pe bunurile evreilor din Bruxelles. Încă de la publicarea primelor hotărâri privitoare la evrei, au priceput că vom fi siliți cu toții să vindem în pierdere. Și atunci au pus pe picioare un frumos

business asigurându-se de colaborarea anticarilor, comercianților cu lucruri de ocazie, agenților imobiliari. O adevărată industrie din care multă lume a făcut bani…

— Calomnie! Bărbatul meu era un negustor cinstit. Toate tranzacțiile noastre s-au făcut în cea mai perfectă legalitate. Cu contracte în toată regula pe care părinții dumitale le-au semnat în deplină libertate. Dacă alții erau gata să le dea mai mult, de ce ne-au vândut nouă? Părinții dumitale erau foarte mulțumiți să încaseze pe loc bani gheață. De altfel, mama dumitale mi-a mulțumit călduros că i-am lăsat o broșă de argint la care ținea mult și pe care bărbatu-meu o plătise totuși. Și mi-a mângâiat și cățelușa, îți mai aduci aminte, Mitzi? Ne-am purtat cinstit cu părinții dumitale. Nu ca dumneata care ai încercat să mă șantajezi. Așa că meriți ștreangul!

Tensiunea care domnea în salonul lui Federico era atât de puternică încât ne-am întors cu toții, cu inima bătându-ne tare în piept, atunci când o picătură de apă a căzut din robinet în chiuvetă. M-am uitat la Borenstein.

— Este adevărat că părinții dumitale au semnat actele și au încasat prețul vânzării?

Borenstein își ridică brațele.

— Cu cuțitul la gât… Erau trei copii de hrănit, surorile mele și cu mine. Aveam poliția pe urmele noastre și Gestapoul pregătind ambuscada. Ce puteau să facă atunci când nu aveau decât câteva zile ca să-și lichideze bunurile? Nu mai puteau munci și trebuiau s-o ia din loc, să cumpere hrană.

— De ce vorbești de presiunile poliției? Din câte se spune, polițiștii belgieni nu-i persecutau pe evrei, în orice caz nu la Bruxelles. Dimpotrivă. Mulți dintre ei i-au protejat. Cu binecuvântarea primarului Van de Meulebroeck.

— Nu și în cartierul nostru, unde își făcea de cap un polițist de temut, un anume Marcel Van Acker. Într-o seară, a venit să le stoarcă bani părinților mei. Îmi amintesc foarte bine. Vizita lui

i-a lăsat într-o stare de febrilitate îngrozitoare. În cursul nopții respective, și-au făcut valizele. Iar dimineața, tatăl meu s-a dus la soții Delporte ca să vândă mașina și mobilele fără să mai discute prețul. Apoi, au trecut pe la avocat ca să semneze actele și să-i dea o procură notarială pentru cedarea apartamentului. La întoarcerea sa, am părăsit locuința și ne-am refugiat la o prietenă a tatei, fiica Isabellei Blum, o curajoasă deputată socialistă, care ne-a găzduit timp de câteva luni. Până ce Gestapoul ne-a descoperit ascunzătoarea, denunțată de un vecin. Când *ei* au sunat la ușă, tata mi-a poruncit să fug prin grădini împreună cu sora mea mai mică. Restul membrilor familiei mele au fost luați. Nu i-am mai revăzut niciodată.

M-am întors spre doamna Delporte.

— Van Acker. Nu e acesta polițistul care îl șantaja și pe soțul dumneavoastră, doamnă Delporte?

Madam' Violette dădu din cap, cu aerul de a spune: vedeți, suntem cu toții victimele aceluiași om. Dar adevărul era, fără doar și poate, mai puțin simplu decât dădea ea de înțeles. După privirea șireată a cățelei, am văzut că stăpâna ei îmi ascundea ceva.

— Van Acker? întrebă brusc Hubert, care stătuse tăcut cât timp noi îi întrebam pe cei doi, el vă furniza clienții?

Madam' Delporte scoase un sughiț de indignare.

— Ia zi, dumneata de ce parte te afli?

Întinse un deget acuzator spre spărgători.

— Se pare că se cam uită pe-aici care sunt bunii și care sunt răii! Vă reamintesc că ei sunt cei care m-au devalizat, m-au șantajat, apoi au vrut să-mi fure răscumpărarea pe care eram gata să le-o dau, în schimbul lucrurilor pe care îmi promiseseră că mi le înapoiază. Tot ei ți-au stâlcit mutra, domnule Hubert. Nu pari prea ranchiunos!

Hubert clătină din cap.

— Și eu am auzit vorbindu-se de acest Van Acker în timpul războiului. Era foarte cunoscut în cartier. Oamenii se temeau de el. Toată lumea știa că avea relații cu autoritățile de Ocupație, cu colaboraționiștii, și că făcea afaceri și cu comercianții de la bursa neagră. Un tip foarte josnic, care s-a evaporat la sfârșitul războiului. Sau care a fost ajutat să dispară. Arestarea lui ar fi iscat multe probleme printre oamenii de bine. Familia Borenstein nu este singura care a căzut victimă amenințărilor lui. Pe atunci, se povestea că lucra în cârdășie cu bande de jefuitori care se aruncau peste toți cei care erau căutați de naziști, mai ales evreii, ca să-i estorcheze de bunuri.

— Dumnezeule, în ce-am nimerit! Bărbatul meu a murit pentru patrie. Doborât de nemți, exclamă madam' Violette, cu vocea tremurătoare. Am un certificat pus în ramă în salonul meu, de care ticălosul acela nu s-a atins, din fericire. Dacă veți continua să mă calomniați, nu voi ezita să vă aduc pe toți în fața tribunalului! Sunt văduvă, domnule. Văduva unui partizan din rezistență recunoscut de Guvernul belgian. Se poate, oare, spune același lucru despre cei care au răspândit toate acele zvonuri răuvoitoare pe seama soțului meu?

— În privința asta, aveți dreptate, doamnă, suspină Hubert. Toți martorii au murit.

— Iată ce pune capăt stupidei noastre discuții, conchise doamna Delporte. Ce-ar fi să ne întoarcem acum la hârtiile mele? Cum de v-ați lăsat dus de nas de tipul ăsta cu istoriile lui de adormit copiii?

Era timpul să-mi justific prezența pe lângă cea care mă plătea. Am prins ocazia pe care mi-o servea clienta mea.

— Deplâng nenorocirile prin care ați trecut, domnule Borenstein, dar doamna Delporte nu are nicio vină. I-ați promis că i le înapoiați. Unde sunt?

Un zâmbet slab șterse preț de o clipă tristețea și oboseala care dădeau chipului său înfățișarea unui om bătrân.

— La dumneavoastră, domnule Van Loo! spuse el arătând spre tavan.

O tăcere neîncrezătoare se lăsă peste acest răspuns înainte ca eu să-mi vin în fire. M-am întors spre Federico.

— Vezi? Aveam dreptate în legătură cu așa-zisa spargere!

Întorcându-mă spre Borenstein, am exclamat:

— Așadar, nu ca să-mi furi din dosare ai pătruns în biroul meu?

— Nu, am făcut-o ca să plusez! Plicul conținând documentele doamnei Delporte se află în dosarul cel gros din clasorul dumneavoastră de arhive. Mi-am spus că și dacă vă treceți în revistă dosarele ca să verificați ce s-a furat, tot nu v-ați gândi să controlați dosarele închise.

— Perfect, exclamă madam' Delporte sculându-se în picioare și îndreptându-se cu pas hotărât spre ușa salonului, urmată de Mitzi, cu limba scoasă de un cot la ideea de a da în sfârșit de aer proaspăt. Hai să le luăm, domnule Van Loo. Și să terminăm o dată. Am auzit destule cât să-mi ajungă până la următorul război.

Federico, Hubert și frații Motta începură să protesteze. Am ridicat amândouă mâinile ca să-i potolesc.

— O clipă, doamnă Delporte, dacă îmi permiteți. Să risipim și ultimele zone de umbră. Asta ca să evităm orice nouă discuție pe viitor.

Madam' Violette mă privi, un picuț surprinsă. După o clipă de reflecție, afișă un zâmbet viclean.

— A, înțeleg, domnule Van Loo. Bravo! Vă reparați gafele. Ca să avem pace, este într-adevăr mai bine să-l punem pe acest domn să semneze, atâta timp cât îl avem la îndemână, renunțarea la orice nouă discuție privind răscumpărarea bunurilor părinților săi. Puteți întocmi acest text?

Nu era chiar lucrul la care mă gândeam eu!

— Ce mai vreți să știți? oftă Borenstein.

— Mai întâi, cine este însoțitorul dumitale?

Borenstein dădu din umeri.

— Ce contează? Îmi asum în totalitate responsabilitatea…

Omul îl întrerupse.

— Jacques ar fi fost incapabil să forțeze o încuietoare chiar dacă ar fi avut cheia. Cum am mâini destul de îndemânatice, am acceptat să-i dau o mână de ajutor.

— Știam eu bine că te mai văzusem undeva, interveni Hubert. Faci parte din rețeaua partizanilor din rezistență care acționa în cartier și care izbutise să subtilizeze vreo sută de cărți de identitate în alb din localurile Administrației Comunale, spre furia nemților.

Omul salută cu modestie, zâmbind larg.

— Îți sunt foarte îndatorat, continuă Hubert. Soția mea și cu mine am trăit de pe urma uneia dintre cărțile dumitale de identitate pe care mi-a strecurat-o unul dintre prietenii mei polițiști.

— Da, erau mulți polițiști printre noi, spuse omul. De aceea am atâta pică pe trădătorul de Van Acker.

— Un partizan din rezistență devenit spărgător, exclamă madam' Delporte. Ar trebui să-ți fie rușine! Soțul meu a murit ca un erou…

— Am început să învățăm *la lezione,* imaginați-vă, i-o reteză Federico cu voce furioasă, agitându-și primejdios labele mari și păroase.

M-am văzut silit să vin în ajutorul clientei mele – care era și clienta lui.

— Nu te enerva, Federico. În timpul războiului, nu au fost prea mulți eroi în țara asta. E adevărat că soțul dumneaei a fost ucis împreună cu un grup de ostateci la Uccle.

— Odată cu maestrul Alfred Beigelbrot, presupun? spuse Anne.

— De unde știți? îngăimă madam' Delporte.

Piesele începeau să-și găsească locul în jocul de puzzle.

— În legătură cu asta, doamnă Delporte… Ne-ați explicat că toate achizițiile pe care le-ați făcut în timpul războiului, apartamentul, mobilele și mașina familiei Borenstein, de pildă, au constituit obiectul unor contracte în regulă întocmite de un om al legii. Avocatul dumneavoastră era maestrul Beigelbrot, presupun?

Doamna Delporte rămase tăcută. Nu avea nevoie să vorbească, l-am privit pe Anne și pe Hubert. Ce mutre caraghioase făceau!

13.

Nu era băutor de *gueuze;* nimeni nu e perfect

În tramvaiul care mă ducea la Uccle, acasă la familia Beigelbrot, gândul mi-a zburat iarăși la conversația cu Anne din ajun, seara. Eram la mine pentru a sărbători sfârșitul fericit al epopeii de la magazinul *La Piața Ieftină*. În timp ce mânca mazărea pe care i-o pregătisem cu dragoste (era mult prea fiartă mazărea, dar a avut gentilețea să nu deschidă subiectul), Anne îmi spuse că dorea un copil. Văzându-i privirea aspră, spatele drept, încordat, bănuiam că vorbea serios. Am încercat să mă fofilez printr-o glumă deloc strălucită, după obiceiul meu, dar eram încolțit.

— Escapada noastră de *La Piața Ieftină* ți-a vârât ideea asta în cap? Te-ai postat cumva la raionul de scutece?

Ridică brațele în semn de renunțare.

— De acord, să nu mai vorbim de asta, Michel. Nu am de gând să-ți forțez mâna, dacă pot spune astfel.

Dar eu, prostește, am continuat pe tema asta.

— Când mă gândesc că doamna Delporte a fost cândva copil, mă ia cu frig, nu crezi?

— Nu! strigă ea, înainte de a-și băga nasul în farfurie și a o goli fără să mai scoată o vorbă.

Tramvaiul înainta cu smucituri. Degeaba mă agățam de bară, la fiecare zgâlțâială aveam impresia că îmi pierd echilibrul. La fel ca în fața lui Anne. După ce strânsesem masa și spălasem vasele, cum ea rămânea tăcută, cufundată într-o revistă, ghemuită în fundul canapelei, i-am propus fără prea mare convingere să mergem la cinema.

— De ce șovăielile astea? îi dădu ea drumul revenind la atac, în ciuda promisiunilor. Lumea nu este încă destul de stabilă după tine?

— Ba da, ba da, sunt de acord, Anne, războiul s-a sfârșit…

— Și nu va reîncepe prea curând. Cine ar cuteza să o ia de la capăt într-un asemenea măcel? După Hiroshima, pagina este definitiv întoarsă.

— Să acceptăm aceste premise… Ei, mergem la cinema?

— Știi ce mă enervează la tine? urmă ea fără să mă asculte. Visezi la o lume perfectă și, până la ziua aceea improbabilă, nu vei fi satisfăcut. Dar până atunci, refuzi să îți construiești propria ta viață. Să ameliorezi viața altora este cu adevărat destinul tău? Ai totul dintr-un misionar, Michel. Doar sutana îți mai lipsește – sau secera și ciocanul, e totuna.

— Mă crezi mai bun decât sunt, am răspuns, renunțând măcar de data asta la glumele facile. Nu am ambițiile pe care mi le atribui. Nu sunt decât un mărunt detectiv particular, nici măcar nu mai sunt slujitor al statului. Dar mă străduiesc să respect regulile modestului meu artizanat. Altfel, la ce bun?

— Tu, respecți tu regulile?

— Detectiv, artizan, tâmplar, la urma urmei, e aceeași meserie: să muncești cu răbdare și atenție, să pilești, să sapi, să lipești, uneori să lovești, să pui încetul cu încetul toate piesele la un loc până ce se potrivesc. Contrar a ce crezi tu, nu am pretenția să reclădesc o societate mai bună. Doar, pur și simplu, să-mi fac cât mai bine meseria în lumea imperfectă în care trăim.

Anne scoase un oftat sfâșietor și trimise la plimbare revista pe care o ținea în mână.

— Atunci, Doamne sfinte, de ce umbli după cai verzi pe pereți? Dosarul Delporte este închis. Spre desăvârșita satisfacție a clientei. Hai să sărbătorim acest lucru în loc să facem o mutră de înmormântare!

M-am strâmbat. Eram cu adevărat mâhnit s-o aduc în starea asta. Dar era oare vina mea că

mărturisirile lui Borenstein și chiar restituirea hârtiilor pe care le furase nu-mi ofereau și mie satisfacție?

— Ce naiba mai vrei?

— Vreau ca piesele să se potrivească perfect. Altfel, am impresia că las un șantier neisprăvit. Cum să închid dosarul Delporte când eu descopăr numele maestrului Beigelbrot scris cu litere groase pe ceea ce eu credeam a fi ultima filă a acestei istorii? Recunoaște și tu, ce stranie coincidență ca tatăl lui Yann să fie avocatul ei și să o fi ajutat să-i devalizeze pe cei din familia Borenstein și cine mai știe pe câți alți amărâți, înainte de a fi ucis împreună cu soțul ei de către nemți?

Cu o perfectă rea credință, Anne clătină din cap.

— Tu vezi mister peste tot. Cei doi Delporte erau niște ticăloși, de acord cu tine, dar erau niște vicleni care și-au ascuns fărădelegile în spatele măștii legalității. Ca să se apere în caz de recurs al victimelor, au avut prudența să se acopere cu niște contracte întocmite de către o persoană de calibru serios. A consulta pe un membru al Consiliul Ordinului Avocaților însemna să-și cumpere un certificat de onorabilitate și să confere o bază beton achizițiilor făcute.

— Și prin ce întâmplare s-a nimerit tocmai maestrul Beigelbrot?

— Coincidența se explică ușor: câți avocați formează Consiliul Ordinului Avocaților? Cel mult vreo zece.

— O coincidență? Posibil. Dar o coincidență tare ciudată, scumpa mea Anne. Foarte ciudată.

Când am coborât din tramvai la Fond Roy, mi se învârtea capul. Tot gândindu-mă mereu la discuția noastră, încăpățânarea mea începea să slăbească. De ce să mă îndărătnicesc să agit dosarul Delporte (fără vreo speranță de remunerare)? Să caut să descopăr acolo, cu orice preț, o parte întunecoasă? Fără nici cel mai mărunt fapt care să-mi sprijine convingerea. După cum pleda Anne, consultarea

maestrului Beigelbrot nu constituia un început de dovadă. Că tatăl lui Yann își continuase activitățile în timpul războiului nu era o știre în exclusivitate – fiul i-o reproșase de-atâtea ori. Iar soții Delporte nu erau singurii săi clienți. De ce să mă ambalez vrând să stabilesc musai un raport între cele două afaceri?

Când Madeleine deschise ușa, toate ezitările mi se risipiră. Mă străbătu ideea că doar pentru ca privirea ei să-mi mângâie șira spinării căutam eu o legătură între tatăl ei și domnul Delporte.

— Ceva vești? întrebă ea agitând un ceainic care mă aștepta pe o măsuță joasă. (Cum așa, gata cu ginul? Gata cu alcoolul? Trebuia să citesc în asta un mesaj?)

Am clătinat din cap cu un surâs stingherit.

— Mărunțișuri culese ici-colo care trebuie puse cap la cap. O dispariție înseamnă o călătorie printr-un labirint. Cu fundăturile sale, cu falsele piste și circuitul său întortocheat. Înainte de ajunge la capăt, nu ești niciodată sigur că urmezi drumul spre ieșire. Dacă îți arăt câteva din aceste mărunțișuri, vei vedea poate ceva ce eu n-am înțeles. Ceva noutăți, din partea dumitale?

Cu o mișcare a mâinii, își deznodă pletele care i se desfăcură pe umeri ca un torent.

— Nu mare lucru. A telefonat un coleg al lui Yann de la Externe. Voia să se asigure de identitatea dumitale. Jacques Dessang, fostul colaborator al tatei, mi-a vorbit și el despre discuția voastră. Îi părea rău că nu te poate ajuta. Ține mult la Yann. Am să-ți dezvălui un secret pe care mamei nu i-ar plăcea să-l audă. În timpul războiului, Jacques l-a avertizat regulat pe tata să evite dosarele care i-ar putea aduce neplăceri după război. Știu că Yann i-a fost recunoscător pentru acest lucru.

— Fără intervenția lui Dessang, tatăl dumitale ar fi putut fi tentat să ajute colaboraționiști?

— Nu din convingere politică! protestă ea. Dar îi venea greu să refuze să acorde asistență celor care i-o solicitau.

— Îmi imaginez că era dificil și primejdios să dai afară un client care era persoană sus-pusă sub pretextul că ideile sale politice erau detestabile.

— Nu, nu asta l-ar fi oprit. Pur și simplu tatăl meu uita uneori că ne aflam în război. Îi plăcea dreptul pur, provocarea ridicată de o interesantă chestiune juridică, în asemenea măsură încât neglija latura, să zicem, etică a unor dosare. Nu trebuie confundat dreptul cu morala, spunea el adesea. Mai mult, nu-i plăcea ideea că trebuie să-și aleagă tabăra. Era un om cinstit, nu un militant.

Nu m-am putut abține să nu reacționez.

— Vrei să spui că nu vedea că ajutorul pe care i-l dădea clientului său putea atrage după sine ruinarea sau deportarea adversarului?

Ah! Afurisita mea de gură slobodă! Nu puteam să mi-o țin închisă? Madeleine ar fi fost îndreptățită să mă dea pe ușă afară. Se mulțumi să închidă ochii și murmură cu glas răgușit:

— Din fericire, prezența lui Jacques Dessang alături de el îi servea drept pavăză. El era cel care făcea trierea.

Maestrul Dessang o fi înfrumusețat cumva imaginea lui Alfred Beigelbrot? Când îl întâlnisem, îmi povestise că patronul lui, perfect la curent cu legăturile sale cu rezistența, îl încurajase să se angajeze în lupta împotriva ocupantului. Un portret care nu prea semăna cu omul șovăielnic descris de fiica sa, gata să-i slujească pe nemți și pe prietenii lor din inconștiență sau indecizie. Unde era adevărul? Avocat cu parcurs sinuos, plutind printre partizani în rezistență, colaboraționiști, nefericiți și profitori, trăind o viață dublă între soție și iubita fiului. Hotărât lucru, omul acesta era infinit de complex. Începeam să înțeleg de ce fiul era atât de greu de

apucat. Yann era al dracului de încărcat din punct de vedere genetic! Dar sora lui?

— L-ai auzit vreodată pe tatăl dumitale făcând aluzie la un domn Delporte? am reluat eu.

Madeleine privi spre tavan, cu un aer visător.

— Nu-mi amintesc, spuse ea după o pauză. Știi, nu-mi vorbea despre afacerile sale. Întreabă-l pe maestrul Dessang. A păstrat fișierul.

— Delporte, am stăruit eu. Numele ăsta nu-ți spune chiar nimic?

Linguriţa pe care Madeleine o ținea în mână căzu pe covor. În timp ce se apleca pentru a o ridica, pletele i se adunară peste obraz închizându-se ca o perdea. Când se ridică, expresia ei își redobândise seninătatea obișnuită.

— A! Acum mi-amintesc. Este unul dintre ostatecii uciși odată cu el.

— Într-adevăr. Mă întrebam de ce Delporte se afla în cartier în ziua aceea. Tatăl dumitale i-ar fi putut da întâlnire mai degrabă aici decât la cabinet?

— Pe atunci, deplasările se făceau greu. Dacă un client nu locuia departe de Fond Roy, i se întâmpla să-l primească aici.

— Tocmai, domnul Delporte locuia în cealaltă parte a orașului, în preajma parcului Josaphat. Mai aproape de biroul tatălui dumitale decât de casa voastră.

Madeleine dădu din umeri.

— Cine știe dacă acest Delporte venea să-l vadă pe tata sau avea alte afaceri de pus la punct în cartier?

Mă fixă cu un aer bănuitor.

— Oricum, Delporte a murit în urmă cu trei ani. Și atunci, ce mai contează orarul lui din ultimele ceasuri ale vieții și care e legătura cu dispariția lui Yann?

Madeleine reacționa cu tot atâta bun simț ca Anne. Mă pierdeam tot sucind în minte toate acele vechi povești din vremea războiului. Și, de

asemenea, căutând în trecut cauzele evaporării fratelui ei. Poate că obsesia mea ținea de propria incapacitate de a mă deprinde cu noua lume care se construia în jurul meu – dar fără mine. Madeleine mă privea ciudat. Nu-mi mai rămânea decât să-mi iau rămas bun, cu coada între picioare, să promit că mă voi reîntoarce foarte repede, de data asta cu vești proaspete, și că voi urma pașii lui Yann din cursul ultimelor luni mai degrabă decât să mă înverșunez să scotocesc prin dulapuri și să mă las orbit de evenimente tulburi care sfâșiaseră cândva această familie.

Ca să-mi recapăt curajul, mi-am întocmit nota finală de onorarii și am strecurat-o în cutia poștală a doamnei Delporte (un mod de a mă convinge că afacerea era clasată). Și am plecat să-mi cheltuiesc ultimii bănuți din pungă oferindu-mi câteva *gueuze-grenadine* bine meritate. La *El Alamein,* de pildă, cafeneaua favorită a lui Yann când lucra la Ministerul Afacerilor Externe.

Și, ca să vezi noroc! De data asta Roger, pe care îl căutasem în zadar atunci când trecusem pe acolo prima oară, era instalat în fața unei cutii de *pitjesbak,* ocupat să pregătească viitoare bătălii, având alături un pahar de *gueuze-grenadine* aproape gol. A! Un om cu gust, mi-am zis eu, apropiindu-mă de masa lui.

— Permiteți?

Își scoase pipa din gură, căută spre paharul meu și, satisfăcut de cercetare, îmi făcu semn să iau loc. Se pregătea să așeze piesele jocului în fața mea când i-am explicat că nu venisem ca să-l provoc, ci ca să-i vorbesc despre Yann Beigelbrot.

Mâna îi rămase suspendată în aer, ținând o piesă din fildeș, ochii i se îngustară, cu privirea bănuitoare.

— Polițai?

— Îl caută familia, am spus, ocolindu-i întrebarea. Este foarte îngrijorată.

Sprâncenele i se înălțară. După mimica afișată, nu prea clădea crezare explicației mele.

— Asta vă împiedică să jucați?

De ce nu?

— Cinci centime punctul? Și o *gueuze* câștigătorului la sfârșitul fiecărei partide?

Hai, fie ce-o fi!

Cu mâna pe mânerul dozatorului, patronul se pregătea deja să servească un rând. Semn rău…

— Erați prieteni, pare-se, iar el nu avea prea mulți prieteni. De aceea părerea dumneavoastră mă interesează. Ultima oară când l-ați văzut, Yann vi s-a părut a fi deprimat? Gata să făptuiască o nebunie?

Înainte de a-mi răspunde, Roger zăbovi ca să-și scoată pipa din gură, să dea pe gât o dușcă de bere și să trimită la înaintare o piesă. E rândul dumitale să joci, îmi dădu el de înțeles printr-un semn al mâinii.

— Îmi plăcea mult băiatul ăsta, spuse el în sfârșit, folosind în mod ciudat timpul trecut pentru a vorbi despre el. Uneori amuzant, povestind istorii care te făceau să mori de râs ceasuri întregi, alteori sinistru, incapabil să rostească o vorbă toată seara.

— Ce obișnuia să bea? am întrebat eu, în vreme ce patronul reînnoia spontan consumațiile. Roger câștigase evident prima manșă fără ca măcar să-mi fi dat seama – după părerea generală a specialiștilor, este cu neputință să înțelegi regulile jocului de *pitjesbak* atâta timp cât încă nu ești complet beat.

— Nu era un băutor de *gueuze.* Nimeni nu e perfect, începu Roger ridicându-și paharul în sănătatea mea. Nici măcar un *flessevringer*[27]. Uneori bea vin alb, dar cel mai des Coca, adăugă el după o pauză funebră. Alegerea băuturilor spune multe despre personalitatea cuiva, credeți-mă.

Am dat amândoi din cap la unison. Aveam de-a face cu un specialist, *un kwaksmoel, un wallebak,*

un zattekul[28], un adevărat *trekploste*[29] așa cum îmi plac mie.

— Și ce deduceți din gusturile lui?

— Că era o ființă instabilă, stingheră în propria-i piele. Un om generos însă, și cinstit, un *tof pei.* Nu întâlnești prea mulți tipi dintr-ăștia în zilele noastre.

— Știți cumva ce îl preocupa?

— Totul! Absolut totul! Era genul care ia foc la cea mai măruntă nedreptate. Un tip care primește o medalie, când de fapt și-a trăit războiul ocupându-se de bursa neagră, un funcționar alungat din Administrație sub pretext că e comunist, o femeie condamnată pentru adulter pentru că s-a îndrăgostit în timpul războiului, în vreme ce soțul ei este absent de ani buni. De fiecare dată când ne vedeam, arunca pe masă o istorie care îl scosese din sărite. Degeaba îi spuneam: „Yann, de ce să pui atâta la inimă nefericirea altora?" Era ceva mai tare ca el. Hei, nu jucați?

— Iertare.

Mi-am făcut pionul să înainteze la întâmplare. În aparență, era tocmai mișcarea pe care o aștepta Roger ca să câștige a doua manșă, spre marea satisfacție a patronului care aduse două noi pahare cu *gueuze* fluierând.

Un client intră în local și lăsă să-i cadă paltonul strigând în gura mare:

— Cam friguleț astăzi, nu e așa? Dă-mi un vin fiert, patroane!

Și, zărindu-l pe Roger:

— A! Ai dat peste un alt fraier să-l jumulești?

Când am întors capul spre el, îmi adresă un zâmbet zeflemitor, după care îmi făcu cu ochiul.

— Mă ia drept polițist sau ce?

— Lăsați-o baltă, spuse Roger cu un gest de domolire. Cu câteva luni în urmă, au venit aici polițiști în fiecare zi ca să ne ia la întrebări. În căutarea unei celule comuniste combatante, pretindeau ei cu aere de conspiratori. Ca și cum

bistroul nostru ar fi în centrul unei rețele de spionaj! *Och erme*! Au făcut percheziție până și în beci, căutând Dumnezeu știe ce! După mine, era doar un pretext ca să deschidă câteva sticle bune. La sfârșit, eu am descoperit vicleșugul prin care să-i alung: i-am provocat la *pitjesbak.* Au râs, au făcut pe grozavii. Se credeau campioni. Numai că nu te pui cu unul ca mine. La cincizeci de centime punctul, au sfârșit prin a ne lăsa în plata Domnului, de teamă că-și vor pierde nădragii și își vor arvuni pensiile.

Făcu ochii mici.

— Trag nădejde că asta nu vă face să vă pierdeți curajul domnule Van Loo!

Silindu-mă să râd, mi-am făcut pionul să înainteze curajos pe câmpul de bătaie. Manevra mea păru să-l descumpănească.

— Știați că Yann renunțase la munca sa de la minister?

Fixa postavul verde cu o asemenea atenție încât am fost nevoit să-i repet întrebarea pentru a-l face să-și ridice capul.

— Mda. Chiar a venit aici ca să-și serbeze demisia. Imediat după ce a trântit ușa biroului, a intrat aici urlând: „Un rând la toată lumea!” Norocul lui: eram doar eu în bistrou! Dar am dat de dușcă tot atâtea pahare ca și cum ar fi fost de față o întreagă companie!

— A evocat ceva proiecte de viitor?

Roger își flutură pipa.

— Să schimbe lumea! A repetat fraza asta toată seara. Nu încercați să-i găsiți vreo semnificație oarecare. În starea în care era și având în vedere ce băuserăm, ar fi strigat „Vivat Kaiserul!”, „Trăiască Republica!” sau chiar „Trăiască regele!” cu aceeași convingere. Era turtă, *scheile zat.* Să mori de râs, nu alta. Și era atât de mândru de formula lui pe care a repetat-o de fiecare dată când își înălța paharul. „Să schimbăm lumea!”

În semn de omagiu adus prietenului său, Roger își înălță paharul.

— Și nu a explicat cum? A menționat numele vreunei persoane, al vreunui grup care îl puteau ajuta să-și transpună în practică mărețul proiect? am insistat eu.

— Nu luați toate astea în serios. Era complet criță.

— Știți cumva din întâmplare unde s-o fi dus să-și doarmă somnul după beție?

Roger clătină din cap și nu se grăbi să-și golească paharul înainte de a-mi răspunde.

— Știți, mi-ar plăcea să vă ajut, căci țineam mult la Yann. Era un pur. Mă întreb în ce viespar s-o fi aruncat.

Aceste ultime cuvinte mă făcură să ciulesc urechea.

— De ce credeți că s-a băgat într-o treabă dubioasă?

Roger mă privi îndelung ca și cum ar fi încercat să mă cântărească. Hotărând că îi meritam încrederea, reluă:

— Nu știu de ce vă spun lucrurile astea. Dar Yann era bizar. Când ne-am despărțit, niciunul dintre noi nu se simțea în apele lui. Băuserăm zdravăn. Chiar și eu depășisem măsura. În prag, cum el era mai cherchelit ca mine – am totuși câțiva ani de experiență – i-am propus să-l însoțesc. Îmi povestise într-o zi că locuia undeva în vila familiei. „E inutil” mi-a spus el. „Nu mai am un «acasă», domnule Roger”. I-am oferit atunci să vină să doarmă la mine. „Nu, mulțumesc, îmi fac valiza și plec să-schimb-lu-mea! S-ar zice că n-ai ascultat ce ți-am repetat toată seara!” După asta, nu l-am mai revăzut.

A oftat. Roger era binevoitor, dar, hotărât lucru, nici el nu știa despre Yann mai multe decât Madeleine.

— Îngăduiți-mi o ultimă întrebare: știați cumva dacă avea dușmani?

Roger zâmbi.

— Cel mai mare dușman al său era el însuși, dacă vreți să știți părerea mea. Evident, oamenii își ascund zonele de umbră, dar eu nu cred că Yann era genul să facă o prostie.

— Nu, nu mă gândeam la sinucidere. Mai degrabă la o fugă.

Roger clătină din cap, surprins de remarca mea.

— Nu dădea impresia că ar fi fost urmărit. Vorbea tare, nu se strecura pe lângă ziduri, ca atâția oameni de la Eliberare încoace. După părerea mea, a plecat departe ca să respire un aer mai sănătos.

Își ridică paharul și îmi făcu cu ochiul.

— N-o să aruncăm cu piatra în el, nu-i așa? Recunoașteți și dumneavoastră că te cam sufoci în Belgia zilelor noastre…

14.

Harpia stângistă

Prăjelile din piața Jourdan nu au obținut niciodată din partea domnului Michelin, cel cu ghidul, cele trei stele pe care le merită. Ce mai așteaptă, atunci, *Monsieur Bibendum*[30] ca să-și vâre degetele dolofane în punga din carton, umplută până sus cu cei mai buni cartofi prăjiți din Bruxelles – deci din lume – aurii, crocanți, sărați cu sare grunjoasă de mare și stropiți cu *pickles*[31] la fel de înțepător ca vântul de octombrie peste digul de la Ostende.

Încotoșmănați în paltoane, Anne și cu mine împărțeam o pungă de cartofi prăjiți după ce ieșiserăm de la proiecția filmului *Quai des Orfèvres*[32] la cinematograful Rio, la doi pași distanță. Imitându-l pe Louis Jouvet, am declarat pe tonul său cinic și blazat:

— Yann? Să-i dăm pace, fetițo. E pe undeva în brațele unei târfe într-un bordel din Rio sau e ocupat cu traficul de arme între Tonkin și Cochinchina.

— O, la, la, zise Anne cu o mutră amuzată, nu te simți jignit, dar, ca actor, nu faci nici două parale!

— Nici ca detectiv, am spus eu cu un aer sumbru ronțăind un cartof prăjit fierbinte, din cauza căruia mă podidiră lacrimile.

De când familia Beigelbrot mi-a cerut sfatul, nu am avansat niciun pas. Yann s-a volatilizat ștergând orice urmă a trecerii lui.

Simțind că mă cuprinde disperarea, Anne mă luă de braț și mă trase spre un bistrou de unde venea o căldură agreabilă dacă mă luam după aburii care ieșeau de acolo și muzica îndrăcită care făcea să se cutremure geamurile. Împingând ușa, am fost pe punctul să mă întind pe jos cât eram de lung. Lansate într-un *be-bop* acrobatic, două perechi

semănau teroare în jurul lor. Parcă era Londra după *blitzkrieg*. Sau Dresda sub bombardamentul aliat. Am făcut pariu cu barmanul că fetele, azvârlite în aer de parteneri ca niște mingi de baschet, aveau să-și termine cursa în oglinda cea mare care era suspendată în spatele lor, sau în *juke-box*-ul multicolor de unde țâșnea muzica sălbatică. Acesta dădu din umeri. Indiferent la zgomot și la smintita demonstrație din fața tejghelei lui, își curăța paharele cu un aer nepăsător în timp ce un muc de țigară era pe isprăvite sub mustața-i deasă și pleoștită. Trăgând-o după mine pe Anne cât mai departe de zbuciumații ăia, m-am așezat în fundul bistroului, chiar lângă soba mare din fontă, și am comandat două boluri cu supă de praz.

— Ia te uită! Domnul Van Loo! strigă o voce de la masa vecină.

— Doamna Potachnick! am exclamat la rândul meu, încercând să-mi maschez printr-un strigăt de surpriză neagra disperare oripilată.

Dintre toate ființele pe care le-am întâlnit în viața mea, era ultima pe care speram s-o reîntâlnesc. Tocmai ea, pe care o credeam definitiv scufundată sub mai multe straturi de beton într-un trecut lăsat în urmă. Cei mai moderați o numeau pe această femeie „harpia”. Ceilalți, o numeau „harpia stângistă”. În timpul războiului, madam’ Potachnick domnea peste birourile Administrației unde lucram – mai degrabă, unde mă refugiasem –, îmbrăcată în niște țoale vechi și purtând pe cap o pălărie verde decolorată împodobită cu ceea ce mai rămăsese dintr-o pasăre pe jumătate dezmembrată. Parașutată ca șefă a nefericitei noastre secții, ne împiedica să hibernăm așteptând sfârșitul Ocupației. Fără să se expună ea însăși, ne îndemna să tragem în ocupanți de la ferestrele biroului, să transformăm pașnicele noastre localuri în buncăre sau să-l trimitem pe cel mai inocent dintre noi să atârne drapelul belgian la balcon de

ziua sărbătorii naționale. Cât putuse să ne facă să asudăm! Înainte de venirea ei, trăiam fericiți că nu atragem atenția nimănui asupra inactivității noastre – dar și a neutralității de care dădeam dovadă. De când debarcase în liniștitul nostru birou, ne rugam în cor s-o ia în cătare vreun trăgător izolat. La Eliberare, o ploaie de decorații căzuse asupra ei ca să celebreze Dumnezeu știe ce activități de răsunet (faptul că ne bruftuluise?), ceea ce îi întărise încă și mai mult influența. Când trântisem în urma mea ușa Administrației, o credeam definitiv uitată. Și iat-o că reapărea între două discuri de be-bop în mijlocul fumăraiei.

Când tocmai mă pregăteam să-i propun lui Anne s-o ștergem de acolo, patronul puse supa pe masă. Așa cum mă temeam, madam' Potachnick, ținându-și bolul cu supă Oxo în mână, veni să se instaleze în fața mea. Singura consolare, înfățișarea ei se îmbunătățise considerabil: gata cu pălăria, gata cu țoalele vechi. În locul lor, un pulover negru cu guler rulat, și pantaloni jeans. Harpia stângistă adoptase moda – fără să-și amelioreze și manierele. Cu un aer stingherit, i-am prezentat-o lui Anne care o salută rece, cufundându-și lingura în farfurie. Degeaba. Era nevoie de mai mult pentru a o îndepărta pe madam' Potachnick. Dacă aș fi fost bărbat, unul adevărat, aș fi gonit-o. Dar harpiile m-au impresionat întotdeauna. În fața acestui soi de femei, rămân paralizat. Imitând-o pe Anne, am început să-mi înghit supa sub privirea ei inchizitorială în timp ce îmi povestea urmarea epopeii eroice a serviciului meu de când îl părăsisem. Cumva încerca să mă facă să regret penibilul nostru spațiu izolat? Crezând că o impresionez, i-am povestit romanesca aventură care luase locul mediocrei mele vieți sub ordinele ei. Ceea ce provocă din partea ei un rânjet neplăcut.

— Spion în slujba intereselor capitaliste, asta numești tu un mijloc romanesc de a-ți câștiga traiul?

Dezinteresul meu pentru cauza muncitorilor făcea din mine un „individualist”, un trădător, un fascist. Vocea ei stridentă acoperi accentele *be-bop*-ului. Toate privirile se întoarseră spre masa noastră. Soarta mea era pecetluită: un bilet numai dus spre lagăre, în ziua în care Stalin își va trimite trupele în Piața Brouckère ca să-i ajute pe tovarășii belgieni să curețe grajdurile – și s-o instaleze pe madam’ Potachnick în fruntea brigăzii GPU[33] bruxelleze. Ajungând deja la punctul de saturație, eram gata să-i închid pliscul când, spre marea mea surpriză, Anne, care se ținuse până atunci la distanță de conversația noastră, întinse capul pe deasupra mesei ca să-i șoptească ceva la ureche lui madam’ Potachnick.

— Suntem mai aproape de dumneata decât crezi. Să nu discutăm despre asta aici. Zidurile au urechi.

La fel de stupefiată ca mine, madam’ Potachnick căută țintă la Anne făcând ochii mari, apoi se întoarse încet spre sala în care tinerii continuau să se bălăngăne cu același antren pe ritmuri americane. Dădu din cap și ne făcu cu ochiul.

— Uf, eu și gura mea bogată! Ai dreptate, Anne, să mă aduci la ordine, exclamă ea cu o familiaritate pe care în mod obișnuit Anne nu o suporta din partea nimănui, dar care nu o făcu să reacționeze. Pactul Roosevelt-Stalin mi-a adormit vigilența. Am tendința să uit că americanii ne vor exterminarea cu tot atâta barbarie cu care au ras Hiroshima. De la plecarea miniștrilor comuniști din guvern, a reînceput vânarea democraților. Trebuie să ne comportăm din nou cu prudență, la fel ca sub Ocupație.

Am preferat să nu-i amintesc unde ne-ar fi dus, la vremea respectivă, smintelile ei, dacă i-am fi dat ascultare.

— Hai să mergem într-un loc mai puțin frecventat, sugeră Anne sculându-se de la masă.

Tot mai surprins, am urmat-o automat, cu madam' Potachnick ținându-se după ea, ca să ajungem în cealaltă parte a pieții într-un bistrou pustiu unde patronul, prăvălit pe tejghea, urmărea un meci de fotbal la radio. Instalați în jurul unei mese, cu ecouri ale meciului ca zgomot de fond, aduceam a conspiratori improvizați. Mă întrebam în ce moment Anne va izbucni în râs și va lăsa să-i cadă masca. În loc de asta, începu să-i povestească harpiei stângiste că ea încerca să constituie un sindicat al funcționarelor din domeniul coafurii care ar pregăti o acțiune națională de luptă împotriva salariilor mici și a condițiilor de muncă deplorabile din acest sector în care patronii frizeri își umpleau buzunarele. Nu-mi credeam urechilor, în vreme ce madam' Potachnick îi sorbea cuvintele, care o ungeau la inimă.

— Din păcate, nu avem nimic, nici material, nici fonduri, nici legături, ca să asigurăm organizarea sindicatului nostru, adăugă femeia necunoscută care luase înfățișarea iubitei mele.

Harpia dădu din cap.

— Te pot eu ajuta, zise ea după un moment de reflecție. Notă un număr de telefon pe un cartonaș de sub paharul cu bere, urmat de un nume. Telefonează-i tovarășului Jean-Pierre din partea mea. Poți să-i vorbești deschis. Contează pe el ca să-ți dea o mână de ajutor. Să mă previi în ce zi vă veți declanșa acțiunile. Am să vin să pichetez intrarea în salonul vostru.

Am fost nevoit să fac un strașnic efort ca să nu râd imaginându-mi scena: Federico față-n față cu madam' Potachnick care făcea un baraj cu propriul trup ca să le împiedice pe clientele salonului să-și vopsească părul. Dimpreună cu frații Motta, chemați în ajutor. Ideea era atât de reconfortantă încât speram că declanșarea acțiunilor se va petrece cât mai repede cu putință.

∵

— Anne, m-am distrat pe cinste, dar te-ai arătat teribil de imprudentă, am zis eu încercând să fac soba din apartamentul meu să reintre în acțiune. În perioada de acum, totul este posibil. Unele foste grupuri de partizani comuniști din rezistență și-au ascuns armele în loc să le predea autorităților, așa cum a ordonat Guvernul. Nu știu cum vor reacționa madam' Potachnick și tovarășii ei când vor pricepe că ți-ai bătut joc de ei.

— Nu fi atât de melodramatic, Michel.

— Se pare că nu înțelegi, Anne. În climatul actual, toată lumea pare să-și fi pierdut simțul umorului. Și dintr-o parte și din cealaltă, toți nu văd decât spioni peste tot.

Anne dădu din umeri.

— Încă o victimă a Hollywood-ului. Va trebui să ne gândim să limităm intrarea la cinematograf doar pentru oamenii echilibrați.

— La naiba, Anne! Europa trăiește pe un butoi de pulbere. Uită-te ce se petrece în Grecia; morții se numără acolo cu miile. Și câți vor fi în Franța cu răzmerițele anunțate pentru viitoarele săptămâni? Suntem, poate, în ajunul celui de-al treilea război mondial.

În continuare încotoșmănată în palton (temperatura apartamentului meu rămânea, cu disperare, la nivelul de îngheț), Anne se strâmbă.

— Dacă trebuie, sunt cu adevărat gata să pun pe picioare un sindicat. De altfel, ideea nu e proastă. Va avea ce face.

— Spune-i asta lui Federico, dar anunță-mă când o faci, ca să am timp să cobor în adăpost.

Apelurile mele la prudență n-au servit la nimic. Dimpotrivă, au părut s-o atâțe pe Anne, care mă anunță încă de a doua zi că fixase o întâlnire cu un șef sindicalist sau un alt mahăr de soiul ăsta chiar pentru seara respectivă. În timpul prânzului, am încercat să-i impun prezența mea alături de ea, fără să izbutesc să-mi justific rolul în acea întâlnire. Un

detectiv particular în serviciul unei ajutoare de coafeză, asta nu ținea deloc. Am fost, așadar, nevoit să mă hotărăsc s-o las să se ducă singură. Aveam încredere în ea. Era destul de șireată pentru a-i reduce la tăcere pe camarazii lui madam' Potachnick. Dar, la gândul că își asuma toate aceste riscuri pentru mine, eram ros de vinovăție și de teama că lucrurile vor lua o întorsătură urâtă.

— Ce crezi că pot să-mi facă? spuse Anne, senină. Suntem la Bruxelles. Nu la Praga, nici la Moscova. Aici, ei sunt cei care trăiesc în defensivă și trebuie s-o facă pe moderații.

— Despre ce vorbești? Noi nu suntem nici într-un lagăr, nici în celălalt, Anne. Sau trebuie să-ți amintesc că nu facem politică?

— La fel ca toți belgienii de mijloc și cumsecade…

— Dacă vrei. A regăsi un tip dispărut, a aduce familiei vești despre el, a-l pune să scrie o carte poștală dacă e posibil și a încasa factura, astea nu-nseamnă decât un mijloc de a-ți câștiga traiul. Mai ales încasarea facturii! Nu te lăsa întărâtată de madam' Potachnick. Fie-ți milă, nu te crede Mata-Hari! Nu Aliații îmi plătesc nota în afacerea asta. Iar dacă ți s-ar întâmpla ceva, n-ai avea nici măcar drept la funeralii naționale sau la o stradă care să-ți poarte numele!

În vreme ce Anne se lansa în prima ei lecție de activism sindical, eu mi-am petrecut seara într-un bistrou fără să simt nicio plăcere să tot golesc pahare de *gueuze-grenadine.* Croind planuri nebunești de a-i sări în ajutor dacă n-aș fi văzut-o revenind rapid. După două ceasuri, brusc, mi-am amintit că stabilisem să ne întâlnim la apartamentul meu. Mi-am plătit repede consumația și am dat fuga acasă – cam la relanti, totuși, din cauza numărului de pahare golite. Când am deschis ușa, nu mi-am crezut ochilor: Anne mă aștepta în fața unei cești de ceai. Fără să-i dau timp să deschidă gura, m-am năpustit spre ea, am luat-o

în brațe și am învârtit-o cu tot atâta vigoare ca dansatorii de *be-bop* din ajun, de la cafenea. După o tură, mă dădu la o parte cu o mutră dezgustată.

— Pfui, trăsnești a bere!

— Ei, ai dat de urma lui Yann? am întrebat eu cu voce mahmură.

— Liniștește-te, tataie! zise ea vârându-mi în mână o ceașcă de ceai fierbinte. Întrevederea a fost instructivă, reluă ea gânditoare după o lungă tăcere. Încep serios să mă gândesc să organizez acțiuni pentru tovarășele mele coafeze. Acest Jean-Pierre a fost foarte convingător.

Am strâns din pumni făgăduindu-mi s-o strâng de gât pe madam' Potachnick de cum se crăpa de ziuă.

— Tovarășul cu pricina mi-a explicat că muncitorii din siderurgie au obținut zece centime spor la încheierea ultimei greve în bazinul Charleroi și…

I-am tăiat vorba ridicându-mă de la masă.

— O să vorbim despre asta altă dată, Anne. Cred că e timpul să mergem la culcare! A-mi impune una ca asta după trei *gueuze-grenadine* e imoral.

— Stai! Doamne Sfinte, de ce ești mereu atât de nerăbdător, chiar când ești făcut pulbere?

Am încercat un timid gest de protest, nu foarte convingător.

— Înainte de a scoate de la acel Jean-Pierre informațiile care te interesează, urmă Anne fără a da atenție strâmbăturilor mele, a trebuit, pentru a-l face să aibă încredere, să-i vorbesc despre dura condiție a lucrătorilor din domeniul coafurii și să-i explic legăturile mele cu madam' Potachnick. Dacă n-ai habar de ABC-ul meseriei tale, mă întreb într-adevăr cum faci să iei oamenii la întrebări.

— Cu stângăcie. Ești foarte în măsură să constați jalnicele mele rezultate! Of, tare aș mai da de dușcă o bere. Uită-te în frigider dacă…

— De ajuns! Bun, am să rezum, având în vedere starea în care te afli. Mai întâi, lucrul cel mai important, nu-l cunoaște pe Yann Beigelbrot.

Am ridicat brațele la cer.

— Ei bine, jocurile sunt făcute. Încă o pistă pe care s-o îngrop.

— … dar are contacte cu Rosa.

M-am lăsat să recad pe scaun.

— Știai că micuța logodnică e în fruntea unei asociații comuniste la Universitate?

— După Rosa Luxemburg[34], iat-o acum pe Rosa Belgia!

— Dar nu e foarte populară printre prietenii lui madam' Potachnick. Dacă Jean-Pierre și majoritatea camarazilor să-i sunt republicani, el se ferește, mi-a spus, de „soiul ăsta de femei excitate" – îi citez propriile cuvinte. Refuză să confunde luptele sindicale cu veleitățile revoluționare ale câtorva studenți. Și să atragă muncitorii „în jocurile câtorva fete de bogătași care se distrează provocându-și teamă lor și părinților lor" – citez din nou.

— O dată mai mult, direcția către Rosa, am tras eu concluzia.

Eram însă prea obosit ca să mai analizez motivele și mijloacele pe care ea le utiliza spre a-i atrage pe cei doi Beigelbrot, tatăl și fiul, fiecare la rândul său, în misteriosul labirint al vieții ei.

∵

Când m-am trezit a doua zi dimineață, eram atât de mahmur că mi-am petrecut jumătate de oră stropindu-mă cu apă rece mai înainte de a înghiți două ouă crude împreună cu o stacană de cafea fierbinte. Un leac pe care-l descoperisem într-una din zile într-o carte. Cu unicul rezultat că mi-am petrecut restul zilei între pat și toaletă, golindu-mi stomacul și încercând să nu dau ochii peste cap. Seara, mai mult sau mai puțin dres, mi-am reluat regimul obișnuit – o *gueuze-grenadine* – care m-a făcut să-mi vin pe dată în fire, astfel că am șters-o

în direcția Universității. Unul dintre foștii mei colegi de birou, Louis Tieleman, devenise profesor la Facultatea de Științe Politice – preda, presupun eu, despre modul în care belgienii izbutiseră să iasă mai puțin atinși decât alții din război, fiind totodată socotiți partizani-model ai rezistenței în ochii aliaților. Contam pe el să-mi destăinuie totul în legătură cu veleitățile revoluționare ale studenților lui.

Când am sunat ia ușă, Tieleman tocmai lua masa în familie. A insistat să împart cu ei cina. M-am lăsat dus spre masă fără prea mare rezistență, mai ales că eram pe punctul să dau de fundul rezervelor mele și nu se arătase încă niciun nou client. Dacă nu reușeam să elucidez cazul Beigelbrot, viitorul meu era închis. După ce am dat gata delicioasa tartă cu mere făcută în casă, soția sa ne lăsă în salon. În timp ce ea îl ducea la culcare pe băiețelul lor, eu i-am povestit fostului meu coleg întâlnirea neașteptată din bistroul din Piața Jourdan.

— Madam' Potachnick? exclamă Louis cu voce tremurătoare. Trăgeam nădejde că cineva mai curajos decât mine a terminat-o de multă vreme!

Și, amintindu-ne câteva din episoadele cele mai ridicole ale confruntărilor noastre cu ea, am izbucnit amândoi în râs.

— Fără ea, aș fi devenit poate partizan în rezistență! mi-a mărturisit Louis. Și neîndemânatic cum sunt, aș fi fost prins de nemți sau ucis de colaboraționiști!

— Să-i mulțumim că ne-a salvat viața!

Istorisirea amintirilor noastre mi-a îngăduit să trec fără multe ocolișuri la evoluția situației politice din Belgia, subiectul său preferat, și la Universitate.

— Universitatea noastră, fiind cu tărie laică, este totuși străbătută de curenții care agită întreaga societate belgiană, începu el. Fără doar și poate că vom găsi în *alma mater* a noastră mai mulți

adversari ai regelui decât la Universitatea catolică din Louvain. Însă adevărații republicani rămân minoritari. La fel ca majoritatea belgienilor, ne-ar plăcea să ne păstrăm regele și să-l pedepsim totodată.

— Acum vorbești de francofoni, așa e?

— Ai dreptate, Michel. Marea majoritate a flamanzilor sunt mai puternic determinați să-l mențină pe regele Leopold pe tron și chiar s-o plaseze acolo pe principesa Liliane, decât sunt francofonii ca să instaureze o republică. Chiar și în sânul Universității noastre trebuie să ținem seamă de această mișcare dacă vrem ca flamanzii să nu părăsească, totuși, casa noastră comună pentru a-și întemeia propria Universitate. Nu va fi ușor. Războiul a întărit voința flamanzilor de a se emancipa de sub ceea ce ei numesc jugul francofon. Germanii s-au folosit cu iscusință de frustrările lor în timpul Ocupației și au întreținut un incendiu pe care va fi greu să-l stingem. Se crede că țara este divizată între regaliști și republicani. Este fals. Ceea ceva pecetlui soarta Belgiei în următorii ani va fi conflictul între francofoni și flamanzi.

— Totuși, stânga nu este interesată de această luptă. Ceea ce îi mobilizează toate energiile este lupta împotriva lui Leopold III.

— Gravă confuzie, după părerea mea. Incapabilă să arbitreze între revendicările flamanzilor și cele ale francofonilor, stânga preferă să-i unească într-o altă luptă. În această afacere, erorile pe care le-a comis Leopold III la începutul războiului, rigiditatea sa și atitudinea sa trufașă de astăzi vin la țanc în ajutorul celor care caută un surogat adevăratelor provocări care așteaptă Belgia.

— Totuși, afișele care se văd pe zidurile Universității tale arată ostilitatea studenților față de rege, cu o violență uneori îngrijorătoare. Opera cercurilor republicane, presupun? Și a stângiștilor?

Soția sa reveni chiar atunci în salon, ducând o tavă cu cafea și lichioruri. Auzindu-mi întrebarea, ea exclamă:

— Regele mie îmi place mult. Seamănă cu Gary Cooper!

— Iată o judecată politică deosebit de profundă, spuse Louis. Am s-o țin minte pentru studenții mei.

— Nu fi *macho* în mod prostesc, Louis. Principesa de Réthy este cauza tuturor necazurilor regelui. Voința ei de a deveni regină îi întunecă regelui cu totul judecata. Și ridică populația împotriva lui când, de fapt, în caz de referendum, ea s-ar pronunța masiv pentru menținerea regalității, sunt sigură de asta.

— Mai cu seamă de când am avut slăbiciunea de a le acorda drept de vot femeilor, remarcă Louis care scăpă la limită de o pernă azvârlită drept în nasul lui.

Am profitat de confuzie ca să readuc discuția la prezența mișcărilor active din campus.

— În Facultatea mea, studenții sunt mai degrabă de dreapta, spuse Louis turnând câte un pahar dintr-un lichior cu o apetisantă culoare rubinie. La Științe s-a dezvoltat curentul antileopoldian.

Îmi amintesc că Rosa era studentă la Farmacie. Această precizare întărea informațiile pe care le primise Anne de la sindicalist în legătură cu ea.

— Îi cunoști?

— Nu se ascund, dimpotrivă. A fi republican e mai curând șic. Dacă te interesează, îți pot arăta câteva dintre publicațiile lor. Le colecționez pentru arhive.

În timp ce îmi goleam paharul, se duse să caute în dulap un dosar pe care-l puse pe genunchii mei. Mă opri când am dat semne că vreau să-l cercetez.

— Ia-le, dacă vrei; mi le vei aduce când va fi nevoie. O dată te văd și eu și nu ca să te contemplu aplecat peste hârțoagele astea ca un bătrân cercetător!

I-am mulțumit și ne-am continuat seara alături de soția sa, evocând alte amintiri din perioada glorioaselor noastre începuturi în calitate de conțopiști, făgăduindu-ne apoi să ne revedem rapid în compania lui Anne. Înainte de a mă despărți de el, l-am întrebat pe Louis dacă îi cunoștea pe Rosa sau pe Yann. Își amintea vag de un Beigelbrot care preda înainte de război la Facultatea de Drept, dar nu auzise niciodată vorbindu-se despre fiul acestuia. În schimb, o întâlnise pe Rosa cu mai mulți alți membri ai unui grup trotkist din care făcea parte.

— Troțkiști?

— După ultimele informații… Însă eticheta e vagă și adesea variază. Oricum, niște marginalizați combătuți și de studenții de dreapta și de socialiști, dar mai cu seamă de staliniști care nu ezită să-i snopească.

Nu exista ură mai mare decât cea între comuniștii „oficiali” și diversele bisericuțe de paria. Nici măcar lupta împotriva revenirii regelui nu reușea să-i apropie.

— Unul dintre asistenții mei face parte din cercul lor, adăugă el. Atâta timp cât nu încearcă să mă convertească la ideile lui, e un băiat fermecător. Un imigrat armean pe care l-am ajutat să obțină un permis de ședere și o carte de muncă. Dacă vrei, ți-l voi prezenta.

Întorcându-mă acasă, am cugetat la complexitatea țărișoarei noastre. Văzută de departe, un paradis terestru, patria ciocolatei, a brânzei și a democrației: o adevărată Elveție, dar cu șapte sute de feluri diferite de bere pe deasupra. Văzută de aproape, un cazan în clocot, în care un ucenic vrăjitor încearcă să pună la un loc ingrediente care nu erau menite să se amestece și care reacționau violent ca să evite fuziunea. Cu toate astea, în trecut, belgienii izbutiseră deja destul de bine miracole și asociaseră și alte elemente despre care nimeni nu ar fi gândit că s-ar

putea alia și deveni mai bune împreună. Berea și siropul de rodie, de pildă. Nu era ăsta, oare, un semn?

15.

Amicul lui Yann Beigelbrot

Cu informațiile noi căpătate de la prietenul meu Louis, informații care le confirmau pe cele pe care le obținuse Anne de la sindicaliști, dispuneam de noi elemente pentru a discuta cu Rosa. Ultima dată, habar n-aveam de angajamentele ei militante și mă pierdusem pe drumul rătăcirilor ei sentimentale. Totuși, nu mă simțeam încă suficient de copt ca să atac eficace carapacea foarte groasă a iubitei celor doi Beigelbrot, tatăl și fiul. Fără un argument decisiv, era zadarnic să mă aștept din partea acestei tinere femei, versată în dialectica marxistă, la altceva decât la minciuni și subterfugii. Louis ridicase o idee cortina deasupra unui aspect al relațiilor dintre Yann și Rosa pe care familia îl ținuse în umbră. Asistentul său îmi va spune mai multe, dacă va voi să vorbească. Însă recomandările patronului său nu vor fi suficiente pentru a-i câștiga încrederea. În climatul de război rece și de vânătoare de comuniști care a urmat, de câteva luni încoace, euforiei eliberării, riscam să mă izbesc de neîncrederea și de ostilitatea lui.

În lipsa unui interlocutor, m-am întors către Madeleine – pe care am sunat-o dintr-o cabină telefonică spre a evita sarcasmele lui Anne. Norocul meu: ridică receptorul imediat. Cum tocmai pleca să facă niște cumpărături în oraș, propuse să ne întâlnim în Piața Brouckere, pe terasa cafenelei *Métropole,* adăugând:

— Îmi citești gândurile, Michel? Tocmai voiam să-ți vorbesc.

Oho! Afacerile mele progresează, s-ar zice!

Îndreptându-mă spre Piața Brouckere, m-am gândit la modalitatea de a aborda chestiunea. Totul depindea de ce anume știa ea – și mai ales de ce binevoia să-mi destăinuie. Până acum, nu evocase

niciodată tendințele politice ale Rosei și nici pe cele ale lui Yann. Nimeni nu pretinsese, de altfel, că fratele ei devenise comunist ca fosta sa iubită. Ideea părea chiar absurdă pentru un membru al cabinetului unui minister atât de sensibil precum cel al Afacerilor Externe. Dacă serviciile de informații nu se opuseseră numirii lui, însemna că dosarul lui era curat de orice angajare politică suspectă, lucru pe care îl confirma fostul său coleg Jean Dewilde. Când îl întrebasem despre raporturile lui Yann cu comuniștii, izbucnise spontan în râs. După el, Yann era mult prea individualist pentru a se alătura unui grup atât de disciplinat. „Ar fi fost exclus din prima!” exclamase el. Numai că Rosa era o militantă pură și dură, iar Yann continuase s-o frecventeze (orice-ar gândi familia despre acest lucru) chiar dacă relațiile lor amoroase luaseră sfârșit (era oare atât de sigur?) Cine știe dacă Rosa nu-l ajutase să dispară? Bănuielile lui Anne nu erau, poate, cu totul absurde.

Cât despre Madeleine, ce știa ea despre relațiile fratelui ei? Dacă Yann manifestase simpatii pentru grupuri de stânga, de ce mi-o ascundea când mă plătea tocmai ca să dau de urma lui? Or, ea făcuse totul ca s-o uite pe Rosa ca pe un obiect în fundul unui dulap. Trebuise s-o iau la întrebări ca să-mi vorbească în cele din urmă despre „mica studentă”, pretinzând, imediat mai apoi, că Yann nu o mai vedea de multă vreme. Fără o indiscreție a subretei, nici măcar nu i-aș fi știut numele. A o lua la întrebări pe Madeleine pe tema asta n-ar duce la niciun rezultat. Ba chiar riscam s-o mai și supăr. Rămânea doar plăcerea de a lua o cafea cu acea superbă făptură. De ce să mă lipsesc de așa ceva?

Întâlnirea era fixată pentru orele șaisprezece. Patruzeci de minute mai târziu, avusesem răgazul să cercetez, una câte una, fizionomiile celorlalți consumatori și să-mi imaginez pentru fiecare dintre ei o istorie care le explica prezența pe terasa

cea mai șic din Bruxelles. Tot întorcând capul, îmi zărisem chipul într-o oglindă care atârna în vitrina unul local și care lăuda calitățile unei beri bune britanice. Slab, palid, cu ochii prea mari, cam ieșiți din orbite, cu părul ciufulit, omul care mă contempla nu-mi inspira deloc încredere. „Ia mai du-te să mă cauți și prin alte locuri!” îmi strigă un glăscior în cap. Chelnerul mă fixa și el cu o căutătură neplăcută. Moțăiam de aproape trei sferturi de oră în fața primei și unicei cești de cafea filtru când Madeleine își făcu în sfârșit apariția, cu brațele încărcate de pungi multicolore.

— Iartă-mi întârzierea, Michel. Când fac cumpărături, pierd complet noțiunea timpului!… Și a banilor!

— Te rog, Madeleine, am răspuns eu, trăgându-i scaunul aproape.

Frumoasele ei gambe lungi se iveau de sub o rochie fină, de un albastru electric. Cum credea că trăgeam cu ochiul la pachetele ei, exclamă cu un aer încurcat:

— Cred că mă găsești teribil de lipsită de consistență…

Ochii ei îmi străpunseră carapacea în mai puțin de zece secunde. Eram gata să uit de întâlnirea noastră când ea își schimbă brusc tonul.

— Dar greșești dacă mă crezi oarbă. De-a ce te joci, Michel? Eu te-am însărcinat să-mi găsești fratele, iar dumneata folosești orele pe care ți le plătesc pentru a face anchete despre organizațiile comuniste din Belgia? Pentru cine lucrezi?

Atacul mă lăsă cu gura căscată. Madeleine profită ca să dea gata o prăjitură cu ciocolată, lucru care îmi dădu răgazul să mă adun și să-mi vin în fire.

— Nu știu cine ți-a povestit gogoșile astea, Madeleine, și cu ce scop. Îți jur că singura mea preocupare este de a-l găsi pe Yann. Meseria mea înseamnă să admir peisajul, să caut sfărâmăturile și să strâng tot ce găsesc.

— Dacă m-ai înșelat, ai să regreți, continuă ea pe un ton furios fără să dea nici cea mai mică atenție tăgăduirilor mele. Ia seama! Cunosc câțiva jurnaliști care vor avea o asemenea plăcere să-i ridiculizeze pe cei care te folosesc încât n-ai să te mai recalifici nici măcar ca măturător pe străzile din Léopoldville.

Frumoșii ei ochi albaștri se transformaseră în sloiuri de gheață cu linii ascuțite, buzele ei senzuale deveniseră două linii fine ca lama unui cuțit. Și nu cutezam să-mi imaginez fesele ei.

— Ascultă, am îngăimat uitând de toate hotărârile. Când am făcut investigații despre Rosa, am descoperit lucruri stranii…

— Adu-ni-l pe Yann înapoi! mi-o tăie ea. Ce treabă am eu cu Rosa? Doar nu-l ascunde pe fratele meu în fundul apartamentului, după câte știu.

Am clătinat din cap, descumpănit de agresivitatea ei și de reproșurile neașteptate. Cine o informase despre evoluția anchetei mele? Cine, mai ales, o montase, făcând-o să creadă că eram manevrat de vreo oficină oarecare? În starea de furie în care se găsea, ar fi fost zadarnic să subliniez că puteam doar cu mare dificultate să nu cercetez relațiile foarte speciale ale Rosei cu familia Beigelbrot. Legătura tatălui ei cu logodnica fratelui ei o făcuse, desigur, să sufere mult. Să răsucesc acum cuțitul în rană nu ar avea drept efect decât s-o facă încă și mai bățoasă, fără să-mi aducă nici cel mai mic indiciu concret. Legătura între cele două evenimente era, de altfel, o pură speculație din partea mea, născută poate mai mult din fascinația pe care o aveam față de sumbra latură sexuală a afacerii, decât dintr-o genială intuiție de anchetator. Această idioată întrevedere cu Madeleine era cea mai bună dovadă. Pe de altă parte, ne aflam în miezul subiectului pe care decisesem de la început să-l abordez cu Madeleine.

Dând la o parte scrupulele, am decis să mai exagerez un pic.

— Știai că Rosa este membră activă a unei organizații de stânga?

— Ei, și? mârâi ea. Sugerezi cumva că Yann a devenit comunist?

— Mă întrebam în ce măsură l-a putut influența pe fratele dumitale. De aici până la a gândi că…

— Puțină provocare antiburgheză și gata, apare revoluția? În ce lume trăiești? Păi nu folclorul studențesc bate toba cu sosirea momentului cel mare, domnule Van Loo? (Aha?! Acum nu mai eram Michel?) Rosa s-a dat mereu în vânt după posturile, să le zicem, anticonformiste.

Am făcut o mișcare din cap ca s-o incit să continue.

— Dar nu și Yann! Războiul l-a schimbat mult. Un om care a cochetat atât de des cu moartea nu se mai amuză la astfel de pușt isme.

Jignit de felul în care primise precedentele mele observații, m-am abținut să-i amintesc că erau câteva milioane de foști luptători împotriva naziștilor, precum Yann, care se jucau cu focul. Și că așa-zisele pușt isme ale unor studenți duceau, poate, la cel de-Al Treilea Război Mondial. M-am mulțumit să-i atrag atenția că a te alătura unui grup trotkist nu mai era, în zilele noastre, un simplu joc. Riscai să dai de bucluc. Uneori îți riscai chiar și viața.

— Nu-mi spune că Yann nu exprima niciodată vreo opinie în legătură cu situația din țară! Toată lumea discută despre acest subiect de dimineața până seara! Ba chiar ăsta e și motivul pentru care există atâtea cafenele în Belgia!

Privirea pe care mi-o aruncă Madeleine mă jigni de moarte. Credea cumva că abuzasem de pilulele pe care le furnizase Hubert bietei sale mame? În realitate, ea îmi făcea semn să cobor glasul. Uitând că stăteam de vorbă pe o terasă în mijlocul mulțimii, începusem să perorez. În jurul nostru,

doamnele și câțiva domni eleganți care își mâncau prăjiturile nu pierdeau nicio fărâmă din conversație. Desigur, cu toții aveau aerul că nu îi interesează. Dar Madeleine le deslușea mai limpede ca mine atitudinea: tradiția iezuită care ne impregnează țara de atâta amar de vreme recomandă să păstrezi o mare rezervă în orice împrejurare și să întorci capul de la ce e mai interesant. Dar indiferența lor aparentă însemna pur și simplu că vorbele noastre distonau cu decorurile aurite ale cafenelei *Métropole.*

— Știu că proasta asta și prietenii ei se joacă cu focul, continuă ea cu voce scăzută. Dar Yann nu a fost niciodată atras de tâmpeniile astea, de grupurile, asociațiile și partidele astea. Este un solitar care se ferește de jocurile politice.

— Cu toate astea, toți cei pe care i-am întrebat povestesc ce dezamăgit era Yann de regimul provenit din război. Nimic altceva nu justifică demisia lui de la Afacerile Externe. Așa că nu-mi spune că nu-l interesa politica.

Madeleine clătină din frumosul ei cap. Trăsăturile i se mai îmblânziseră.

— Yann e secretos, e adevărat, chiar și față de mine. Dar, comunist, nu, nici vorbă. E absurd!

În mod evident, ar fi preferat să o anunț că fratele ei era sifilitic, pedofil și homosexual. Am încercat să scutur toropeala care pusese stăpânire pe mine în fața unei cliente care nu contenea să-mi pună bețe-n roate și care se îndoia de devotamentul meu față de cauza ei.

— Înțelege-mă bine, Madeleine, dacă vrei să-ți regăsesc fratele…

— …Dacă nu, mama are să moară, murmură Madeleine.

— Te implor, dă uitării tabuurile. Yann nu a putut să-și ia zborul fără să fi lăsat câteva semne prevestitoare. Încearcă să-ți amintești, de pildă, de reflecții aruncate la masa familiei. Chiar dacă ți se par anodine…

— Îmi juri că nu lucrezi decât pentru noi? Și pentru nimeni altcineva?

Am avut o puternică tresărire.

— Pe onoarea mea. Pe memoria bunicii mele. Pe tot ce am mai de preț, am zis eu pe un ton pompos ridicând mâna.

— Ești ridicol! mârâi ea. Încetează să mai atragi atenția.

Roșind ca un puștan prins cu mâța-n sac, am înălțat brațele ca să-mi subliniez încurcătura. În mișcarea cu pricina, am agățat ceașca și farfuria care se aflau pe masă și care se făcură țăndări pe podea. Stacojiu, m-am lăsat jos ca să adun cioburile. În treacăt, privirea mea se opri pe bătrânelul șchiop care îmi vânduse un manifest republican cu câteva săptămâni în urmă pe același bulevard și care tocmai trecea prin fața terasei trăgându-și piciorul țeapăn.

Văzându-l pe chelnerul morocănos care aducea o măturică și o cârpă, m-am așezat la loc frecându-mi bărbia.

— Te-ai lovit? întrebă Madeleine cu un mic zâmbet batjocoritor.

— Spune-mi, Madeleine, pretinzi că fratele dumitale nu este interesat de chestiunea regală. Toată lumea a adoptat o poziție, de la bătrâni până la sugari! Dar nu și fratele dumitale! Ei, haide! Fii sinceră. Este pentru sau împotriva revenirii regelui Leopold în Belgia?

Madeleine îmi aruncă o privire ciudată, cel puțin așa mi s-a părut mie.

— De ce mă întrebi asta?

— Pentru a-i înțelege dispariția, drăcia dracului! am exclamat, excedat peste poate de atâta rea voință.

— O dată în plus, domnule Van Loo, îmi dai impresia că anchetezi opiniile sale politice.

— Dar, hai odată! E un secret atât de mare?

Ea clătină din cap, apoi dădu din umeri.

— Pe cuvântul meu, nu. După cum bănuiești, Yann s-a întors din Marea Britanie impregnat de atmosfera foarte antileopoldiană care domnea la Londra în timpul războiului. Refuzul regelui de a-și urma guvernul la Londra, în 1940, tentativa sa de a forma un nou guvern în timp ce țara era ocupată, întâlnirea sa cu Hitler, tăcerea sa persistentă, doar știi cât de prost au resimțit luptătorii belgieni atitudinea sa sub ocupație.

— Cunoști sistemul de apărare al regelui. Se socotea prizonier în palatul său. Rămânând la Bruxelles, el a pretins că împărtășește soarta soldaților săi și că ferește țara de excesele ocupanților. Nu a pretins că-l imită pe Pétain. De la război încoace, o parte a populației și-a revizuit opinia în legătură cu conduita lui Leopold III.

— Da. Tatăl meu era de acord cu regele. Gândea că, datorită lui, belgienii au suferit mai puțin decât olandezii sau locuitorii țărilor din Est.

— Dar nu și fratele dumitale…

— Nu, Yann nu. Dar faptul că el a denunțat erorile regelui nu l-a făcut să treacă în tabăra republicanilor. Dimpotrivă, s-a proclamat necontenit patriot și regalist. El consideră că instaurarea unei republici ar însemna sfârșitul Belgiei. Flamanzii și valonii s-au îndepărtat atât de tare unii de alții în timpul conflictului, încât sfârșitul monarhiei ar atrage după sine dezagregarea țării: un soviet la sud și o entitate catolică și conservatoare la nord.

— Am auzit deja această opinie…

M-am abținut să adaug că viziunea aceea schematică mi se părea ieșită direct dintr-o broșură de propagandă.

— Evident, replică Madeleine, șocată de dubiile mele. Îl poți blama pe rege fără a fi nici comunist, nici republican. Domnule Van Loo, mă dezamăgești mult. Să anchetezi ideile politice ale fratelui meu în loc să-l cauți, cum te poți pierde într-atât?

— Ei, haide, Madeleine, tocmai pentru că…

Privirea ei deveni înciudată. Adăugă brusc, cu o voce seacă:

— Ajunge, domnule Van Loo. Trimite-ne factura. Regret că am ajuns aici. În loc să ne apropii de Yann, ne-ai făcut să ne pierdem timpul.

Două riduri adânci apărură de fiecare parte a gurii ei crispate. Fără să-mi asculte protestele, se ridică, lăsându-mi mie nota de plată. Văzând-o pe Madeleine că pleacă, chelnerul veni să se informeze dacă doream să reînnoiesc consumația (doar nota, mulțumesc!) iar eu m-am cufundat în impermeabil în căutarea portmoneului. În treacăt, mâna mea a dat peste o hârtie mototolită. Manifestul prorepublican pe care șchiopul mi-l vârâse în mână când mă plimbam cu Anne pe marile bulevarde și pe care-l uitasem în fundul buzunarului de la trenci. Pentru prima dată l-am desfăcut și am început să-l citesc cu plăcerea tainică de a-mi șoca vecinii. Caricaturi, sloganuri insolente, o fotografie a unui grup de militanți defilând prin fața sediului partidului socialist spre a cere un angajament mai ferm al conducătorilor pentru votarea expulzării definitive a regelui după modelul italienilor, care tocmai îl alungaseră pe Umberto II de pe tron prin referendum.

În fotografie mi s-a părut că recunosc chipul unui purtător de pancartă pe care scria: „Socialiști! Pentru un minister, i-ați regula și pe rege și pe maică-sa!” Chipul lui nu mi-era necunoscut. Un cap solid, ochi ascunși îndărătul unor ochelari cu rame din bagă. Degeaba mi-am scormonit meningele, a fost imposibil să pun un nume pe chipul acela sau să-mi amintesc unde îl putusem întâlni. Revenit la birou, i-am povestit lui Anne pățania.

— Dacă mi-ai fi spus și mie, ți-aș fi explicat că era stupid să o sâcâi pe fermecătoarea ta clientă fără nicio informație nouă ca să aibă ce rumega. Dar domnul avea neapărat nevoie de un pretext ca

s-o întâlnească pe domnișoara Madeleine, să-i admire șoldurile și să-și ofere sentimentul că flirtează cu ea. Rezultatul: te-a dat afară fără să te fi lăsat măcar să-i atingi mâna și doar Dumnezeu știe dacă ai să mai fi plătit! Când îmi amintesc disprețul cu care ai primit-o pe noua clientă pe care ți-o descoperisem și care te-a plătit cu bani peșin, și asta pentru că aveai onoarea de a fi consultat de „doamna" Beigelbrot în persoană! Acum, poți să-ți atârni speranțele în cui, bietul meu Michel!

Am lăsat capul în jos. Era cu mult sub adevăr. Mă purtasem ca un cretin.

— Uită-te la poza asta, am zis ca să deturnez conversația. Nu izbutesc să-l identific pe omul ăsta cu ochelari, uite aici. Tipul care duce o pancartă. Chestia asta mă enervează. Sunt sigur că l-am mai văzut pe undeva.

Anne aruncă o privire asupra manifestului.

— Evident că-l cunoști. Este tipul ăla mărunțel care se află alături de Yann într-una dintre fotografiile pe care ți le-a dat familia Beigelbrot.

— Fir-ar să fie! Și toanta aia care mă lasă cu ochii-n soare ca pe un necioplit pentru că am cutezat să-i sugerez că afurisitul de frate-său are de-a face cu stângiștii! A! Dar știu că o să aibă ce auzi de la mine!

— Mai întâi, factura! Așteaptă să fie achitată înainte de a-i aduce chestia asta urât mirositoare sub frumosul ei nas!

Am luat-o în brațe și am tras-o spre scară. Flerul ei merita o recompensă (dar și o compensație solidă pentru modul ascuns în care organizasem catastrofala mea întâlnire cu Madeleine).

— Ce vrei? O sticlă de șampanie, un colier, zece kilograme de cărbuni sau o dedicație de la Abbott și Costello?

Patronul obișnuitului nostru refugiu din Piața Binefăcătorilor mă privi pieziș când i-am

comandat șampanie. Chiar în clipa în care sărea dopul, se ivi Hubert, alb ca o stafie.

— Ce se întâmplă? A izbucnit războiul?

Când i-am povestit motivul sărbătorii noastre, izbucni în râs.

— În idiș, unui tip ca tine i se spune *schemiel.* Un stângaci incorigibil. Să fii dat afară chiar în ziua în care, în sfârșit, pista Yann Beigelbrot începe să capete contur! Ei bine, în sănătatea ta! Și bun venit în club!

Sticla odată golită, ideile mele deveniră mult mai limpezi. Anne comandă o cafea filtru înainte de a-și relua lucrul la salonul lui Federico, iar eu, o *gueuze-grenadine* ca să-mi accelerez cugetările, spre marea ușurare a patronului bistroului.

— Hubert, tu care n-ai nimic de-a face nici cu regele, nici cu președintele…

— Sunt cetățean al lumii! exclamă el cu vocea îngroșată. Trebuie să recunosc că nu-l mai văzusem niciodată bând atât de mult.

— Cosmopolit, după cum scuipau nemții cuvântul, socotindu-l o insultă…

L-am întrerupt înainte să înceapă marele discurs sentimental al bețivului.

— …ce crezi tu în legătură cu atitudinea lui Yann? Era regalist sau republican? Stângist sau conservator? Mă pierd printre contradicțiile omului ăstuia.

— La ce bun să-ți pui întrebări despre Beigelbrot, Michel? Nu mai ai client, remarcă Anne.

— Așa, ca o chestiune de onoare.

Spre marea mea decepție, Anne și Hubert dădură amândoi din cap ca și cum m-ar fi luat drept un dobitoc care trebuie menajat. Dar eu m-am încăpățânat.

— Simplă curiozitate. Ei, Hubert, ce crezi?

— Pentru un imigrat, venit din Polonia acum câțiva ani, Belgia e un puzzle misterios din care lipsește mereu piesa centrală. Cum pot judeca eu o

afacere care este atât de legată de cultura țării voastre?

— Nu încerca să te fofilezi! Un bun belgian ca mine nu mai este suficient de distanțat ca să înțeleagă țara asta pe cale să se destrame peste tot.

Hubert clătină din cap. După o lungă tăcere, reîncepu agale:

— Țara asta este scuturată de violente tensiuni, e adevărat. Dar, înainte de toate, populația aspiră la mai multă dreptate și omenie. La o viață tihnită. La bun simț și mult umor. Iată cum îi văd eu pe compatrioții tăi, Michel. N-are nicio legătură cu ceea ce se petrece în acest moment în Polonia și în restul Europei centrale. Îți imaginezi cumva o conspirație pentru a stabili un soviet în Belgia? Ar fi înăbușită în ridicol. În timp ce la noi, o mare parte a cetățenilor găsesc că ideea este seducătoare.

— Nici eu nu-l văd pe Yann urcându-se pe baricade, spuse Anne.

— Sau, atunci, trebuie să ne închipuim că a intrat în Ministerul Afacerilor Externe la ordinul partidului.

— Ba chiar am putea merge mai departe: am putea crede că a fost recrutat de Londra. Parcă ar fi un roman.

Am dat din cap. Genul ăsta de afaceri exista. De la începutul războiului rece, ziarele publicaseră mai multe istorii ale unor spioni comuniști dibuiți că ocupau funcții respectabile în administrațiile occidentale.

— Oamenii ăștia nu demisionează, ne atrase Anne atenția. Sau, atunci o șterg și organizează o conferință de presă ca să se laude cum l-au ridiculizat pe unchiul Sam.

— Știi ceva? Bunul tău simț mă enervează! am zis. Mai dorești o cupă de șampanie?

— Din moment ce ți-ai pierdut ultimul client, spuse Hubert, vino să iei masa la noi acasă astă seară. Rebeka se dă în vânt după istoriile cu spioni.

Mi-am golit paharul fără să-mi pot alunga un sentiment de amărăciune.

— N-aveți decât să spuneți ce vreți. Dar n-o să mă împiedicați să mi se pară ciudată prezența prietenului lui Yann în fruntea stângiștilor la o manifestație republicană.

— Ai spus: ciudată? Cât e de ciudat! conchise Anne care mă silise să revăd de cel puțin trei ori *O dramă ciudată*[35] și care reușea să-l imite pe Louis Jouvet într-un mod tulburător.

Cu o sticlă de vin sub braț, m-am dus s-o iau pe Anne cam pe la orele șapte. Profitând de blândețea primăverii, am urcat pe jos spre Piața Binefăcătorilor, pe sub castanii care fremătau de bucurie. Valuri de muzică ieșeau prin ferestrele deschise și printre râsetele copiilor. Pe o bancă, o pereche tânără se săruta îndelung, un vânzător de ocazie propunea trecătorilor o colecție de ceasuri de mână, pe care și le agățase precum medaliile, în interiorul sacoului. Aerul era înțepător, mirosea a libertate. Singurul bemol, insistența obișnuită a lui Anne de a respecta cu scrupulozitate semafoarele. „Nu am încredere în toți acești nebuni care încearcă să-și imite idolii din filmele americane!” spunea ea.

De îndată ce a apărut culoarea verde, am coborât de pe trotuar, ținând-o de mână, urmat de alți câțiva pietoni. În clipa aceea, trecând pe roșu, o mașină închisă la culoare s-a năpustit spre noi, cu toate luminile stinse, foarte hotărâtă să ne facă una cu asfaltul. Doamna care venea după mine a țipat (*Pas op! Een schieve architeckt!*[36]) și i-a îmbrâncit pe ceilalți trecători. De stupoare, ea lăsă să-i scape câinele care alergă glonț spre mașină. Surprins de animal, smintitul de șofer făcu o mișcare laterală care îmi salvă viața și, văzând că își ratase lovitura, dispăru cu roțile scrâșnind pe prima stradă. Mi-am pipăit oasele. Păreau să fie cu toatele mai mult sau mai puțin la locurile lor. Un adevărat miracol. De îndată ce doamna cu pricina

își prinse din urmă câinele, i-am mulțumit și am mângâiat pe cap animalul căruia i-am făgăduit o friptură la viitoarea aniversare.

— Am văzut tot! strigă Hubert care ni se alătură numai în cămașă și fără haină. Automobilul era staționat acolo. (Arătă cu degetul spre un loc nu departe de semafor.) A demarat de îndată ce ai început să traversezi. Fără doar și poate, te aștepta ca să-ți facă de petrecanie!

— Domnul are dreptate, spuse doamna cu câinele aruncându-ne o privire bizară. Tipii ăia nu erau niște *zievereirs*[37].

Înșfăcându-și câinele, se îndepărtă iute. Era mai bine să nu zăbovească în preajma unor oameni ca noi în acele timpuri ale răfuielilor.

Foarte surprins, marele profesionist care eram nu avusese reflexul să noteze numărul plăcii de înmatriculare. Și nici Hubert sau vreun alt martor.

— Ce facem? întrebă Anne care tremura ca frunza. Chemăm poliția?

Am clătinat din cap.

— Nici vorbă. Un om căruia nu-i plac detectivii, dar care respectă câinii, nu poate fi cu totul rău. Mă ocup eu de asta. Cade bine, am cu ce să-mi ocup timpul!

Replica suna bine, dar fără urmă de șofer, fără marca mașinii, era ca și cum aș fi căutat acul în carul cu fân. Nici nu știam ce adevăr rostisem.

16.

Comunist, cu un cuțit între dinți

Federico se ivi în biroul meu în timp ce tocmai încercam să topesc un cub de carne Oxo în apă călduță.

— Murdar! *Assolutamente* murdar!

— E adevărat, Federico. De aceea nu-ți propun o ceașcă.

— Nu face pe deșteptul *con me.* Vorbeam de *questi assassini* care au încercat să te dea gata!

— Știi, bag seamă că tot mai mulți șoferi se cred conducători de tancuri năpustindu-se pe drumul Berlinului. Ar cam fi vremea să se pună în circulație un permis de conducere.

Federico fu cât pe ce să mă strângă de gât.

— Basta cu zeflemeaua, Mickele! Din vina ta, am fost gata s-o pierd pe Anne *in quest'awentura.* Nu-ți dau voie să-i pui *la vita în pericolo*!

Giganticul său pumn căzu peste biroul meu. Imaginându-mi cum ar fi arătat chipul meu dacă mi l-ar fi trântit în obraz, am simțit că mă ia cu fiori. Mai ales când continuă.

— Frații Motta ni se alătură *subito.* Adunare generală în salon. Vom pune la punct *una strategia* deoarece nu ești în stare să veghezi asupra lui Anne.

Agitându-și degetul păros pe sub nasul meu, adăugă pe un ton îndârjit:

— E în interesul tău să fii prezent, *camerata*!

Cu ce drept frizerul de la parter lua în mâinile sale viața mea și pe cea a lui Anne?

— Protestez! Aici nu suntem la Napoli! Refuz să mă las protejat de niște tipi care nu râd niciodată la glumele mele.

Fără să mă asculte, Federico trânti ușa și coborî zgomotos scara. Ducă-se la dracu'! Oftând, m-am lăsat să cad în fotoliu și am înșfăcat *press-papier-*

ul care îmi domolea în mod obișnuit neliniștile. Degeaba făceam eu pe grozavul: trebuia să recunosc că agresiunea aceea mă luase prin surprindere. Brusca ostilitate a lui Madeleine ar fi trebuit să-mi dea de gândit. De când începusem să scormonesc în zona comuniștilor, cineva se înverșuna să-mi pună bețe-n roate. După ce reușise să le convingă pe doamnele Beigelbrot să mă dea la o parte, ținuseră să ne expedieze la spital, pe Anne și pe mine. Fără s-o știu, făcusem progrese cu discreția unui elefant în rut pe teritoriul Dumnezeu știe cărei mișcări clandestine deosebit de paranoice, și cu tot atâta nepăsare ca și cum l-aș fi căutat pe teckelul rătăcit al vreunei cumetre din cartier.

Avertismentul era limpede: stânga-mprejur, aici se trage la vedere. Or, ce face un detectiv de treabă și prost plătit când i se semnalează atât de clar că viața sa este în pericol? Închide gura, își pune dosarul la păstrare și se întoarce acasă, lată cum reacționează un detectiv de treabă. Dar nu eu. Să mă întorc cuminte la câinii călcați de mașini și la datornicii rătăciți? Înseamnă că nu mă cunoașteți bine, domnilor! Degeaba mi-a tot repetat bunică-mea în vremea copilăriei că trebuie să întorci și celălalt obraz atunci când primul nu mai rezistă, cei patru ani de război în timpul căruia noi am oferit ocupantului cei doi obraji și toate celelalte părți ale trupului nostru, dovedeau sminteala acestei povețe.

Am lăsat press-papier-ul pe masă, mai hotărât ca oricând să-mi continui ancheta și să-l pun pe micul isteț care încerca să mă elimine, să plătească factura.

Federico și frații Motta îmi ascultară în tăcere discursul eroic, apoi se întoarseră spre Anne. Uitându-se drept în ochii mei, ea îmi spuse fără nici cea mai mică șovăială:

— Las-o baltă, Michel. Dacă te încăpățânezi, pe cine ai să salvezi? Niște oameni la ananghie?

Copii? Nu, ci pe o anume Madeleine Beigelbrot care nu a încetat să te mintă din clipa în care te-a angajat. Și tu vrei să-ți riști viața pentru ea?

Privirile lui Federico și ale fraților Motta se întoarseră către mine. Nu vă enervați, băieți. „Numai imbecilii nu-și schimbă niciodată părerea", proclamă Paul-Henry Spaak, un ministru care a schimbat de atâtea ori macazul încât este considerat cel mai prestigios dintre oamenii noștri de stat. Eu nu pot face mai puțin. Mi-am ridicat brațele în semn că mă predau. Și, revenit în biroul meu, am sunat la compania de asigurări care îmi furniza din când în când mici dosare de recuperare pentru a le semnala că aveam din nou timp la dispoziție ca să-l consacru pasionantelor lor afaceri. Mult timp.

Îmbrăcându-mi iarăși impermeabilul, am dat din nou de manifestul antiregalist, pe care l-am examinat cu atenție. Am descoperit că tovarășul șaișiu al lui Yann, care figura în fotografia manifestației din prima pagină, își bătea joc de mine. Da, de mine! Și avea dreptate: Madeleine, Federico și chiar și Anne îi împărtășeau părerea! Privirea-i ironică se afla, fără îndoială, pe pagina întâi a tuturor celorlalte gazete republicane din țară, cu aceeași legendă: „Michel Van Loo e un fraier!" Am vrut să am conștiința împăcată. În mijlocul haosului care încărca tăblia biroului, am regăsit documentația pe care mi-o încredințase Louis la Universitate.

Frunzărind prin colecția sa de reviste, am remarcat ce mult se schimbase tonul în doar câteva luni. La eliberare, stângiștii chemau deschis la greva politică, la schimbarea de regim, la revoluție. Este adevărat că primele guverne apărute după război numărau în rândurile lor miniștri comuniști. Siguri că exprimă sentimentele opiniei publice, republicanii își etalau refuzul față de revenirea regelui în Belgia, dar, după declanșarea războiului rece și a vânătorii de

stalinişti, partidul comunist se reîntorsese în opoziţie la ordinul Moscovei şi scorul său electoral se evaporase în ritmul răcirii relaţiilor cu Rusia, iar majoritatea revistelor se prăbuşise. Cele care subzistau, adoptau un ton, în mod clar, mai puţin provocator. Am continuat să cercetez. Exista cumva vreun mijloc de a da de urma amicului lui Yann? Sau trebuia să merg până la cele publicate în momentul în care revendicările radicale erau la modă? La vremea respectivă, dacă amicul lui Yann era la fel de activ pe cât lăsa să se creadă locul său din fruntea manifestaţiei, cu siguranţă că mai participase şi la alte demonstraţii, poate că scrisese şi articole. Dar cum să-l identific în mijlocul tuturor celor care colaboraseră la presa republicană şi stângistă de trei ani încoace? Citind atent numele celor responsabili cu diferitele publicaţii, am descoperit că editorul manifestului în care îl recunoscusem pe prietenul lui Yann, un anume V. Piepers, era şi cel al unui ziar efemer intitulat *Tribunul Poporului,* omagiu provocator şi naiv adus gazetei revoluţionare a lui Gracchus Babeuf, unul dintre prietenii lui Robespierre. Pe prima pagină a fiecărui număr figura un editorial înflăcărat, semnat Gracchus, care făgăduia de fiecare dată cititorilor săi seara cea mare pentru a doua zi. (Oare, lipsind Bastilia din Bruxelles, şi-ar fi îndemnat militanţii, la clipa potrivită să se facă stăpâni peste Manneken-Pis[38]?) Ziarul, vai, îşi dăduse duhul înainte de zorii acelei faimoase seri.

Articolele amestecau într-o drăguţă dezordine atacurile împotriva leopoldiştilor cu cele împotriva capitaliştilor. Nu fără paradoxuri. Într-unul dintre editoriale, Gracchus afirma că polemica între republicani şi regalişti ascundea un plan diabolic vizând ruperea ţării în două: un soviet la sud şi o entitate catolică la nord, spre marea bucurie a capitaliştilor care ar face din ea un cap de pod spre a se răspândi în tot restul Europei. Iată genul de literatură oferită drept hrană sărmanului popor de

către cei care se proclamau moștenitorii Revoluției franceze…

Răsfoind diferitele numere ale *Tribunului,* am remarcat locul important acordat sindicatului camionagiilor, ale cărui manifestări și luări de poziție erau sistematic la mare cinste. Unul dintre articole era chiar ilustrat cu faimoasa fotografie a defilării de protest din fața sediului partidului socialist în care îl reperasem pe amicul lui Yann, aceeași poză reprodusă în manifest. Sindicatul participa, fără îndoială, la finanțarea revistei. Mi-am adus aminte că frații Motta erau camionagii, iar unul dintre ei era delegat sindical al întreprinderii sale de transport. O frumoasă carte de vizită pentru a-i aborda, înconjurat de toată încrederea, pe conducătorii sindicatului și, cu un pic de noroc, de a ajunge până la faimosul amic al lui Yann. Numai că, după reuniunea organizată de Federico, a le cere ajutorul însemna să mi-o ridic pe Anne în cap: tocmai îi făgăduisem solemn că voi lăsa totul baltă. Evident, doar imbecilii nu se schimbă niciodată etc.

— E simplu, exclamă Hubert. Spune-i întocmai ce mi-ai povestit acum mie.

— Știi foarte bine ce îmi va răspunde: de ce te îndărătnicești să-l cauți pe Yann? Poate doar ca să-ți capeți mica răsplată de la Ma-de-leine! Parcă o aud!

Am dat la o parte paharul cu bere care nu-mi lăsa decât un gust de carton fără să mă reconforteze sau să-mi potolească setea, și am comandat niște cafea, spre marea surpriză a scumpului meu farmacist.

— Dacă vrei, am să-ți prepar niște pilule cum știu eu care îți vor ridica rapid moralul.

— A! Ai izbutit să fabrici tu niște pilule care conving oamenii să bea bere *gueuze*? Hotărât lucru, în ziua în care îți vei cere naturalizarea, bizuie-te pe mine, dragul meu Hubert. Voi depune

mărturie pentru modul exemplar în care ai asimilat moravurile țării noastre.

În timp ce chelnerul punea cafelele pe masă, se ivi Rebeka împingând un cărucior. Bebelușul abia se trezise. Protestele lui făceau să vibreze geamurile bistroului. Rebeka îl luă în brațe și începu să-i îngâne un cântecel în rusește. Copilul se potoli pe dată. Chelnerul se grăbi să aducă niște lapte călduț pe care Hubert îl turnă în biberon în timp ce îi rezuma Rebekăi, în poloneză, conversația noastră.

— De ce te temi atât de mult să-i spui lui Anne? întrebă ea, fixându-mă cu ochii ei mari și adânci.

Am protestat:

— Da' nu mă tem!

Dar n-am rezistat multă vreme sub privirea ei cercetătoare.

— De acord, ai dreptate. Nu îndrăznesc să-i mărturisesc că refuz să las lucrurile baltă. E o provocare pe care o accept. Onoarea mea care trebuie spălată. Un orgoliu prost plasat. Nu contează cum explici. Țin să descopăr dedesubtul acestei afaceri. Dar o cunoști pe Anne. Nu mă va înțelege.

— Dovadă că nu ai destulă încredere în ea, remarcă Rebeka punându-și din nou fiul în cărucior.

— Dacă tu crezi cumva că șovăi între Madeleine și Anne, te înșeli.

— Nu asta e problema, explică Rebeka. Adevărul este că nu știi foarte bine ce vrei în viață și nici ce aștepți de la ea. Încă nu ți-e clar la ce anume trebuie să ducă relația voastră: o simplă legătură, o căsătorie sau ce altceva?

Am dat nervos din cap. Detestam să-mi analizez sentimentele. Sau, mai degrabă, nu mă simțeam în stare de așa ceva. Mă făleam că întrețineam cu Anne o relație bazată pe libertate reciprocă. Că trăiam de la o zi la alta. Și iată că Rebeka tocmai îmi aruncase la coș frumoasele teorii despre

amorul modern pretinzând că ele mascau incapacitatea mea de a-mi asuma responsabilități. În fața ei, mă simțeam dezarmat, incapabil să argumentez.

Hubert și Rebeka ieșeau din patru ani de infern pe care îi trăiseră împreună, sudați unul de celălalt. Scăpând ca prin miracol din lagărele morții, care îi pândea în fiecare zi, la fiecare oră, și în care pieriseră familiile lor și majoritatea coreligionarilor. Prin comparație, considerațiile mele despre dragoste și despre raporturile noi între bărbat și femeie păreau puerile și jalnice. Gândindu-mă iarăși la suferințele cărora le supraviețuiseră, îmi dădeam seama cât de lașă era atitudinea mea. La fel de lașă precum comportamentul meu în timpul războiului. În vreme ce Hubert și Rebeka cochetau cu moartea, eu mă pitulam într-un birou al Administrației, pașnic și (mai mult sau mai puțin) cald, așteptând ca soldații aliați să-i alunge pe ocupanți și având drept unică preocupare grija de a înfrunta când și când delirurile lui madam' Potachnick. Ah! Liniștita lașitate a cetățenilor din democrațiile ieșite din război, cetățeni care de acum tac mâlc deoarece se cred învingători. Eram unul dintre ei și nu eram deloc mândru.

— Ce mai aventurier sunt! am tras concluzia clătinând din cap și silindu-mă să zâmbesc.

— Chiar mă întreb ce-o fi găsind Anne la tine… spuse Hubert.

— Hubert, ajunge! interveni Rebeka.

Urletele bebelușului, care brusc ne amintea că era și el pe acolo, puseră, din fericire, capăt acestei enervante conversații.

Reîntors la birou, am trecut pe la salon și i-am șoptit lui Anne, ocupată să-i vopsească părul unei cucoane solide, sub privirea inchizitorială a lui Federico, că aveam lucruri importante să-i explic. Îmi făgădui să treacă pe la mine la sfârșitul zilei de lucru.

∵

— Ei, atacă Anne, frumoasa blondă a venit la tine acasă plânsă? S-a târât la picioarele tale agitându-și fundulețul ei frumos și implorându-te să-i ierți răutatea?

Cumpărasem vin, niște pui și pregătisem salata. Reușisem chiar să fac rost de două prețioase roșii care tronau pe masă ca niște oaspeți de onoare.

Hubert și Rebeka mă convinseseră să fiu deschis și sincer. În pofida modului deranjant în care a intrat ea în subiect, am încercat să nu mă las descumpănit de sarcasme și i-am explicat de ce nu mă puteam hotărî să las baltă afacerea Beigelbrot. După ce mi-am încheiat pledoaria, ea nu s-a ridicat, însemna și asta ceva…

— Să nu lăsăm puiul să se răcească, spuse ea fără alt comentariu. Ar fi o crimă.

La sfârșitul cinei, pe care o devoraserăm fără să schimbăm practic nicio vorbă, în timp ce mușcam zdravăn din roșia răcoroasă în chip de desert, ea mormăi:

— N-ai decât să spui ce vrei, Michel, și toată lumea știe că vorbești bine, n-ai să-mi scoți din cap ideea că fesele lui Madeleine au o anumită influență în decizia ta.

Cum eram pe punctul să protestez, continuă în timp ce un jet de suc de roșii țâșni pe pantalonii mei, taman între picioare.

— Ce mărturisire… zise ea. Să nu mă crezi orbită de gelozie. Dar situația noastră nu este limpede.

— Vrei să te cer în căsătorie? Doamnă Anne Van Soest, îl accepți ca soț pe domnul Michel Van Loo?

Ea izbucni în râs.

— Și mai ce? Îmi place libertatea la fel de mult ca și ție. Dar în ziua în care am să doresc un alt tip, am să ți-o spun direct. Făgăduiește-mi că ai să faci la fel.

M-am scărpinat în cap.

— N-ai impresia că am luat-o razna? Între căutarea amicului lui Yann și viitoarele tale partide de-a capra cu nu-știu-cine, cred că am ratat câteva trepte ale raționamentului…

— Te-ai gândit la riscurile pe care ți le asumi? Oamenii ăia nu sunt niște glumeți. Au dovedit ieri că sunt gata să-și elimine dușmanii fără să se lase opriți de vreun scrupul.

— Atitudinea lor dovedește mai cu seamă că sunt niște excelenți cinefili care au văzut *Scarface* și au apreciat Masacrul din noaptea Sfântului Valentin[39]!

— Așa e, n-ai decât să râzi. Profită atâta timp cât nu ne e găurită burta de vreo frumoasă bucățică de plumb! Dacă te duci să-i provoci în bârlogurile lor, păzea la ce te amenință! Va trebui să trăiești mereu cu băgare de seamă, să-ți schimbi adresa. Să trăiești ascuns înseamnă să trăiești ca un cadavru. Când ne vom mai vedea? La asta te-ai gândit? Țin la tine, Michel. Foarte mult. Nu vreau să-mi petrec zilele și nopțile întrebându-mă dacă mai ești în viață sau dacă nu cumva vreun colet capcană ți-a smuls mâna.

— Of! Hai să ne potolim! Imaginea comunistului cu un cuțit între dinți începe să devină istorie, nu crezi?

— Mașina care aproape că ți-a atins pantalonii a fost ieri. Încă mai miroși a benzină.

— Ei, haide, Anne! Amicul meu Louis, da, profesorul Tieleman, ei bine, este comunist! Îl vezi petrecându-și duminicile înfundând cu nitroglicerină un pachet cadou destinat mie sau trăgând împotriva mea când cobor din tramvai în Piața Binefăcătorilor?

— Ei și? Federico e și el în partid.

— A, da?

— Mda. Ca și frații Motta. Nu dinspre ei vine primejdia.

— Dar nici dinspre republicani. Dacă Guvernul organizează mâine un referendum, cel puțin

jumătate dintre valoni și bruxelezi vor vota împotriva regelui. Băcanul din colț, bătrânul funcționar care locuiește la etajul de dedesubt, bibliotecarul comunal. Îi socotești pe toți drept comuniști?

Enervată, Anne se ridică de la masă, agitându-și brațele.

— Încerci să mă ridiculizezi, Michel? Cei pe care îi cauți tu nu au în mod evident nimic de-a face nici cu Louis, nici cu Federico și nici cu băcanul tău! Tu alergi după o bandă de deviaționiști, paranoici și țicniți, foarte hotărâți să fluture o bucată de dinamită pe sub nasul tuturor celor care au o mutră ce nu le este pe plac. Și tu te mai întrebi dacă mirosul îi va ațâța? Și toate astea pentru ce, Doamne Sfinte?

— Nu pentru mare lucru, de acord, dacă te plasezi pe plan profesional. Dar nu mai este vorba de Yann Beigelbrot. Te-au atacat pe tine. Și asta nu suport.

— Nu suporți. Mie mi-ai cerut părerea?

— Păi, da, am îngăimat eu.

— Dar nu m-ai ascultat, s-ar zice. Îți cer s-o lași baltă. Iar tu faci taman pe dos! N-am nevoie de un mascul viril și decis să mă protejeze de bărbații care locuiesc în cavernele vecine! Foarte mulțumesc!

N-am încercat s-o opresc atunci când a ieșit trântind ușa. La ce bun să ajungem să ne luăm la bătaie? Eu sunt un pacifist. În orice caz, cu femeile. Dând ușor perdelele în lături ca să văd dacă avea să șovăie, am văzut-o părăsind imobilul fără să se întoarcă și îndepărtându-se cu pas hotărât în direcția stației de tramvai.

În ce viespar m-am băgat? Izbutisem să atrag asupra mea fulgerele Dumnezeu știe cărei mișcări teroriste și, totodată, să mă cert cu doamnele Beigelbrot, cu Federico și, ca să pun capac, cu Anne. Era atât de ușor să las totul baltă… Și astfel să-i dovedesc lui Anne că o iubesc. Dar să renunț,

să mă întorc la ordine ca un soldat mărunt și cuminte, era oare asta o dovadă de dragoste? O forță lăuntrică, necontrolată, mă împingea din spate să-mi continui investigațiile. Dacă nu dezlegam acest mister, pe care îl simțeam la îndemână, știam că voi regreta toată viața. Părăsisem Administrația ca să-mi șterg rușinea de a mă fi comportat cu atâta lașitate în timpul războiului. Iar acum urma să dau înapoi la prima ocazie care îmi era dată ca să-mi demonstrez mie însumi că încetasem să mai plec spinarea?

Soneria telefonului îmi întrerupse cugetările. Ceasul meu deșteptător indica orele trei dimineața. Nu reușisem încă să lipesc geană de geană.

— Michel Van Loo? întrebă o voce răgușită, necunoscută și neplăcută.

— Știți cât e ceasul?

— În locul dumitale, m-aș opri din colaborarea cu polițaii, domnule Van Loo. Să nu crezi cumva că ticăloșii au pus din nou și definitiv mâna pe țară. Epurarea nu s-a terminat. Spune-le prietenilor dumitale: dușmanii poporului vor fi eliminați unul câte unul. Iar dumneata te-ai pus prostește în capul listei.

Închise înainte de a mă fi lăsat să scot o vorbă. Oricum, ce-aș fi putut replica? Logoreea sa îmi încurca și mai mult ideile. De aceea poate că am și adormit curând. Până și nefericirea e bună la ceva…

∵

Când m-am trezit, eram mai curând confuz. După trei cești de cafea și un zdravăn spălat cu apă rece, a fost și mai rău. M-am lungit pe canapea, cu ochii ațintiți în gol, incapabil să iau fie și cea mai mică inițiativă. Evenimentele din ultimele ore se tot reluau în biata mea căpățână. Spectacolul era permanent, dar nu foarte vesel, și nu exista ieșire secundară ca să pot scăpa. Abia atunci două fraze ale corespondentului meu anonim din noaptea trecută îmi reveniră în minte: „Să nu crezi că

ticăloșii au pus din nou și definitiv mâna pe țară. Epurarea nu s-a terminat". Citisem prostiile astea recent. Eram sigur. Dar unde? În *Tribunul Poporului,* desigur! într-unul dintre editorialele semnate Gracchus. Dar oare ce admirator al acelui gazetăraș mergea până la a-mi recita proza cronicarului său favorit în toiul nopții? Unul dintre cititorii săi intoxicați care, la fel ca mine, nu izbutea să doarmă? Sau poate că autorul însuși îmi făcea cinstea unei dedicații personale? În orice caz, amicul meu Louis avusese fler încredințându-mi stiva de ziare vechi. Tocmai în acel coș plin cu crabi vârâsem eu mâna. Ceea ce îmi trezi amintirea dureroasă a scenei avute cu Anne. Și a bombănelilor lui Federico. După ce mi-am băut prima ceașcă de cafea instant a zilei, m-am simțit mai hotărât ca oricând să n-o pierd pe Anne. Și, de asemenea, să nu mă las călcat în picioare. Agreabilă senzație care îmi accentuă migrena.

Când am sosit la birou, am trecut prin salonul de coafură. Anne îmi întoarse în mod fățiș spatele iar Federico îmi lansă:

— Suntem în întârziere, Mickele! Nu e momentul să deranjezi *il personale*!

Ceea ce nu-mi dădu nici măcar curajul să urc scările. În piață, bistroul meu obișnuit era închis. Văzându-l prin geamul farmaciei pe Hubert discutând cu trei clienți, am șters-o. Soarta mi se părea că îmi arată o singură direcție: frații Motta. Ce mai aveam de pierdut?

De la fereastra biroului, am pândit plecarea lui Anne. Nu mă așteptam să urce ca să mi se alăture, ca de obicei, la sfârșitul zilei. Dar văzând-o îndreptându-se spre Piața Binefăcătorilor fără să arunce măcar o privire spre mine, am simțit că mi se frânge inima. După ce ea se făcu nevăzută, am coborât, înghițindu-mi tristețea, ca să-l găsesc pe Federico, care era ocupat cu verificarea încasărilor și cu închiderea registrelor contabile. Din fericire, părea prea ostenit ca să mă ia la refec și să mă dea

pe ușă afară. Dar se făcu că nu mă ascultă în timp ce eu îi explicam de ce voiam să reiau ancheta despre Yann. Fie și cu prețul unei crize în relația cu Anne. Datorie de onoare, cuvânt de bărbat, revanșă asupra mea, asupra lașității mele trecute. Cuvinte pe care Federico le înțelegea. După ce mă lăsă să vorbesc, își rândui hârtiile și, după o lungă tăcere, își ridică ochii spre mine.

— Să bem un pahar, Mickele. Și mergem să-i vedem pe frații Motta, zise el scoțând sticla personală de grappa din dulapurile cu șampoane.

— Nu te deranja, Federico. Aș vrea binecuvântarea ta. Nu vreau să te vâr în lupta mea.

Cu paharul în mână, mă fixă cu o căutătură furioasă:

— Dacă ar fi pentru *il lavoro,* nu te-aș ajuta. Și le-aș spune fraților Motta să te trimită *a la porta.* Dar ca să rezolvi o problemă personală, e altceva. *A questi dizgraziati,* o să le punem noi pielea-n băț! Adevăratul comunism înseamnă *la lotta per liberare il popolo.* Nu e un instrument de teroare. Hai, să mai bem un pahar de grappa și plătesc eu taxiul.

— Taxiul, Federico? Nu cumva începi să devii burghez?

— Doar n-o să luăm tramvaiul ca să mergem să-i combatem pe *assassini*! Hai, Mickele! *Coraggio,* ce naiba! Hai să ne dăm mari, *per il nome del dio*! Până și infanteriștii au luat taxiul ca să plece la luptă pe Marna!

17.

Arginții lui Stalin

Împrejurimile canalului mai păstrau încă numeroase urme ale ultimelor lupte din cursul războiului și ale bombardamentelor aliate. Când vedeai zidurile mari și oarbe ale întreprinderii „Giovanni Canolle – Transporturi internaționale" cu urmele unsuroase, dârele negre și geamurile sparte, îți imaginai că o bombă spulberase interiorul vechii clădiri industriale, la fel ca pe multe alte imobile vecine, abandonate în ruină, ale căror fațade începeau să fie mâncate de o vegetație cenușie. Dar, după ce treceai de cele două mari porți din lemn, descopereai un garaj modern, forfotind de activitate sub lumina artificială a lămpilor mari de atelier, și cinci camioane, nu chiar noi, dar cu grijă întreținute.

Puși la curent cu proiectele mele de către Federico, frații Motta s-au dus să telefoneze din cabina publică a garajului instalată lângă intrarea în birouri. Au avut, pare-se, multă bătaie de cap să dea de urma interlocutorului sau mai degrabă să-l convingă să ne primească. I-am văzut trecându-și unul altuia receptorul și dând din cap tot mai nervoși. În cele din urmă, au izbutit să-l facă să accepte și ne anunțară că secretarul general al sindicatului camionagiilor ne aștepta. Frații Motta aveau mai multe resurse decât păreau. Să nu uit acest lucru.

Sindicatul era găzduit nu departe de acolo, într-o clădire ceva mai puțin distrusă decât garajul Canolle. Trei tipi cam dubioși ne întâmpinară la intrare întrebându-ne din vârful buzelor cine eram și ce voiam. Eram siguri că nu ne înșelasem în privința adresei? Adevărați comici, băieții ăștia – ne-ar fi luat la pumni fără șovăială dacă am fi înaintat vreun pas sau dacă am fi lansat vreo

replică ce-ar fi riscat să-i facă să rânjească din buzele lor zdrelite. Dar, la vederea fraților Motta, se dădură la o parte cu grația și iuțeala unei cortine de teatru și se cufundară din nou în lectura ziarului hipic.

Cei doi Motta cunoșteau locurile. Fără ezitare, ne conduseră să urcăm două rânduri de scări, să străbatem trei coridoare cu ziduri strâmbe înainte de a ne opri în fața unei uși cu geam, slab luminată. O voce bolovănoasă, deformată de abuzul de tutun, ne strigă să intrăm. Un birou întunecat ale cărui ferestre se deschideau spre niște ziduri înalte înnegrite de fum, încărcat de hârtii în dezordine, cu o lampă atârnând din tavan, acoperită cu un abajur metalic, și câteva scaune desfundate.

Cu un gest obosit, un bărbat gras, în cămașă, cu țeasta cheală, lucind de sudoare, cu obrajii fleșcăiți, având un trabuc puturos lipit de buze, ne făcu semn să ne așezăm. Federico și cu mine am luat loc pe câte un scaun. Cei doi Motta rămaseră în picioare, cu brațele încrucișate. Am scos fotografia pe care mi-o încredințase Madeleine.

— L-ați întâlnit pe vreunul dintre tipii ăștia doi?

— Ar fi trebuit să-i întâlnesc? rânji el înșfăcând poza pe care o privi fix, înălțându-și colțurile buzelor. Trabucul îi urmă mișcarea, obrajii căzuți de asemenea. Frații Motta dădură ușor din cap.

— Mda. Bun. Ei și? zise el, lovind ușor cu degetul în amicul lui Yann din poză.

Îmi veni brusc o idee.

— El era cel care venea să strângă banii de abonamente la *Tribunul Poporului,* nu-i așa?

Tresări și îi contemplă pe cei doi Motta cu un aer perplex, întrebându-se în mod evident în ce echipă jucau.

— I-ai cumpărat dumneata businessul sau cum stau lucrurile? spuse el în cele din urmă, cu un oftat aproape resemnat.

Brusc, Federico se ridică și se apropie periculos de aproape de secretar, mai să-l atingă.

— Drept ce ne iei, *camerata*?

Bărbatul cel gras se trase prudent înapoi și își înălță brațele, lăsând la vedere două rotocoale umede sub braț.

— Ssscuzați, îngăimă el. N-am păstrat o amintire prea amicală de la individul ăla.

— Nu ești prea recunoscător, domnule secretar general. Când, de fapt, *Tribunul a* relatat atât de fidel, în fiecare din numerele sale, pasionantele activități ale sindicatului dumitale.

— Dacă ai ști cu ce preț…

— Înțeleg. Îți mai amintești numele șmecherului care te storcea de bani?

Omul clătină din cap ca și cum informația respectivă dormea foarte adânc ascunsă sub mai multe straturi de grăsime, într-un ungher îndepărtat al creierului său. Ne lansă o privire vicleană.

— Nu l-am știut niciodată.

Mințea. Ceva îl reținea să-l denunțe pe micuțul lui camarad.

— Și zi așa, interveni Federico, tu strecurai banii *del sindacato* în buzunarele unui necunoscut fără chitanță? *Molto generoso* din partea ta… Membrii sindicatului au să aprecieze…

Le făcu cu ochiul fraților Motta, impasibili, absenți.

— Ne iei drept niște *cretini*?

— Regret, domnilor. Chiar nu vă pot ajuta mai mult. Trebuie să-mi protejez organizația. V-am spus deja prea multe.

— O ultimă întrebare: când ți s-a terminat abonamentul?

Ezită, se scărpină în cap și, în cele din urmă, rosti din vârful buzelor:

— Apariția *Tribunului* s-a întrerupt acum opt-nouă luni, cred. Presupun că sursele de finanțare secaseră.

Opt-nouă luni? Chiar perioada dispariției lui Yann. Să fie cumva o coincidență?

— Cum i-ai explicat acelui domn că puneai capăt… abonamentelor?

Omul își trecu limba peste buze, fără să-și miște trabucul din loc, și murmură:

— Discuția s-a încheiat, domnilor. Am încredere în frații Motta că nimic din toate astea nu va ajunge la urechi străine…

În tăcerea care urmă, se auzi limpede glasul unuia dintre cei doi Motta:

— Candido Ordinez, un refugiat republican spaniol. Cel puțin, așa pretindea el.

Bărbatul cel gras, năucit, se uită fix la frații Motta ca și cum nu putea crede că ei cutezaseră să bage gol împotriva propriei echipe. După care dădu din umeri.

— Mda, Candido… Un prenume care i se potrivea la fel de bine ca o rochie înflorată pe umerii lui Marcel Cerdan[{40}].

— Dar care avea mijloacele de a-ți face felul dacă nu i-ai fi făcut jocul…

— În ziua în care îmi voi scrie memoriile, veți afla, poate. Nu înainte. Epoca noastră a devenit îngrozitor de complicată. Organizația noastră are importante responsabilități. Un pas greșit, și atunci muncitorii sunt cei care plătesc oalele sparte. Aproape că regret anii războiului, când puteai atât de ușor să-i deosebești pe cei buni de cei răi. Astăzi, încearcă să pricepi de ce adversarii noștri cei mai răi se află în propria noastră tabără. Chiar și în sânul partidului (prezența mea alături de Federico și de frații Motta îl făcea să creadă că eram și eu unul dintre membri), trebuie necontenit să facem o triere. Să rămânem constant în gardă. Mulți dintre tovarășii noștri sunt în secret contaminați de capitaliști și de fasciști, care se folosesc de ei pentru a ne duce la implozie.

— Ca de pildă acest Candido?

Dădu din umeri.

— Nu contează individul ăsta. Oricum, după cele ce mi-au explicat cei doi Motta la telefon, nu pe el îl căutați, ci pe celălalt tip, de colo, din poză. Iar pe ăla nu l-am văzut niciodată. Cine e?

— Yann Beigelbrot, fost pilot RAF, care a lucrat, după întoarcerea guvernului de la Londra, la Ministerul Afacerilor Externe.

— Beigelbrot? Parcă numele îmi amintește vag de ceva.

— De tatăl lui, poate? Alfred Beigelbrot, membru al Consiliului Ordinului Avocaților, ucis împreună cu alți ostateci cu puțin timp înainte de căderea Bruxelles-ului.

Clătină din cap.

— Nu, nu poate fi asta. Ce vă face să credeți că acest Candido este legat de dispariția lui Yann Beigelbrot?

I-am explicat descoperirea fotografiei în care el merge în fruntea unei manifestații, coincidența între editorul manifestului antiregalist și cel al *Tribunului.* Apoi, amărăciunea lui Yann față de imobilismul politicii belgiene, decepția sa că perioada de după război nu dusese la un regim nou, brutala sa demisie din postul ocupat la minister și plecarea sa în noaptea următoare, toate datele care dădeau impresia unei decizii bruște din partea sa de a o rupe cu mediul său pentru a alege activismul politic.

— Cam multe presupuneri. Dacă acest Yann Beigelbrot s-a lansat într-o aventură politică, de ce credeți că s-a sfârșit prost? Poate că e în deplină fericire într-o ascunzătoare clandestină, între două militante frumoase care îi pregătesc prânzul și dinamita?

— Familia este fără vești de la el de aproape un an. Or, în cele mai proaste momente ale Ocupației, Yann a avut mereu grijă să comunice cu părinții săi pentru a-i înștiința că trăiește. Mama sa este grav bolnavă de nervi. El știe că tăcerea sa o va ucide.

— Dispariția lui se petrece în aceeași perioadă cu aceea a lui Ordinez, interveni Federico făcând aceeași deducție ca și mine. Dumneata crezi în hazard?

— Înțelegi acum de ce este atât de important să pricepem în ce condiții s-a întrerupt… ăăă… subscripția dumitale la *Tribunul,* am continuat eu. E de mirare că acest Candido Ordinez, care deține mijloacele de te stoarce ca pe o lămâie, nu are nici cea mai mică reacție atunci când dumneata îl anunți că datoria este ștearsă și că e cazul să te lase-n pace. Recunoaște că îți poți pune această întrebare. De ce oare secretul care îi permite să te șantajeze nu mai are, dintr-odată, nicio valoare?

— Tovarăși, discuția s-a terminat, spuse o voce blândă care ieșea din penumbra încăperii.

Un bărbat subțirel, cu un chip șiret, împestrițat de urme de vărsat, înaintă agale spre noi. Din cauza întunericului din încăpere, nu-mi dădusem seama de prezența sa în timpul discuției, așa cum stătea așezat într-un fotoliu adânc, în colțul cel mai îndepărtat al biroului.

— Tovarășul sindicalist v-a dat informațiile pe care le doreați. În schimb, contăm pe dumneavoastră să ne precizați în ce vizuină se ascunde șobolanul de Ordinez. Când îl veți fi găsit și vă va fi ajutat să dați de urma acestui Yann Beigelbrot, cel puțin așa trag nădejde, vom avea și noi câteva întrebări să-i punem. Ne poate ajuta să lichidăm câteva conturi rămase deschise în registrele noastre.

— Vreți să vi-l livrăm pe Candido?

— Acesta este prețul discuției noastre. Frații Motta ne-au promis, spuse el întorcându-se spre cei doi frați care aprobară din cap.

— De ce nu? întări Federico. Îmi pare a fi *un mascalzone, un dizgraziato.*

— Dumneata ce spui? întrebă omulețul cu un zâmbet care nu-mi plăcea.

— N-am niciun motiv să-l protejez, am spus eu, fără să mă angajez la mai mult.

Simțindu-mi reticențele, omul mă fixă cu o privire neplăcută, dar nu stărui.

∵

— Ai nimerit la fix, Mickele, când l-ai ochit pe tipul ăla numai pentru că fusese tras în poză cu Yann al tău. Cu siguranță ești *un grande detettivo.*

Federico își înălță paharul în sănătatea mea. Venind din partea lui Federico, complimentul mă ungea la inimă. Părea să fi uitat de consiliul de război din ajun, la care fusesem aproape condamnat să fiu împușcat.

După ce îi lăsasem pe frații Motta la garajul Canolle, ne întorceam spre căminele noastre, cu popas obligatoriu la bistroul din Piața Binefăcătorilor, când ni se alătură Hubert. Ne văzuse coborând din tramvai în fața farmaciei. De îndată ce se așeză în fața cești aburinde de cafea, am făcut rezumatul discuției cu secretarul sindicatului.

— Am impresia că imaginea lui Yann după întoarcerea sa de la Londra începe să capete contur. Până acum, dădea impresia unui tânăr singuratic și acrit pe care exilul îl îndepărtase de foștii prieteni rămași în țară și care își pierduse și logodnica, sedusă de propriul său tată. Nici familia, nici colegul său de birou nu îi cunosc vreo legătură sau vreun prieten. Dar noi descoperim treptat secretele anturajului său. Rosa, pe care el continuă fără îndoială s-o vadă, în pofida tăgăduielilor ei. Și mai cu seamă, într-una dintre rarele sale fotografii, el apare în compania unui om pe nume Candido Ordinez. Fața monedei înfățișează un bărbat aparent onorabil, refugiat spaniol, republican, antifascist. Reversul, în schimb, dezvăluie un afurisit de magician, care a izbutit, datorită unui truc misterios, să golească vreme de câteva luni casieria sindicatului camionagiilor.

Dintr-un motiv necunoscut, magia sa încetează brusc să mai funcționeze. Caleașca din basm a redevenit dovleac. Sindicatul care, până atunci, plătise fără să protesteze, închide robinetul. Iar Candido al nostru, lipsit de monedele sale de aur, se pierde în peisaj. Exact în același moment ca prietenul său Yann. Abandonat de sindicat, cu siguranță hăituit de partid, Candido se ascunde. Totuși, și-a păstrat niște aliați sau și-a făcut alții noi. O organizație ai cărei membri nu ezită să mi se pună de-a curmezișul, fără să se sinchisească de pagubele pe care le pricinuiesc atunci când mă iau în colimator, în timp ce eu, fără să-mi dau seama, mă apropii de bârlogul lor…

— Chiar că sunt în ceață! exclamă Federico. Dar *capisco molto bene* de ce Anne îți cere să ieși *subito* din mizeria asta! Toate astea nu miros bine! Deloc bine!

Anne… În febra emoției, uitasem cu totul de supărarea ei. Când Federico are să-i povestească raidul nostru la sindicatul camionagiilor, cu siguranță are să-mi trântească definitiv ușa-n nas. De data asta nu mai era doar un singur nebun care încerca să-mi facă de petrecanie cu mașina sa. O întreagă asociație de smintiți era lansată pe urmele celor care se interesau cam prea de-aproape de Yann Beigelbrot.

— Pare clar că Yann nu era militant comunist. Dar în privința lui Candido, lucrul e mult mai puțin sigur. Ba dimpotrivă, dacă sindicatul s-a arătat atât de generos cu el, cu siguranță o făcea cu binecuvântarea partidului. Prezența acelui tip în birou în timpul discuției, în mod evident un comisar politic, e un semn care nu înșală. De ce a pierdut Candido brusc încrederea lor? Cu experiența ta, Federico, tu ghicești în mod sigur mai mult decât mine.

Frizerul meu favorit își privi paharul cu un aer visător.

— Nu pentru că am fost *comunista,* eu… Știi, un popă nu cunoaște toate *le combinazioni machiavellici* ale episcopilor și cardinalilor! Eu nu cunosc nimic despre partidul belgian. Și nici despre cel italian! Roma e departe de Puglia. Bun, dacă vrei *informazioni* despre partid de la Brindisi, pot să-ți povestesc o sumedenie. Nu doar sărăcia m-a făcut să părăsesc frumosul meu oraș alb. În sânul celulelor, *la temperatura* crescuse cam mult pentru mine…

A urmări explicațiile lui Federico era tare greu, atât de mult se agita făcând mișcări cu brațele pentru a-și sublinia frazele. Hubert, care îl asculta în tăcere, părea încă și mai pierdut decât mine. Dar îl încuraja prin mici semne din cap. Am făcut și eu la fel, cerând să ni se mai aducă un rând. Ceea ce îl făcu s-o pornească din nou.

— În timpul războiului, partizanii erau *tutti uniti* ca degetele de la mână. Ca aici, așa cum a zis secretarul. *Ma, con la venuta degli americani,* cu prăbușirea fasciștilor, toată acea frumoasă *solidarità* s-a dus pe apa sâmbetei și s-a spart ca un balon prea umflat. Bum! *La lotta delle classe?* Ce glumă! Nu era decât *la lotta* pentru putere, pentru funcții. Chiar și în sânul partidului. În ciuda epurărilor succesive, lupta bântuia permanent. Dar, dacă tot vorbim de epurare, apoi să știți că s-a făcut epurare, mai ceva ca purgațiile zbirilor lui Mussolini cu uleiul lor de ricin! Staliniștii pretindeau ascultare oarbă față de ordinele cele mai idioate venite *direttamente da Mosca.* Troțkiștii încercau să-i arunce pe staliniști peste bord, naționaliștii voiau *un comunismo italiano, indipendente da Mosca.* Unii visau la experiența iugoslavă, de pe partea ailaltă a mării, și la felul în care Tito se scutura de tutela *dei sovietici.* Ce mai harababură! Nu-ți mai spun ce se distrau polițaii și americanii. Aveau agenții lor *in tutti questi campi.* De răfuieli nu mai vorbesc! Toată lumea se ferea de toată lumea. În fiecare zi era câte un proces

popular. Iar când un tip dispărea, nu știai dacă trupul lui era pe fundul mării, în închisoare la Moscova sau la Roma, *rifugiato* la New York sau ascuns în munți…

— Istoria ta ne duce al naibii de mult cu gândul la relațiile dintre Candido și sindicat: aliați o vreme, apoi dușmani de moarte. Partidul și conducerea sindicatului or fi aflat despre el ceva deloc în regulă…

— *I comunisti* și banii nu au făcut niciodată casă bună, observă Federico.

— Lasă genul ăsta de fraze în seama propagandei, tovarășe, i-o tăie Hubert. Din ce crezi tu că trăiește partidul? Din amor și apă chioară?

Federico clătină din cap.

— Niciodată puterea lui Stalin n-a fost atât de *grande,* nici măcar în vremea marilor procese. Victoria asupra nemților, Europa Centrală pe care i-au făcut-o cadou Roosevelt și Churchill, *tutto questo* l-a făcut beat după putere și l-a făcut să ia decizia să-i elimine pe *tutti quelli* pe care îi bănuia că nu sunt mai staliniști ca el. *Allora,* imaginează-ți că acest Candido s-a dat pe lângă sindicatul camionagiilor și celula locală a partidului drept agent direct ghidat de Moscova, și ipoteza ta nu mai e *impossibile.* Dacă acest Candido era agentul Moscovei, istoria devine cu totul *incredibile.*

— Numai că Moscova e cea care finanțează micile partide surori din Occident, ne atrase atenția Hubert. Nu invers.

— Hubert, tu uiți că circuitele finanțelor sunt câteodată bizantine, întortocheate. Nu cunoaștem decât una dintre piesele itinerariului banilor, cea care merge de la sindicat la Candido, sau, mai degrabă, măcar *ufficialmente,* la gazeta lui. Nu știm de unde își scoate sindicatul banii și nici pentru ce îi folosește *la rivista:* se folosește de ei ca să subziste sau îi varsă altcuiva, poate chiar direct *al partito? Ma,* la ce-ți servește să urmărești

tutto questo circuito? Speri să dai peste un mic robinet de care să te folosești și tu?

— Nu contează, într-adevăr. Ce căutăm noi este cheia care ne duce la prea-periculoșii prieteni ai lui Candido, care ar putea fi și prea-scumpii prieteni ai lui Yann…

— Despre ce vorbim? Despre agenții lui Stalin sau despre arginții lui Stalin? exclamă Hubert, provocând o criză de râs nestăpânit lui Federico.

— Poate că amicii lui Candido au recuperat bănuții „tătucului *del popolo”*. Acum s-or fi ascunzând ca să-și protejeze casa de bani. O să fie al naibii de greu să dăm de urma lor…

— Ca să-i faci să iasă din ascunzătoare, sugeră Hubert, e suficient ca Michel să se plimbe prin Piața Binefăcătorilor. Cu condiția să se doteze cu o bară zdravănă de protecție…

— O, tu, spițerule, încerci să-ți faci clientelă chiar în detrimentul prietenilor?

Degeaba glumeam. Situația îmi apărea foarte sumbră. Frumoasa Anne era furioasă pe mine. Frumoasa Madeleine îmi închisese ușa-n nas – dar și portofelul. Și mai eram și urmărit de o bandă de smintiți despre care nu știam nimic, ei înșiși luați la ochi de comuniști, cărora le trecuse prin minte ideea grozavă de a mă pune să joc rolul caprei domnului Séguin[41]. Veselă perspectivă! Dacă aș fi avut parale, le-aș fi propus lui Federico și lui Anne un mic voiaj în Puglia, până ce se mai răcorește un pic atmosfera din Bruxelles. Dar eram complet lefter. Iar clima de la Brindisi, în pofida valurilor blânde ale Adriaticii, părea la fel de toridă precum cea a frumoasei noastre capitale…

— Dacă nu vrei să te plimbi pe sub nasul ucigașilor ăstora, reluă Hubert, de ce nu întrebi pe un ghid specializat care e drumul până la bârlogul lor?

— De cine anume vorbești?

— De Rosa, evident, eterna logodnică. După părerea ta, ea face parte dintr-o organizație

stângistă semiclandestină, foarte prost văzută de staliniști. E foarte apropiată de Yann. Ți-a ascuns multe lucruri până acum. Toate astea dau senzația că mai păstrează pe fundul buzunarelor câteva piese din puzzle. Nu e oare momentul să te arăți ceva mai insistent?

Am dat din cap. Ne întorceam mereu la cele două mistere care mă preocupau încă de la începutul acestei anchete și care se prezentau la fiecare etapă ca o aducere aminte a neglijenței mele sau a carențelor pe care le am în exercitarea frumoasei mele meserii: de ce o pusese Madeleine pe tânăra subretă să purceadă la marea curățenie a casei lui Yann, dacă nu pentru că era sigură că fratele ei nu se va întoarce prea curând? De ce Rosa a jucat rolul unei gâsculițe, abandonată de logodnic la începutul războiului, și de ce mi-a ascuns aproape totul în legătură cu relațiile ei complexe cu familia Beigelbrot?

Urcând scara care ducea la etaj, am simțit un ușor miros amestecat de gaz și de ars. Nu i-am dat atenție până în clipa când am împins ușa propriului meu apartament. Era închisă de două ori cu cheia pe care *cineva* o lăsase *în interior.* Cineva se baricadase în propriul meu apartament. Mirosul venea de la bucătărie. Am fost atent să nu aprind lumina și am înaintat pe vârful picioarelor, înșfăcând în trecere un vătrai. Gândul că acționam ca un idiot îmi trecu prin minte. De ce să-mi asum un astfel de risc în loc să chem pompierii și jandarmii? Am înlăturat gândul ca pe o muscă impertinentă, am străbătut salonul-sufragerie, am fost cât pe ce să-mi agăț piciorul în covor, apoi să dau peste un teanc de cărți pus la piciorul canapelei. Și, strângând zdravăn în mână vătraiul, de care mă agățam ca de un talisman, am aruncat o privire prin crăpătura ușii de la bucătărie, care era întredeschisă.

În întuneric, abia deslușeam forma mobilelor. Dar, nici urmă de vreo siluetă. Am pipăit cheia de

deschidere a gazului; era deschisă, dar nu scăpa gaz (sau nu mai scăpa). Focurile fuseseră stinse de curând, poate chiar în momentul în care fusesem auzit de *cineva* atunci când intrasem în imobil. Metalul aragazului era încă fierbinte. Un ușor zgomot în spatele meu mă făcu să mă întorc brusc. Ca un începător, mă năpustisem spre bucătărie fără să-mi iau precauția să cercetez mai întâi celelalte încăperi ale apartamentului. Dar *ăia* nu puseseră încă mâna pe mine! Cu vătraiul ridicat, mă pregăteam să-mi apăr pielea.

— Ei bine, zise o voce batjocoritoare, parc-ar fi d'Artagnan gata să înfrunte hoarda de soldați a cardinalului!

18.

Omul care șchiopăta

O flacără țâșni în fața ochilor mei în clipa în care eram gata să izbesc.

— *Happy birthday to you*! cântă vocea necunoscutei, reluată în cor de trei-patru complici. Se făcu lumină. Anne ținea cu amândouă mâinile un tort încărcat cu lumânărele. Federico, Hubert și Rebeka râdeau cu gura până la urechi. Până și plodul lor mă fixa zâmbind. M-am uitat la vătraiul pe care îl țineam în mână de parcă ar fi fost un obiect obscen.

— Gașcă de idioți! Anne, eram gata să-ți dau una peste cap.

— Veche manie de revoluționar! rosti sentențios Hubert.

— Revoluționar? Mickele are să facă *la rivoluzione* când o face plopul pere!

Întrerupând schimbul de cuvinte înainte ca acesta să degenereze, Rebeka puse pe masă câteva platouri cu mâncare: ceapă mărunțită, crap umplut, supă cu *kneidels*[42]. Cum o fi izbutit să găsească ingredientele ca să confecționeze minunile alea? Și să le mai și plătească. Probabil că a folosit toate tichetele de rație precum și pe cele ale restului de locuitori de pe stradă!

Am înlănțuit-o pe Anne, am strâns-o îndelung la piept, incapabil să adaug vreun cuvânt, în timp ce ceilalți strigau, fluierau și râdeau în jurul meu. Spre mijlocul mesei, mi-am amintit de mirosul de gaz. Venindu-mi în fire, m-am reîntors la bucătărie.

— E din vina mea, spuse Anne care venise după mine, spășită. Cuptorul meu a murit de moarte bună chiar când terminam pregătirea tortului. Cum Federico mi-a mărturisit că urma să te ia cu el la plimbare pe marginea canalului, am profitat ca să

mă strecor în bucătăria ta, sperând că n-ai să-ți dai seama. Însemna, evident să nu țin seamă de nasul fin al detectivului Van Loo!

— Așadar, tu știai… Federico, trădător afurisit! Și eu care îmi chinuiam mintea ca să descopăr un mijloc diplomatic pentru a-ți explica escapada noastră!

— Cunoști măcar un singur bărbat în stare să-mi ascundă adevărul? zise ea cu o voce care le evoca pe Ava Gardner, Rita Hayworth și Marlene Dietrich în același timp, și aruncându-mi o privire care îmi dădea ghes să dau afară pe loc toată lumea aia dichisită și să mă strecor cu ea sub plapumă.

— Atunci, nu ești supărată pe mine?

Am sărutat-o pe gât. Firișoarele ei de păr îmi gâdilau delicios nasul.

— Ca să fiu sinceră, am fost pe punctul să-mi dau demisia de la salonul lui Federico atunci când am aflat că ai izbutit să-i schimbi părerea și chiar să-i convingi pe frații Motta să te conducă în nu știu ce bârlog dubios. Manipulator afurisit!

— Ei, hai! Recunoaște că și tu arzi de curiozitate să cunoști sfârșitul istoriei!

— Să zicem că, fără o femeie care să vă supravegheze, sunteți pierduți. Numește asta asistență adusă unei persoane în pericol.

Am scos un strigăt războinic și, întorcându-mă la masă, am propus să ținem imediat un maaare consiliu de război.

— Soluția acestei afaceri depinde de două mincinoase, am început eu în vreme ce ceilalți, prefăcându-se că mă ascultă, se îndopau cu tortul *meu.* Rosa și Madeleine. Ele mint din motive diferite și fără să se fi consultat. Dar, punând cap la cap ceea ce mi-au ascuns, sunt convins că voi da de urma lui Yann.

— Ești foarte înzestrat, Michel. Dar nu ca să le tragi de limbă pe două femei foarte hotărâte să-și ascundă secretele.

— Madeleine ți-a trântit ușa-n nas, iar Rosa te va trimite la plimbare dacă o mai inviți încă o dată la *Bastoche,* adăugă Hubert cu o luciditate descurajantă, în timp ce îi făcea giumbușlucuri bebelușului care îi sălta pe genunchi. Nu ai niciun mijloc de a le convinge.

— Împreună cu frații Motta, pot eu să mă descurc. Lasă-ne pe noi să ne ocupăm de fetele astea câteva ore.

În fața strigătelor noastre reprobatoare, Federico se îmbufnă și făcu mutre. Toate astea nu ne duceau nicăieri. Nici măcar nu mai puteam să dau înapoi. Teroriștii care mă pândeau erau convinși că mă găseam pe urmele lor în contul unei organizații concurente sau că eram teleghidat de polițiști. Pentru propria mea securitate și cea a lui Anne, eram condamnat să mă dau mai isteț ca ei, scoțându-i la lumină pe Candido Ordinez sau pe Yann Beigelbrot cât mai repede, oriunde s-ar ascunde.

— Cunosc pe cineva care te poate ajuta, spuse cu timiditate Anne.

Toată lumea se întoarse spre ea.

— E vorba de tipul cu piciorul țeapăn de la care ai cumpărat într-o zi jurnalul ăla republican, pe bulevard…

— …și al cărui editor era cel care a editat *Tribunul Poporului*! Desigur!

— V. Piepers, spuse Hubert.

— Alias Gracchus, adăugă Federico.

— De asta nu aș pune mâna-n foc, spuse Rebeka, aprobată de bebelușul ei.

— Ia spuneți, dacă toți cunoașteți atât de bine dosarul ăsta, de ce doar eu mă aflu pe linia de tir a smintiților ălora?

— Pentru că, dintre noi toți, tu faci cea mai mare gălăgie! răspunse Anne, servindu-mi o felie din deliciosul ei tort, înainte ca ăilalți să-l fi dat gata cu totul.

Entuziasmul meu se dezumflă după ce petrecerea luă sfârșit. Să încerc să stau de vorbă cu tipul șchiop era o idee bună. Dar unde să dau de el? Își mai vindea oare marfa pe marile bulevarde? Nu-l mai întâlnisem de luni întregi.

— Nu cumva l-ai zărit în fața cafenelei *Métropole* în cursul delicioasei și ultimei întâlniri între patru ochi cu Madeleine? susură Anne.

— *Verdomme.* Ai dreptate! Uitasem! Cum faci să ții minte atâtea amănunte?

— Pentru că, domnule detectiv, ăsta tocmai că nu e un amănunt.

Am scos un lung suspin și am turnat în paharul lui Anne restul de vin spumos italian pe care îl adusese Federico. Bebelușul scoase un țipăt de disperare și încercă să apuce sticla. Ca să-l împace, Hubert îi dădu să lingă dopul, ceea ce păru să-l copleșească.

— De acord. Îți cedez autorizația mea. Și îți urez norod

Anne își goli paharul înainte de a-mi răspunde.

— Nu te simți vexat, Michel. Stai liniștit, nu-s decât o biată femeie proastă, în timp ce tu ești bărbat, unul adevărat, un detectiv.

∵

Timp de câteva zile, am străbătut fără succes centrul orașului în căutarea vânzătorului de gazete. Vitrinele ofereau ochilor strălucitori ai frumoaselor trecătoare toate noile vise pe care ele nu aveau posibilitățile să și le ofere. Minunata imagine a vremurilor noi care se anunță! Un magazin elegant, cu vitrina placată cu marmură trandafirie, expunea noua „modă de la Paris”, compleuri provocatoare care (abia) îmbrăcau manechine cu atitudini sofisticate ce se doreau a fi *new look* – niște afectate, după părerea mea – umerii înguști, sânii exagerați, corsajele mulate și fustele bufante croite din mătasea recuperată de la parașute. Linia *Corolle,* imaginată de un anume Christian Dior, de care presa făcea mare caz. Se căutau noi idoli, în

timp ce la cinematograf erau prezentate producțiile americane care nu fuseseră proiectate în timpul Ocupației. În timp ce eu admiram fotografiile lui Cary Grant pe cale s-o otrăvească pe Joan Fontaine în *Suspiciuni,* filmul lui Alfred Hitchcock, poze prinse în pioneze în holul cinematografului *Pathé Marivaux,* un vânzător de ziare trâmbița că, în ultima ediție a ziarului *La Lanterne,* curioșii de noi vor găsi toate detaliile tentativei de suicid a frumoasei Martine Carol. Dar nici urmă de republicani, atât de zgomotoși și de prezenți cu puțin timp mai înainte. Epoca redevenise rapid frivolă. Îmbrăcat cu o haină veche de catifea și un pantalon cumpărat de la stocurile americane, era clar că omul meu nu atrăgea la fel de mult ca și când ar fi fost îmbrăcat de Dior, însă eu eram foarte hotărât să nu-l scap dacă ar fi trecut cumva prin preajma radarului meu.

— Ia te uită! Nu-i cumva detectivul? exclamă o voce în urma mea.

Când m-am întors, nu l-am recunoscut imediat pe cel care mă interpelase (știu, în meseria mea trebuie să fii bun fizionomist, dar nimeni nu e perfect). Și-a dat seama și mi-a reamintit numele său. Jean Dewilde, colegul de birou al lui Yann. Cum eram ostenit să tot bat în lung și-n lat bulevardul de la nord la sud în căutarea șchiopului atât de greu de prins, am profitat de ocazie ca să-mi trag un pic sufletul. În timp ce degustam ceva, el un vin fiert iar eu o *gueuze-grenadine,* l-am întrebat dacă mai căpătase vești de la Yann. A clătinat din cap.

— În schimb, am mai reflectat la conversația noastră. Încercând să-i reconstitui activitatea în cursul ultimelor săptămâni la cabinet, mi-am amintit cât de zorit mi se păruse Yann. Scria mult într-un caiet cu copertă impermeabilă pe care-l strecura atent în buzunarul sacoului și pe care avea grijă să nu-l lase să zacă oriunde când își părăsea biroul. Mai avusesem, de asemenea, impresia că

profita de absențele mele ca să dea diverse telefoane. În mai multe rânduri a pus receptorul jos făcând o mutră ciudată atunci când eu reveneam pe neașteptate în birou. Aceste mărunte incidente nu mă frapaseră pe moment, dar mai târziu mi-am dat seama că Yann se comporta în mod bizar.

— Da. Atunci când se produce un eveniment important, adesea e precedat de o suită de fapte anodine cărora nu le dăm atenție. Cam prin ce perioadă situezi dumneata această schimbare de atitudine al lui Yann?

Mărul lui Adam făcu mai multe salturi în sus și-n jos înainte de a se reîntoarce la cuib.

— Greu de precizat. După cum ți-am spus, nu am remarcat imediat acest lucru. Beigelbrot a fost mereu un băiat destul de secretos. Să zicem că a fost cu puțin înainte de demisie, când a devenit ciudat de nervos și un pic ascuns.

— Comanzi același lucru?

Ezită puțin – foarte puțin – înainte de a se lăsa tentat. După ce am comandat încă un rând, mi-am amintit de o întrebare care îmi venise în minte după discuția noastră.

— Când am discutat în biroul dumitale, mi-ai povestit că Yann nu se vedea deloc cu colegii în afara biroului. Ba chiar aveai impresia că îi evita la ora prânzului. Știi cumva dacă lua masa de unul singur?

— Adesea, da. Dar mi s-a întâmplat să-l întâlnesc cu un prieten, uneori cu o fată. În vecinătatea ministerului nu există multe bistrouri. În mod fatal, ajungi până la urmă în aceleași birturi.

— Dar fata? Era mereu aceeași?

Dădu din cap și închise o clipă ochii.

— Nu știu. Îi respectam intimitatea.

După o pauză – și o înghițitură de vin fiert – continuă:

— Este una pe care am remarcat-o de mai multe ori la masa lui, atât de palidă și de slabă că dădea

impresia că nu se atinge de ce e în farfurie. Dar fuma la fel de mult ca un soldat înainte să plece la asalt.

— O fată anorexică, cu plete lungi negre și ochi imenși, întunecați?

— Da. Îmi amintesc privirea ei. Când l-am salutat pe Yann, ea a întors capul ațintind asupra mea o privire arzătoare, aproape acuzatoare, care m-a făcut să mă simt stingherit.

— Rosa…

— O cunoști?

— Era logodnica sa.

Jean se uită la mine șocat.

— Nu mai spune! Chiar dacă nu-i plăcea să vorbească despre viața sa privată, Yann mi-a afirmat de mai multe ori dorința sa aprigă de a rămâne celibatar. Pe un ton atât de brutal și definitiv încât am mirosit o decepție din dragoste din care își revenise cu greu.

— După câte știu, o părăsise pe Rosa cu câțiva ani în urmă.

Cu un aer visător, Jean îmi răspunse că atunci când luau prânzul împreună, cei doi păreau foarte apropiați.

— Fără îndoială că rămăseseră prieteni. Se mai întâmplă.

— În legătură cu prietenii, exclamă Jean. L-am mai văzut pe Yann în mai multe rânduri la masă cu un bărbat, unul scund și gras cam agitat, cu ochi bulbucați.

— Și cu ochelari cu ramă de bagă?

— S-ar zice că ancheta dumitale a avansat tare mult de la discuția noastră la minister. Cu neputință să te impresionez cu ceva! Știai că bărbatul acela avea accent spaniol?

— Ghicesc. Se numește Candido Ordinez, refugiat republican. Ai avut ocazia de a sta de vorbă cu el?

— Nu chiar. Într-o zi, când ieșeam din local, i-am văzut pe amândoi terminându-și prânzul. Cum

tocmai treceam prin dreptul lor, Yann m-a întrebat dacă știam unde se află băile Saint-François. Dat fiind că erau în cartierul meu, tipul m-a rugat să-i desenez itinerariul pe fața de masă a restaurantului.

Rosa și Candido făcându-și rondul pe lângă Yann, iată ceea ce îmi confirma toate îndoielile.

— Poftim, ce coincidență! Uite cine trece pe aici! exclamă Dewilde făcând o mișcare din bărbie spre geamul cafenelei. Un alt prieten al lui Yann! Bătrânelul ăla a luat și el masa cu Yann. Mi-l amintesc pentru că hăpăia tot ce era pe masă. Era impresionant – și chiar jenant. Ai fi zis că nu mai mâncase de ia sfârșitul războiului.

Când am întors capul, nu am văzut pe nimeni. Apoi am priceput că omul spre care arăta mergea pe stradă și că Dewilde îl remarcase când trecea prin fața vitrinei cafenelei. Scuzându-mă cu glas tare, am ieșit năvalnic din bistrou, am întors disperat capul înainte de a-l zări la câțiva metri depărtare de mine pe șchiopul pe care îl căutam de atâtea zile. Înainta cu pas săltăreț, trăgându-și piciorul șchiop pe bulevard, cu mâinile vârâte în buzunarele vechiului pantalon soldățesc.

Ochind o vânzătoare de castane calde, traversă strada. Am profitat ca să mă întorc lângă Dewilde. I-am mulțumit pentru prețioasele-i informații, am lăsat pe masă câteva monede pentru consumație și mi-am înșfăcat impermeabilul și pălăria înainte de a mă duce să-mi întâlnesc prada, care își aștepta punga cu castane. În sfârșit, îl aveam!

— Hei! Nu împinge, *menneke.* Așteaptă-ți rândul.

Degetele groase, roșii și umflate ale vânzătoarei învârteau castanele pe jăratecul aparatului cu gesturi de o grație și iuțeală ce aminteau de săriturile unei dansatoare debutante. Omul cu picior țeapăn scoase trei monede din sacou pe care le aruncă vânzătoarei și se îndepărtă ținând în mână un cornet din hârtie de ziar care conținea

răsfățul lui culinar. M-am apropiat de el. Instinctiv, și-a trecut punga în mâna cealaltă.

— Îți mai amintești de mine?

Mă privi cu o mutră încruntată și suspicioasă. Apoi tăgădui dând din cap. Mușcând dintr-o castană și strâmbându-se pentru că era fierbinte, spuse:

— Ești copoi? Paznic la zdup?

Auzindu-l, mi-am dat seama că trecuse pe la închisoarea Saint-Gilles.

— Mi-ai vândut o gazetă pe bulevard acum câteva săptămâni.

Continua să înainteze cu pas tărăgănat mâncându-și lacom castanele.

— Dacă vrei să cunoști continuarea foiletonului, îmi pare rău, va trebui să te adresezi altcuiva. Deocamdată, am abandonat ziarele. Luna asta, mă plimb cu panouri care fac reclamă ciocolatei Kwatta.

— Îi caut pe Candido Ordinez și pe Yann Beigelbrot…

Era inutil să mă mai învârt în jurul cozii. Ce aveam de pierdut? Își vârî iute în gură o castană aburindă și o mestecă îndelung, scoțând dâre de salivă prin gura deschisă.

— Da' eu întâlnesc atâția oameni! Doar nu-ți închipui că le țin minte numele! Nici măcar mutrele. Nu mă interesează. Nici pe dumneata nu te-am recunoscut. La vârsta mea, îți pierzi memoria.

— Dacă îți precizez pentru ce anume trebuie neapărat să le vorbesc, ai să-ți amintești de ei?

— Cine știe?

— Bem ceva răcoritor? Nu te necăji, am să te despăgubesc pentru timpul pierdut.

I-am arătat intrarea unei taverne când am simțit o țeavă de metal împungând în partea de jos a coloanei mele vertebrale.

— Urmează-mă! Și fără scandal, da? șușoti o voce.

Un alt bărbat, cu gulerul impermeabilului ridicat, cu o pălărie moale trasă peste ochi, îl înșfăcase pe bătrânul cu piciorul țeapăn și-l trăgea la fel ca pe mine spre o mașină staționată, cu motorul mergând. Punga cu castane căzuse pe jos, spartă, călcată în picioare de mulțimea indiferentă la ceea ce se petrecuse. Toate treaba asta nu durase nici douăzeci de secunde. Până să-mi vin în fire, m-am pomenit pe bancheta din spate a unei Juvaquatre, blocat între răpitorul meu, bătrânelul la fel de năucit ca mine și cel care îl împinsese până la mașină.

— Răpit într-o Juva? am mârâit eu. Cam jalnic. Dacă țineați la compania mea, mi-ați fi putut propune măcar o Panhard-Levassor.

— Gura, amărâtule, dacă vrei să profiți de drum! zise șoferul fără să se întoarcă, cu buzele strânse în jurul unui trabuc subțire care împuțea atmosfera închisă.

Bătrânul de lângă mine începu să se agite.

— Ce vreți de la mine? gemu el. Vă înșelați. Eu nu însemn nimic. Lăsați-mă aici și nu mai vorbim despre asta!

— Gura și tu, mârâi vecinul lui. Altfel îți trag una.

Pumnul gros, strâns într-o mănușă din piele, se agită pe sub nasul vecinului meu, ceea ce îl potoli preț de câteva clipe. Dar, văzând că mașina se afunda într-un labirint de străduțe prost pavate și întunecoase dintr-un cartier muncitoresc, își reîncepu văicăreala.

— Haideți, băieți! Gata cu povestea asta! Nu v-am făcut nimic. Mă confundați cu altcineva. Am treabă de făcut, *verdomme*! Credeți că am timp de pierdut la plimbare? Trebuie să mănânc și eu.

— Da' să golești o *pintje* sau două în compania amicului aici de față, aveai timp, nu-i așa, Josse? zise șoferul accelerând cu furie, în pofida îngustimii străzilor, în ciuda pușțanilor, trecătorilor și câinilor care ieșeau pe lângă mașină.

Numitul Josse se indignă și mai amarnic. Habar n-avea cine eram eu. Nici pe ei nu-i cunoștea (îl numiseră, totuși, pe numele mic). Ba mai mult, uitase deja totul: chipurile lor, marca și culoarea automobilului și chiar și existența lui Michel Van Loo. Memoria lui era ca o ciulama.

— Nu spune prostii, Joss, îl întrerupse tipul tânăr așezat lângă el. Flecăreai cu domnul detectiv de ceva vreme. Și erai gata să-ți golești sacul pentru câteva beri, dacă n-am fi venit noi să te batem pe umăr.

— Detectiv! Habar n-aveam! protestă Josse. Tocmai mă oprise pe stradă, iar eu îl trimisesem la plimbare. Confirmați-le că nu spun gogoși! strigă el întorcându-se spre mine.

M-am mulțumit să mă hlizesc, în timp ce ceilalți ocupanți ai automobilului Juva tăceau. Nicidecum descurajat, Josse își continuă văicărelile în indiferența generală. Mașina frână brusc. În fața noastră, un camion cu bere manevra cu dificultate. Profitând de această oprire nesperată, am țâșnit spre sistemul de deschidere a portierei, mizând pe efectul de surpriză ca s-o șterg. Fusesem iute. Dar paznicul meu fusese încă și mai iute. Îmi culese bărbia cu un upercut care mă făcu să văd stele verzi. Am mai avut doar norocul să-mi simt țeasta izbind portiera înainte de a mă scufunda în neant.

Când mi-am venit în fire, fața îmi era înfundată într-un sac de cartofi care mirosea a praf, îmi zgâria pielea și mi se lipea de nas de fiecare dată când respiram, așa cum un scafandru descoperă pe fundul apei că butelia sa de oxigen e goală. În ciuda mâinilor legate, am izbutit destul de lesne să mă desprind din legăturile care fuseseră înnodate neglijent. Ceea ce îmi permise să smulg sacul care îmi acoperea capul. O lumină slabă, ce intra printr-o ferestruică întredeschisă în tavanul înalt, îmi îngădui să descopăr unde fusesem închis: un grajd golit deocamdată de ocupanții săi obișnuiți. Mirosul înțepător al cailor, o grămadă de fân

părăsită într-un colț, boxe goale, diverse curele din piele atârnate de cârlige arătau că locul era încă folosit. Să fi fost un manej? Stabilimentul unei întreprinderi care folosea șarete cu cai? Am privit în jurul meu. Eram absolut singur. Bietul Josse, care probabil mă blestema, fusese dus în altă parte. Dacă nu cumva, lamentându-se, îi convinsese pe temnicerii noștri să-l elibereze.

Ar fi trebuit să-mi fie frică. Nu încercaseră oamenii ăștia să mă strivească fără urmă de șovăială, la fel ca pe Anne? Și totuși nu mă simțeam în primejdie. Dacă mi-ar fi vrut pielea, ar fi avut prilejul să se descotorosească de mine cu o lovitură de cuțit sau să mă doboare pe drum mai degrabă decât să mă închidă laolaltă cu niște cai pur-sânge. În capul meu, vocea lui Anne urla: „Nu ești decât un cap încins; ca de obicei, faci paradă de vorbe!” Dar numai neliniștea ei venea să-mi întunece starea de bine. Cum avea ea să reacționeze la absența mea? Va înștiința poliția? Nu, se va duce mai întâi să vorbească cu Federico. Cu toată extraordinara sa energie și ajutorul fraților Motta, cum ar ajunge el până la mine? Inutil să mă amăgesc singur. Nu trebuia să mă bizui decât pe propriile mele puteri ca să ies de acolo. Mai devreme sau mai târziu, *ăia* vor vrea să mă ia la întrebări. Abia atunci va trebui să fiu isteț. Căci, după o simplă verificare, mi-am dat seama că era inutil să sper s-o șterg de acolo prin ferestruica inaccesibilă, sau prin ușile închise din exterior cu lacăte și, desigur, blocate cu vreun drug din fier.

Câteva ceasuri mai târziu (după cum mi s-a părut, ceasul fiindu-mi luat), energia mea se topise. Mă învârteam în cerc în mirosul de bălegar fără ca cineva să se arate. Nici măcar ocupanții obișnuiți ai locurilor (or fi fost și caii complici?). Răpitorii mei fuseseră oare subit obligați să fugă în altă parte din motive neprevăzute? Sau încercau cumva să-mi slăbească forțele? Am căutat degeaba ceva de mâncare. Nu era nimic, nici măcar o coajă de

pâine sau rămășițele unui fruct. Niciunul dintre grăjdari nu avusese fericita idee de a-și uita merindele. Și nu-mi era încă îndeajuns de foame ca să mănânc fân. În schimb, un robinet îmi permitea să-mi astâmpăr setea.

Se făcuse noapte când, în sfârșit, se deschise ușa. O lumină se decupă în deschizătură. Un glas îmi spuse să înaintez încet. Am ascultat. La ce bun să dau dovadă de zel? De cum am trecut de ușă, un sac pentru cartofi îmi acoperi din nou capul (făceau cumva colecție de saci?) după care mă puseră să urc două șiruri de scări, să străbat un culoar, să urc câteva trepte, atât de înguste încât am fost pe punctul să-mi sparg capul. Pe palier se deschise o ușă; am fost împins într-o încăpere care mirosea a stătut chiar și prin țesătura aspră care mi se lipea de față, și mi se ordonă să mă așez. Am profitat ca să-mi scot sacul și am contemplat locul unde mă aflam. Era un birou cu dulapuri metalice, bibliorafturi și o fereastră mare acoperită cu o perdea jegoasă. Îndărătul meu stăteau doi dintre cei trei bărbați care mă răpiseră, printre care șoferul care duhnea a țigări vechi de foi. În fața mea, bărbatul așezat de cealaltă parte a mesei, luminat de un bec fără abajur care atârna de tavan, era mai solid și mai musculos decât lăsa fotografia lui să se ghicească. Iar accentul, când începu să vorbească, era mai pronunțat decât mă așteptam. Vocea bolovănoasă a lui Candido Ordinez nu anunța nimic bun. Neliniștea, care până atunci mă cruțase, mi se răspândi în toate membrele. Și o sudoare rece ca gheața îmi acoperi pielea.

19.

Gracchus, tribun al poporului

Ceea ce mă îngheța nu era atât forța sălbatică emanând din personajul cu pricina, cât ochii săi. Ochi de un albastru la fel de intens și transparent ca icebergul care spărsese coca *Titanicului.*

— Ei, domnule Van Loo, mi se povestește că te plimbi pe străzi cu portretul meu la vedere. Sunt măgulit. Te gândești cumva să fondezi un fan-club?

— Nu, îmi pare rău. Nu dumneata mă interesezi. Îl caut pe unul dintre vechii dumitale admiratori.

Replica mea păru să-l surprindă.

— Unul dintre admiratorii mei?

— Prietenul dumitale, Yann Beigelbrot.

Mă privi fix ca și cum ar fi vrut să se asigure că nu-mi băteam joc de el, apoi izbucni într-un hohot de râs scurt și tăios, ca un adevărat cuțit elvețian.

— Ia te uită! Dacă ai să pui mâna pe „prietenul meu", ți-aș fi recunoscător să mă înștiințezi. Demult i-am făgăduit o fotografie cu dedicație!

În scenariul meu, Candido îl ajutase pe Yann s-o șteargă pentru a scăpa de nu știu ce misterios urmăritor. Or, după tonul sarcastic al cerberului meu, Yann devenise cel mai mare dușman al acestuia. Oare nu cumva tocmai de Candido fugea Yann? Ipoteza asta îmi răsturna deducțiile. Înainte de a o aprofunda, lucrul cel mai urgent era să-mi lămuresc propria situație.

— Dar punerea în scenă, pe care ai organizat-o, cu ce seamănă, domnule Ordinez? Mă răpești, mă legi fedeleș, mă închizi într-un grajd. Ești pregătit să riști douăzeci de ani de temniță doar ca să ai onoarea să-mi vorbești? Data viitoare, treci pe la biroul meu. E mai simplu. Poftim, uite cartea mea de vizită. La dispoziția dumneavoastră, domnilor.

Iar acum, ar putea cineva să-mi cheme un taxi, vă rog?

Candido se afundă în fotoliu.

— De ce atâta grabă să ne părăsești, domnule Van Loo? Conversația noastră abia a început.

Am scos un suspin agasat care păru să-i enerveze pe cei doi vlăjgani din spatele meu.

— Lăsați-l, interveni Candido. Țin să rămână în stare bună, măcar până răspunde la câteva întrebări.

Inima începu să-mi bată mai tare.

— Ei, poftim. Ce vor să însemne amenințările astea? Eu nu sunt decât un modest detectiv, care a primit de la o bătrână doamnă sarcina să dea de urma fiului ei. În mod evident, oamenii dumitale s-au înșelat asupra persoanei. *Errare humanum est.*

Cu prețul unui mare efort, îmi începusem replica cu glas ferm. Care se frânsese în timp ce vorbeam. De-a dreptul patetic.

— Haide, haide, domnule Van Loo. Rămâi *cool,* ce dracu'! rânji Candido.

Îmi azvârli pachetul lui de țigări și niște chibrituri marca Union Match. Văzând că mâinile mele refuzau să dea ascultare creierului, unul dintre zbiri îmi întinse bricheta lui. Nu părea surprins de nervozitatea mea. Probabil că nu eram primul căruia îi tremurau mâinile în fața patronului său.

— Lumea e împărțită în două tabere, continuă Ordinez, dând drumul unui rotocol de fum care întunecă lumina crudă pe care o arunca lampa asupra noastră.

— Leopoldieni și antileopoldieni, i-am retezat eu vorba. Ce plictiseală! Regalist, republican, ce contează! Eu nu am timp de pierdut cu acest soi de dezbateri! Sunt în tabăra oamenilor care încearcă să-și câștige traiul cu sudoarea frunții.

El dădu din umeri și, făcând un gest amplu, mătură spațiul dintre noi.

— Despre ce vorbești dumneata? Eu mă refer la lupta universală între muncitori și capitaliști. Ritmată de amenințarea atomică.

Pe cine crezuse el că răpise de pe trotuarul bulevardului Adolphe-Max? Pe președintele Statelor Unite? Pe Albert Einstein? Sau era doar țicnit?

— Sunt dezolat. Dacă, din întâmplare, cauți planurile bombei atomice, ai dat-o-n bară. Nimeni nu s-a gândit să mi le încredințeze, ți-o jur.

— Glumele dumitale încep să mă agaseze, mi-o tăie el. În aceste săptămâni din urmă, te-ai aventurat periculos de mult într-o zonă minată.

Din pricina tonului său sarcastic, din ochi a părut că-i scapără o lucire îngrijorătoare.

— Dumneata nu citești niciodată ziarele? Ignori faptul că suntem în ajunul unui nou război?

Tocmai eram gata să-i repet că se înșelase în privința interlocutorului. Nu-mi lăsă răgazul.

— Fiecare va trebui să-și aleagă tabăra, domnule Van Loo, zise el fluturându-mi pe sub nas trabucul incandescent. Pretinșii indiferenți și membrii coloanei a cincea sunt tot un drac. Dacă nu te bați pentru proletari, înseamnă că lucrezi pentru dușmanii lor. Ceea ce pare a fi cazul dumitale, dacă îți urmăresc parcursul din ultima vreme. Ai fost surprins cotrobăind prin locuri unde cineva, care se pretinde atât de apolitic ca dumneata, nu are ce căuta. Iubita dumitale ia ceaiul cu conducători sindicali. Dumneata te duci, înconjurat de gărzi de corp, într-un bârlog al staliniștilor. Pui întrebări foarte personale și foarte sensibile unui profesor de științe politice, iar astăzi, unui distribuitor de ziare politice. Și te arăți surprins că ești bănuit că acționezi pentru cei care instigă la război? Nu mă lua drept un imbecil, domnule Van Loo.

N-am încercat nici să protestez, nici să mă mir că știe atât de multe despre drumurile mele. La ce bun? Profitând de faptul că se oprise ca să-și

recapete suflarea, am încercat să-i explic de unde-i venea confuzia, cine mă lansase pe urmele lui Yann și de ce pusesem întrebări unor sindicaliști și militanți de stânga.

— De ce cauți nod în papură? Îți repet că vreau să-l găsesc pe Yann Beigelbrot. Nimic altceva. Toți acei oameni sunt legați de el, într-un fel sau într-altul.

Judecând după privirea lui, nu-l convinsesem, dar, totuși, îi zdruncinasem convingerile.

— Bine, să presupunem că minciunile dumitale au un miez de adevăr. La ce a condus ancheta dumitale? Unde se ascunde Beigelbrot?

Am clătinat din cap.

— Trăgeam nădejde că-mi vei spune dumneata.

Izbucni într-un râs neplăcut.

— Atâta trudă, atâtea riscuri… pentru nimic?

Am simțit în ceafă respirația celor două gorile.

— Nu te superi dacă le cer prietenilor mei să-ți verifice afirmațiile?

— Ce vrei să zici?

— Au o anume experiență în a se asigura că interlocutorii noștri nu mint.

Unul dintre cei doi bărbați scoase un baston a cărui piele, pătată ici-colo de pete brune, nu prevestea nimic bun. Celălalt își strecură peste degete un box american care lucea sub lumina lămpii.

— Stați! Un om ca dumneata nu se inspiră din metodele Gestapoului ca să…

Prima lovitură îmi crăpă falca; a doua îmi sparse nasul. La a treia eram culcat pe linoleumul mizerabil, negricios la culoare, pe care-l inundam cu sânge și salivă. Prin ceață, l-am auzit vag pe Candido, cel prost botezat astfel, poruncindu-le călăilor să-i să-și oprească ticăloasa îndeletnicire. Cu respirația șuierătoare și buzele tăiate, m-am ridicat anevoie. Sprijinindu-mă pe coate, mi-am reluat de bine de rău locul pe scaun, ținându-mi ochii închiși de teamă că voi descoperi că tot ce mi

se întâmpla era cât se poate de real și nu doar produsul unui cumplit coșmar. Manevra nu a fost de ajuns ca să mă asigure. Durerea care iradia din toate membrele mele dovedea, vai, că tocmai fusesem cu adevărat torturat. Saliva care mi se scurgea printre buze picura în firișoare înghețate, amestecate cu sânge, de-a lungul bărbiei și gâtului, și-mi stropea îmbrăcămintea.

— Să reluăm cu calm, zise Candido cu voce îndepărtată. Aveam impresia că era obligat să urle pentru ca vorbele lui să ajungă până la creierul meu.

— Unde se ascunde Yann Beigelbrot?

— Nu știu! Nu știu!

Nu-mi recunoșteam vocea. Probabil că-și croia drum printre diverse materii greu de numit care îmi astupau gâtlejul.

— De ce te-ai dus ia sindicatul camionagiilor însoțit de frații Motta?

— Ți-am repetat-o de sute de ori!

Mișcându-se, fiecare mușchi al obrazului meu iradia o durere sfâșietoare.

— Mai spune-o încă o dată. Nu sunt sigur că am reținut ultimele dumitale explicații.

— Ca să-l întreb despre…

M-am întrerupt. Era să răspund „Beigelbrot”, dar nu era chiar adevărul.

— …despre *Tribunul Poporului* și…

— Aha! Facem progrese. Și…

— …despre Gracchus.

Avusesem un moment de ezitare. Căci tocmai înțelesesem, brusc, cine semna cu acei nume. Într-un moment de iluminare, un nume îmi trecuse prin minte. Un efect, poate, al loviturilor încasate de dovleacul meu. O inspirație irațională pe care trebuia acum s-o verific, dacă aș fi izbutit să ies din acel viespar. Candido nu remarcă schimbarea expresiei mele. Pe mutra pe care o afișam nu se putea citi mare lucru.

— Mi s-a golit sacul, domnule Ordinez, am cârâit cu voce răgușită. Pot să plec? Sunt sigur că aveți o sumedenie de întâlniri cu oameni mult mai importanți decât mine.

Se ridică agale și veni alături de mine, fără ca, totuși, să mă atingă. Nu voia să-și murdărească mâinile. Lăsa acest lucru pe seama zbirilor.

— Soarta dumitale nu mă interesează deloc, domnișorule. Pe mine mă interesează revoluția mondială. Dumneata nu ești decât un fir de praf peste care e de ajuns să suflu ca să dispară.

Uiți că un fir de praf poate gripa cea mai strașnică mașinărie, domnule stăpân al lumii, am gândit eu în sinea mea. Un reflex de supraviețuire mă sfătui să țin pentru mine acest gând profund.

∵

Am avut nevoie de câteva ore ca să regăsesc drumul spre apartamentul meu. Cele două gorile îmi legaseră din nou mâinile și mă legaseră și la ochi înainte de a mă părăsi pe undeva, la țară, la kilometri distanță de vreun colț locuit, de vreo gară sau vreun tramvai local, lăsându-mă cu chipul șiroind de sânge, cu nasul făcut bucăți și cu capul vârât într-o ladă cu vată înțepătoare.

Nu știu cum am izbutit să umblu fără să mă prăbușesc în șanț, câtă vreme aveam gura plină de sânge, tâmplele pulsând și capul ca un dovleac putred, în interiorul căruia un bărbat musculos izbea într-un gong la fiecare treizeci de secunde. Când, în sfârșit, am ajuns înapoi la frumosul meu cuib, mi-am dezinfectat rănile, mi-am preparat o ceașcă de ceai (dovada neliniștitoare a stării în care mă găseam) și am adormit pe canapea mai înainte să fi înghițit prima sorbitură.

O strașnică durere de cap mă trezi câteva ore mai târziu. Ca să fac să înceteze junghiurile care îmi sfredeleau creierul, aveam de ales între a mă izbi cu capul de pereți, a mă arunca sub tramvai sau a face apel la Hubert. Din respect pentru vecinii mei, m-am târât până la farmacie, unde m-

am lăsat să cad într-un fotoliu plasat lângă intrare, special pentru a primi cazurile disperate. Fără să încerce nici cea mai mică glumă și fără să pună nicio întrebare (ceea ce spunea multe despre aspectul chipului meu), Hubert își lăsă baltă clientul căruia tocmai îi explica niște instrucțiuni și se aplecă asupra mea. Mă cercetă cu atenție, îmi palpă plăgile fără să țină seama de strâmbăturile și gemetele mele, fluierând la răstimpuri printre dinți. Văzând că rămâneam în stadiu de ruină, încetă să mă mai palpeze, îmi dădu niște capsule din nu știu ce leac, îmi unse cu delicatețe șaua nasului cu o cremă, îmi șterse obrazul cu vată înmuiată într-un dezinfectant galben, care mirosea a șoricioaică, după care îmi acoperi capul cu bandaje, lăsând un spațiu minuscul pentru ochi și un altul pentru gură. Semănăm cu Boris Karloff[43] în rolul mumiei.

Descoperind rezultatul manevrelor lui Hubert, clientul său, până atunci foarte răbdător, a luat-o la sănătoasa abandonându-și medicamentele pe tejghea. Dovadă a influenței nefaste a Hollywood-ului asupra populațiilor noastre, deja foarte traumatizate.

— *Gueuze-grenadina e* recomandată în cazul meu?

— Doar cu paiul.

— Dar țigara?

— Călăii tăi nu te-au lăsat să mai tragi un ultim fum înainte de a te da gata? Cu siguranță că nu au prevăzut că te vei întoarce dintre morți. Trebuie să recunosc că ești solid, amice. Ăia chiar că au avut grijă de tine.

Rebeka intră cu bebelușul în brațe, chiar în clipa în care Hubert scotocea prin sertar, căutând niște ace de siguranță care să țină bandajele. Văzând chestia aia care se agita în farmacie, scoase un strigăt de oroare, imitată pe dată de bebeluș, care începu să-și agite degetele mânuțelor ca spre a îndepărta un dibuk[44]. Ce bună educație căpătase micuțul!

— Ai căutat-o cu lumânarea, comentă Anne, ivindu-se la rândul ei, avertizată, presupun, de Rebeka. Măcar te-ai vindecat acum definitiv de familia Beigelbrot?

— Dimpotrivă, cred că am descoperit fața ascunsă a lui Madeleine…

Anne îmi aruncă o privire ciudată.

— Nu, să nu-ți închipui că între două ședințe de poceală, domnul Ordinez mă lăsa să respir în compania domnișoarei Beigelbrot! Dar, în timp ce ăia mă loveau peste cap, am priceput brusc…

— Taci din gură, Michel! spuse Anne. Iar vei spune prostii pe care le vei regreta mai târziu. Și pe care eu una prefer să nu le aud, chiar dacă știu că nu ești în starea ta normală.

— Așteaptă! Descoperirea mea nu are nimic sexual!

Anne făcu o strâmbătură, ca o infirmieră obligată să suporte în tăcere, la fiecare vizită, declarația de amor a unui muribund care nu se mai stinge odată. O doamnă în vârstă, care cumpăra niște sirop, îmi aruncă o privire ciudată și își strânse la piept cățelușul bine îmblănit. I-am întors spatele și mi-am continuat ideea înainte ca sărmanul meu cap să cedeze.

— Am pus pur și simplu cap la cap două fraze. Prima este a lui Madeleine. În timpul conversației noastre de la *Métropole,* în timp ce îi puneam întrebări despre opiniile politice ale scumpului ei frate, ea mi-a spus, întocmai, următoarele: „Instaurarea unei republici va însemna sfârșitul Belgiei. Flamanzii și valonii vor profita de situație ca să taie țara în două: un soviet la sud și o entitate catolică și conservatoare la nord”.

— Îmi amintesc. Mi-ai povestit. Ei bine…?

— E luat cuvânt cu cuvânt din textul unui editorial al lui Gracchus!

— Ceea ce te face să spui că Gracchus este Yann? exclamă Hubert, care mă asculta cu atenție, în timp ce prepara niște pilule.

— Nu. Este Madeleine! Dacă frazele astea ar fi ieșit de sub pana lui Yann sau a altcuiva, Madeleine le-ar fi reținut doar sensul. Or, ea mi-a repetat textul lui Gracchus la fel de bine ca un copil care recită o fabulă de La Fontaine.

— Și eu îți pot recita *Musca la arat*[45] dacă vrei… zise Anne.

— În loc să-ți bați joc de mine, mai bine recunoaște că nu e normal ca Madeleine să știe pe de rost editorialele din *Tribunul Poporului* – o gazetă marginală și stângistă, dispărută de luni de zile. Asta doar dacă nu cumva ea este cea care le-a redactat.

— Să admitem că frumoasa burgheză s-a înhăitat cu comuniștii. Ei și?

— Nu ți se pare că asta lămurește, cu totul surprinzător, întreaga afacere?

Anne clătină din cap și îmi aruncă o privire înduioșată.

— Mai curând o încurcă, nu crezi? Mă întreb dacă n-aș face mai bine să chem un doctor. Am toată încrederea în Hubert, dar el nu e decât farmacist. Starea ta ține, mă tem, de știința creierului.

Hubert se prefăcu că nu o auzise, dar dădu din cap cu un aer nefericit. Adora ca oamenii din cartier să-i ceară să le îngrijească suferințele și nu avea pic de încredere în doctori.

— De ce nu de psihiatrie, dacă tot am ajuns aici? spuse el spre marea mea satisfacție.

Anne scoase din poșetă o tabletă de ciocolată. Ce deliciu! Să-și sacrifice timbrele de rație ca să-mi cumpere mie cel mai bun medicament! Ce femeie grozavă! Am sărutat-o peste tot unde medicina îmi îngăduia înainte de a împărți desertul (vorbesc de ciocolată) în două părți (mai mult sau mai puțin) egale, (doar eu eram bolnavul!). M-am uitat spre Hubert, dar el îmi făcu semn că nu voia. După trei cești de ceai – servite discret de Rebeka – mi-am reluat explicațiile.

— Vezi tu, cu cât mă gândesc mai mult, cu atât am sentimentul că toată ancheta cu care m-a însărcinat Madeleine nu a fost decât o momeală.

— Acum ai să pretinzi că Yann nici nu există! exclamă Anne. Că era un personaj inventat de RAF ca să-i facă pe nemți să creadă că partizanii belgieni se alăturaseră armatei engleze?

— Nu, n-aș merge până acolo. Chiar dacă Yann a fost discret în cursul șederii sale la Londra, folosindu-se, probabil, ca mulți alții, de un nume fals spre a-și feri familia de presiunile sau represaliile naziștilor, el a servit în aviația aliată și și-a făcut relații la Londra, relații care i-au permis, la înapoiere, să lucreze într-un minister atât de sensibil precum cel al Afacerilor Externe. O altă certitudine: dispariția sa, la câteva ore după demisia de la cabinet. Colegul său de birou, Jean Dewilde, și Roger, amicul său de la bistrou, regele *pitjesbak*-ului, nu au niciun motiv să mintă. Yann a decis să fugă, și ăsta este un lucru sigur. Dar, pornind de aici, istoria povestită de Madeleine începe să aibă fisuri: în pofida declarațiilor ei, ea nu se sinchisește de plecarea bruscă a fratelui. De ce oare? Pentru că ea cunoaște motivul acestei plecări și știe unde se ascunde Yann.

Anne își ridică brațele spre cer. Hubert dădu trist din cap, ca în fața unui caz disperat. Trebuia să discut pe-ndelete cu ei, tocmai atunci când pe mine mă durea atât de tare capul! Dar, ca să pot vedea limpede lucrurile, aveam absolută nevoie să-mi testez ipotezele. Dacă ele rezistau scepticismului lor, ar fi fost o dovadă că aveam dreptate.

— Haide, Michel! Supozițiile tale nu stau în picioare. De ce te-ar fi însărcinat să anchetezi dispariția fratelui ei dacă ea cunoștea portul din care s-a îmbarcat și destinația? atacă Anne.

— Din pricina mamei sale. Ea este, sunt sigur, cea care a cerut să fie consultat un detectiv. Mi-am verificat plățile: toate sunt făcute din contul ei.

— Să admitem. Dar de ce tu?

M-am scărpinat peste bandaje înainte de a răspunde.

— Măcar o dată, am să dau dovadă de umilință. Madeleine a venit să mă vadă deoarece căuta un detectiv mediocru. Un mărunt recuperator de creanțe și de câini pierduți, fără experiența unor adevărate anchete. Se temea că o mare agenție ar avea mijloacele și oamenii în stare să dea de urma lui Yann.

Anne scoase spontan strigăte de protest care îmi încălziră inima, smulgându-i un zâmbet lui Hubert care zdrobea cu pistilul materia moale care masca leacurile.

— Să zicem un detectiv debutant, cam șovăielnic. De ce fiica unui avocat renumit ar fi încredințat o afacere de familie atât de însemnată și de delicată unui detectiv necunoscut, care intrase în meserie de puțină vreme și nu are practică mai deloc, atunci când era atât de simplu pentru ea să-i ceară succesorului tatălui ei, maestrul Dessang, adresa celei mai prestigioase agenții din Bruxelles și să insiste ca afacerea să fie tratată de cei mai buni copoi? Deci, dacă Madeleine l-a însărcinat pe un obscur investigator solitar cu o misiune vagă fără să-i dea nicio informație, a făcut-o ca să se asigure de eșecul lui, liniștind-o totodată pe mama ei – mai ales că bătrâna este cea care ține baierile pungii familiei Beigelbrot de la moartea soțului ei.

— Calcul greșit din partea frumoasei blonde… În loc să rătăcească leneș prin labirint, jalnicul Sherlock, care vrea s-o dea gata, se lansează numai foc și pară în căutarea fratelui ei.

— Să zicem, mai simplu, draga mea Anne, că tânărul cu caș la gură era mai competent decât credea ea și, în plus, mai voia s-o și dovedească. Așadar, bravul tânăr purcede la anchetă cu multă energie…

— Dar cu puține succese, ceea ce o satisface pe încântătoarea sa clientă.

— Până în momentul în care ea își dă seama că bravul detectiv e foarte aproape de țintă. Cum el se apropie cam prea tare de adevăr, demoazela începe să se teamă și, sub un pretext superficial, îl expediază din nou la cățelușii pierduți.

— Eroare! înseamnă să nu-l cunoști pe Van Loo, interveni Hubert. Jignit de moarte, detectivul smintit își continuă ancheta pe spezele proprii!

— Atunci, ea își dă seama de pericol și îi trimite câțiva băieți musculoși să-l sâcâie. Ce crezi despre ipoteza asta, stă în picioare, nu-i așa?

— În fața unui tribunal, spuse Hubert, teza ta n-ar face nici cât o ceapă degerată. Doar presupuneri, fără nici cel mai mărunt fapt care să-ți sprijine elucubrațiile.

— Elucubrații, poate. Dar recunoaște că teoria mea te impresionează.

— Pentru că ești seducția întruchipată, Michel, murmură Rebeka, ceea ce îi făcu pe Anne și pe Hubert să izbucnească în râs, doar bebelușul rămânând de gheață.

— Rebeka are dreptate, reluă Anne. Expuse de tine, divagațiile astea par convingătoare, dar…

— Mai rămân câteva semne de întrebare, continuă Hubert, închizând obloanele farmaciei. Mai cu seamă, esențialul: ascunzătoarea lui Yann.

— Mai sunt și alte piese care nu se potrivesc, spuse Anne.

— De pildă?

— De ce fiica unui avocat respectabil, care nu a acționat niciodată nici în mișcarea de rezistență, nici în mișcările de stânga, ar fi început să scrie într-un ziar stângist?

— Câți alți oameni de stânga, mult mai celebri, au evitat să-și murdărească mâinile în timpul Ocupației? interveni Hubert. Jean-Paul Sartre și Picasso, de pildă. Din cauza pactului ruso-german, semnat chiar înaintea războiului, comuniștii și unii dintre prietenii lor au avut multe scrupule să trădeze ordinele Moscovei și să intre în rezistența

împotriva naziștilor, mai ales înainte ca Hitler să facă bucăți tratatul și să atace Rusia.

Rebeka scoase un suspin de exasperare.

— Dacă îl lăsăm pe Hubert să se lanseze pe terenul ăsta, vă previn că n-o să ne ajungă noaptea întreagă. Se dă în vând să disece rolul negativ al naziștilor și al rușilor. Și cunoaște fiecare figură a baletului pe care l-au dansat ăștia doi.

Bebelușul aprobă zgomotos, ceea ce îi dădu dreptul la un biberon peste care se aruncă la fel de lacom ca Hitler asupra Stalingradului.

— Bine, am reluat eu. Să admitem că Madeleine era prea tânără ca să se angajeze sub Ocupație și că vocația ei stângistă s-a născut după Eliberare, poate sub influența lui Yann…

— …sau a altui bărbat? sugeră Rebeka visătoare.

— Rămâne valabil însă faptul că, dacă ea scrie articole incendiare în gazete mărunte, observă Hubert, o văd totuși cu greu în fruntea unei celule combatante, în chip de Pasionaria[46], în stare să mobilizeze niște militanți atât de redutabili ca Ordinez și oamenii lui. Vorbele lui Candido nu se potrivesc cu profilul unei frumoase blonde lipsite de ocupație care trăiește într-o vilă din cartierul Uccle…

— Recunosc că această parte a istoriei e cam vagă. Și totuși…

— Și mie îmi vine greu să pricep unde anume se situează fiecare dintre personajele acestei saga în peisajul foarte tulbure al stângii belgiene, continuă Hubert. Cu prilejul anchetei tale, ai întâlnit leopoldieni, monarhiști care nu-l mai vor pe Leopold III, cum ar fi Yann, republicani și comuniști. Dar opoziția între regaliști și republicani sau între leopoldieni și antileopoldieni este o joacă de copii în comparație cu lupta care se dă între diferitele facțiuni comuniste, o luptă pe viață și pe moarte. Troțkiștii îi detestă atât de tare pe staliniști încât preferă ca țara să fie condusă de

Leopold III decât de o marionetă numită de Moscova. Așadar, a crede că Madeleine, fie și devenită stângista pe care ți-o imaginezi, a izbutit să se alieze cu staliniștii și cu troțkiștii în același timp este ceva naiv, ridicol, imposibil!

— E-adevărat, interveni Anne. Între amicii lui Ordinez și sindicaliștii din transporturi există mai multă ură decât între gaulliști și pétainiști.

— Ar fi tare subtil cel care va spune în ce tabără să-i așezăm, am zis eu.

— Mai ales că au fost aliați la un moment dat, observă Anne. Și că, de asemenea, noi nu știm de ce s-au despărțit în mod brutal după ce-au jucat în aceeași echipă.

— Să n-o uităm pe Rosa, adăugă Rebeka. După părerea mea, ea cunoaște în mod sigur o parte interesantă din această istorie pentru ca Madeleine să fi făcut atâtea eforturi s-o ascundă, iar apoi să-i minimalizeze rolul, când a-i tăgădui existența devenise imposibil.

— Încântătoarea logodnică a întregii familii Beigelbrot, care se culcă cu un membru al Consiliului Ordinului Avocaților militând, totodată, cu troțkiștii de la Universitate. Doamne Sfinte, bietul meu cap are să plesnească! am zis eu, înghițind două capsule pe care mi le dăduse Hubert.

— Toți acești imbecili și ticăloși au distrus frumosul cuvânt „tovarăș”. Asta mă doare cel mai tare, spuse Hubert.

Ca un ecou, bebelușul scoase un urlet strident. Biberonul era gol. Băiatul ăsta va fi în mod sigur avocat sau politician. Dar nu va suporta situațiile confuze.

— N-a sosit cumva ora să ducem bebelușul la culcare? sugeră Hubert.

— Și pe Michel, zise Anne. I-am putea culca împreună, iar noi să mergem la cinema.

Hubert și Rebeka aplaudară cu ambele mâini. Până și bebelușul păru să se bucure la perspectiva

de a mă tortura toată noaptea. Dar am ținut să-mi termin expunerea atât timp cât îmi mai rămânea o fărâmă de luciditate.

— Încă o dată avem nevoie de Federico și de frații Motta. Doar ei ne pot ajuta să dezlegăm acest puzzle de relații între comuniștii „buni", recunoscuți de partid, grupul lui Ordinez și prietenii Rosei. Crezi că i-am putea vedea mâine? am întrebat-o pe Anne.

— Toată lumea aici la mine! exclamă Hubert.

— La noi, evident, protestă Rebeka. Și fără să te sinchisești de părerea mea… De vreme ce e vorba de politică și comunism…

M-am interpus imediat – eu eram cel răspunzător, nu Hubert.

— Aduc eu băuturile și spăl vasele!

— Ce-ar fi dacă l-ai invita și pe prietenul tău Louis, specialistul în mișcările de stânga de la Universitate? adăugă Hubert.

Rebeka îi aruncă o privire cruntă, pe care el se prefăcu a nu o observa. Bebelușul părea și el încântat. Nu e de mirare că, alături de un astfel de tată, se dădea deja în vânt după *kriegspiel*[47].

— Am să pregătesc câteva farfurii cu brânzeturi și mezeluri, interveni Anne.

— Și multă cafea neagră, am strigat eu. De data asta, o să nimerim din plin!

— Nu crezi că ideea că e un detectiv mediocru îl stimulează în halul ăsta? îl întrebă Rebeka pe soțul ei.

— Nu, de vină e lovitura la cap. Mâine, dacă leacurile mele își fac efectul, va uita totul.

— Să te audă Dumnezeu, oftă Rebeka.

20.

A trăi ascuns înseamnă a trăi ca un cadavru

— O burgheză din Uccle care scrie editoriale și cheamă proletarii la revoltă *contro i capitalisti* și care vrea să ia puterea ca să facă un soviet la Bruxelles! explodă Federico. De ce să nu ne închipuim Coca-Cola, *Wall Street Journal* și băncile americane instalându-se în Uniunea Sovietică, *perchè no*? Mickele, îți bați joc de mine?

Ca o felină în călduri, grasul se învârtea în cerc printre fotolii, izbind în treacăt uscătorul de păr pe trepied, suportul pentru manichiură, suportul pentru umbrele și dând peste reclamele care-i împodobeau salonul, fără să tulbure înfățișarea femeilor surâzătoare care își etalau pe hârtia lucioasă minunatele ondulații permanente în culori imposibile. Probabil că erau deprinse cu accesele lui de mânie. Judecând după dezordinea pe care o semăna Federico în salon, Anne fusese cu adevărat inspirată s-o cruțe pe Rebeka de împovărătoarea prezență a acestuia.

— Tocmai tu ridici obiecțiile astea, tu, un adevărat comunist, care își coafează clientele ca pe niște ducese și le îndoapă cu produse de frumusețe *made in USA,* creme, demachiante, vopsele și mai știu eu ce, tu, cel care le întorci de pe calea adevăratei lupte militante?

— Tu mă critici pe mine pentru că mi-am câștigat viața *colla propria fatica,* cu sudoarea frunții, și le dau de lucru unor muncitoare? Dacă n-ai avea-o pe Anne ca să te hrănească, din ce-ai trăi? N-ai reușit nici măcar să-ți asiguri *una rendita* pe lângă domnișoara Beigelbrot!

Ca să evit să fac explozie, am strâns din dinți în timp ce frații Motta rânjeau în colțul lor. Hubert

profită ca să reia conversația.

— Faptul că Madeleine trăiește ca o burgheză plină de bani împreună cu maică-sa și că a semnat totodată texte inflamate nu e ceva incompatibil, spuse el.

Cugetarea lui ar fi liniștit atmosfera dacă n-ar fi adăugat tot el:

— Revoluția a fost mereu făcută de burghezi care pretind că luminează norodul și a fost înecată în sânge de proletarii pe care i-au eliberat.

Bravo, Hubert! Ca și cum Federico nu era și așa destul de enervat! Fraza asta era taman capa roșie fluturată pe sub nasul taurului. A fost nevoie să mă interpun înainte ca Federico să-i scoată ochii cu foarfecele.

Când s-a restabilit liniștea, Louis mărturisi cu voce calmă că demonstrația mea i se părea „mai puțin extravagantă decât părea". Oare nu trăia el însuși ca un burghez, militând totodată la partid?

— *Si,* da' pentru tine nu e *lo stesso,* bombăni Federico lăsându-se în cele din urmă să cadă într-unul dintre solidele fotolii pe care le rezerva clientelor sale.

— În schimb, a ne închipui că Madeleine a putut ordona unui grup clandestin să te amenințe mi se pare neverosimil, continuă Louis. Ordinez și Madeleine sunt cumva mână-n mână? Nu, îmi vine greu să cred. Partidul controlează foarte strict celulele și organizațiile care depind de el ca să evite infiltrarea unor agenți provocatori, mai ales în acest moment, când americanii se arată tot mai agresivi. Ideea că un fidel al partidului începe să frecventeze disidenți, troțkiști sau membri ai altor grupuscule stângiste, chiar și din motive personale sau sentimentale, este absurdă.

— Interdicție pentru militanți să descheie corsajul unei tovarășe care nu are aprobarea iscălită în alb a lui Stalin!

Anne îmi spuse să tac și îl întrebă pe Louis:

— Atunci, după părerea ta, Ordinez nu acționează la comanda partidului?

— E foarte improbabil.

Frații Motta încuviințară dând din cap într-o armonie înduioșătoare. Federico își trecu mâna prin chica ciufulită.

— Și pe mine mă tulbură *questa storia:* de ce sindicatul a vărsat fonduri timp de câteva luni acestui *miserabile*? Frații Motta au scotocit *un poco,* dar la secretariat toată lumea tace mâlc. Nu sunt prea mândri de afacerea asta pe care au hotărât s-o încuie sub șapte lacăte *per sempre.* Și mai au și un dinte împotriva noastră, de când l-am adus pe Mickele *con tutte le sue interrogazioni.*

Respectam prudența lui Federico și a celor doi Motta. Nimic nu-i obliga să mă asculte și încă și mai puțin să mă ajute. Numai că eu nu mă încurcam atât de tare ca ei în fidelități politice, nu eram supus vreunor angajamente complicate și nu eram silit să mă pliez unei discipline stricte. Debarasat de îndatoririle mele față de familia Beigelbrot, puteam să răzbesc fără să mă sinchisesc de pagubele colaterale.

— Să punem piesele de la puzzle pe masă: Madeleine și Ordinez. Să uităm de diferențele dintre ei. Și să vedem ce-i unește: un ziar stângist și republican, *Tribunul Poporului.* Madeleine scrie în acest ziar (este doar o presupunere, am adăugat eu în fața mârâielilor de protest ale lui Federico și a mutrelor lui Hubert și Anne). Iar Ordinez este editorul ziarului. Își vinde abonamentele (la preț ridicat) unui sindicat infiltrat de comuniști (în fața obiecțiilor lui Federico și ale fraților Motta, m-am corectat), în orice caz, unor tovarăși de drum din partid. Unde să-l plasăm pe Yann în această adunare? Fratele lui Madeleine și prietenul lui Ordinez – cel puțin i-a fost acestuia prieten. Candido este chiar unul dintre singurii săi prieteni de când a revenit în Belgia. Exilul la Londra l-a

făcut să piardă contactul cu amicii de dinainte de război, deveniți între timp onorabili burghezi.

— Yann de asemenea. Atașat de Cabinet, asta nu e chiar o meserie de revoluționar, ne atrase atenția Louis.

— Da, numai că a demisionat brusc, ceea ce nu se potrivește cu imaginea tânărului cuminte. La fel ca relațiile sale: Ordinez, un personaj tulbure, marginal, care pretinde a fi de stânga, dar care aduce mai degrabă a șef mafiot decât a militant, și care circulă împreună cu câțiva complici interlopi care se comportă precum niște bătăuși.

— Ordinez se pretinde cu forță a fi republican, interveni Louis. Yann, nu, conform tuturor mărturiilor.

— Da, însă nu-și ascunde opoziția față de revenirea regelui Leopold III.

— Dar Madeleine?

— Nu știu, am fost eu nevoit să admit.

— Să n-o uităm pe Rosa, interveni Anne, logodnica pe care Yann continuă s-o frecventeze mai mult sau mai puțin discret, când de fapt ea l-a trădat cu propriul lui tată, în timp ce el juca rolul eroului în Anglia. O gâsculiță, după părerea lui Madeleine. O militantă troțkistă pură și dură, după cele ce știm noi.

— Pură? am ricanat eu. Să zicem numai dură!

— Cunoaștem legătura între Yann și Rosa, între Madeleine și Ordinez, între Yann, sora lui și Ordinez. Mai rămâne să descoperim ce au în comun Ordinez și Rosa, concluzionă Hubert.

— *Luminoso,* exclamă Federico, scoțând o sticlă de *prosecco* din dulap. Să bem în sănătatea noastră. *Davvèro,* suntem grozavi! Fără niște *amici așa* de isteți ca noi, detectivul Van Loo ar da faliment!

— *Salute*! strigară în cor frații Motta – singura vorbă pe care am scos-o de la ei în cursul reuniunii.

— Ce peisaj politic bizantin e cu adevărat Belgia zilelor noastre, observă Louis ridicând paharul. Sfâșiată de război, de luptele între clanuri, de trădări, de încăierările între laici și catolici, între republicani și regaliști, și strivită de mizeria clasei muncitoare.

— Și totuși, pun pariu că într-o bună zi, când opulența se va reîntoarce, am exclamat eu, mulți vor socoti Belgia de astăzi ca paradisul pierdut!

Toți izbucniră în râs, crezând că e o glumă. Oare era cu adevărat o glumă?

— Dacă muncitorii vor lua puterea, nimeni nu va avea nostalgia epocii noastre putrede, spuse Louis, în continuare cam prea serios, nereușind să renunțe la tonul profesoral. Ești de acord cu mine, Federico?

Coaforul nostru favorit își răsucea fotoliul în timp ce golea paharul cu vin spumos. Făcu o mișcare amplă cu brațul și clătină din cap.

— Sincer să fiu, pe mine mă doare-n cot. *Il mio paese è Italia.* Acolo vreau să mă întorc. Să am o mică prăvălie în vechiul port Brindisi, ăsta e visul meu.

Cu gesturi largi, își descrise atât de bine viitorul salon de coafură în inima provinciei Puglia că era de ajuns să închizi ochii ca să-i admiri firma strălucind în soare, vitrinele reflectând azurul Adriaticii și micile vase circulând de la un țărm la altul al brațului de mare.

— După cum vezi, nu am *ambizioni* nemăsurate… trase el concluziile și înșfăcă sticla.

— Dar tu, Hubert, ai să te întorci în Polonia după ce comuniștii o vor fi transformat în Grădina Raiului?

— Eu îl invidiez pe Federico, spuse Hubert. Eu nu am patrie. Sunt evreu, născut, vai, din întâmplare în Polonia. Polonezii îi detestă pe evrei. E o ură înscrisă în genele lor. După dezastrul făcut de nemți, și-au sărbătorit eliberarea măcelărindu-i

pe puținii evrei supraviețuitori. Acolo vrei tu să mă trimiți înapoi?

— Cu comuniștii, lucrurile se vor schimba, interveni Louis.

Hubert înălță din umeri.

— Chiar și când nu va mai fi nici măcar un singur evreu printre ei, polonezii tot vor continua să-i urască.

— Noi am fost primiți în acest mic regat, spuse glăsciorul Rebekăi. Trag nădejde că fiul nostru va fi mândru să se socotească belgian.

Am cuprins-ți pe Anne pe după umeri.

— Nici noi nu avem de ales! am exclamat eu. De ce să ne plângem? O să facem haz de necaz! În sănătatea voastră!

— *Salute!*

— *Le chaïm!*

— *Gezondheid!*

În zori, Anne, care acceptase să-și petreacă noaptea lângă mine, îmi refăcu pansamentele.

— Are să te doară, murmură ea tamponându-mi ușor obrazul cu dezinfectant în timp ce eu îi ridicam cămașa de noapte, iar mâinile mi se strecurau ușurel spre sânii ei.

— Dar experiența merită încercată, am sugerat eu. Ca să facem știința să avanseze…

Când ne-am trezit două ore mai târziu, bandajele se desfăcuseră complet, dar mă simțeam în mare formă. Deoarece era duminică, m-am dus după chifle la brutărie și, după un delicios mic dejun, am dus-o pe Anne în parcul Josaphat. În timp ce o fanfară cânta – mai curând prost – în chioșc, mi-a venit în minte o frază rostită de Anne.

— Îți amintești, Anne, de ziua în care mi-ai reproșat că încă mai continuam să-l caut pe Yann?

— Nu mai știu… Ți-am spus că mă săturasem să mai tremur tot întrebându-mă dacă nu ți-au găurit pielea.

Am izbucnit în râs.

— Nu. Știai că nu eram atât de curajos, așa că mi-ai spus…

— A, da! Te-am prevenit că, de acum înainte, ai să trăiești mereu ascuns și că mie mi se părea că asta era insuportabil.

Ne îndepărtasem de orchestra cam prea zgomotoasă după gustul nostru și ne uitam la porumbeii care se întorceau în marele porumbar amenajat pentru ei într-un copac, în fața unui frumos helești acoperit de nuferi. O imagine atemporală a fericirii, pe care niciunul dintre evenimentele crude din ultimii ani nu o întunecase. Un chioșc oferea băuturi și grăunțe pentru păsări. De îndată ce i-am dat punguța lui Anne, zburătoarele, care nu pierduseră nimic din scenă, se năpustiră spre ea, ca niște kamikaze asupra portavioanelor americane, năpădindu-i brațele, așezându-i-se pe cap, acoperindu-i umerii, pândind cu aviditate clipa în care avea să-și deschidă săculețul cu răsfățuri.

— *A trăi ascuns înseamnă a trăi ca un cadavru,* iată cuvânt cu cuvânt cum ți-ai formulat avertismentul. Crezi că a trăi ascuns ar fi ceva mai plăcut pentru Yann?

— Greu să deschid gura, se strâmbă Anne cu buzele strânse, acoperită de porumbei cârâitori.

M-am grăbit să-i alung și să zvârl departe grăunțele rămase. Ne-am sprijinit în coate pe balustrada unui vechi pod romantic aruncat între cele două maluri ale helești. Deasupra noastră, o statuie mare a lui Eol, zeul vânturilor, se străduia să-mi sufle inspirație.

— Atunci, asta înseamnă că tu nu crezi în fuga de acasă a fiului de familie bună, sătul să mai trăiască alături de o soră care duce viață dublă, sufocat de o mamă nebună, strivit de imaginea unui tată persoană însemnată, mort pentru patrie, dar care a trăit în ambiguitate, a făcut sex cu iubita lui și ale cărui turpitudini trebuie să le treacă sub tăcere?

Am cuprins-o pe Anne pe după umeri continuând să ne plimbăm până la un mic izvor ascuns în fundul unui frumos bazin circular din piatră albastră, de unde țâșnea un pârâiaș.

— Fântâna Dragostei… Îți amintești, Anne?

— Da, la prima noastră plimbare în acest parc, ți-ai scos pantofii și ciorapii și te-ai vârât în fântână. Te-am implorat să nu zăbovești pentru că apa era rece ca gheața. Dar domnul nu face decât după capul său. Fără să mă asculți, ți-ai continuat ștrengăriile.

— Ștrengării, când eu ți-am jurat dragoste veșnică!

— Rezultatul: ne-am trezit la postul de poliție, iar tu te-ai ales cu un guturai strașnic care a ținut trei săptămâni!

— …în cursul căruia ai refuzat să mă săruți.

— Mă feresc de microbi. Gripa spaniolă câte milioane de morți a făcut?

— Bieții de ei, nu-l cunoșteau pe Hubert cu preparatele sale magice…

— De ce nu crezi în ipoteza fugii de acasă? reluă Anne discuția.

— Ia te uită, acum și tu te-ai prins în joc? Am să-ți răspund. Întâlnirea cu cele două Beigelbrot n-ar avea niciun sens dacă Yann ar fi trântit pur și simplu ușa vilei îndărătul lui. De ce-ar fi obligat-o mama ei pe Madeleine să angajeze un detectiv? De ce Yann și-ar fi părăsit atât de brusc serviciul – pentru care nu-i datora nimic familiei sale? De ce ancheta mea ar fi stârnit atâtea valuri, torturi, amenințări cu moartea? Nu, nu există decât o singură explicație: Yann trăiește ascuns pe undeva, mort de frică deoarece s-a băgat într-o afacere în care n-ar fi trebuit să-și vâre nasul.

— Poate că s-a încurcat la fel ca noi între toate acele grupări stângiste care seamănă între ele, dar care-și sapă groapa una alteia.

— Ai dreptate, Anne! Între Rosa, Madeleine și Candido Ordinez, bietul Yann, nepricepând mare

lucru din subtilitățile diferitelor organizații de stânga din anturajul său, a făcut probabil o mare gafă.

— O gafă, dar care?

Continuându-ne drumul, am ajuns la o grotă artificială, făcută din ipsos și pietre, care se înălța deasupra unei mici bălți.

— Într-o seară, îți mai amintești? Am făcut dragoste în fundul acestei grote.

— Mda, foarte înduioșător… Printre găinați de porumbei, în miros de frunze putrede și de alte câteva substanțe erotice pe care nu cutez să mi le imaginez. Tu și ideile tale grozave…

— Gândește-te la Yann; se ascunde pe undeva, într-un loc la fel de romantic, fără să aibă pe nimeni care să-i țină cald la picioare…

Anne se îndreptă de spate și cercetă cu atenție fundul grotei ca și cum s-ar fi așteptat ca Yann să țâșnească de acolo strigând: bingo, nu mai căutați, iată-mă!

— Stai un pic. Dacă se ascunde, cineva trebuie să se ocupe de el. Ceva de băut, provizii, vești de pe front, e obligatoriu să fi păstrat contactul cu un prieten de încredere, care poate ajunge cu ușurință la el și care nu trebuie să fie departe de Bruxelles.

M-am uitat spre ea. Avea dreptate. Dacă, totuși, comuniștii erau pe urmele lui, a se refugia într-o altă țară era inutil, primejdios chiar. Un necunoscut este prea ușor de reperat când toată lumea se ferește de un străin care debarcă nu se știe de unde: prea mulți foști naziști, colaboraționiști fugari, agenți comuniști sau presupuși ca atare rătăcesc prin Europa ca să-și mai asume și el riscul de a trezi curiozitatea într-un oraș străin. Telefonul funcționează prost, transporturile sunt dezorganizate, drumurile în stare proastă, ruine se văd pretutindeni. A călători este o soluție proastă. Doar în Belgia, în lumea sa, putea Yann să-și găsească un adăpost mai mult sau mai puțin sigur. Rămâne să ghicim cine face pe agentul de

legătură. Madeleine, Candido Ordinez și oamenii săi?

— Sau poate Rosa? sugeră Anne.

Am izbucnit în râs.

— Hotărât lucru, n-o ai la inimă! Credeam că pe Madeleine n-o iubești.

— Nu mai fi atât de îngâmfat, mi-o tăie Anne. Eu vorbesc acum detectivului, iar tu, la fel ca întotdeauna, reduci totul la…

— De ce Rosa? am întrerupt-o, mai înainte ca ea să mă atragă pe un teren mâlos.

— A trăi ascuns înseamnă a trăi ca un cadavru…

Nu pricepeam unde voia să ajungă, ceea ce o făcu să zâmbească.

— Nu ești prea isteț, domnule Van Loo. Îți mai amintești de excelenta colaboratoare pe care ai pus-o s-o fileze pe Rosa în vreme ce tu dădeai liniștit de dușcă pahare cu *gueuze-grenadine*?

— Ei și?

— Amintește-ți. Eu o urmărisem în timp ce ea mergea grăbită prin cimitirul din Ixelles, luându-și mii de precauții ca să se asigure că nu este urmărită, înainte de a se duce să se reculeagă îndelung la mormântul familiei Beigelbrot, vărsând mii de lacrimi de crocodil.

— La vremea respectivă, atitudinea ei te înduioșase.

— Imbecilă ce eram, mă credeam destul de vicleană încât să-i fi distras atenția. Ei bine, greșisem. Micuța logodnică mă dibuise, pe mine și bietul meu buchet de flori galbene. De aceea, în loc să pătrundă în somptuosul cavou al familiei Beigelbrot, o frumoasă capelă construită în așa fel încât să adăpostească zeci de bravi Beigelbrot, Rosa se ghemuise în fața mormântului, prefăcându-se că aduce un omagiu vechiului ei amant, până ce m-aș fi îndepărtat. Rămânând în raza mea de vedere, îmi oferea imaginea unei tinere inocente, o biată văduvă solitară. Dar, dacă ar fi pătruns în cavou, mi-aș fi pus întrebări. Poate

că aș fi aruncat chiar și o privire, la rândul meu, în interiorul locului de îngropăciune. Lucru pe care ea voia să-l evite cu orice preț.

— Doar nu crezi, totuși, că Yann se ascunde în cavoul familiei Beigelbrot? Nu suntem printre neamurile lui Dracula.

— Cine știe? Gândește-te: ce altă ascunzătoare mai bună decât un cuibușor în mijlocul cadavrelor?

M-au luat fiorii. Brusc mi-am dat seama că nu aveam timp de pierdut: dacă Anne ghicise corect, altcineva ar fi putut ajunge la aceeași concluzie…

21.

Maică-mea e o vrăjitoare

Urcând pe bulevardul Universității care duce la cimitir, un vânzător ambulant striga, oferindu-și la vânzare ziarul *Les Sports*. „Fotbal! Senzația weekend-ului! Uniunea regală Saint-Gilloise bate F.C. Malines!” Vocea aia era a…

— Asta-i șchiopul! strigă Anne.

— Amicul nostru Josse serbează de-acum Uniunea regală în locul deliciilor republicii? Surprinzătoare schimbare cu 180 de grade!

De îndată ce ne zări, omul nostru se răsuci pe călcâie și se îndepărtă cât de iute i-o îngăduia piciorul, cu teancul de ziare sub braț.

— Ca să vezi! Apariția noastră l-a pus pe jăratec! Și eu care credeam că ar fi curios să afle cum am izbutit să scap din ghearele lui Ordinez!

Înainte să trec de grilajul cimitirului, am cumpărat de la o vânzătoare ambulantă un buchet de flori galbene pe care i l-am întins lui Anne.

— Poftim! Respectă-ți promisiunea. Pune-le pe mormântul lui… Cum o chema?

— Charlotte Ritter, decedată în 1889, care făgăduise că mă ascunde de privirea Rosei.

— Charlotte n-are nicio vină. Pacostea de Rosa era cu ochii-n patru.

De la mormântul lui Charlotte Ritter, se zărea somptuosul cavou al familiei Beigelbrot. O capelă mică din piatră albă, murdărita de ani, dar pe care niște mâini respectuoase o împodobiseră de curând cu flori mari proaspete, mov și roșii.

— E ciudat, porticul e întredeschis, remarcă Anne. Sunt sigură că ultima dată era închis.

Cum ne apropiam, ușa metalică se răsuci în balamale cu un scârțâit sinistru.

— Să nu-mi spui că de-acolo va ieși o fantomă să ne dea binețe.

— E vântul, am zis eu cu voce cam tremurătoare.

În interior, niște pietre tombale fixate de zid indicau amplasamentul acelor membri ai familiei Beigelbrot care odihneau acolo, rânduiți cuminte, perfect aliniați îndărătul strămoșului aflat la originea mausoleului. Portretul acelui venerabil strămoș trona deasupra unui soi de altar. Un cap bărbos care se uita spre mine cu un aer de profundă nemulțumire, cu chipul acoperit de murdărie de muște. Mormântul tatălui lui Yann se afla chiar în fața mea, la nivelul solului, sub altar. *„Alfred Beigelbrot, avocat, profesor la Universitatea Liberă din Bruxelles, ucis de inamic, 1891-1944.* „Asemănător tuturor celorlalte morminte, doar că strălucea de o albeață desăvârșită, cu literele de aur sclipind la lumină. Un mormânt imaculat. Imaculat? Nu, deschis.

Cuprins de o bruscă bănuială, am îndepărtat cu febrilitate piatra care fusese desprinsă și din care căzură mai multe bucăți fărâmițându-se pe sol. Din orificiul astfel degajat se iviră doi pantofi de piele. Pantofi frumoși, un model recent, închiși cu o cataramă aurie. Inima bătea să-mi spargă pieptul. Anne văzuse corect? *God Verdomme*!

— Poți să ieși, Yann, am spus eu cu glas scăzut ca să nu trezesc restul familiei. Suntem prieteni.

Nimic nu se clinti. Cei doi pantofi mă fixau cu un aer la fel de disprețuitor ca acela al strămoșului. M-am întors spre Anne care ridică din sprâncene.

— Ascultă, jocul de-a v-ați-ascunselea s-a terminat!

Doar tăcerea îmi răspunse. O tăcere de moarte. Mâna mi se așeză pe pantofi fără să provoace nici cea mai mică reacție. Rămaseră la fel de cuminți ca într-un raft. Am urcat spre gleznele proprietarului. Deasupra unor șosete de un albastru electric, pielea era călduță, aproape rece, dar nu de tot. O sudoare de gheață îmi năpădi pielea. Un acces de greață îmi tulbură stomacul. Era prea

târziu ca să mai dau înapoi. Înșfăcând picioarele, am tras de trupul care alunecă fără rezistență și căzu moale pe sol, ridicând un nor de praf albicios. Yann semăna cu cel din fotografii. Chipul ușor începețoșat, buzele pline, sprâncenele frumoase și fine bine desenate, deasupra unui nas cărnos. Puloverul verde cu guler rulat era curat, la fel ca pantalonul cu dungă impecabilă. Probabil că abia le îmbrăcase. Curate, numai în dreptul gâtului nu: o pată roșie întuneca lâna în locul unde se afundase cuțitul. Lama dispărea cu totul printre haine. Ieșea în afară doar mânerul, făcut dintr-un lemn închis la culoare, lustruit, destul de banal.

— Fir-ar să fie, ghinionul dracului!

— Nu e încă rece! exclamă Anne pipăindu-i încheieturile. Asasinul abia a ieșit de aici! Am fost pe punctul să-l întâlnim!

— Dacă am fi luat un taxi în locul tramvaiului, i-am fi salvat viața. Eu și blestematele mele de economii fără sens!

Anne mă scutură de umăr. Chiar aveam nevoie. Eram complet dezorientat.

— Doamne Sfinte, Michel! Nu-ți pierde capul! Vino iute!

Am privit-o fără să înțeleg, incapabil de cea mai mică decizie, cu picioarele sudate de sol. Fir-ar să fie! Luni întregi de anchetă doar ca să dau greș la câteva minute distanță! Așadar, Yann se ascundea sub nasul meu și eu nu văzusem nimic, nu ghicisem nimic, nu pricepusem nimic! Dezgustător! Am contemplat cadavrul, victimă a cui? A unei neînțelegeri? A unor lupte care îl depășeau?

Victima hazardului? A epocii?

— Mișcă, Michel, fir-ar să fie! Nu sta înțepenit ca o statuie de sare! Vino! Să plecăm de aici! Dacă apar polițiștii, suntem pierduți! Cine ar fi mai buni suspecți decât noi?

Oare ce anume striga Anne? Buzele ei, frumoasele ei buze, se mișcau, dar niciun sunet nu

se auzea. Nu trebuia cumva să anunțăm poliția?

— Ești nebun? urlă ea.

Mă fixa, cu ochii în lacrimi. Nu izbuteam să ies din ceață. Știam că trebuia să pun un picior înainte, apoi pe celălalt, dar membrele mele nu mă ascultau. Brusc, ea îmi trase două perechi de palme, dus-întors, în stil mare, care aproape că mă făcură să cad. M-am împiedicat de cadavrul lui Yann, am făcut câteva mișcări dezordonate cu brațele, am izbit mormântul lui papa Beigelbrot, dar am reușit să-mi recapăt echilibrul. Nu se încurcase, lovise zdravăn! Frecându-mi obrajii, m-am întors spre ea.

— Ce te-a apucat?

Fără să-mi răspundă, ieși din funestul monument, se uită în dreapta, apoi în stânga, după care înaintă încet spre mormântul lui Charlotte Ritter în fața căruia îngenunche. O urmasem automat și, la fel ca ea, m-am înclinat în fața ocrotitoarei noastre.

— Am procedat greșit. Vânzătoarea de flori are să dea semnalmentele noastre. Și șchiopul.

— Florile erau pentru bunica cumnatei mele, zise Anne. Ai să-ți amintești dacă suntem interogați? Pentru că ești într-o asemenea stare… Șchiopul…? Ce naiba făcea în cartier? Cartierul Universității, cel al Rosei și al lui Yann…

— Anne, doar nu crezi că el e cel care…

Când am ieșit din cimitir, am aruncat instinctiv o privire în jurul meu ca să previn un jet de cocktail Molotov.

— Tu ești detectivul. M-am săturat să lucrez în locul tău!

— Evident, și-ar fi putut ascunde cuțitul în stiva de ziare. Ce era mai simplu decât… Stai, vânzătoarea de flori! Ea trebuie să-l fi văzut pe asasin!

Excelenta negustorească își amintea perfect de noi, de florile pe care le alesesem. Și de cei doi vizitatori care ne precedaseră. Și ei cumpăraseră

un buchet. Niște flori mari mov și roșii, niște gerbera și niște…

— Doi vizitatori?

— Un *mankepuut*[48] ciudat, cu un picior țeapăn, care strângea la piept niște ziare de culoare rozalie. Și prietenul lui, într-un impermeabil verde strâns pe corp, cu un fular care îi ascundea partea de jos a feței și cu o pălărie trasă până la nas. Soiul ăla cu guturai cronic. Dacă vreți să vă spun părerea mea, un *snotneus*[49], judecând după privirea pe care mi-a aruncat-o.

I-am oferit lui Anne un buchețel de trandafiri și am tras-o spre localul din fața cimitirului, *La Bécasse* – acolo se servea una din cele mai bune *gueuze-grenadine* din Bruxelles.

— Trebuie să le anunțăm imediat pe cele două doamne Beigelbrot, îmi spuse Anne după ce băuse două pahare de *chnick*[50].

M-am strâmbat. Îmi încredințaseră să-l caut pe fiul și fratele lor, iar acum trebuia să le vestesc moartea acestuia – de care mă simțeam răspunzător. Sarcina era peste puterile mele. Dar Anne avea dreptate: cum puteam să mă sustrag? Vizita la cele doamne Beigelbrot, apoi ocolul pe la comisariat, erau chestiuni inevitabile. Mă așteptau zile, săptămâni dificile. La fel ca pe Anne, a cărei prezență alături de mine când descoperisem cadavrul nu prea vedeam cum o puteam masca.

De data asta, am luat un taxi. Anne rămase la fața locului. De la ferestrele localului *La Bécasse,* avea o panoramă excelentă asupra cimitirului.

Când am ajuns la vilă, mă aștepta o surpriză. Mica subretă, cu chipul marcat, îmi spuse că Doamna și Domnișoara tocmai plecaseră într-o mașină a poliției. „O veste proastă”, spuse ea, lăsând sfârșitul frazei să plutească în aer. „O veste foarte proastă…”

Am dat din cap. Cine dracu’ îi înștiințase pe polițiști? Răspunsul mi se păru evident. După ce îl uciseseră pa Yann, ticăloșii ăia telefonaseră chiar

ei la comisariat, sperând să mi-o ia înainte și să mă vâre în belea. Câtă vreme polițaii mă vor lua la întrebări și vor înțelege că nu eu eram asasinul lui Yann (dacă imbecilii ăia vor ajunge vreodată la concluzia asta), ei aveau să fie departe.

Cu permisiunea tinerei servitoare, l-am sunat pe Federico. Răspunse încă de la prima sonerie și zbieră un surprinzător „*Pronto*!" cu o voce plictisită, în locul formulei obișnuite „Michel Van Loo, detectiv privat, și Federico Simoni, arta coafurii, bună ziua, la dispoziția dumneavoastră!" De îndată ce auzi sunetul glasului meu, tonul lui urcă și mai mult. După ce am încercat în zadar să-l domolesc, prin valul de cuvinte, reproșuri și invective am înțeles că doi polițiști îmi percheziționau biroul de vreo zece minute, iar alți doi mă așteptau într-o mașină. Un vehicul ostentativ parcat în fața salonului, sublinie el pe un ton furios.

Pentru prima oară în viață, berea nu mai avea niciun efect. Regretam că băusem, că fusesem atât de naiv și de stângaci, că mă azvârlisem în ancheta asta ca un elefant orb. N-ar fi trebuit niciodată să devin adult. Cu siguranță nu detectiv. Din păcate, era prea târziu pentru regrete. Prea târziu, de asemenea, pentru a mă întoarce în timp. Pentru a mă reintegra cuminte în Administrația din care nu ar fi trebuit să evadez niciodată și pentru a reintra sub jugul liniștitor al harpiei stângiste. Trebuia să înfrunt furtuna pe care o provocasem și să evit să-i trag după mine în naufragiu pe Federico, pe frații Motta, pe Anne.

De data asta, am luat tramvaiul. Pentru a cugeta, nimic nu e mai indicat decât un drum lung și zgomotos în mijlocul unei gloate anonime. Și aveam nevoie să cuget ca să alcătuiesc o istorie credibilă. Dar, de data asta, în pofida zgâlțâielilor, tramvaiul nu-mi aduse niciun răspuns. Oricât aș fi răsucit problema, era cu neputință să imaginez o versiune a anchetei mele din care prietenii mei să

fi fost absenți, mai cu seamă Anne, care descoperise trupul bietului Yann înaintea mea. Ajungând la comisariat, nu progresasem niciun milimetru. Cum o vrea Dumnezeu! mi-am zis mergând spre eșafod. Atunci am zărit-o pe Madeleine care tocmai părăsea clădirea și venea drept spre mine.

— Vino, spuse ea sec, ca de obicei imperială.

— Mă așteaptă domnii de aici. (Am arătat spre comisariatul din care ieșea.) Nu sunt sigur că ar aprecia să știe că stau la o bere când ei mă caută prin tot orașul.

Îmi aruncă o privire și, cu un zâmbet pișicher, exclamă, spre marea mea confuzie:

— Cine ți-ar putea reproșa că stai să consolezi victima?

Replica ei mă lăsase într-o asemenea stare de uluire încât am urmat-o docil până la o tavernă întunecoasă și plină de fum. Acolo m-am lăsat să cad pe banchetă, privind prin geam spre intrarea comisariatului și așteptându-mă în fiecare clipă să văd o brigadă călare, cu sabia scoasă, năpustindu-se spre mine.

— *Gueuze-grenadine,* dacă nu mă-nșel?

N-am îndrăznit s-o contrazic, deși ideea de a înghiți o picătură de alcool îmi întorcea stomacul pe dos.

— Un vin fiert și o *gueuze*! comandă ea în stil de mare prințesă care încearcă să se dea cu poporul. Chelnerul mai văzuse așa ceva. Era timpul să-mi vin în fire.

— Îmi pare rău pentru fratele dumitale, am început eu.

Mă fixă cu o condescendență de gheață. Dintr-odată, masca i se făcu praf. Ducându-și mâinile la obraz, îngăimă:

— Iartă-mă, Michel.

Schimbarea cu 180 de grade era atât de bruscă încât m-a lăsat fără grai. O clipă, fusese imperială și cinică. În clipa următoare, devenise patetică și

zdrobită. Care era adevărata Madeleine Beigelbrot?

— Maică-mea e o vrăjitoare, spuse ea.

Lacrimi delicate îi curgeau de-a lungul obrajilor, lacrimi pe care nu încerca să le ascundă.

— Ea e la originea întregului dezastru.

În fața aerului meu uluit, își înălță capul:

— N-ai ghicit?

Nu, poți fi liniștită, Madeleine, nu am ghicit nimic, nimic. Sunt un detectiv mediocru așa cum sperai când m-ai ales, iată ce ar fi trebuit să-i răspund în loc să rămân acolo prostește, cu gura deschisă, încercând, o dată în plus, să deslușesc adevărul de minciună în așa-zisele ei dezvăluiri.

— Războiul e cel care ne-a stricat familia, reluă ea. Yann, care nu se înțelegea cu tatăl nostru – e prea puțin spus că nu se înțelegea – a profitat de venirea nemților la Bruxelles pentru a fugi la Londra. (Ciudat mod de a istorisi isprăvile unui erou al patriei! Dar am preferat să n-o întrerup.) Pun prinsoare că s-ar fi alăturat milițiilor fasciste ale partidului Rex dacă tatăl nostru ar fi fost partizan în rezistență.

De data asta, nu m-am mai putut abține să protestez.

— Ei, hai, Madeleine! De ce atâta cinism?

— Nu înțelegi? Mama nu a suportat ca soțul ei să se îndrăgostească de Rosa. Zi de zi, în mod insidios, ca o otravă lentă, l-a montat pe Yann împotriva tatălui său. Ea l-a convins să se înroleze în RAF. Să-l acuze pe tata de colaboraționism, să-l culpabilizeze. De unul singur, Yann nu ar fi acționat niciodată astfel. E un om slab, incapabil să găsească în el însuși resursele de a porni în aventură. Era tot ce vrei, în afară de erou. Ca pe toată lumea la vremea respectivă, la fel ca pe tata, la fel ca pe mine, victoria Germaniei îl zdrobise. Eram siguri că Ocupația va fi de lungă durată și că singura atitudine posibilă era de a hiberna așa cum ne îndemnau cele mai înalte autorități ale statului

și ale finanței. Fără stăruința mamei mele, fără manevrele ei, te asigur că ar fi rămas la Bruxelles ca să-și continue studiile de Drept, ignorându-i pe naziști și închizând ochii la destrăbălările Rosei. Dar mama făcuse din Yann instrumentul răzbunării ei. Trebuia ca soțul ei să plătească, chiar și cu prețul vieții fiului. Ca prin minune, Yann a supraviețuit. Dar, când s-a întors la Bruxelles, a descoperit dezastrul, moartea tatei. Atunci a înțeles, în sfârșit, că mama îl jucase pe degete și că ea îl ucisese pe tatăl nostru.

— Ei, hai, Madeleine. Vino-ți în fire. Știi bine că tatăl dumitale a murit ales din întâmplare de germani, împreună cu alți zece ostateci.

Dar ea lăsă să-i scape minunatul ei râs răgușit, numai că de data asta era de gheață.

— Cine crezi că ne-a hrănit în timpul războiului?

— Păi… tatăl dumitale, presupun. Cabinetul său de avocat.

Dădu din umeri în fața unei asemenea candori.

— Tatăl meu juca rolul notabilității cuminți, când de fapt își petrecea cea mai mare parte a timpului cu Rosa, care milita deja într-o mișcare de extremă stângă foarte violentă, și cu maestrul Dessang, colaboratorul său, care lucra cu Frontul Independenței. Străduindu-se totodată să țină piept asalturilor maică-mii pe piața mică…

— Aici, îți mărturisesc că nu mă mai descurc.

— Bursa neagră, Michel.

Își frecă degetul mare de arătător, fixându-mă cu ochi arzători. Ideea că înnebunise cu totul îmi trecu prin minte, lucru care nu-i scăpă.

— Îți mai amintești, totuși, de *rue des Radis*[51]?

— Centrul agitat al bursei negre, unde întreg orașul Bruxelles se ducea să se aprovizioneze.

— Având drept vedetă un cuplu faimos, soții Delporte.

— Madam' Violette?

— A, începi să te trezești? Da, scumpa noastră mamă era în cârdășie cu acești „oameni de treabă”. Le finanța activitățile, iar ei o asigurau, în schimb, că nu va duce niciodată lipsă de micuțele pilule din care consumă regulat, după cum știi.

— Și care e legătura cu moartea tatălui dumitale?

— Așteaptă. Cumătrul Delporte era un negustor genial: le-ar fi vândut până și turnul Eiffel nemților, dacă alții nu l-ar fi dat pe gratis. Apartamente, mobile, bijuterii, carne, unt, alcool, furniza absolut tot, numai să dai prețul cerut. Dar și cărți de identitate, permise de muncă, *ausweise*[52], autorizații de transport, pe scurt, toate hârtiile necesare la vremea aceea, pe care și le procura de la funcționarii sau agenții comunali – dintre care unii credeau că le furnizează celor din rezistență. În domeniul său, era un artist.

— Soția sa de asemenea, în alt gen, am mârâit eu. Continuă.

— Pe scurt, în ziua în care domnul Delporte a avut ghinionul să nimerească într-o razie, nu hazardul îl atrăsese la Uccle. Avea întâlnire cu maică-mea.

— Cu mama dumitale!

O dată în plus, fusesem pe o pistă complet greșită.

— Venea să-i înmâneze niște acte false pe care ea le vânduse unor amici. Crezându-l pe tata părtaș la secret, aceștia îi mulțumiseră pentru ajutor. Așa a descoperit el activitățile secrete ale scumpei sale soții.

— Și până atunci el n-a știut că ea era în cârdășie cu cei doi Delporte?

— Bietul de el… Bănuia că mâncărurile cele mai apetisante de la masa noastră proveneau din comerțul la negru, dar nu cunoștea esențialul, legăturile ei cu cei mai primejdioși traficanți din capitală.

— Făcusem deja legătura între moartea lui Delporte și cea a tatălui dumitale. Dar cum s-au derulat evenimentele? Pus la curent cu sosirea lui Delporte de către prietenii care așteptau actele false, tatăl dumitale n-ar fi putut opri mașinațiunea?

— Ar fi putut interveni – ar fi trebuit s-o facă. Dar era atât de furios împotriva maică-mii încât a vrut să-i dea o lecție.

I-a dat ideea Rosei și prietenilor ei să-i dea o bătaie zdravănă lui Delporte și să-i șterpelească actele. Urmarea o cunoști. Atacul ratat împotriva lui Delporte când acesta s-a ivit în cartier, datorită sosirii inopinate a unui ofițer neamț care a fost ucis de un membru al comandoului înnebunit și stângaci. După fuga celor din rezistență, a urmat arestarea în chip de represalii a lui Delporte, a sărmanului meu tată și a altor câtorva nevinovați care se aflau, din păcate, în preajmă. Și executarea lor.

— Mama dumitale este cea care ți-a dezvăluit, în cele din urmă, adevărul?

Madeleine scutură din cap și își trecu mâinile prin păr.

— Ea? Îți bați joc de mine? S-a făcut că nu pricepe nimic. Și astăzi încă refuză să-și asume fie și cea mai mică responsabilitate în această dramă. Delporte? Era un tip care făcea rost de carne și atâta tot. Când tatei i s-au adus onoruri la Eliberare drept erou, scumpa mea mamă trona în primul rând, victimă, văduvă în lacrimi, celebrând curajul soțului ei, deplângând soarta nedreaptă care îl lovise pe pașnicul maestru Alfred Beigelbrot, un om înțelept care s-a ținut mereu la distanță de tulburările epocii.

— Și atunci cine? Rosa?

— Da. Rosa e cea care mi-a dezvăluit complotul. Un an mai târziu, la întoarcerea lui Yann.

— Drept reacție, ai devenit Gracchus, Pasionaria antimonarhiștilor?

Madeleine mă fixă îndelung, pentru prima oară de când eram față-n față.

— Așadar, dragă Michel, ai găsit totuși ceva?

Mi s-a părut că simt oarecare admirație în tonul ei. (Am crezut acest lucru până ce Anne mi-a spulberat iluziile, printr-un hohot de râs, câteva ore mai târziu.)

— Mi-ai spus că Yann nu era comunist. Ai făcut-o ca să mă pui pe o pistă greșită? Iar, de fapt, în realitate te-ai alăturat Rosei împreună cu fratele dumitale în acțiunea clandestină.

Madeleine privea de cealaltă parte a geamului piața luminată de soare. Lângă comisariat, două imobile în ruină erau izolate prin garduri acoperite cu afișe publicitare. Cele din urmă rămășițe ale războiului, care urmau, curând, să fie șterse. Viața își reluase cursul, indiferentă la încercările din care abia ieșeam. Rănile victimelor nu se închiseseră, dar magazinele, fațadele caselor erau vopsite proaspăt, oameni îmbrăcați în culori vii se strigau unii pe alții, râdeau, munceau, beau, discutau, se ciorovăiau pentru fleacuri, se iubeau, călătoreau. Oare această reînnoire, la care ea nu putea participa, era ceea ce contempla Madeleine, femeia căreia viața îi fusese distrusă de război? Și, totuși, nici ea nu purta, aparent, vreo cicatrice. O femeie frumoasă, care stârnește dorințe, seducătoare și care părea să muște din viață din plin. Dar sufletul ei, acum o știam, fusese devastat și avea să rămână marcat pe veci. Credeam că nu mă auzise, că nu va mai adăuga niciun cuvânt și că ne vom opri aici. Nu sunt sigur dacă în acel moment doream să știu mai multe, într-atât de mult mă doborâse confesiunea ei. Dar, după o lungă tăcere, își reluă explicațiile – mai degrabă solilocviul.

— Prostii. Yann nu a fost niciodată comunist. Detesta ideile partidului tot atât cât îi detesta disciplina și violențele comise în numele acestuia.

Nu avea cuvinte suficient de dure pentru a denunța crimele lui Stalin și ipocrizia regimului sovietic.

— Cei cu care am discutat mi-au confirmat acest lucru, am spus eu, mai curând pentru a mă liniști pe mine însumi că nu mă înșelasem cu totul, decât pentru a-i sprijini afirmațiile.

— Tot maică-mea e răspunzătoare de urmarea evenimentelor. După dezvăluirile Rosei privitoare la moartea tatălui nostru, Yann a încercat s-o facă pe mama să mărturisească legăturile ei cu soții Delporte. Voia să obțină din partea ei niște regrete, s-o facă să-și recunoască rușinea, s-o umilească. În zadar. S-a apărat cu ghearele și cu dinții, a strigat că e o minciună, a acuzat-o pe Rosa că voia să distrugă familia după ce zdrobise cuplul. Și l-a pus pe Yann să jure că n-o va mai revedea.

— Era major, era liber…

— Era un om slab, la fel ca mine. Iar mama noastră deține întreaga avere a familiei Beigelbrot. E-adevărat că nu suntem niște sfinți. Nici Yann, nici eu, adăugă ea într-o șoaptă.

Am dat din cap. Cu ceea ce posedam pe contul meu din bancă, îmi era ușor să dau lecții…

— De atunci, mama s-a închis în sine definitiv, ca o stridie. Yann a intrat la Ministerul Afacerilor Externe. Eu m-am îndrăgostit de un bărbat care m-a fascinat o vreme și care m-a atras în acțiunea politică. O lume nouă pentru mine, excitantă, periculoasă. Aveam impresia că aduc un omagiu tatălui meu lansându-mă într-o activitate clandestină…

— Candido!

Ea dădu din cap.

— Da, Candido Ordinez, pe care l-am întâlnit datorită lui Yann, cu care se împrietenise. De fapt, o făcuse pentru a-i sustrage informații despre politica externă a Belgiei, pe care le vindea apoi rușilor. În orbirea mea, îl luam drept un militant dezinteresat, care lupta pentru ideile sale. Eram atât de mândră că-l ajut încât am căzut de sus

atunci când am descoperit că era un tip lipsit de scrupule care nu ținea cont de cine îi dădea de mâncare. Agent al Moscovei, șantajist, turnător ia poliție. Singurul lui stăpân. Dumnezeul lui, este el însuși. Socotește ființele umane drept pioni meniți să-l slujească sau să fie striviți.

— E cam periculos să te joci și de-a Stalin și de-a polițiștii în același timp…

— Candido are o părere foarte bună despre sine. Trebuie să-i recunosc abilitatea. Până acum, a reușit să-i manipuleze și pe unii și pe alții. Și să se servească și pe sine în același timp. Cu informațiile culese dintr-o tabără, îi face să plătească pe cei din cealaltă tabără. *Tribunul Poporului,* de pildă, în aparență un ziar republican, nu era decât un mijloc de a-și procura bani – mulți bani. Subscripția câtorva sute de abonamente era o excelentă acoperire pentru a le permite celor pe care îi șantaja să justifice suma pe care le-o sustrăgea.

— Dar, totuși, dumneata colaborai la acest ziar! Scriai apeluri înflăcărate în sprijinul revoluției republicane, pentru abolirea monarhiei.

— Habar n-aveam de viclenia lui. Eram fascinată de ceea ce credeam eu că este puritatea sa revoluționară. Și mai voiam și să mă răzbun pe maică-mea. Nimic nu mă aţâța mai tare ca gestul de a lăsa la vedere, în salon, un exemplar din *Tribun* și de a o asculta pe mama citindu-mi propria proză și denunțându-l în termeni vehemenți pe acel îngrozitor Gracchus care cuteza să-l târască în noroi pe bunul nostru rege Leopold, cel care ne-a salvat țara de la ruină. „Să fie spânzurat acest Gracchus la Nürnberg, odată cu naziștii!” striga ea. Asta mă ungea la inimă, mă refugiam în camera mea să râd până nu mai puteam. Până în ziua în care am surprins o conversație între Candido și zbirii lui. Se pregăteau să arunce în aer localul unui grup de studenți trotkiști de la Universitate. Candido alesese

această țintă pentru a-și reface prestigiul care începea să i se clatine periculos de mult în ochii Moscovei. Un atentat împotriva unor troțkiști, inamicii înverșunați ai comuniștilor staliniști, avea să dovedească fidelitatea sa neștirbită și devotamentul său față de cauză. Așa am aflat de duplicitatea sa, cum mă înșelase și pe mine, la fel ca pe toți ceilalți. Când mi-am dat seama că tăcerea mă va face complice la moartea Rosei și a prietenilor ei, am avut curajul să scot capul din nisip, l-am povestit totul lui Yann, care rămăsese în mod discret în contact cu Rosa, fără știrea maică-mii.

— Spuneai că el nu îi împărtășea ideile!

— Nu, dar o iubea. Îi dădea din când în când o mână de ajutor, bani. Ba chiar s-a lăsat dus la câteva adunări care l-au convins că ea era pe o cale greșită.

— Așadar, el este cel care a avertizat-o pe Rosa despre ceea ce se punea la cale?

— Și ea i-a informat imediat despre pericol pe ceilalți membri ai grupului care s-au împrăștiat. Era, însă, un trădător printre ei, care i-a spus lui Candido că Yann îi dăduse de gol. Rosa a aflat nu mai știu cum că, pentru a se pune pe sine însuși la adăpost și a se răzbuna, Candido își propusese să-l denunțe pe Yann autorităților, acuzându-l de spionaj. Și ea a venit să-l avertizeze.

— Yann, spion?

— Onorabilul meu frate, un apropiat al ministrului Afacerilor Externe, transmisese informații rușilor și participase la adunări clandestine cu stângiștii. Candido deținea dovada! În acea perioadă de vânătoare de vrăjitoare, era pierdut. Trebuia să acționăm rapid. Yann a demisionat imediat și mi-a cerut să-l ajut să se ascundă până ce nevinovăția și onoarea sa vor fi recunoscute.

— Dumneata ai avut ideea cu mausoleul familiei Beigelbrot?

— Da. Dar nu pusesem la socoteală neliniștea maică-mii. Dispariția lui Yann o făcuse să-și piardă mințile, făcând-o și mai nebună decât era. Declanșând preparativele pentru război, a vrut să le telefoneze unor prieteni apropiați ai ministrului de Interne și ai ministrului Justiției, unor membri ai Cabinetului și ai Parchetului care îl cunoscuseră pe tata, pe scurt să pună în mișcare artileria grea pentru a da de urma lui Yann, adică exact cel mai sigur lucru pentru a face ca el să fie ucis. Am izbutit s-o potolesc, convingând-o să acționeze discret și încredințând afacerea unui detectiv.

— Cel mai bun din regat, știu. Sunt măgulit.

Tonul meu ironic o făcu să schițeze un zâmbet palid. Primul zâmbet pe care i-l smulgeam de la începutul confesiunii.

— Nu fi jignit, Michel. Am învățat să te cunosc. Îmi pare rău că am încercat să te manevrez. Meriți mai mult decât atât.

Nu m-am putut împiedica să roșesc și am lăsat-o să continue.

— Timp de câteva luni, totul a părut să se domolească. Între timp, îl părăsisem pe Candido, cu binișorul, fără să-i dezvălui dezgustul de teama reacției lui. Voiam să păstrez contactul cu el ca să mă asigur că nu se apropia prea mult de Yann. Din fericire, avea și alte lucruri care îl preocupau pentru a-și lua revanșa față de Moscova. Oricum, nu-i purta chiar atât de mult pică lui Yann. După cum pretindea, înțelegea că fratele meu voise să-i salveze viața logodnicei lui.

— Îl credeai?

— În mod ciudat, cred că totuși Candido i-a păstrat mereu o mare afecțiune lui Yann, chiar dacă, la origine, nu-l interesa decât poziția lui la Ministerul Afacerilor Externe. Pentru un tip atât de complicat ca Ordinez, trădarea nu împiedica prietenia.

— Și mai ales cu o frumoasă primă, pentru a înceta să-l mai hărțuiască.

Madeleine mă fixă cu stupefacție, înainte de încuviința ușor din cap.

— Este adevărat că pentru Candido banii liniștesc multe motive de pizmă.

— Ai reușit s-o faci pe mama ta să tacă, să-l oprești pe Candido. Atunci am intrat eu în joc.

— Ancheta dumitale a început să capete o întorsătură primejdioasă pentru Yann când ai scos-o la iveală pe Violette Delporte.

— Pură întâmplare! Investigam pentru ea. Nu despre ea! Era o clientă!

— Nu știam asta! Coincidența mi s-a părut mult prea mare. Eram convinsă că ai reușit să reconstitui începutul istoriei.

— M-ai crezut mai șiret decât eram!

— Când ai început s-o hărțuiești pe Rosa, în ciuda recomandărilor mele, apoi s-o urmărești până la mausoleul Beigelbrot, într-o zi în care îi ducea provizii și ziare lui Yann, mi s-a făcut cu adevărat frică.

— Și atunci l-ai chemat pe Candido în ajutor?

Lăsă capul în jos. Lacrimile începeau să curgă din nou din ochii ei, iar ea nu încercă să le ascundă.

— Am decis să pun capăt anchetei, crezând că m-am debarasat în sfârșit de dumneata. În schimb, ai împins investigațiile încă și mai departe. Recunoaște că aveam motive să-mi pun întrebări, când de fapt nu mai erai plătit. Pentru cine lucrai?

— Pentru mine! Dacă m-ai fi ascultat, ai fi înțeles că trebuia să-mi dovedesc mie ceva.

— Era mai logic să-mi imaginez că polițiștii sau serviciile de spionaj te însărcinaseră la rândul lor să dai de urma lui Yann.

— Atunci a intervenit Candido?

— Cu blândețe, trebuie s-o recunoști. Te-ar fi putut elimina fără scrupule.

— Trebuie, cumva, să-ți mulțumesc pentru asta?

— Trebuia să te oprească, înainte ca poliția să ajungă la ascunzătoarea lui Yann! lansă ea cu voce

gâtuită de emoție.

— Îmi pare teribil de rău, am spus cu glas scăzut. Nu știu cum să-ți exprim regretele mele.

— Nu, știai atât de puțin că n-ai fi putut niciodată să ghicești că-l trăgeai pe Yann spre moarte.

— Dacă aș fi fost un detectiv mai bun…

Madeleine oftă. Nu era nevoie să-mi conteste afirmația. Nici măcar din politețe. Momentul bunelor maniere trecuse.

— Cine l-a ucis pe Yann? am întrebat-o direct.

N-a răspuns.

— Știi cine?

Rămase nemișcată, cu privirea pierdută în gol. Cu chipul inundat de lacrimi. Apoi, plecă fără să mai adauge o vorbă.

∵

— Și tu ai lăsat-o să plece? *Vergogna!* strigă Federico agitându-și uriașele labe păroase. Eu aș fi făcut-o să vorbească. Ah! Dacă mi-ai fi cerut să te însoțesc!

— Având asupra ta un praf preparat de mine. Un adevărat ser al adevărului, interveni Hubert.

— Ascultă-i ce zic, oftă Anne adresându-se Rebekăi, care-și ținea bebelușul adormit la piept. Niște adevărați Superman, față de noi. Numai că dacă ar fi fost în locul lui Michel, toți bărbații ăștia ar fi stat și ei să-i contemple frumoasele fese în timp ce se îndepărta.

Strigăte de protest, tăgăduiri vehemente ale masculilor jigniți. Până și frații Motta clătinară din cap.

— Dar poliția? întrebă Rebeka. Cum ai îndepărtat-o?

— Datorită lui Madeleine. A intervenit ca să mă scoată din cauză povestind că îmi dăduse ea sarcina de a verifica informația unei surse anonime pentru a se asigura că prezența lui Yann în cimitirul din Ixelles nu era o glumă proastă.

— Nu e proastă, remarcă cu șiretenie Anne. Evita, astfel, ca Michel să se ducă să le spună polițiștilor tot ce știa. Însă misterul continuă: cine a înțeles chiar înaintea noastră unde anume se ascundea Yann? Cine i-a trimis pe șchiop și pe tipul cu guturai ca să-l suprime?

— Comuniștii? sugeră Hubert, provocând urletele lui Federico.

— Polițiștii și americanii, spuse el izbind în masă. Cine altcineva avea interes?

— Candido? sugeră Rebeka, în timp ce bebelușul, care tocmai deschisese ochii ne contempla cu un aer supărat. Yann știa prea multe despre el și despre diverșii săi comanditari.

— Madeleine știa tot atât. Poate chiar mai mult, am subliniat eu.

— Numai că ea, după cum Michel știe, e de neatins! concluzionă Anne provocând râsul general (și răgetele furioase ale bebelușului Rebekăi și al lui Hubert.)

22.

Un mesaj la bistroul de peste drum de Gare du Midi

Anne închise ochii când vârî în gură prima bucățică din fastuosul biftec în *sauce archiduc*[53] pe care chelnerul tocmai ni-l adusese. Pentru a sărbători neîntemnițarea noastră, o dusesem la berăria *Au Brasseur,* situată pe bulevard și care avea o plăcută atmosferă *zwanze*[54]. Un excelent cvartet de jazz, trompetă, pian, chitară și contrabas, cânta pe o mică estradă bucăți de Duke Ellington, Lester Young, Gershwin, Irving Berlin. Localul era plin ochi cu petrecărești veseli. Berea la halbă era perfectă. Eram liberi și în viață. Ce altceva cere poporul?

Când am ieșit, vântul dinspre nord ne smulse din starea de euforie. Zgâlțâia firmele, felinarele și obloanele. Am strâns-o pe Anne lângă mine și mi-am închis gulerul impermeabilului. Chiar deasupra stației de tramvai, o placă emailată, care ridica în slăvi virtuțile țigării Saint-Michel, „cea mai bună țigară belgiană", scârțâi primejdios. Noaptea mirosea a mâncare prăjită și a câine ud (câinii repopulaseră orașul după Eliberare, ca și cum ar fi stat pitulați prin pivnițe la intrarea nemților și ar fi așteptat cuminți plecarea lor).

Pe cealaltă parte a bulevardului, doi vânzători ambulanți vindeau *Les Sports.* Asta ne făcu să ne amintim de Josse. Pe același trotuar, cu câteva luni în urmă, cumpărasem de la el o gazetă antiregalistă, cu poza lui Candido Ordinez pe prima pagină. Trebuia oare să le semnalez polițiștilor prezența lui la cimitir? Cu siguranță Madeleine nu spusese nimic pentru a ascunde restul istoriei. Văzând tramvaiul mult prea înțesat chiar și pentru un acrobat ca mine, ne-am întors pe jos spre Piața Rogier. Dacă Josse era asasinul, așa

cum totul lăsa să se creadă, aveam noi dreptul să-l lăsăm să se plimbe pe bulevard fără să fie pedepsit?

— Dacă îl denunți pe Josse, mărturia lui Madeleine se năruie, Michel, ceea ce face din tine suspectul numărul 1.

Iar din Anne, complicea mea, m-am gândit eu.

— E de-a dreptul exasperant! Acest bătrân ticălos cunoaște adevărul. Comanditarul lui este asasinul.

— Nu, asasinul este el, spuse Anne. Cineva i-a dat ordine și l-a plătit. Dar el e cel care a vârât cuțitul în pieptul lui Yann, sau colegul lui cu guturai.

— Tăcerea lui Madeleine este inexplicabilă, teribilă, tulburătoare.

— Își apără pielea. Yann a murit. Nimeni nu mai poate face nimic pentru el. Dar viața ei e aruncată în aer dacă relația ei cu Ordinez iese la iveală.

În pat, ne-am strâns în brațe foarte tare, incapabili să ne descotorosim de emoțiile zilei în ciuda sărutărilor, dezmierdărilor și plăcerii serii petrecute la *Au Brasseur.* Abia în zori ne-am cufundat în somn. *A lull at dawn*[55], asta cânta în ajun mica orchestră de jazz.

Ziarul semnala descoperirea trupului lui Yann, discret, în paginile din interior și fără ca numele său să fie citat.

„Poliția se află pe urmele asasinului”, pretindea articolul, ceea ce m-a făcut să rânjesc.

Federico tocmai mă bărbierea când a sunat telefonul din salon. „Michel Van Loo, detectiv privat, și Federico Simoni, arta coafurii, bună ziua, la dispoziția dumneavoastră”, spuse el, reluându-și bunele obiceiuri. Mi-a întins aparatul.

— E pentru tine. *Una donna,* murmură el cu voce atât de joasă că în mod sigur se auzea până la picioarele statuii lui Manneken-Pis.

— Ei? Spune! se impacientă el când am închis. De ce nu spui nimic?

Lama trecu ușor peste mărul lui Adam, dar m-am ținut pe poziție.

— O nouă clientă, am răspuns pe un ton calm. Nu e prea interesant pentru tine, la prima vedere. Dar trebuie să mănânc… Și să-mi plătesc bărbierul.

Când Rosa a intrat în biroul meu, nu am recunoscut-o. Cu părul în dezordine și ochii rătăciți, dichisita studențică atât de sigură pe ea însăși semăna cu un animal vânat, împresurat din toate părțile, pe punctul de a sucomba în fața haitei lansate pe urmele lui. Se așeză sau, mai curând, se lăsă să cadă în fotoliu, unde rămase nemișcată minute lungi.

— Nu știu dacă mă pot încrede în dumneata, murmură ea.

Cui i se adresa? Nici ea nu știa. În mod vizibil, odată cu asasinarea lui Yann, toate certitudinile ei se făcuseră praf. În timp ce ea își rânduia ideile, eu am pus apă la încălzit. O ceașcă de Nescafé o scoase puțin din letargie. Avea motive să fie zdruncinată. Ziarele de dimineață îi aduseseră la cunoștință moartea lui Yann. În vreme ce se pregătea să se ducă la cimitir cu provizii, un prieten își făcuse apariția în apartamentul ei, cu ziarul în mână. De atunci rătăcea prin oraș, înnebunită de spaimă și de durere. Madeleine îmi povestise că Rosa rupsese toate contactele cu prietenii ei și că grupul lor se dispersase din pricina amenințării lui Candido. Pentru ca ea să vină să mi se confeseze, cu siguranță că se simțea cu totul descumpănită și în primejdie de moarte. Am încercat s-o liniștesc, rezumându-i cele relatate de Madeleine în ajun. Rosa dădu din cap. Așadar, fosta mea clientă nu mințise, cel puțin nu în privința principalelor evenimente care-l făcuseră pe Yann să fugă și să se ascundă. Dar, la fel ca mine, Rosa voia să cunoască numele asasinului.

— Te angajez, spuse ea, regăsindu-și tonul hotărât și răzvrătit pe care i-l cunoșteam.

Cum eu păream să ezit, scoase un portofel din poșetă.

— Să știi că am bani.

— Nu asta mă oprește. Mă reține ceea ce am să descopăr. Poate că nu-ți va plăcea adevărul.

— După dumneata, trebuie să-l ascundem, să-l îngropăm și să-l uităm odată cu Yann pe fundul gropii?

— Uneori e mai bine, nu crezi?

Clătină din cap și își luă un aer îndărătnic. Începea să redevină ea însăși.

— Am o datorie față de Yann. Atât de grea, încât nu mă voi putea niciodată achita cu totul. Dar îi datorez măcar atât, să-l răzbun.

Atitudinea ei m-a înfuriat, nu știu nici eu de ce. Am început s-o insult, ca și cum aș fi avut dreptul să-i dau lecții.

— Răzbunare, răzbunare: istoriile voastre, cea a lui Madeleine, cea a lui Yann, a mamei lor, chiar și cea a lui Candido, sunt alcătuite din ofense, răzbunări și revendicări, smulse cu durere și sânge.

În timp ce eu tunam și fulgeram, ea contempla un punct de pe perete cu un zâmbet lipsit de bucurie. Mi-am recăpătat suflarea, după care am mai pornit o tură.

— Am ieșit dintr-un conflict atroce, al cărui pretext a fost răzbunarea. Nu e cumva momentul să ne oprim? Să încetăm să mai fim prizonierii trecutului, să încetăm să mai răscolim noroiul și să reclădim…

Mă întrerupse sec.

— …un viitor luminos, cunosc cântecul, zise ea pe ton sarcastic. Mulțumesc, eu am dat deja ce era de dat. Să zicem că prețul reconstrucției mi se pare cam ridicat. Care e tariful detectivului?

Din moment ce lecțiile mele de morală nu avuseseră niciun ecou, nu era să fac acum pe delicatul în fața unei munci remunerate. Mi-am luat frumosul meu blocnotes de hârtie galbenă și am început să-i pun întrebări. Cine cunoștea

ascunzătoarea lui Yann? Ce eveniment recent putuse să-i facă pe ucigași să iasă din vizuină? Cine avea interes să-l elimine?

După o oră de discuții, a trebuit să constat că informațiile pe care ea mi le dădea (dacă erau complete) nu prea mă făceau să progresez. De când cu amenințările cu moartea ale lui Candido, ea se abținuse de la orice activitate de tip politic. Contactele cu foștii ei prieteni erau reduse: câte un telefon din când în când, uneori un pahar în compania unuia sau altuia, niciodată în grup. Nimeni nu încercase s-o ia la întrebări, îmi precizează ea. Nici polițiștii, nici serviciile secrete, care ignorau activitățile ei sau le considerau neglijabile. Candido și staliniștii nu se mai manifestaseră. În afară de ea, doar Madeleine știa că ultimul moștenitor masculin al familiei Beigelbrot se refugiase lângă străbunici. Ele nu încredințaseră nimănui altcuiva sarcina de a-i aduce hrană, cărți, ziare, hârtie – începuse să scrie povești pentru copii! Yann nu semnalase niciodată vreo vizită intempestivă, trecerea pe la mormânt a vreunor turiști rătăciți sau a altor nepoftiți. Situația era atât de liniștită, încât în ultimele zile luase în calcul o ieșire din ascunzătoare și o revenire discretă în lumea celor vii.

— Chiar înaintea noastră a intrat în cimitir un duo de ciudați, am zis.

Când i l-am descris pe Josse, Rosa scoase un țipăt de furie.

— Mercenarul ăla! Totul se explică!

Am întrebat-o de unde îl cunoștea. Se alăturase cumva într-o anume perioadă grupului ei politic sau îl întâlnise în vreun cerc republican?

Se uită la mine de parcă eram nebun.

— L-ai luat, cumva, drept vreun militant politic?

Extravaganța ideii o făcu să izbucnească în râs. Atitudinea ei mă surprindea.

— Prima dată când l-am întâlnit, era vânzător ambulant de ziare antiregaliste pe marile bulevarde.

— Dacă e plătit, ar vinde-o și pe maică-sa! Înainte de război distribuia ziare rexiste[56] și flamingande[57]. În timpul războiului, a lucrat pentru bursa neagră. De atunci, între distribuirea de gazete împotriva lui Leopold III și de ziare sportive, opera ca tăinuitor, vânzător de piese luate de la mașini furate și mai dădea câte o mână de ajutor cui voia, de preferință pentru treburi rușinoase.

— Dacă e gata să lucreze pentru oricine, adresa lui nu poate fi prea greu de dibuit.

— Cred că știu unde să dau de el, spuse ea. Îți telefonez după-amiază.

Anne și Federico, veniți după noutăți imediat după plecarea Rosei, începură cu exclamațiile de cum le-am făcut rezumatul discuției.

— Punem mâna pe ticălos, spuse bărbierul meu agitându-și uriașele mâini păroase. Îi chem pe ăia doi Motta. Noi trei, îi facem de petrecanie!

— Ei, stai liniștit! După ce-ți vor tăia capul, mie cine-mi mai rade barba?

În acel moment, soneria telefonului îl sili să coboare. Se întoarse foarte ațâțat.

— Era clienta ta! Cineva i-a zis cum să-l contacteze pe șchiop. E vorba de un bistrou vizavi de Gare du Midi. Îi lași acolo *un messaggio.* El te sună, cel mai târziu a doua zi.

Anne turnă pe dată apă rece peste entuziasmul nostru.

— Va fi ușor. Parcă-l văd cum citește biletul vostru: „Detectivul Van Loo, însărcinat cu elucidarea uciderii lui Yann Beigelbrot, ar dori să vă cheme la biroul său” sau „Coaforul Federico ar dori să vă mângâie obrajii cu briciul”.

— Îi chemăm pe frații Motta! strigă Federico.

— Credeam că se ocupă cu transportul lăzilor. Nu știam că se ocupă și de publicarea revistelor

sau că sunt gata să vândă piese furate din camioanele lor!

— Ei, nu, dar sindicatele, *si.* Au și ele un os de ros cu banda asta de criminali. Extorcarea de fonduri de către amicul nostru Candido le-a rămas în gât. E de ajuns să le șoptești că Josse lucrează pentru amicul nostru Ordinez și gata, scot artileria grea.

Cum eu făceam o mutră sceptică, adăugă:

— Pe cât pariezi?

Dacă ne-apucam să punem prinsoare pe Josse, mă băgăm, mai ales că nu aveam mari îndoieli. Poate că pe țărmurile Mediteranei, sindicatele se vâră în soiul ăsta de treburi. Nu și aici. Nu într-un stat de drept.

Greșisem ținând prinsoarea cu Federico. Câteva ceasuri mai târziu, se întoarse cu un aer triumfător, ținând o hârtie în mână.

— Cei doi Motta au întâlnire cu Josse la sediul sindicatului în seara asta la orele zece. Îmi ești dator trei bancnote. Iar pentru deseară, câte locuri reții?

Când am sosit la birourile sindicatului, Federico mă luă de braț:

— N-ai uitat de cele trei bancnote pe care mi le datorezi?

— Pune-le pe contul meu, am mârâit.

— *Impossibile,* ți-ai dat gata linia de credit. Situația ta e albastră!

— Ca a tuturor, în povestea asta…

Râsul lui homeric răsună pe strada sinistră și pustie, abia luminată de câteva felinare cu lumini tremurătoare. În biroul în care fuseserăm primiți prima dată, frații Motta ne așteptau împreună cu delegatul sindical. Am examinat restul încăperii. Comisarul politic care, din umbră, urmărise prima noastră conversație le lăsase de data asta mână liberă. Cu toate astea, eram nervos.

— Crezi că Josse a mirosit capcana? am întrebat eu la zece și un sfert.

În aceeași clipă, un pas greoi și șontâcăitor răsună pe culoar și se opri la ușă. Unul dintre cei doi Motta îl introduse pe vizitatorul nostru. Eu m-am ascuns în fundul biroului. Dintre toți, eram singurul pe care-l cunoștea.

∵

— Hai, dă-i drumul, ceru Anne, cu trupul gol lipit de mine. Iarăși i-ai lăsat pe ceilalți să facă munca neplăcută?

— Erau pe puțin zece în încăpere, intrați pe urmele lui, înarmați cu bâte de base-ball.

— Ce ne-am face fără stocurile americane!

— Interogatoriul a fost făcut ca la carte. Poți să mă crezi. Adevărați profesioniști!

— Josse a mărturisit?

Am dat din cap.

— Da, el a fost cel care a mânuit cuțitul. Vânzătoarea de flori nu se înșelase. Ăla cu guturai, un amic de-al lui, ținea de șase. Pe Josse l-au îngrijit puțin, l-au mai aranjat și l-au dat pe mâna polițiștilor.

— Și cel care a comandat? Candido, așa cum credeai?

— Nu, m-am înșelat. Dar, liniștește-te, e tot la închisoare.

Anne se ridică.

— Cine e?

— Doamna Beigelbrot.

Anne mă privi uluită. Se întreba dacă nu cumva îmi băteam joc de ea. Vai, nu. Am clătinat din cap. Doamna Beigelbrot era de ieri la închisoare, înainte de a fi transferată fără doar și poate într-o celulă capitonată din anexa psihiatrică.

— Madeleine o numea pe maică-sa vrăjitoare, am continuat. O știa nebună. Totuși, a contribuit ea însăși la agravarea stării ei, furnizându-i droguri în loc s-o îngrijească. În apărarea ei, cred că nu-și dădea seama de cât de dementă era maică-sa. Cred asta, fără a fi totuși sigur. Dar așa sper.

— Maică-sa? exclamă Anne. Chiar și țicnită, de ce și-ar fi ucis propriul fiu? Îl adora!

— Îți mai amintești ziua în care a dispărut? Știindu-l pe Ordinez pe urmele lui, Yann părăsește cabinetul, se duce să se îmbete împreună cu Roger, căci presiunea era prea mare, dar refuză să se lase însoțit până acasă de către amicul de bistrou ca să nu lase martori. În realitate, era poate ceva mai puțin beat decât credea regele *pitjesbak*-ului. Yann s-a întors într-adevăr la vilă.

— Fără să ia nimic cu el?

— Dacă Yann a făcut un ocol prin Uccle, a făcut-o ca să stea de vorbă cu mama lui. Ieșit de sub influența alcoolului, i-a explicat în noaptea aceea pentru ce o părăsea definitiv. Ba i-a spus chiar că o „repudia", potrivit propriilor sale cuvinte. Ea le-a repetat polițiștilor când au venit s-o aresteze. Dând în sfârșit dovadă de curaj…

— Ah! Redutabilul efect al unui pahar de *gueuze-grenadine*!

— …el i-a azvârlit în obraz tot ce îi stătea pe suflet de atâția ani. Dezgustul în fața vieții ei ipocrite, respectul absurd față de convenienețe, tăcerea fața de tot ce poate perturba suprafața mlaștinii în care trăiau cu toții, l-a trântit în față absolut tot: ura pentru tatăl lui, care i-o luase pe Rosa, ura pentru mama sa, care îi ucisese tatăl, ura față de politicieni și lumea apocaliptică în curs de pregătire. Se hotărâse să nu se rușineze și să-și proclame cu mândrie pasiunile, să le apere public de îndată ce ar fi scăpat de Candido pe care-l știa slobozit pe urmele lui.

I-a mai declarat maică-sii și sentimentele lui față de Rosa și a recunoscut că o mințise și că o frecventa în continuare. Oare această mărturisire să fi fost ceea ce a făcut-o să turbeze? În orice caz, după această teribilă confruntare, doamna Beigelbrot s-a prăbușit complet în nebunie. A vrut cu orice preț să dea de urma lui. De aceea a obligat-o pe Madeleine să mă angajeze. Nu ca să-

și strângă scumpul copil la piept, ci pentru a-l suprima. Din păcate, din cauza mea, a izbutit să pună mâna pe el.

— Din cauza talentului tău…

M-am făcut că nu aud remarca perfidă și am continuat.

— Când a înțeles unde se ascundea, i-a trimis acolo pe Josse și pe complicele acestuia ca să-i facă de petrecanie. Josse, mercenarul gata de orice, după cum spunea Rosa. Deoarece Yann era pe punctul de a ieși din ascunzătoare, trebuia neapărat să-i taie gâtul, să-l împiedice să povestească crima ei înainte de a se întoarce în lume. Ar fi făcut absolut orice, decât să vadă răsturnându-se micul ei univers respectabil.

— Biată nebună, murmură Anne.

Am strâns-o în brațe și am sărutat-o îndelung.

— Vrei copii? întrebă Anne.

Am dat din cap cu un aer încurcat.

— Stai liniștit, zise ea zâmbind larg. Orice ai face, îți făgăduiesc că n-am să-i omor cu sânge rece. Dar ție nu-ți fac niciun jurământ, cu siguranță nu pe acela că voi renunța la violență. Mai cu seamă dacă ai să îndrăznești să mă înșeli cu vreo revoluționară…

— Trăiască regele! am conchis eu înainte de a mă arunca în brațele ei.

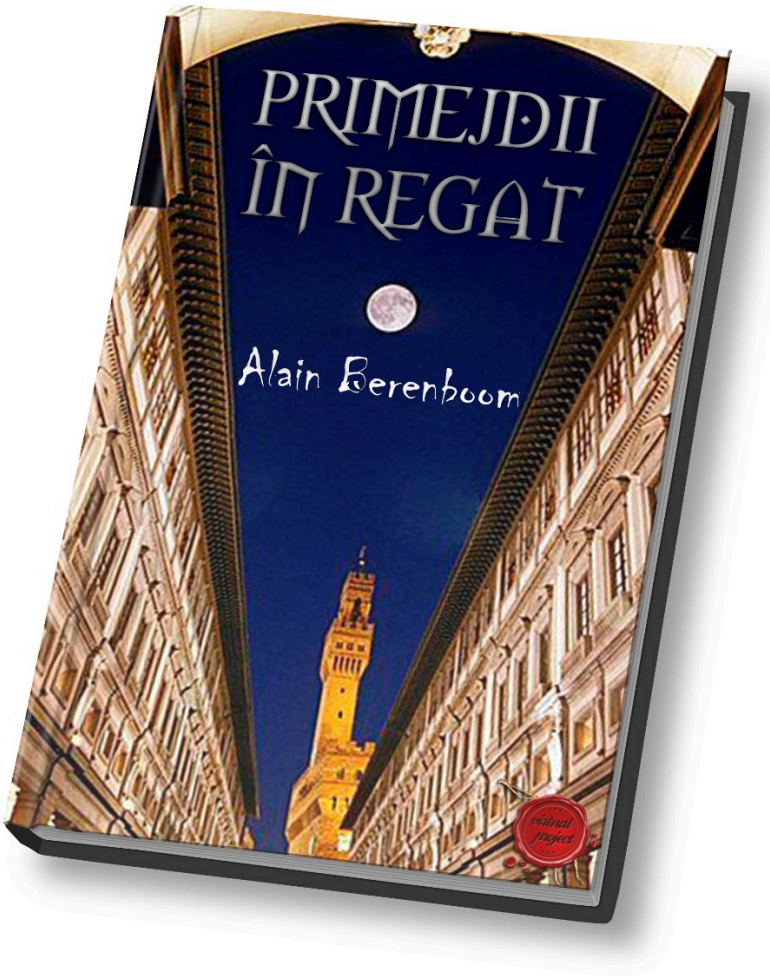

virtual-project.eu

{1} Leopold III, regele Belgiei (1934-1951), monarh controversat în urma ordinului dat armatei, în mai 1940, de a depune armele în fața germanilor, și desolidarizat de guvernul său, refugiat la Londra. Deportat în Germania (1944-1945), s-a retras mai apoi în Elveția și, cu tot plebiscitul favorabil revenirii sale, a fost nevoit să abdice în 1951 în favoarea fiului său Baudouin. (N.tr.)

{2} Principesa Liliane, a doua soție a regelui Leopold III, după moartea accidentală a reginei Astrid. Provenind din înalta burghezie, originară din Ostende, Lilian Baels (numele flamand), cunoscută sub titlul de principesă de Réthy, a fost blamată pentru simpatiile sale pronaziste și pentru căsătoria neconstituțională cu regele. (N.tr.)

{3} Bere belgiană cu sirop de suc de rodie. (N. tr.)

{4} Bud Abbott și Lou Costello, duo comic al anilor 1940-1950, cu numeroase apariții în comedii burlești americane. (N. tr.)

{5} „Traficanți" în jargon bruxellez.

{6} RAF, Royal Air Force, forțele aeriene britanice. (N. tr.)

{7} El Alamein (Egipt) este locul în care, în iulie 1942, trupele Axei comandate de mareșalul Rommel au fost oprite în înaintarea lor spre Est de către trupele aliate. (N. tr.)

{8} Un fel de joc de table.

{9} În franceză, „le bal du Rat mort" este un bal mascat care constituie punctul final al carnavalului de la Ostende, organizat începând din 1898. (N. tr.)

{10} Sabena – fosta companie aerian național belgiană, care și-a întrerupt operațiunile în anul 2001.

{11} Amestec de vin alb și lichior de coacăze. (N. tr.)

{12} Orășel din Franța, regiunea Lorena, unde se produc, de la sfârșitul secolului XVIII, pozele și cărțile poștale colorate destinate copiilor, înfățișând scene istorice, religioase, inspirate din basme, etc. (N. tr.)

{13} Dupond și Dupont, numiți împreună *les Dupondt,* sunt doi polițiști proști, dar comici, care lucrează la anchete împreună, consacrați de benzile desenate cu *Aventurile lui Tintin* de Hergé. Numele lor sunt cele mai banale și mai folosite, de aici și ortografierea aproape identică. (N. tr.)

{14} Mâncare flamandă care constă dintr-un fel de piure din mai multe legume. (N. tr.)

{15} quod non – ceea ce nu este adevărat în cazul de față. (N. red.)

{16} Kamembe și Kilindi – numele a doua avioane de tip DC3 din flota Sobelair. (N. red.)

{17} Sobelair – companie aeriană privată belgiană, intrată în faliment în 2004. (N. red.)

{18} Stoefer – impostor.

{19} Institutul Național de Radiodifuziune (IAR) – precursorul RTBI, postul public belgian de radio și televiziune, destinat populației francofone. (N. red.)

{20} Boulanger, Georges (1837 – 1891), general și om politic francez, a fugit în Belgia după ce a renunțat să mai organizeze o lovitură de stat a nemulțumiților de regimul politic al Franței. S-a sinucis la mormântul amantei sale. (N. tr.)

{21} Lemonnier, Camille (1844-1913), scriitor belgian de limbă franceză, autor al unor romane naturaliste. (N. tr.)

{22} Doff, Neel/Cornelia Hubertina Doff (1808-1942), scriitoare belgiană de origine olandeză și de limbă franceză, cu contribuții la literatura proletară. (N. tr.)

{23} De Coster, Charles (1827-1879), scriitor belgian de limbă franceză, autorul *Legendei și aventurilor lui Ulenspiegel (Eulenspiegel) și Lamme Goedzak.* (N. tr.)

{24} Meunier, Constantin (1831-1905), pictor și sculptor belgian de factură realistă. (N. tr.)

{25} *mantis religiosa* - Insectă carnivoră mare, de culoare verde-cafenie, cu picioarele din față în formă de cange, care-i servesc la prinderea prăzii; călugăriță. (N. red.)

{26} Regina Astrid a Belgiei, soția lui Léopold III, mama marii ducese Joséphine-Charlotte de Luxembourg, a regilor Baudouin I și Albert II ai Belgiei, decedată foarte tânără, în 1935, într-un tragic accident de circulație, eveniment care i-a marcat emoțional extrem de puternic pe belgieni, care o îndrăgeau mult. (N. tr.)

{27} „Băutor”.

{28} Toate aceste cuvinte înseamnă „bețiv”.

{29} „Stâlp de cafenea”.

{30} Monsieur Bibendum – în limbajul curent, omulețul din logoul Michelin. (N. red.)

{31} Sos belgian pe bază de legume (castraveciori, ceapă arpagic și conopidă), oțet, zahăr și muștar. (N.tr.)

{32} Film de Henri-Georges Clouzot, 1947. (N. tr.)

{33} GPU – strămoșul AKUD.

{34} Rosa Luxemburg (1871 – 1919), revoluționară germană. (N. tr.)

{35} În franceză: *Drôle de drame,* film din 1937 realizat de Marcel Carné, cu Louis Jouvet și Michel Simon. (N. tr.)

{36} Expresie bruxeleză care semnifică literal „arhitect de-a-ndoaselea" și care înseamnă „Ce cretin!".

{37} „Glumeți".

{38} În traducere: *Băiețelul care face pipi; este* cea mai faimoasă statuie, devenită simbol, a orașului Bruxelles, înfățișând un copil în această postură, în centrul unei fântâni. Totul se pare că se leagă de diverse legende dintre care cea mai cunoscută atribuie copilului care face pipi peste fitilul unei încărcături de praf de pușcă salvarea orașului amenințat în cursul unui asediu. Statuia este îmbrăcată la diverse sărbători în costume al căror număr se ridică la câteva sute, aflate în colecția muzeului orașului. (N. tr.)

{39} Masacru asupra a șapte persoane produs în noaptea Sfântului Valentin, la 14 februarie 1929, în cadrul luptei între două clanuri mafiote rivale, cel condus de Al Capone și cel al lui Bugs Moran. A marcat începutul războiului gang-urilor în timpul prohibiției. (N. tr.)

{40} Marcel Cerdan (1916-1949), celebru boxer francez, campion mondial la categoria mijlocie (1948), mort într-un accident de avion. (N. tr.)

{41} Aluzie la povestirea lui Alphonse Daudet „Capra domnului Séguin" din ciclul *Lettres de mon moulin/Scrisori din moara mea* (1869). Căprița cu pricina, foarte tânără și lipsită de experiență, nu ascultă sfatul stăpânului, fuge pe munte ca să zburde în voie, dar, la căderea serii, este atacată de lup care o va devora în zorii zilei următoare, dar numai după o luptă îndârjită și plină de curaj. Expresia se folosește în sensul că libertatea cu orice preț se plătește uneori foarte scump. (N. tr.)

{42} Supă evreiască tradițională cu găluște. (N.tr.)

{43} Pseudonim sub care a fost cunoscut William Henry Pratt (1887-1969), actor englez specializat în filmele americane de groază, ca de pildă seria *Frankenstein* sau *Mumia.* (N. tr.)

{44} Spirit rău în folclorul evreiesc. (N. tr.)

{45} Fabula respectivă, cu titlul *La Mouche du coche,* tradusă în românește *Musca și chervanul,* are la bază aceeași idee ca în fabula

lui Alecu Donici (1806-1865): insul agitat și total inutil, dar care se află-n treabă, dându-și singur importanță și atribuindu-și meritele altuia. (N.tr.)

{46} Porecla admirativă dată militantei spaniole Dolores Ibárruri, secretar general al partidului comunist spaniol între 1942 și 1960. (N.tr.)

{47} Jocul de-a războiul (germ.). (N. tr.)

{48} „Șchiop".

{49} „Pretențios"; literal: „unul căruia îi curge nasul".

{50} „Rachiu din ienupăr".

{51} Stradă din Bruxelles unde se făcea aprovizionarea clandestină în timpul Ocupației. Numele s-ar putea traduce în două feluri: strada Ridichilor (aluzie la legumele ce se vindeau acolo) dar și strada Gologanilor (sensul argotic al cuvântului). (N. tr.)

{52} Permise de circulație (germ.). (N. tr.)

{53} Sos pe bază de ciuperci, smântână și porto sau coniac. (N. tr.)

{54} Termen din regiunea Brabant, care definește arta bruxeleză de a trăi precum și o anume formă zeflemitoare de umor flamand. (N. tr.)

{55} Acalmie/adormire în zori. (N. tr.)

{56} Ziare ale mișcării antiparlamentare întemeiate în 1935 de L. Degrelle, implicat în colaborarea cu Germania hitleristă. (N. tr.)

{57} Ziare ale flamingandismului, naționalismul flamand. (N. tr.)

Table of Contents

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.

Table of Contents

1. 5
2. 15
3. 27
4. 37
5. 46
6. 56
7. 68
8. 78
9. 92
10. 101
11. 117
12. 131
13. 140
14. 152
15. 166
16. 180
17. 193
18. 206
19. 219
20. 234
21. 245
22. 264